

08.05.09

Kommandør A.C. Struckmann
Herthavej 5 E
2920 Charlottenlund.

Til Ordenshistoriografen, Amalienborg.

Levnedsberetning for kommandør Alfred Christian Struckmann. K., Ht.S.

Ved brev fra De Kongelige Ordeners Historiograf blev jeg i sin tid ”i henhold til Alderhøjeste Paa-læg” opfordret til at indsende min levnedssberetning til Kapitlets historiske arkivar, om muligt, ledsaget af fotografi.

I opfordringen hedder det bl.a., at selvbiografien bør indbefatte:

”Indgaaende og intime Redegørelser for individuel Udvikling,
Deltagelse i vigtige Begivenheder i Landets Historie,
Forhold til Samtidige og
personlig Indsats på vedkommendes særlige Virkefelt.
Kun fyldigere og mere oplysende Selvbiografier i den her
antydende Retning har Værdi og Interesse”.

Til efterlevelse heraf udgør nærværende besvarelse endvidere mit bidrag til den ønskede, og som opfordringens motivering anførte, genetablering af den ”Samling af Levnedssberetninger, som fudstændig gik til Grunde ved Christiansborg Slots Brand 1884”, og som bestod af beskrivelser af, hvorledes livet i tidens løb har formet sig i forskellige dele af det danske samfund.

Besvarelsen er derfor en stedvis ret detaljeret beretning om små og store tildragelser i både min barndom, ungdom og liv som voksen med 43 års tjeneste som dansk søofficer i linien i det tyvende århundrede.

Som bilag medfølger som ønsket et fotografi fra tiden i min sidste tjenestestilling i søværnet.

A. Struckmann

Hermed 1 bilag (billede).

Mit levnedsløb

Barndommen.....	3
Drengår og skoletid	8
Lærlinge-, aspirant- og kadettiden	13
I den Danske Brigade i Sverige.....	25
Tiden som Søløjtnant. Minestrygere og Motortorpedobåde.	28
Tiden som kaptajnløjtnant.....	31
Tiden som orlogskaptajn, chef for Torpedobådseskadren og depotskibet Hjælperen	38
Marinestabens Logistiksektion.	49
U.S.Naval War College.....	50
I Forsvarets Operationsafdeling	53
Kystjageren HUITFELDT	53
Tiden som kommandøkaptajn. MIB TRANENS forlis og bjærgning.	54
I Marinestaben. Personelafldeling og Nordgrønland.	58
NATOs Militærkomité i Pentagon.....	59
Bruxelles	67
Hjemme igen. Chef for Fregateskadren	68
Chef for Forsvarsstabens Operationsafdeling	72
I Marinestaben, (midlertidig stabschef)	75
Stabschef i HQ NAVBALTAP i Kiel	75
Naval Deputy CINCNORTH. Oslo	79
Søværnets Taktikinspektør og chef for specialskolerne	92
Søværnets Havarikommission.....	93
Chef for Søværnets Officersskole	94
Tiden som pensionist	99
Endestation.....	105

Barndommen

Jeg blev født i Næstved præcis ved midnat Nytårsaften 1920. Min fader, der selv var læge, kunne derfor vælge både år og dato og valgte 31. december, idet han tænkte, at jeg måske så en gang senere i livet kunne komme på session og i vej et år tidligere. Fødslen havde været med komplikationer, så min fader havde tilkaldt en gammel kollega og ven fra sin studietid, nu fødselslæge i København, Alfred Pers, som reddede min moders liv. Jeg blev derfor opkaldt Alfred efter ham, men kom dog til altid blot at blive kaldt Freddy.

Min fader var amtslæge (embedslæge) Andreas Christian Struckmann, i daværende Præstø Amt (den sydøstlige del af Sjælland), bestred nogle tillidsposter i faglige sammenslutninger og havde i en periode været medlem af byrådet i Næstved. Han var kommet hjem fra hvervet som embedslæge, ”Landfysikus for Landet Dansk Vestindien”, indtil øernes afhændelse til U.S.A. i 1917. Hans moder var født på St. Croix som datter af justitsråd, kgl. bogholder C.A. Kaalund hos guvernør v. Scholten i guvernementet i Christianssted på St. Croix. Hendes moder (Eliza Döhnert) var frikulørt mulat (kreoler) datter af frigiven negerslavinde (Hegar) født i Afrika. Min fader havde, som sagkyndig vedr. sundhedsforholdene i Dansk Vestindien, været indstævnet for den regeringskommission, der overvejede øernes afhændelse, og havde med tungt hjerte måttet anbefale salget til U.S.A., fordi der ikke i Danmark var politisk økonomisk vilje til at udbedre livstruende, sanitære mangler på øerne. Min farfader havde også været læge og før ham hans bedstefader ligeså (regimentskirurg ved dragonerne i Næstved). Lægegerningen har faktisk domineret familien i generationer, idet også min halvbroder, min søn og svigersøn og nu også 2 børnebørn var/er læger (6’generation af slagen). Min fader var født i 1864 og havde allerede to voksne børn af et tidligere ægteskab, da jeg blev født som yngste barn af andet ægteskab. Min fader var 21 år ældre end min moder og aldersmæssigt egentlig to generationer ældre end sine to børn, hvilket naturligvis medførte ret patriarkalske forhold i hjemmet. Min fader havde ikke selv bil, men havde fast abonnement med en vognmand i byen, som altid nat og dag skulle kunne stille en vogn med kusk, senere bil med chauffør på et kvarters varsel. Min fader havde nemlig også en stor privat praksis og blev ofte kaldt ud om natten også i omegnen. Til hverdag holdt vognen hver dag klokken 13.15 foran døren og kørte så min fader rundt på tilsyn, sygebesøg o.l. indtil ca. klokken 16.15, d.v.s. før thetid for den samlede familie. Min faders virksomhed dikterede ham et strengt overholdt dagligt tidsskema. Morgenmad kl. 07.30. Kontor og forberedelser 08.00 – 10.45. Frokost kl. 10.45. Konsultation kl. 11.00 – 13.00. Sygebesøg og tilsyn 13.15 – 16.00. Eftermiddagsthe kl. 16.30. Middagssøvn 17.15 – 17.45. Middag kl. 18.00 præcis.

Han var en særdeles flittig, omhyggelig, samvittighedsfuld, afholdt og retskaffen læge og embedsmand. Et karakteristisk eksempel på det sidste var en sag, som gik ham meget på, og som jeg, skønt mindreårig, både hørte om og forstod. En ung pige, indlagt med fnat på Amtssygehuset i Næstved, var på grund af sjusk blevet fejlbehandlet ved at blive penslet fra top til tå med salmiakspiritus og derved for livstid totalt vansiret. For at skaffe den ulykkelige patient virkelig stor erstatning fra det offentlige måtte min fader som embedslæge ikke blot påtale sagen, men måtte lade anlægge sag mod sygehuset og derved in casu også sine derværende, ansvarlige lægekolleger. Sagen verserede i lange tider og måtte helt til Højesteret for at skaffe den vansirede ordentlig, økonomisk erstatning, og fik naturligvis også konsekvenser for de ansvarlige. Jeg forstod, at indflydelse giver pligt til at fremme retfærdighed, en erfaring som jeg senere i livet ofte mindedes bl.a. da jeg et halvt århundrede senere til søs som eskadrechef og dermed rettergangschef selv måtte trodse pression endog fra min foresatte minister (Ninn Hansen), der ønskede privat særinteresse plejet i en straffesag. Min fader var Ridder af Dannebrogsoordenen og Dannebrogsmænd.

Min moder, Dagmar f. Fabricius, var datter af en driftig storkøbmand, tømmerhandler, mølleeejer og konsul i Skagen, Chr. Ibsen Fabricius, byrådsmedlem, formand for fiskeriforeningen og initiativtager til, og primus motor ved, bygningen af Skagens Havn.

Min moder var uddannet sygeplejerske på Kommunehospitalet i København, havde været Røde Kors søster og selskabsdame hos en herskabsfamilie (Grøn) i København og Vedbæk og var nu en meget aktiv, ferm, omsorgsfuld og kærlig moder og husmoder i det typiske embedsmandshjem i en provinsby med stort hus med baghave, kokkepige og stuepige og, medens min broder og jeg var helt små, også en Nana (barnepige). Min moders skolegang i Skagen i 1890'erne havde ikke ført til noget udpræget, akademisk niveau.

En gammel kollega og ven af huset syntes, at hun med sit stærke husmoderlige engagement, i stedet for Dagmar, burde hedde Maren, men da det forekom for jævnt, blev det til: Marena.

Min fader kaldte hende altid blot Dax.

Når min faders besøgs- og inspektionsture om eftermiddagen omfattede lokaliteter i omegnen og f.eks. vaccinationer på landsbyskoler i amtet, var min moder, min broder og jeg undertiden med forurens skyld, min moder endvidere som protokolfører. Ellers bestræbte hun sig for, om end med væmmelse, at holde ild i min faders cigar, når han var inde på sygebesøg! Selv røg hun aldrig. Man skulle tro, at cigarrøgen har holdt ham i immun imod smitte, for han tilbragte et langt liv blandt epidemier uden nogensinde selv at blive smittet. Hans speciale var hygiejne.

Omgangskredsen var, foruden venner fra København, provinsbyens honoratiores, f.eks. amtmanden, dommeren, obersten, politimesteren, pastoren, stadsarkitekten og enkelte kolleger bl.a. en ældre læge, der i sin tid havde været amanuensis hos min bedstefader i Nykøbing F.

Min to år ældre broders og min tidlige barndom forløb derfor i nærmest privilegeret gunstige og trygge kår. Endog da jeg som 5-årig lå på hospitalets afspærrede epidemiafdeling med skarlagensfeber kunne jeg, ene af alle børnene, få besøg af min fader, der jo var tilsynsførende embedslæge. På hospitalet mødte jeg for øvrigt en jævnaldrende dreng, Niels E. A. Møller, der var søn af den lokale hospitalsinspektør og derfor på stedet velforsynet med legetøj, som han gavmildt lånte mig. 50 år senere mødtes han og jeg igen og fik et flerårigt, vældig godt og gavnligt samarbejde han som oberst og chef for Hærens- og jeg som kommandør og chef for Søværnets Officersskole.

Hvert år indtil jeg nåede skolealderen, rejste mine forældre i det tidlige forår en måned til Italien for, som de sagde, at hente foråret med hjem. Min broder og jeg blev så anbragt hos to mostre i København, hvortil togrejsen tog over 4 timer. Så snart spændingen ved alt det nye og ukendte var overstået, blev opholdene i storbyen yderst kedsommelige. Et lyspunkt var, at vores moder jævnligt skrev hjem til os på vers om rejseoplevelserne i Norditalien, Svejts og Tyrol illustreret af hende selv med farvede blyantstegninger.

Den moster jeg boede hos i København var gift med en tysk født bankmand i Folkebanken. De havde mødt hinanden under uddannelsesophold i London, havde ikke selv børn, men var særdeles søde mod mig. De boede i en stor lejlighed på 4' sal Vesterbrogade 89, hvor opholdet trods al omsorg, for mig, en "udendørs" provinsdreng, føltes som isolationsfængsel. Uden hverken nogen eller noget videre at lege med sad jeg dagevis i karnappen og talte sporvogne nede på gaden.

Til en fødselsdagsfest hos dem, 17 år senere, men da ved Genforeningspladsen, mødte jeg som søkadet i december 1940 én af husets gode venner, min onkels tidligere kollega fra banken, nu kon-torchef i Kongeriget Danmarks Hypotek Bank, A. Hjulmann og dennes familie og blev med tiden stærkt knyttet til dem, idet jeg fire år derefter blev gift med deres ældste datter Kate.

I København indlogeredes min broder hos vores anden moster, som var gift med en svensk fiskeeksportør bosat på Amager. De havde en med mig jævnaldrende datter, et forkælet og selvoptaget

enebarn, som jeg ikke kunne forliges med. Vi blev derfor aldrig indlogeret samme sted. Opholdene i København lærte mig i øvrigt tidligt, at det ikke var noget for mig at bo i en storby.

Mit eget hjem, mine forældres hus, Købmagergade 14 i Næstved, lå i den gamle bydel med toppede brosten og lygtepæle med gasblus, som en lygtemand hver aften, når mørket faldt på, kom og tændte med en lang stang. For os børn var det signal til, at vi ikke måtte lege ude længere. Huset var temmelig stort, palæagtigt, med to etager, en stor egetræsport til gaden og en fløj bagud i haven. I stueetagen var der kontor/konsultation, venteværelse, dagligstue, kabinet, spisestue, havestue og køkken region. På første sal i alt 6 soveværelser, toiletrum og nogle pulterrum. Da jeg var 3-4 år lod min fader mod gården udbygge en kvist og indrette et moderne badeværelse samt indlægge centralvarme i ejendommen.

På lygtepælen ud for vores hus var opsat et stort skilt med teksten ”SKRIDT. Politiet”, som formåede hestekøretøjerne at passere i skridtgang for ikke at rumle og skramle på brostenene. Genbohuset var hovedbygningen af en gammel gård med facaden nu indpasset i husrækken. Der boede hestehandler Madsens. De havde to børn, en dreng og en pige jævnaldrende med os og derfor vore hyppigste legekammerater.

Af og til overværede vi, at eskadroner af ryttere fra Sydsjællandske Dragonregiment, der var garnisoneret i Grønnegade, defilerede forbi obersten, som til hest kom ud af porten skråt overfor, hvor han vist boede.

Efter at jeg havde nået skolealderen, var min broder og jeg også med til middagen, når der var selskab hjemme. Der blev da dækket et to-mands bord til os i hjørnet af spisestuen, og vi fik serveret det samme at spise som gæsterne, men fik vand i rødvinen og ellers æblecider. Til desserten serveredes, når der var gæster og om søndagen, altid madeira efter vestindisk skik som i min faders barndomshjem, og af madeiraen fik vi børn et lille glas ufortyndet. Til hverdag drak hele familien vand til middagen og mælk til frokost.

Vores ”legeplads” var foruden gården, baghaverne og det asfalterede fortov langs mine forældres hus, hvor man kunne spille snurretop med pisk. Endvidere Herlufsholms Skov og enge samt Susåens venstre åbred i byen. Der kunne vi neden for enden af Lille Strandstræde låne en robåd til ture på åen og hen under vejbroen over åen, hvor man uset i smug kunne afprøve kridtpiberne med rigtig tobak, i stedet for bare med sæbebobler.

Ofte gik hele eftermiddagen med leg ude i skoven. Gennem den fulgte vi bækkenes løb, især den største, der kaldtes Rubicon, fordi den ikke måtte overskrides af drengene fra kostskolen men udgjorde grænsen for, hvor langt de maksimalt måtte fjerne sig fra skolen i fritiden. På lange strækninger gennem skoven styrede vi med lange kæppe små pinde som skibe gennem bækkenes snørklede, skiftevis rolige og brusende løb og kringledede, små fald.

Om vinteren var engene på venstre åbred ude i skoven oversvømmede og frøs til. Der løb vi så sammen med mange andre af byens børn på skøjter, som på stedet kunne spændes på vinterstøvlerne (hvis man da ikke havde tabt topnøglen dertil). Én aften om ugen skulle vi gå til dans fra kl. 7 til 8 på Hotel Vinhuset, en lidt blandet fornøjelse, men vi lærte da de dengang almindelige danse (samt at gå og ikke løbe eller glide på dansegulvet).

”Havnen” udgjordes blot af et bolværk langs et stykke af den venstre åbred inde i byen, og der lossede galeaser dagligt korn, som derfra med hestevogn kørtes til kornlagerhuset ved siden af Apostelhuset i Riddergade henne om hjørnet, som man derfor sjældent kunne passere uden at få kornstøv i øjnene. Øvre langs den modsatte, højre åbred lå Lille Næstveds åbne græsningsarealer. Lidt ude ad åen lå, på venstre bred, Fattiggården, på hvis jorder der var grunde udlagt til koloniha-

ver. Min broder og jeg fik dér lov til at afprøve og udvikle eventuelle gartnerinteresser og i øvrigt afreagere den gravelyst, der var forbudt hjemme i den sirlige prydhave.

Om sommeren drog man ofte om søndagen i godt vejr til stranden ved Karrebæksminde. Dertil kom man ved en god times sejlads med en stor motorbåd ”SVEND”, der var indrettet til passagerfart. Ved en lejlighed overværede jeg ved møllen i Karrebæksminde en optagelse til en film med komikerparret ”Fyrtårnet og Bivognen”. Det indebar, at den store, Fyrtårnet, bundet til en af møllevingerne roterede med rundt, og derpå, at hele den gamle mølle blev brændt ned. Om end kun mindre-årig syntes jeg, det var ondt og ikke morsomt.

Forberedelser til Julen begyndte i slutningen af November, hvor min broder havde fødselsdag. Der blev meget ekstra at lave i huset, og dengang havde man ikke alle de elektriske hjælpemidler og indretninger som siden er kommet til. Alt måtte laves med håndkraft af min moder sammen med kokkepigen og stuepigen. Dertil kom, at min moder, der var en meget ferm og flittig husmoder, som udover, hvad der altid skulle bruges til os selv, også hvert år til Jul fyldte 7-8 bugnende kurve til familier, der havde det svært, og som pastoren, der var god ven af mine forældre, kendte til og fordelte kurvene til. Foruden julemad, frugt og godter var der i kurvene også gaver til børn, lidt legetøj og endog små pigekjoler, som min moder selv syede på sin håndsymaskine, og som vi to drenge meget modstræbende blev tvunget til at stå model til. Heldigvis så vore kammerater det aldrig. Hen i december blev resterne af julepynten fra året før fundet frem. Der blev købt nyt silkepapir og glanspapir i alle farver samt hvidt karton, klisterpulver, sølv- og guldbronze pulver og tinktur, vi klippede, flettede og klistrede hjerter, kræmmerhuse, hanke og jacobstiger. Klisterpulveret, dextrin tror jeg det hed, fik tilsat lidt vand og blev derved til en modbydelig, klæbrig substans, der lignede smeltet karamel og var umulig at fjerne fra alt, hvad det blot lige havde rørt ved, være sig ting, fingre eller tøj.

På det hvide karton aftegnede vi efter en skabelon, som min moder havde fra sit barndomshjem, små basun-enge, som vi derefter klippede ud, satte vinger på og dekorerede med guldbronze og forsynede med tråd til ophængning på juletræet. Valnødder og grankogler blev ligeledes malet med guld- og sølvbronze og forsynet med tråd. Til sidst ordnede vi lysene, altid 60 hvide og lidt større end dem, man har i dag.

Lysholdere havde vi ikke, så vi holdt med en tang een knappenål ad gangen over en flamme og trykkede så den glohede nål, med hovedet først, ned i bunden af lyset og holdt nålen på plads, indtil stearinen var størknet igen. Lysene blev til sin tid sat på træet ved at trykke knappenålen ned i en gren, men det krævede voksne fingre.

Julegodter i form af små grøntsager og frugter lavede vi børn selv af marcipan og nougat, kakao, diverse frugtfarver og kunstige, grønne blade. Til de voksne lavede vores moder finere konfekt af ingefær og ananas dyppet i smeltet overtrækschokolade. Til at fylde i de flettede hjerter og kræmmerhuse på juletræet blev der derimod købt konfekt indpakket i kulørt sølvpapir, så godterne ikke tørrede ud.

Et par store skåle blev fyldt med appelsiner, små, røde æbler, figner, dadler, valnødder, hasselnødder, paranødder, konfektrosiner og krakmandler. Hvis man i Julen var så heldig at få en krakmandel med to kerner, spillede man ”Filippine” med en anden. Det var en konkurrence om, hvem der først kom i tanker om det ved en aftalt lejlighed lang tid senere.

Et særligt kapitel var julebagningen, især af småkagerne, for dér fik vi børn lov at være med. Vi formede brune kager med mandler på, vaniljekranse og såkaldte jødekager med sukker og kanel på. Klejner foldede vi inden voksne lagde dem i kogende klaret. De øvrige ”kokekunster” overværede vi siddende på hokassen, en trækasse, der var fyldt med halm med låg over, og hvori kokkepigen kunne nedsætte jerngryder, der var bragt i kog, og som så i halmen kunne holde varmen så godt, at de kogte videre dér uden at tage plads på komfuret og bruge brændsel.

Tanken om julegaver optog os allermest, og vi børn ville også gerne give gaver, men kunne jo ikke gå ud og købe noget. Selv lavede jeg derfor een Jul f.eks. en (vist nok meget primitiv) fodskammel til min moder, der havde dårlige ben (efter min fødsel). Et andet år fik jeg på en kammerats faders (Tirslund)s keramikværksted (Kähler)s lov til at dreje en lille vase og få den hærdet med i ovnen.

Som regel faldt den første sne i begyndelsen af December, således også et år, som jeg af en speciel grund husker særligt godt. Jeg var endnu kun 5 år, og med sneen kom kælken frem. Min var nu ikke meget bevendt. Den havde været min broders, var godt medtaget, var af jern og derfor tung, skar igennem sneen, skurede mod jorden og gik ofte i stå. Tilmed havde den skarpe metalkanter. Under leg på kælkebakken i amtmændens store, kuperede have, skulle jeg med vilje vælte halvvejs nede og blive liggende, hvorefter de større drenge skulle komme susende derned på kælk som ambulanceudrykning. Hvad de sandelig også gjorde. Desværre kunne de naturligvis ikke stoppe, men hamrede min skarpkantede kælk ind i panden på mig og flækkede øjenbrynet m.v. så eftertrykkeligt, at det ses endnu her 80 år senere. Mit allerstørste ønske det år var derfor en letvægts-kælk af træ som de større drenge.

Lille-juleaften fik vi altid noget så specielt som kråsesuppe til middag. Vi havde en onkel og tante, der var gårdmandsfolk i Jylland. De sendte os hvert år en stor gås til julemiddagen, og min praktiske moder lod os få en smagsprøve på gås og grisesylte aftenen før. Ved sengetid skulle vi hver hænge en strømpe på sengestolpen for, hvis nisserne faktisk var ankommet til huset, ville de lægge små gaver i strømperne. Og ganske rigtig, næste morgen var der små stykker legetøj og lidt godter i dem, men når vi insisterede på, at moder også selv skulle hænge en strømpe op, fik hun blot nogle mærkelige ting som f.eks. et stykke brænde og en kartoffel. Det lo hun bare af, men vi syntes, det var synd for hende.

Vi kom normalt kun i rigtigt karbad med voksen assistance een gang om ugen, men Juleaftensdag blev vi børn taget en ekstra gang i grundigt karbad og derpå iført stadstøj, dvs. matrostøj. I mellemtiden blev juletræet bragt ind i den store dagligstue og stjernen i toppen og lysene sat på. Vi børn deltog så i den videre pyntning, men var desværre forment deltagelse i fyldning af hjerter og kræmmerhuse og anbringelse af gavepakker under juletræet og i den store sofa.

Når i skumringen kirkeklokkerne kimed, gik vi så med vore forældre og den ene af pigerne til julegudstjeneste i Skt. Mortens Kirke, hvor pastor Ring forkyndte juleevangeliet, og vi sang de gamle julesalmer, som vi børn efterhånden kunne udenad. Hjemme ventede julemiddagen, altid gås, den fra Jylland, stegt med svesker og æbler og med brunede kartofler og rødkål til. Derefter risalamande med mandelgave, som var noget forskelligt fra år til år. Denne aften var begge pigerne på een gang med ved bordet. Bagefter samledes vi alle i mørke i den lille stue kaldet kabinettet, og så åbnedes fløjdørene til dagligstuen og det blændende eventyr.

Ligesom vel i alle andre, danske hjem gik vi i sluttet ring omkring juletræet og sang igen de kendte julesalmer og til sidst "Højt fra træets grønne top", hvorefter gaverne blev delt ud og åbnet til jubel og taksigelser. Aftenen sluttede med frugt og juleknas.

Når jeg som nævnt, specielt husker juleaften 1926, er det fordi jeg den aften fik den julegave, som jeg af alle i hele mit lange liv er blevet allermest glad for: En funklende ny letvægtskælk af træ! Jeg sad på den henne ved juletræet hele resten af aftenen.

Min to år ældre broder Christian var desværre noget veg og ikke rigtig noget ideelt forbillede for en rask og virkelysten lillebroder. Han var mere for indendørs sysler, især legetøj med mekanik. Han blev dog indmeldt som ulveunge i Det Danske Spejderkorps, da han var fyldt 8 år. Det fandt jeg overordentlig eftertragtellesværdigt, men jeg var jo endnu ikke selv de krævede 8 år gammel.

Drengear og skoletid

Med skiffertavle og griffel i tornysteret begyndte jeg, 6 år gammel, i 1' klasse i Folkeskolen på Jernbanevej i Næstved, havde ingen problemer med indlæring, og var ivrig efter at lære. Nogle af børnene i klassen, navnlig et par spinkle og noget forhutlede, små tvillingedrenge, kom tydeligvis fra meget små kår. I spisefrikvarteret gik velbelagte stykker smørrebrød fra min madpakke derfor ikke sjældent den vej. Jeg blev samtidig allerede tidligt opmærksom på de sociale uligheder i samfundet. Mange år senere forstod jeg på min moder, at det var med velberåd h, at min broder og jeg blev sendt i Folkeskolen og ikke i Privatskolen, som børn af "det bedre borgerskab" i Næstved ellers den gang blev det, og for drengenes vedkommende, for derefter at fortsætte på Herlufsholm, ligesom min for længst voksne halvbroder havde gjort det.

I skolen fik jeg naturligvis min part af de dengang "reglementerede" lussinger og smæk. Spanskrøret smagte jeg også en enkelt gang. Det var fordi jeg ikke havde kunnet modstå fristelsen til at dyppe, i mit blæktus, spidserne af de lange lyse fletninger på den pige, der sad ved pulten lige foran, og som jeg for resten ellers syntes var sød. Jeg fik valget mellem, efter skoletid, at få hele seks af de hårde slag med spanskrøret, tre for hver fletning, eller sidde efter en hel time. Jeg valgte naturligvis spanskrøret, fordi en times for sen hjemkomst ville være afslørende hjemme. I hele den sidste time inden "eksekutionen" havde jeg listet mine flade gymnastiksko ned bag ballerne indenfor buksebaggen. De blev meget ubehagelige at sidde på så længe og blev alligevel opdaget på "skafottet", men hjemme opdagede ingen noget bagefter, heller ikke de røde striber.

Hjemme blev vi i øvrigt aldrig korporligt afstraffet, men alvorligt skældt ud og evt. kommanderet i seng for resten af dagen og med nedrullet gardin, en forsmædelig skændsel når legekammerater spurgte efter en.

Da jeg fyldte 7 år, fik min fader, trods mit manglende ene år, spejdertroppen til at optage mig som ulveunge. Jeg erfarede senere, at han havde takket troppen ved at forære dem et nyt telt. Så begyndte for mig en intensiv "spejderkarriere", som varede lige indtil, jeg blev student.

Allerede til Fastelavn en måned senere, hvor spejdertroppen slog katten af tøndene ude i Herlufsholm Skov, var jeg åbenbart blevet accepteret, for de store spejdere lod mig blive katekonge sidende på skulderne af den største. Med denne formidable værdighed synliggjort ved et farvestrålende skærf over skulderen løb jeg hele vejen hjem for at bekendtgøre det.

I Store Bededagsferien tog spejdertroppen på lejre i den nærliggende Borrenakke skov, og 3-4 ulveunger kom med, heraf min broder og jeg. Jeg gik meget op i det gæve og krævende spejderliv. Da vi efter lejrbålet om aftenen skulle til køjs i teltene i skoven, skulle min storebroder ikke nyde noget, men cyklede hjem. Alle undrede sig, og jeg måtte skamme mig over ham.

I begyndelsen af sommerferien samme år blev vi to drenge sammen med vores moder indlogeret på en "velassorteret" bondegård ved skov og strand lidt vest for Karrebæksminde, 12 – 13 km. hjemmefra. Der blev vi rigtig dus med dyr, hvilket for mig blev en faibles for resten af livet. Derimod følte jeg mig så muppet af min storebroder og, syntes jeg, tilmed så uretfærdigt revset for "modværgen", at jeg stak af for at begive mig til fods den lange vej hjem til Næstved. Jeg nåede dog knapt halvvejs, før jeg vendte om dødtræt og i tvivl om, hvad reaktionen ville blive hjemme i huset hos min fader. Ved tilbagekomsten til gården, hen under aften, måtte jeg så døje den tort at blive hånet og leet af. Det lærte mig at tage nederlag med "fattet værdighed".

Midt på sommeren, nogle uger senere havde min fader fået spejdertroppen til at tage mig (uden min broder) med på troppens sommerlejr, der gik til Samsø. Foruden mig var der to andre, lidt ældre, ulveunger med de ca. 30 spejdere. Det blev en herlig tid i et vidtstrakt, øde lyng- og skovområde ved en pragtfuld strand. Jeg gik med liv og sjæl op i de mange praktiske gøremål og de for mig ofte

meget anstrengende, sportslige tiltag og lange ture til fods. Troppen gav mig den sommer navnet ”Futi”, der siden, som mit ”nom de guerre”, fulgte mig gennem alle drengeårene, indtil jeg blev student, kom hjemmefra og ind i marinen.

Som barn i underskolen har jeg muligvis været noget irriterende besværlig, når jeg stillede spørgsmål om ting, der undrede mig. Jeg husker f.eks. at have spurgt, hvorfor op og ned ikke blev byttet om ligesom højre og venstre, når man så sig i et spejl. Når et træ spejlede sig i åen stod det jo godt nok på hovedet. Ligeledes; hvordan kunne vandet løbe to meter op i giraffen, når den stod og drak, for jeg vidste af sørgelig erfaring, at man ikke kunne synke opad, når man hang med hovedet nedad i i trapezen. Endvidere; hvorfra kom farven når helt farveløs regn blev til hvid sne, og især, hvorledes kunne store fugleflokke og fiskestimer hvert øjeblik aldeles samtidig skifte præcis retning, når der ikke var tid til varsel og kommando. Dette sidste har jeg desværre aldrig fået en plausibel forklaring på til brug senere i livet som officer og eskadrechef til søs.

Da jeg var blevet en halv snes år og skulle til at begynde mellemskolen, fik min fader en hjertelidelse med efterfølgende langt rekreationsophold på Montebello ved Helsingør. Han tog sin afsked som embedslæge, ophørte sin lægegerning, solgte sin praksis og huset i Næstved og købte et andet, Strandvejen 32 i Helsingør, hvortil vi så flyttede. Afskeden med alt det kendte var for mig kun lettere vemodig, men rigtig sorg var det at måtte forlade en hundehvalp, som hver dag, når jeg kom hjem, arbejdede sig under hegnet fra naboejendommen og ind til mig i haven.

Kort efter flytningen om foråret blev jeg syg med langvarigt sygeleje. Derved blev optagelse i Mellemaskolen på Gymnasieskolen i Helsingør (Helsingør højere Almenskole) forpasset det år. Efter skolefraværet blev jeg så om efteråret anbragt igen i 4’ klasse nu i Folkeskolen i Marienlyst Allé i Helsingør. Dér fik jeg det som ”omgænger” let og blev sat som sidekammerat og makker til en lille spinkel og pjevset dreng ved navn Simon Spies. Som de eneste to drenge fra denne skoleklasse kom han og jeg året efter ind på gymnasieskolens mellemaskole, hvor vi derfor fortsat delte pult også de næste 4 år, indtil vore veje skiltes, da Simon via realklassen forlod skolen, og jeg kom i gymnasiet. Simon var lidt af en enspænder og et lille skravl især i gymnastiksalen og på sportspladsen, men havde et stort behov og talent for at hævde sig på anden vis. Vi kom dog storartet ud af det sammen og supplerede egentlig hinanden. Han havde altid travlt med indbringende små-aktiviteter, som det betalte sig at assistere ham med, og han havde tilmed et regulært fritidsjob som sælger af ”program og chokolade” i biografen Kosmorama om aftenen, hvorved han kunne hjælpe sin betrængte alenemoder lidt økonomisk. Samtidig havde han altid selv penge på lommen og betalte for de ældre drenges kokosboller i slikbutikken overfor skolen. Han gik derfor stort set altid fri af de pinsler, vi andre måtte døje i skolegården. Som voksen blev Simon landskendt milliardær som foregangsmand i rejsebranchen og ejer af landets største fly-rejseselskab. En anden af drengene fra klassen i mellemaskolen, var en anderledes grov og vulgær type, Ove Thelin. Han blev senere som socialdemokratisk politiker borgmester i Helsingør.

Med familiens flytning fra Næstved fulgte en meget mærkbar økonomisk nedgang. Mine forældre havde ikke sparet noget videre op udover, hvad der medgik til køb af huset i Helsingør, og embedslæge-pensionen var yderst beskeden. Endvidere betalte min fader fortsat underhold til sin ægtefælle af første ægteskab. Jeg var derfor afskåret fra at deltage i aktiviteter, der kostede noget videre som f.eks. vinterferierejser med skolen til Norge og andre frivillige udflugter og besøg. Min moder etablerede et større hønsehold i udhus og baghave, udrugede kyllinger, solgte æg og minutløst klargjort fjerkræ til Hotel Øresund for at strække husholdningen. Endvidere udlejede mine forældre to værelser til unge, ugifte ingeniører, adjunkter og løjtnanter fra kornetskolen på Kronborg bl.a. premier-

løjtnanterne Asmussen og Hertel samt en overgang en ung, norsk ingeniør Sandved på Helsingør Skibsværft. Af og til havde vi besøg af min faders halvfætter, stifter af og formand for Danmarks Naturfredningsforening, maleren Erick Struckmann og hans hustru, stadsbibliotekar Ingrid Struckmann samt enkelte af min faders gamle studiekammerater, bl.a. psykiateren, professor Daniel Jacobsen, også han en ret speciel figur og dengang meget kendt, særpræget, københavnsk personlighed (som vi kaldte onkel profet). Ved en sådan lejlighed en søndag havde mine forældre inviteret den unge norske ingeniør Sandved med til middagen. Medens professoren var midt i en lille tale for værtskabet, forlød det, at den unge nordmand netop var blevet forlovet hjemme i Norge. Daniel Jacobsen drejede elegant omgående emnet og fortsatte på vers, men nu til den nyforlovede. Imponeret heraf har jeg siden hen mange gange selv holdt versificerede taler, men næsten altid kun vel forberedt. Mange år senere fik jeg, som chef for kystjageren Huitfeldt under et stort bjergningsarbejde, som jeg forestod, ud for den norske vestkyst, et særdeles velvilligt og gavnligt samarbejde med netop ingeniør Sandved, der til min overraskelse, nu var ejer af og direktør for skibsværftet i Hauge-sund.

I fritiden spillede jeg lidt badminton og roede ture i en gammel kajak, som jeg udstyrede med et lille sejl til ture langs kysten. Undertiden roede jeg også sammen med en interessant, voksen, kendt kunstner (billedskærer) Otto Bülow. Hans kajak var en ægte grønlandskajak, på hvilken jeg af og til fik en tur som passager siddende baglæns på dækket bag ham, dér hvor en harpuneret sæl ellers har sin plads. Han boede i nærheden sammen med sin hest, færdedes normalt altid på den og klædte sig som kosak. Han var også mester i knivkast, så vi drenge beundrede ham naturligvis og besøgte ham nu og da og fik the. Han havde kun een theske, som derfor hang i en elastik i loftet midt over bordet til fælles afbenyttelse. Et år red han hele vejen til Afghanistan og sendte rejsebreve hjem til den lokale avis. Som modstandsmand under krigen blev han arresteret og tortureret til døde af Gestapo, i deres hovedkvarter i villa Visborg skråt overfor vores hus på Søndre Strandvej.

Jeg var dog især optaget af spejdersport, blev optaget i den lokale spejdertrop og tilbragte de fleste weekends på små lejrture i Nordsjælland og i sommerferierne på vandrelaje i de smukkeste egne i Sydsverige. Jeg holdt meget af friluftslivet, dets naturoplevelser og primitive, praktiske udfordringer og det gode kammeratskab. Spejderkorpsets daværende, overordnede, høje, nationale og moralske grundholdning m.v. samt reglerne i spejderloven adopterede jeg for livstid som rette-snor for min adfærd, herunder, at:

”En spejders ord står til troende, han er lydig imod den, der har ret til at byde, og er en god kammerat, hensynsfuld og hjælpsom mod alle, god imod dyr og er ren i tanke, ord og handling”.

Jeg forstår, at disse guldrandede, gamle dyder, især den sidstnævnte, desværre siden hen er blevet omformuleret til bl.a. noget om religion, meningsudveksling og socialt samvær.

En af de lidt ældre spejdere på turene, Per Linnegaard, endte som voksen med at blive rigsadvokat, og en lidt yngre var Svend Schack von Führen Kieler, som jeg senere i livet skulle få ganske meget samarbejde med, idet han ligesom jeg blev søofficer og efter mig med tiden fik mange af de samme stillinger og udkommandoer som jeg havde haft både til søs og til lands, senest som kontreadmiral i NATO. Til sidst som god gammel ven og, ligesom jeg, civil pensionist, fik jeg ham til at blive min medarbejder som arkivar i Københavns Rets hjælp.

Med tiden blev jeg patruljefører, et hverv og en opgave, som i hvert fald dengang i sig selv indebar en udfordrende, grundlæggende, praktisk lederskabsuddannelse, hvilket jeg senere hen i livet har konstateret, at flere landes militære akademier f.eks. Royal Navy's i Dartmouth må bruge kræfter og tid på at øve voksne officerselever i, dvs. dette at kunne udtænke en egnet og gennemførlig løsning, med kun en acceptabel risiko, på et opstået problem, at forklare løsningen, inspirere, motivere og instruere undergivne/medarbejdere, fordele opgaverne og dirigere arbejdets udførelse samt overvåge hele operationens gennemførelse og afslutning i relation til de givne omgivelser og forhold,

kort sagt ledelse (af mennesker) ofte i teamwork, ikke bare management (styring af arbejdsprocesser), som begrebet ledelse hyppigt forveksles med.

Ved en langvarig, målrettet indsats fik vi skaffet tilladelser, midler og udstyr til, at hele min patrulje kunne komme med til Verdens-Jamboree i Holland i 1937 sammen med mere end 10.000 spejdere fra mere end 30 andre lande. Der oplevede jeg ved et tilfælde, som 16-årig, personligt at møde, hilse på og tale med selveste Lord Robert Baden Powell, stifteren af verdens-spejderbevægelsen, og dér indledtes for mig livsvarig interesse og flair for internationalt venskab, sammenhold og samvirke. Ved afrejsen fra Holland efter Jamboreen fik hver udenlandsk spejder med hjem som gave en lille pakke med 3 Hyacint-løg, et blåt, et hvidt og et rødt; så næste forår prydede de hollandske farver vinduerne i mange tusinde hjem jorden rundt, en mesterlig gestus og uforglemmelig souvenir. Jeg kom bl.a. også i forbindelse med en hollandsk familie van Eunen, hvis to sønner var spejdere, den ældste jævnaldrende med mig. Forbindelsen blev efterfølgende opretholdt, og året efter blev jeg inviteret til at holde sommerferie hos dem i Zandvoort ved havet. Opholdet i det hollandsk sprogede hjem med i alt 5 børn bibragte mig lidt kendskab til Hollandsk, og forbindelsen blev siden i nogle år opretholdt som udenlandsk penneven især med een af de yngre søskende. Det sporadiske sprogkendskab har jeg senere i livet haft lidt gavn af både til søs og ved stationering i Bruxelles med bopæl i den flamsktalende del af Belgien. Endvidere blev én af mine tidlige, udadvendte opgaver efter krigen, som søløjtnant, at være Søværnets forbindelsesofficer i den hollandske marines ostindiefarer KNMS FLORES under dens ophold i dansk farvand.

En af de drenge der kom hjemme hos os i Helsingør var Hans Sølvhøj, som i mellemskolen gik i klasse med min broder. Han var et par år ældre end jeg, stilfærdig, venlig, høflig og litterær. Han blev cand.mag. i dansk og historie og underviste nogle år, blev senere generaldirektør for Danmarks Radio, en overgang minister uden portefølje og til sidst hofmarskal. Med kendskab til forholdene i U.S.A. hjalp han mig i 1953 med orientering og uddannelse af min skibsbesætning, før jeg med den afhentede et skib i U.S.A., og han besøgte os privat, da jeg med min familie 14-15 år senere boede i Washington.

I gymnasiet fik jeg det i begyndelsen svært, vel nok fordi jeg ikke tidligere havde været vant til at læse lektier for alvor. Jeg havde taget det for let i mellemskolen, og det hævnedes sig nu ved manglende læsevane og lidt tyndbenede, basale kundskaber. En yngre lærer, adjunkt Friis Sørensen, der for øvrigt også var spejderfører, hjalp mig på gled et par eftermiddage om ugen det efterår. Under besættelsen nogle år senere blev han desværre, som modstandsmand arresteret af Gestapo og groft tortureret i Villa Visborg.

Vi havde i øvrigt i Helsingør fremragende yngre lærere. F.eks. blev een, adjunkt Arne Østergård, få år senere rektor på Sorø Akademi og en anden, adjunkt Monrad, rektor på Høng Gymnasium. Mine favoritfag var naturfagene, især fysik, som jeg da også fik rent UG i til studentereksamen.

I 1930'erne introduceredes i Helsingør, som en årlig sommertradition, opførelse af Shakespeares skuespil "Hamlet" i Slotsgården på selve Kronborg. Det begyndte med det engelske Old Vic Company. Som statister hyredes store skoledrenge fra byen som hellebardister, og jeg fik en tjans. Jeg opnåede derfor nogle gange at stå på scenen alene nært sammen med de berømte, engelske skuespillere Lawrence Olivier og Vivien Leigh (Hamlet og Ofelia). Der kunne jeg høre hvert eneste lille ord imellem dem men forstod desværre ikke så meget. Da jeg mange år senere samme sted som tilskuer overværede en tilsvarende, engelsk opførelse kunne jeg forstå hvert ord men desværre ikke høre det hele. –

Min eneste "teaterpræstation" derudover var uden honorar og fandt sted i 2' gymnasieklasse, hvor det blev mig pålagt at spille titelrollen Antonio i "Købmanden i Venedig", årets skolekomedie. Det

var interessant at have prøvet, men lidt sparsomt med bifaldsovationer, selvom den 3'g'er, der spillede hovedrollen: Shylock, var ret god. Skuespil har jeg ikke egnet mig til.

I gymnasiet på Helsingør højere Almenskole bestod hele min årgang af i alt kun 7 elever, alle matematikere, heraf 2 piger. Den ene af pigerne var suverænt klassens dygtigste elev. Hun blev da også senere kemisk ingeniør og leder af Sadolins laboratorier. Hun lod sig heldigvis velvilligt konsultere telefonisk af alle os andre ved løsning af svære hjemmeopgaver.

For at vi overhovedet kunne stille et årgangshold, stillede begge piger beredvilligt op på vor årgangs drenge-håndboldhold ved skolens årlige turnering, den gang noget aldeles uhørt, og piger spillede ellers aldrig håndbold. Det vakte udelt moro blandt skolens yngre elever. Sammenholdet eliminerede for os drenge ethvert eventuelt tilløb til kønsdiskriminering.

I 15-års alderen interesserede jeg mig lidt for sprængstof og kanoner. En lidt yngre kammerat var søn af en Vand/Varme/Sanitets-mester. I skrotbunken på dennes værksted fandt vi et stykke jernrør med gevind og et topstykke, der passede, og som vi borede et hul i midten af til luntten. I røret passede akkurat et lille kanonslag, og en tinklump hamrede vi til passende form som projektil. I en lille affutage placeredes "kanonen" på græsplænen med sigte på en metal-kakkelovnskærm foran plankeværket 3-4 meter derfra. Ved affyringen borede røret sig ved rekylen dybt ned i græsplænen, men i skærmen sås ikke den ventede bule men et rundt hul. Et tilsvarende hul sås desværre også i plankeværket bagved! Ved et kik gennem begge huller samtidig sås et panoramavindue på første sal i en beboelsesejendom små 100m borte, tilsyneladende uskadt, heldigvis, for der boede tilfældigvis en af skolens lærere. Imidlertid viste det sig senere på dagen, da politiet hentede os, at tinklumpen var gået ind gennem vinduet på etagen nedenunder, men ingen var kommet til skade. Jeg fik den dag en overbevisende påmindelse om to ting; At sprængstof, selv i helt små mængder, har kolossal kraft og skal omgås med største omtanke og varsomhed samt; at ballistiske kurver krummer nedad.

Fra tidligt i drengeårene havde jeg ønsket at blive søofficer, men undervejs i skoletiden flirtede jeg også med tanken om at blive geolog, arkæolog, fysiker eller forstmand, men søofficer forblev 1' prioritet. Bibliotekets vejviser vedr. uddannelser var ellers en noget skræmmende og provokerende udfordring, for der stod bl.a. at: "Hvis De vil være Søofficer, må De være i Besiddelse af en række åndelige og legemlige Fortrin", og "det er den mest alsidige Uddannelse".

Udmøntet i realiteter betød det indledningsvis (som mange år senere set i et notat af 1937 i skolens arkiv), at man skulle have dansk indfødsret, være mindst 18 år og højst 20 år, have en gedigen, matematisk studentereksamen, bestået frisvømmerprøve, god legemsbeskaffenhed, harmonisk legemsbygning, rank holdning, lydefri helbreds- og sundhedstilstand, sunde, problemfri tænder, klar og uhæmmet talefærdighed, fuld hørelse på begge øren, fuld synsstyrke på begge øjne og uden mindste antydning af farveblindhed, højdeskræk, klaustrofobi, homoseksualitet eller kejthåndethed.

Min broder havde sluttet skolen med realeksamen og blev uddannet til skibssingeniør på Helsingør Skibsværft og Teknisk Skole i Helsingør. Han endte som underdirektør på Ålborg Skibsværft.

Lærlinge-, aspirant- og kadettiden

En uge efter studentereksamen blev jeg, på den gamle Kadetskole i Gernersgade i Nyboder nøje lægeundersøgt, og antaget. Jeg blev så indkaldt og mødte den 3. juli 1939 i Værftbrovagten på Holmen som søkadetlærling sammen med 29 andre antagne, nybagte studenter (samt 4 til intendanturlinien) indordnet i rækkefølge efter opnået resultat ved studentereksamen, jeg som nr. 12 i rækken. Dermed indledtes min 43 år lange maritime karriere i Flåden herhjemme og periodevis i 5 andre lande.

Det blev en brat overgang efter to uger med studenterhuen på sned som ”herre i åndernes rige” og indstillet på at ”leve højt på tankens slot og søbe nektar af idéens fad”. Vi blev straks bragt til Beklædningsmagasinet og reglementeret, totalt omklædt og munderet fra hue til sko efter hastige valg mellem de to klassiske størrelser ”for stor” og ”for lille”. Fra da af og de næste 4 – 5 år var enhver form for civil påklædning strengt forbudt under alle forhold.

Så med stortrøjen rullet under armen og køjesæk på nakken ned i et transportfartøj, der landsatte os ude på Middelgrundsfort for en måneds internat-eksercerskole, indlogeret i den gamle ellers længst forladte krigskaserne dybt inde under jorden og med hængekøjer med grove ”hestedækkener”. Den elementære eksercits, samt idræt, våbenlære og anden elementær, militær uddannelse foregik på voldene og travaljeroning på Sundet udenom, noget forceret men effektivt indterpet af to underkvartermestre. Al tøjvask inklusive vask af det hvide drejlstøj måtte derimod under opsyn foregå individuelt, på knæ på en flisebelagt kaj, hver med blot et udleveret krus sæbevand, en skurebørste og ellers havvand ad libitum.

Som følge af den usikre verdenssituation var fortet på det tidspunkt i øvrigt noget af en ”djævlø”, idet en normal besætning til fortets store batterier var genindkaldt efter de mange år i 30'erne, hvor forsvaret nærmest havde været sat i stå af socialdemokratiske/radikale regeringer, og fortet derfor overhovedet ikke bemanded og ingen besætninger uddannet. De meget utilfredse, genindkaldte, gamle værnepligtige manglede tydeligvis nogen at lade det gå ud over, så det blev os. I øvrigt intet under, at så meget svigtede ved den tyske besættelse af landet 9 måneder senere.

Det var en kærligkommen, økonomisk aflastning for mine aldrende forældre, at jeg trak i kongens matrostøj, idet jeg fra da af kunne forsørge mig selv endog i ”studietiden”, noget der ellers ikke dengang var nogen som helst offentlig, økonomisk støtte til. Ved udnævnelsen til søkadet 15 måneder senere på Søofficersskolen skulle man blot selv møde med mindst 8 sæt undertøj, diverse nattøj, hvide skjorter, stive flipper, bløde flipper, 2 par hvide vaskeskindshandsker, 6 par sorte sokker, 2 sorte slips og 2 par sorte sko samt lommeørklæder og toiletgrej, hvilket blev alt, hvad min uddannelse kom til at koste mine forældre.

Som søkadetlærling aftjente man samtidig sin værnepligt, og vi skulle resten af sommeren erstatte hovedparten af den værnepligtige, menige dæksbesætning på et inspektionsskib. Vi blev derfor også øvet som højde- og siderettere på relevante kanontyper monteret på gyngende og rullende fundamenter i Artillerihallen på Holmen. Vi tilkommanderedes så inspektionsskibet INGOLF, der afgik til stations- og inspektionstjeneste i Nordsøen og ved Færøerne med kommandørkaptajn F. H. Kjøl-sen som skibschef. (Kjøl-sen blev efter togtet placeret som marineattaché i Berlin, hvorfra han i tide informerede regeringen om den kommende tyske invasion, desværre dog uden at vinde fornødent gehør).

Underbringelsesforholdene på banjerne om bord var meget trange med kun ca. 45 cm. kistebænk til hver og samme bredde til hængekøjer, som derfor måtte ophænges sammenklemt i kile (à la sardiner i dåse), skiftevis med hoved- og fodende modsat vej og samtidig så højt, at der var passage nedenunder. Man kunne derfor næsten kun svinge sig op til køjs samtidig med sine sidemænd uden at vække dem eller tippe dem ud af deres køjer. I hver hængekøje var en ca. $\frac{3}{4}$ cm. tyk, ca. 25 cm. bred og 1,5 m lang, bøjelig korkmadras samt et gråt, uldent tæppe, der sammenlagt på den ene led var for smalt og på den anden for kort. Om dagen skulle alle hængekøjer, hver især reglementeret sammensnøret i bylt, være anbragt i "finkenetterne" (nu containere men), tidligere lange net anbragt langs lønningen på hoveddækket som værn mod geværskud og som flydende redningsgrej. Straks efter reveillen blev der pebet: "Stuv køjerne, vaske sig, the". I befalingsmændenes lukafer var der faste køjer, og kvartermestrenes tæpper var røde, officerernes hvide med indvævet anker. Meget vanskeligt at vænne sig til var manglen på søvn, idet man til søs udover øvelser og arbejder i dagtimerne altid indgik i treskiftet vagt og derfor havde tårn enten på "førstevagten" fra 2000 til 2400 eller hundevagten fra 2400 til 0400 eller dagvagten 0400 til 0800, men aldrig en hel nats søvn (en utopi kaldet et "bondehå"). Tilmed var der derudover jævnligt øvelser om natten, hvor "all hands on deck" var obligatorisk for deltagelse ved kanoner, projektører, signaler, fartøjer, brandrulle, havari- rulle og trawlerulle. Som menige besatte lærlingene i øvrigt konstant posterne som udkig i tårnen, rorgænger (undtagen ved havnemanøvre), ordonnans og post ved bjærgemærks. Når der var arrestant i arresten, skulle der endvidere være skildvagter ved arresten, også for at slippe fangen ud ved forlis. Der var derfor ikke mange pauser til at "slange" i oppe på vagtskiftet om natten.

Den daglige rengøring begyndte allerede klokken fire på dagvagten, hvor de, der ikke var på post, skurede de smukke, hvide Oregon Pine dæk på knæ med sand og mursten.

Vi opnåede hurtigt de fornødne rutiner og de lærlinge, der ikke var tilstrækkeligt søstærke, fik ret hurtigt nok. Heldigvis havde jeg tilstrækkelige "søben".

En del af de praktiske færdigheder, jeg havde erhvervet som spejder, gav mig tilmed mærkbare forspring ved i forvejen at være øvet i f.eks. håndflagssignaler (semafor), blinksignaler (morse), avancerede tovværksarbejder, samaritertjeneste og kast med kasteline (= spejdernes redningsreb). Som lidt af et kuriosum havde jeg også af og til som spejder blæst på signalhorn, f.eks. på Jamboreen i Holland i 1937. Jeg kunne derfor nu ved forfald træde ind som hornblæser i skansevagten om bord ved flaghejsning og honnør ved passage af fremmede orlogsskibe og blev også i en snæver vending brugt ved reveille, skytrulle, klart skib og tapto.

Et lidt gammeldags hverv var lige nyt for os alle; lodhivning under langsom fart på lægt vand, dvs. måling af vanddybden med et tungt håndlod på en for hver halve meter med farvede tøjstumper afmærket lodline. Lodhiveren stod ude på en lille repos ophængt udenbords i dækshøjde helt fremme på fordækket og kastede loddet så langt forud han kunne, lod loddet gå i bund og halede i hast linen tot, så den stod lodret, når han selv passerede over den og kunne aflæse dybden på linens forskelligt farvede afmærkninger. Han sang straks med høj røst dybden i hele og halve meter på een melodi i dur for hele meter og een melodi i mol for halve meter; f.eks. "talje meter" i dur og "najne meter og en halv" i mol. På kommandobroen kunne vagtchefen derved også i sus og støj lettere følge med, når dybden ændredes.

INGOLF krydsede rundt mellem de mest søgte fiskeområder og anløb ca. hver 10ende dag havn for forsyninger. I England og Holland deltog chefen og fiskeriofficeren samtidig i dér verserende retssager. Under et ophold i Amsterdam fik jeg på landlov lejlighed til at aflægge en kort visit hos mine, tidligere nævnte, gamle ferieværter, familien van Eunen i Zandvoort.

Udover os lærlinge bestod den menige, værnepligtige besætning af søfolk, befarne matroser og fiskere, maskinarbejdere og søfyrbødere, og, som frigængere (vagtstrie), enkelte, faglærte håndvær-

kere, f.eks. bager, barber og bødker, samt tjenere og kokke som kabys- og messegaster. Som vagt-assistent på de tre vagtskifter på dækket var tilkommanderet tre søgående søkadetter af næstældste klasse (B). De holdt nidkært os læringe til vinden.

For os danske har maden vist altid været meget væsentlig, og skibskosten var derfor, som altid tilstræbt i den danske flådes skibe, jævn men god og rigelig. Chefen, officersmessen og kvartermestermessen havde hver deres egen husholdning. Som kuriosum kan nævnes, at besætninger i flådens skibe, som de eneste i forsvaret, fik smør i stedet for margarine, angiveligt af hensyn til natsyn. Uroligheder på grund af kosten er forekommet i andre mariner men ikke i den danske, hvor hund-redårig erfaring havde medført, som tradition, et gennemgribende kontrolsystem bl.a. ved en daglig proviantkommission. Den bestod af et medlem fra hver personelgrad om bord, fra officer til værnepligtig menig. Allerede ved ankomst af fødevarer fra land mødtes kommissionen og kontrollerede det leveredes mængde, kvalitet og tilstand før accept. Også hver formiddag sammenkaldtes (med bådsmandspibe) kommissionen i bødkeriet, kontrollerede de kvanta bødkeren havde udvejet, sammenholdt dem med bemandingslisten og reglementet og påså, at alt bragtes til kabyssen. Når middagsmaden var klar, måtte intet dog udgives, før en portion (et prøvemåltid) var bragt til vagtchefen på broen. Han skulle først godkende kvalitet og tilstrækkelighed. Yderligere skulle han, for at det aldrig skulle blive glemt, have trukket kronometeret og ladet ordonnansen melde skibschefen at "søret er trukket" og indhente chefens "tilladelse til, at mandskabet skaffer". Først derpå kunne pibes "bakstørnene klar til skafning" og maden udgives. En enkelt gang i min lange tjenestetid har jeg oplevet, at en vagtchef bemærkede, at der var maddiker i en grødret, som derfor blev afvist, kaseret og erstattet af noget andet, og kokken irttesat for ikke selv at have bemærket det. Berettiget misnøje over skibskosten forekom aldrig.

Med de professionelle fiskere som "leading hands" fiskede vi med skibet nogle gange med stort snurrevod og halede ca. 500 kg. fisk ind pr. gang og fik derved både hvide middagsretter og første-hånds orientering om, og lidt kendskab til, havfiskeri.

Omgangen med de befarne var også interessant og lærerig. Selv var jeg ved den daglige rengøring udstukket til at assistere den befarne matros, der i øvrigt passede vaskeriet; Godtfred, en stor kleppert, der, som han sagde, havde "set lysende blinke i Shanghai". Han var notorisk voldsmand og plejede på landlov at alliere sig med en lille, splejset messegast, som han så sendte i forvejen ind på en tæt befolket havneknepe for, ved provokerende opførsel, at lokke nogen udenfor til slagsmål. Udenfor i mørket stod så Godfred og pandede dem ned. Således også i Amsterdam, hvor han dog først havde motiveret offeret ved at rive reverserne af hans jakke. Godtfred havde derfor ikke landlov i længere tid og var temmelig bister. Han formildedes dog ved, at jeg holdt alle messing- og kobberbeslag, låg, rør og ventiler i vaskeriet pudset så skinnende blanke, at han fik ros ved de ugentlige lørdagsinspektioner. Jeg stod derfor under hans absolutte beskyttelse.

Ligesom altid i kadetskibe var der hver dag efter middagshvilet gymnastik og løb på båddækket. Når sø- og vejrforholdene tillod det, stoppede skibet derpå, hvorefter alle kadetlæringer på stribe skulle springe over bord og svømme én gang rundt om skibet, overvåget fra brovingerne og en affiret motorbåd.

Vi lå i havn i Grimsby i England, da krigen brød ud først i september 1939. INGOLF blev i hast kaldt hjem til stations- og neutralitetsvagt-tjeneste i Store Bælt.

I oktober blev de af os læringer, der antoges som søkadetaspiranter, afsendt til Søofficersskolen. Vort hold var nu reduceret til 20 mand men blev forøget med én lærling fra året før (J.Hammerich). Vi var derfor nu 21 søkadetaspiranter, hvoraf jeg var nr. 8.

Søofficersskolen på Nyholm var præsentabel, ny, netop færdigbygget og møbleret, så vi blev det første hold, som begyndte dér. Indkvarteringsforholdene var fremragende, idet hele skolen var bygget og indrettet præcis til formålet som internat/kostskole/militærakademi, med orden, pli, maritim tradition og disciplin og beliggende direkte ved flådens leje og den travle havn med skibsværfterne og talrige, maritime aktiviteter.

Som aspiranter boede vi i firemandslukafer, hver med en køjeseng og et klædeskab. Kadetter boede to og to, hver med en seng, et klædeskab, en bogreol, et arbejdsbord og en stol.

På hver etage rigelige bade- og toiletforhold. Hver mand havde dér en håndvask og et trådnetskab til toiletgrej og i klasseværelset et indbygget aflåseligt bogskab samt naturligvis bord og stol.

I underste etage var en præsentabel foyer med geværer i stativer langs begge sidevæggene. Bag foyeren og den brede hovedtrappe en meget stor, lys Aula med endevæg af glas og begge langvægge med balkoner på begge etager, hvortil indgangsdørene til alle klasseværelser vendte. Endvidere et stort, fælles opholdsrum (med stuemøbler, pejs, billard, spillebord, radio og skønlitterære bøger), spisesal, bibliotek, lærerværelse, vaskeri, kabys og gymnastiksal. Som udsmykning talrige maritime billeder, skjolde, sømilitære klenodier og trofæer.

Dagen efter at vi aspiranter var blevet indlogeret, kom kadetkorpset hjem fra sommertogt. Vi blev alle indordnet i 8 vagt- og bordhold, hvert med elever af alle klassetrin og med en søkadet af ældste klasse (A) som formand. Kadetterne af ældste klasse havde ret strenge beføjelser både på skolen og om bord og kunne selv for mindre forseelser eller uregelmæssigheder tildele alle yngre kadetter og aspiranter såkaldte "nóter". En sådan nót var en anmærkning i deres nót-bog, og tre nóter medførte indiskutabelt en mærkbar straf, hvad enten i land eller om bord. Relevante forseelser kunne f.eks. være "drivgods" (glemt /efterladt/ tabt ejendel), blød flip efter kl. 17.45, et uaflåst skab, synlige skægstubbe, smuds på hvide handsker, uorden ved påklædningen, ukorrekt redt køje o.l. Gruppen spiste sammen ved eget bord og havde "vagt" sammen et døgn ad gangen. A-klasse kadetterne sørgede nidkært for, at alle de gamle, strikse og stramme regler og traditioner blev overholdt. Nogle af reglerne var nok reminiscenser fra sejlskibstiden. F.eks. måtte menige (aspiranter) ikke gå på dæk (gangene) men skulle altid løbe og aldrig nogensinde stå og læne sig op ad noget og ikke berøre hvidbleget falderebs-tovværk (gelændere).

Til middagsmåltidet indfandt vagthavende officer sig hver dag i spisesalen og tog plads for bordenden af et tilfældigt bord. Det pågældende bordholds to yngste deltagere flyttedes straks hen én på hver sin side af officeren (for at "sidde hos") og skulle så behørigt konversere og underholde denne under middagen. Efter behov blev de pågældende bagefter i enrum belært om eventuelt ønskelige tilpasninger til kontinental, europæisk bordskik. Blandt de værste forsyndelser kunne f.eks. være, lejlighedsvis under spisningen at lade skafterne på kniv og gaffel hvile på dugen, ikke bryde men bide af et kuvertbrød eller lægge armene ind på bordet længere end til manchetten, tale med mad i munden eller skænke for sidemanden med den ham nærmeste hånd.

Antal og art af de fag og emner, uddannelsen ville omfatte, bekræftede i praksis dens annoncerede alsidighed, og vi ville jævnligt i de kommende år (i mandags morgenbønnen) blive mindet om at: "Kundskab uden dyd (karakteregenskaber og færdigheder) har intet værd, og dyd uden kundskab er for lidet for den, der vil tjene under Danmarks flag".

Pensum ville omfatte følgende fag og emner:

Matematik (inkl. sfærisk geometri, vektor- og sandsynlighedsregning).

Fysik.

Engelsk, Tysk, og Fransk.

Navigation (terrestrisk, astronomisk og elektronisk), astronomi, kortprojektion, kompasretning,

søopmåling, hydrografi, oceanografi, tidevand.
Meteorologi.
Skibsbygning, teknisk tegning, projektionstegning.
Maskinlære.
Elektrisk Materiel, elektroteknik, elektronik.
Artilleri, våbenlære og ballistik.
Torpedolære.
Søminelære.
Kommunikation, retorik, signalering, telefoni, telegrafi, kryptografi, maskinskrivning.
Søkrigshistorie, søkrigslære, strategi og taktik.
Retslære, folkeret, søret, militær straffelov, retspleje.
Sundhedslære.
Tjenestekendskab (søvejsregler, love, bestemmelser, anordninger, reglementer).
Lederskab, militær pædagogik.
Militær Befalingsmandsuddannelse, Ceremoniel, Gevær- og Pistolskydning.
Gymnastik, idræt, boldspil, fægtning (huggert, bajonet og sabel).
Dans, fremtræden og anstand.

Lærere var civile lektorer og adjunkter fra Universitetet, offentlige myndigheder, civile institutioner og fagskoler, samt læger, ingeniører, specialuddannede officerer og en balletdanser fra Det Kongelige Teater.

Det daglige timeskema begyndte kl. 7 med udpurring, toilette, køjeredning, opklaring og morgenmad og senest fra kl. 8 en halv times tvungen spadsering i det fri. Så samlet morgenmønstring med eftersyn, inspektion, parade og morgenbøn ved den inspektionshavende- og den vagthavende A-kadet, alt overværet af vagthavende officer. Derpå fra kl. 9 fem perioders klassevis undervisning afbrudt af ½ times frokost. Kl. 14.15 frugt i spisesalen, derefter idræt til kl. 16.30. Så bad og omklædning til middag (alm. jakkeuniform med stiv flip). Kl. 17.45 mønstring og eftersyn. Kl. 18.00 middag. Så lektielæsning fra kl. 19.00 til 21.00, aspiranterne i klasseværelserne under overvågning, kadetterne på deres lukafer.

Kl. 21.00 the (med rug- og sigtebrød) i spisesalen. Vi vidste, at den mangeårigt, faste hovmester havde et lille franskbrød til sig selv. En sjælden gang imellem besluttedes det, at vi ville se franskbrød, og da han var forpligtet til at stille brød frem, så længe vi spiste, fortærede vi så alt, indtil franskbrødet dukkede op. Vores uskreve kodeks påbød dog, at kun den vagthavende A kadet måtte tage deraf, og kun et enkelt stykke,

Kl. 23.00 inspektion og slukning af lys.

Onsdag eftermiddag bortfaldt idræt og der gaves i stedet ”spadseretilladelse i land” dvs. i byen indtil kl. 17.45.

Orlov kunne fås af vagtfrie fra lørdag eftermiddag til søndag aften.

Det strengt overholdte program og lektielæsning var nok medvirkende til, at vi overkom en væsentlig del af det meget omfattende ”hjemmearbejde”. At nå det hele var umuligt, i hvert fald for mig, så jeg måtte prioritere og koncentrere mig om de skriftlige opgaver.

Hvert vintersemester afsluttedes med skriftlige prøver og derpå to ugers mundtlige eksaminer i alle dertil egnede 20 fag, to hver dag, eet om formiddagen og eet om eftermiddagen; en barsk omgang uden pardon og uden læseferie, men unægtelig en ufejlbarlig standpunktsprøve.

Udover at bestå alle fagene skulle hver kadet og aspirant på idrætspladsen bestå kravene til opnåelse af det militære idrætsmærke.

Efter vintersemesteret 1939-40 var forårsprøverne i fuld gang, da landet om morgenen den 9' april 1940 blev invaderet af tyske tropper og overfløjet af tyske fly.

På skolen kunne intet foretages i den anledning. Søværnets chefer og alle vore foresatte adlød regeringens ordre om at opretholde ro og orden. Det skabte tvivl og forvirring iblandt os, men parolen var: "Fortsæt alle løbende tiltag uændret".

Årsprøverne blev afsluttet og kadetkorpset sendt på togt i danske farvande med INGOLF, HVID-BJØRNEN, LOSSEN, SVANEN, THYRA og to torpedobåde; yngste klasse (C) dog først efter en måned som gruppeførere på eksercerskolen på "FYN" fortøjet ved "ELEFANTEN" på Nyholm. Syv af disse C-klasse søkadetter (Ib Gram Hansen, Ulf Svendsen Tune, Henrik Marius Petersen, Palle Dyre, Georg Smidt Jensen, Richard Thomsen og Niels Zoffmann Jessen) tog chancen og stjal en stor, særlig hurtig motorbåd FANDANGO, som i kasernehavnen lå afgangsklar til rutinemæssig afpatruljering af havn og red. Med den stak de af til Sverige i håb om derfra at kunne komme videre til England og melde sig til tjeneste. De blev dog i Sverige blot arresteret og sendt tilbage, hvor de blev straffet med som "oversiddere" at blive sat et år tilbage. Én af dem (søkadet Dyre) forlod Søværnet, og de seks andre kom altså ned oveni min årgangs to parallelklasser.

Ved aspirant-togtets slutning i oktober blev imidlertid yderligere 6 af os kasserede og vi resterende 15 udnævnt til søkadetter af klasse C, iklædt jakkeuniform og indlogeret på skolen. Min kontubernal med hvem jeg som kadet kom til at dele lukaf var Leif Wessel Wetlesen. Med tilvæksten på de 6 fra året før placeret i toppen af klassen var vi således fortsat 21 på vort hold i klasse C, hvoraf Jørgen Stilling var nr. 7, jeg nr. 8 og Leif Wetlesen nr. 9

Vintersemesteret 1940/41 forløb reglementeret med travl, koncentreret undervisning, styret strengt med orden og disciplin.

Det var i december den vinter, at jeg mødte den indtagende, unge pige, Kate Hjulmann, nævnt side 4. Vi havde aftalt at mødes en gang i juleferien, hvor hun med sin familie ferierede hos en onkel på landet ved Tikøb. Vi skulle mødes den 2' januar kl. 12.00 ved Gurre slotsruin. Uden offentlig transport kunne jeg gå til fods fra Helsingør, og hun køre i hestevogn fra onklens gård i Tikøb.

Der lå imidlertid høj sne, og der var ikke ryddet, men jeg måtte jo gå i reglementeret uniform med små sko. Jeg nåede dog lidt længere end til slotsruinen, inden jeg hørte bjældeklang forude og så en rød kane, med en hvid hest for, komme til syne fremme, hvor vejen drejede i skoven. En pelsindhyldet bylt i kanen viste sig at være Kate. Jeg stod op bag på, og sammen kørte vi i kanen med bjældeklang til Marianelund Kro, hvor staldkarlen straks kom ud og tog sig af hesten (Stella) og kanen, medens vi spiste frokost inde på kroen og bagefter gik en lille, kort tur i sneen i den hvide skov, inden vi skiltes og drog hver til sit. Fra da af var vore skæbner imidlertid beseglede. Jeg nåede først den lange vej i høj sne hjem til Helsingør længe efter mørkets frembrud.

Vi blev begge hver især hjerteligt modtaget hos hinandens forældre. Kates forældre kom begge fra landbrugshjem, henholdsvis på Randers egnen og i Odsherred. Hendes fader, Kontorchef Arnold A. Hjulmann var både bankmand og jurist, bankuddannet i København og Bremen og jurist fra København. Han havde været bestyrer af Folkebankens filial i fristaden Danzig (hvor Kate var født) og endte som styrende kontorchef i Kongeriget Danmarks Hypotekbank. En meget kundskabsorienteret kapacitet, som i sin fritid havde uddannet sig til cand.jur. samt translatør i både Engelsk og Tysk, korrespondent i Fransk og godt bevandret i Italiensk. Det var et meget venligt, stilfærdigt, stabilt og gæstfrit hjem, men ikke eet, hvor man ville bryde sig om at stille med dårlige karakterer fra Kadetskolen.

Kate blev tre år senere min elskelige hustru og med tiden en kærlig moder til vore tre børn; en flittig, dygtig og omsorgsfuld husmoder, en hengiven, beskeden, lattermild og trofast ven og støtte gennem et livslangt, lykkeligt ægteskab og en beundret værtinde ved utallige, repræsentative lejligh-

heder i en begivenhedsrig, omskiftende tilværelse herhjemme og med tiden også i 5 andre lande. Hun havde intellektuelle interesser, kultiveret smag og adfærd, social forståelse, et lyst livssyn og et imødekommende og vindende væsen. God og viis. En uforlignelig livsledsagerske.

Sidst på vinteren havde jeg på skolen det uheld ved en saltomortale i gymnastiksalen at lande for hårdt med venstre ben udenfor rullemadrassen, hvorved benpiben i skinnebenet, skulle det vise sig, var flækket. Jeg kunne næsten ikke gå og blev for en ordens skyld sendt til røntgen på Militær- hospitalet på Blegdamsvej, men på cykel frem og tilbage via Christianshavn. Da billederne næste formiddag nåede skolelægen, blev jeg i klasseværelset hentet på en bære og båret ud i en ambulance, kørt på hospitalet, behandlet og returneret i gips. En måneds tid senere ventede jeg forgæves på at få fjernet bandagen, men blev sendt hjem på påskeferie med den. I Helsingør fik min fader hospitalet til at klippe gipsen af. Da jeg flere år senere igen kom en tur omkring Militærhospitalet, fik jeg forklaringsproblemer, fordi bandagen aldrig var registreret fjernet men af mig blot meldt ”slidt op”.

På sommertogtet som C-kadet var der desværre omsider, i de forløbne 18 måneder, samlet 3 ”nóter” på mig. Jeg blev som straf ikendt: ”Tre gange tre over fortoppen”, hvilket betød, at jeg i stedet for middagshvilet skulle entre op over fortoppen (forreste mast) tre gange hver dag tre dage i træk. En temmelig barsk og farlig affære. Tophøjden var i alt hen ved 30 meter, og der var kun lejder på masten op til udkigstønden halvvejs oppe. Derfra kun den bare mast. Et lanternefald fastgjort på antenneråen lidt under toppen kunne kastes los men hang så et stykke fra masten på grund af dennes hældning agter over. Det var imidlertid min eneste mulighed, så den tog jeg, og klarede den med yderste anstrengelse alle ni gange. Den tredje dag vist kun med højere magters hjælp, for da var tovværket oven i købet fugtigt og samtidig smattet af oliesod fra skorstenen.

Når kadetdelingen lå til ankers i indre, dansk farvand skulle vi ofte, efter udskejning, tilrigge alle skibenes fartøjer med mast og sejl og afholde kapsejls om aftenen. Heri deltog vi også med to til formålet medbragte, store, åbne, egentlige sejlbåde; A og B.

Præmieskydninger med håndvåben foregik om sommeren på militære skydebaner i land i provinsen, f.eks. øst for Holbæk. Der var jeg et år så heldig at vinde præmien for god geværskydning, et lille sølvbæger.

En gang til ankers i Lunkebugten udfor Valdemarslot på Tåsinge blev den obligatoriske svømmetur om eftermiddagen rundt om skibet verificeret. Vi blev i stedet med motorbåd sat i land på ”roemolen” inde ved slottet og måtte så derfra svømme den halve sømil (ca. 900 m) ud om bord, hvis vi ellers ville nå aftenmåltidet.

Nogle nåede det ikke og måtte nøjes med, hvad vi andre havde kunnet stikke til side og gemme til dem.

Nogle gange hver måned blev, i kadetskibene, 2-3 kadetter (fra det skifte, der ikke skulle have aften- eller hundevagt) tilsagt til ”middag med chefen” og officererne i officersmessen. Derunder observeredes og formidledes dannelsesniveaue. For os kadetter føltes kontrasten til det anderledes profane arbejde, der ventede på dagvagten 6-7 timer senere, som et klart signal om, at enhver kommende søofficer nok skulle kende og kunne udføre ethvert arbejde, som kunne pålægges menige orlogsgaster men også opføre sig korrekt militært og høvisk kultiveret.

På togterne indøvedes, med stigende sværhedsgrad, i praksis: Sømandskab (bl.a. fører af sejlfartøj og motorbåd), navigation, (yngste kadetklasse som bestiksturmænd og alle kadetter skulle endvidere tage astronomiske observationer og beregne stedlinier), farvandskendskab, fartøjstjeneste (affi-

ring og hejsning), signalering, manøvrering, artilleriskydning, ceremoniel, materielvedligeholdelse, havaribekæmpelse og landgangskompani samt ikke mindst tjeneste som vagtassistent og, for ældste klasses vedkommende, som vagtchef på broen.

Ved hejsning og affiring af et fartøj var det som regel altid aspiranter, der var forreste og agterste mand (ved taljeblokkene) i fartøjet. En dag under hejsning støttede forreste mand sig ved (ureglementsret) at holde i en løbende, opadgående taljepart. Da hånden nåede taljeblokken oppe under daviden, fik han derfor klippet de fire fingre af hånden og blev hjemsendt.

Under forlægning i dansk farvand blev sejlbådene (A og B) undertiden bugseret af inspektions- skibene, således også ved en lejlighed sejlbåd A med INGOLF fra farvandet ved Fåborg til Isefjorden. Jeg blev da ved afsejlingen om morgenen sat i sejlbåden som enlig ”babian” (sikkerhedsgast) i dette tilfælde som rorgænger, der skulle forhindre, at fartøjet i den unaturligt høje fart skulle skære ud fra kølvandet og kæntré i hækbølgen. Ved forglemmelse eller et par misforståelser blev jeg ikke afløst hverken ved middags- eller aftenskaftning, men først ved aftenmønstring kl. 20.00. Det blev en både lang og anstrengende dag, fordi farten konstant krævede et kraftigt greb om rorpinden, og fordi der hverken var noget at spise eller drikke. Afløsning ville også have krævet, at skibet stoppede. Sammen med den ovenfor nævnte straffetur på fortoppen illustrerede bugserings-oplevelsen det berettigede i den af sentenserne i kadetkorpsets, lørdags- morgenbøn, hvori det hed: ”Lær mig at sky al blødagtighed, at kunne savne og undvære, glad og tilfreds at kunne tage imod livet som det bydes og gives mig, og med mandig styrke at betvinge og bekæmpe mig selv, hvor dette gøres fornødent ...”. Det blev min foreløbig længste vagttørn, først overgået flere år senere, men da som skibschef mange gange i storm eller tåge.

Mange (27-28) år senere mindedes jeg af og til, ved kontrasten, den anstrengende fartøjstur, når jeg f.eks. som kommandør og chef for fregateskadren blev bragt med fartøj om bord i danske eller fremmede orlogsskibe, standsmæssigt siddende komfortabelt henne agter på det udbredte, reglementerede, mørkeblå chefs-fartøjstæppe med røde striber langs kanten, og hvor forreste hage-mand i fartøjet, et par hundrede meter før ankomst, med antallet af strakte fingre på hævet højre hånd, efter international orlogsskik, adviserede det modtagende skib om passagerens rang (antal snore), således at behørig falderebshonnør kunne være forberedt.

Hele mit hold i klasse C (minus M. Rabøl og ”oversidderen” Tune Svendsen) klarede alle prøver og bedømmelser og vi 19 rykkede op i næste klasse B forøget med yderligere 1 overført fra året før, E.Harder. Af de nu 20 var jeg for min del rykket op til at være nr. 3 på holdet efter ”oversidderen” Gram Hansen og min samtidige Jørgen Stilling. Min kontubernal, Leif Wetlesen var nu nr. 8. Der, i 1942, oplevede vi den meget kolde vinter, hvor flere kadetter, deriblandt også jeg, fik stærke forfrysninger (især af ørerne), fordi vi skulle overholde beklædningsreglementet med kasket, hvide handsker og sorte sko.

I gymnastiksalen havde jeg fået et andet lille problem. Det stammede fra, at der hvert år mod slutningen af sommertogtet blev arrangeret ”Blåt øje” (kåd kadetfest) i kadetmessen. Vi fik da bikse-mad og rødvinspunch og morede os bravt med underholdning og visesang. Jeg skrev sædvanligvis en revyagtig vise, naturligvis om officererne. Én af dem, (en fremragende sportsmand og professionel gymnastik- og idrætslærer hjemme på skolen) havde i en periode været ferieafløser som navigationsofficer om bord, hvilket ikke var hans stærkeste side. Også han havde naturligvis fået et ikke ganske flatterende vers. Han hævnedes sig mærkbart i fægtetimerne den følgende vinter, hvor han konsekvent brugte mig som demonstrationsobjekt og kommanderede en eller anden parade (i reglen ”prim”) for så lynhurtigt at svirpe mig hårdt med sin tynde, franske klinge på steder, hvor hverken

plastrang, maske eller handske og især ikke den beordrede parade dækkede. Således demonstreredes fuldt lovligt, hvad en forkert eller for sen parade kostede.

Årsprøverne efter vintersemesteret i klasse B indbefattede foruden alle de specielle og militære fag også automatisk den obligatoriske, danske skibsførereksamen.

På sommertogtet i klasse B fik jeg andel i en herlig, usædvanlig oplevelse. Under kadetdelingens ophold i Smålandsfarvandet fik chefen, kommandør Evers, fra en af sine bekendte, ambassadør Oxholm fra godset Rosenfelt ved Vordingborg, invitation til at sende tre søkadetter til at deltage i et to-dages besøgsophold, gallamiddag med bal og andendags picnic og derved deltage i at underholde og danse med de unge damer ved steddatteren, den unge comtesse Warva Armfelts 18års fødselsdagsfest på Rosenfelt, med vel ca. 30 gæster, hovedsagelig hendes unge venner og især veninder. Sammen med søkadetterne Gunner Wahl og Leif Wessel Wetlesen (jf. side 17) var jeg så heldig at blive udpeget, og det blev en herlig oplevelse og et meget velkomment afbræk i den strenge og slid-somme hverdag om bord.

Vi blev sejlet med motorbåden til Vordingborg. Derfra begav vi os på vej til fods. Anden transport kunne vi ikke skaffe os. Et stykke ude ad landevejen standsede en hestevogn med hølæs og tilbød os sømænd et lift, og da vognen tilfældigvis også skulle til Rosenfelt, kravlede vi op. Kuskene kørte imidlertid uventet helt op foran selve hoveddøren, hvor de tililendes stilfulde modtagelse ændredes til munterhed over vore febrilske anstrengelser med at få børstet hø og halm af uniformerne. Vi tre blev indlogeret i et stort gæsteværelse på første sal. Festen om aftenen blev både flot, smuk, stilfuld og vellykket, og jeg fik oveni købet den særlige ære og fornøjelse af få fødselaren selv til bords og dristede mig derfor til en lille, relevant tale.

Udflugten næste dag med hestekøretøjer i karavane til lunch i det grønne helt ude på Knudshoved Odde var også en dejlig, smuk og usædvanlig oplevelse, inden vi sidst på dagen blev hentet med motorbåden tilbage til hverdagen om bord i INGOLF.

Comtesse Armfelt blev senere hofdame hos dronning Ingrid og derefter hos dronning Margrethe II.

I klasse B mistede vi yderligere to klassekammerater, som ikke bestod. Ligesom nogle af de tidligere frafaldne skiftede de værn og gik ind i hæren. Den ene, ”oversidderen” Gram Hansen, var oven i købet holdets nr.1 og altså fra årgangen før vores, men desværre også anfører for enkelte småmænd, der hævdede sig ved mobning af de svageste. Han blev kasseret og hjemsendt med dårlig bedømmelse i egnethed, angiveligt på grund af insubordination. Som holdets fløjmand havde han, overfor chefen, kommandør Scheibel, der selv var tårn-udspringer, anført, at det var urimeligt, at vi til den daglige svømmetur alle skulle springe fra brovingen med højde 9½ m. Det lykkedes senere Gram Hansen at komme til England, hvor han optoges i regimentet The Buffs men endte som oberstløjtnant og bataljonschef i UK Army Royal Signal Corps i Indien. Den anden, Gunnar Wahl (jf. ovenfor) var holdets nr. 20 og sidstemand og var dumpet i navigation (skibsførereksamen). Han blev major i Hæren herhjemme. Selv var jeg så heldig at avancere til at være nr. 2 på holdet, (efter ”oversidderen” Henrik Marius Petersen), nu i ældste klasse (A).

Udover at klare alle specificerede fag skulle hver kadet i ældste klasse i løbet af vintersemesteret holde et foredrag for chefen, skoleofficererne og klassen om et tildelt emne, som regel historisk eller strategisk. Foredraget skulle i forvejen være indleveret smukt renskrevet på maskine af kadetten selv. Foredrag og fremførelse blev ved afholdelsen kritiseret og bedømt på stedet.

Foredragene klarede vi alle nogenlunde, men forberedelsen stjal meget af den hårdt pressede tid.

En af de gange jeg var vagthavende A-kadet hjemme på skolen, tog jeg mig en morgen den frihed at gå ind og afholde morgenparaden og fremsige den følgende, temmelig lange morgenbøn uden at

medbringe bogen at læse op af, vi have jo hørt alle teksterne så ofte. Det lille, hørlige gys, hvormed paraden forudså en skandale, blev dog gjort ganske til skamme. Til gengæld fik jeg i nogen tid øgenavnet "Freddy fræk".

De mundtlige årsprøver og eksaminer i land foregik i klasseværelset, een kadet ad gangen og som regel altid med eksterne censorer; ved afgangseksamen altid med to eksterne, professionelle, ofte civile. Mundtlige eksaminationer afholdtes som tidligere nævnt i samtlige de 20 dertil egnede fag, med to hver dag, eet om formiddagen og eet om eftermiddagen. Om morgenen trak man dagens rækkefølge nummer. Behørigt, korrekt indtrådt i lokalet indtog man retstilling, bukkede let for censorerne og præsenterede sig selv. Derpå trak man et nummer og dermed emnet. Man skulle så umiddelbart, stående foran tavlen og med fornøden brug af denne, give en udførlig, mundtlig redegørelse for emnet på ca. 10 - 15 minutter, og derpå svare på spørgsmål.

Ved sprogfagene sad man dog med ved bordet. Der skulle man først oplæse en forelagt, ukendt tekst, oversætte den til dansk og så føre en kort samtale om indholdet på originalsproget.

Eksamen i Dans var selvsagt, noget for sig selv, ligesom "balletmesteren", der af og til postulerede, at man undertiden kunne gøre sit land større tjenester ved at danse vals end ved at skyde med kanoner! Eksamen foregik i Aulaen med 3 par ad gangen, og med censorerne og balletmesteren siddende ved et bord for enden af salen og, naturligvis til musik (flygel). På skolen havde vi jo aldrig kvindelige dansepartnere, så vi måtte altid skiftes til at "danse dame". "Herren" og den fast udstukne partner skulle så vidt muligt være lige høje og af samme gestalt. "Dame" markeredes ved ikke at bære bandoler og dolk.

Som ved alle andre eksaminer i det offentlige var der offentlig adgang til at overvære afgangseksaminer på Søofficersskolen, men kun yderst sjældent benyttet af et familiemedlem eller en kammerat. Anderledes ved afgangseksamen i Dans. Her var balkonerne på 1' sal på begge sider godt besat af søstre og kusiner og disses veninder, meget distraherende! Heldigvis var min makker, søkadet Knud Hedegaard en god danser, som uden besvær klarede at danse "baglæns". Vi havde ingen problemer med de klassiske, historiske danse: Menuet, Francaise og les Lanciers ej heller Polka og de andre folkedanse eller Foxtrot, Quickstep og Engelsk Vals. Noget sværere var Tangoen, for det var balletmesterens paradenummer, som til melodien Tango Jalousi skulle danses som een lang, fastlagt række af forskellige, obligatoriske variationer. Når et par passerede forbi censorbordet skulle bandoleret elegant overføres til "damen" og rollerne dermed ombyttes. Jeg tilstår hermed skamfuld, at det, ganske vist eneste tilfælde, hvor jeg nogensinde har snydt ved nogen eksamen, var netop dér. Jeg aftog og løftede bandoleret med dolken højt over hovedet – og "kom til" at tage det på selv igen. Ingen bemærkede noget usædvanligt, og vi bestod også Tangoen i fin stil.

I dansk farvand bestod sommerens kadetdeling som regel af to inspektionsskibe og to torpedobåde, samt to sejlkuttere og et lille mineskib som tender. Sejlkutterne var velsejlende, tidligere sejltoldkrydsere. De og tenderen blev hver ført af en søkadet af ældste klasse og bemanded med 6-7 yngre kadetter og aspiranter. Holdene skiftede skib hver uge, således at man mindst hver tredje uge var i de mindre skibe, og praktisk tjeneste derved indøvet alsidigt. Hertil bidrog, at de ugentlige sejlordrer til sejlkutterne som regel sendte dem hver for sig gennem så vanskeligt navigabelt farvand, at det jævnlige måtte føre til grundstødninger, hvor de kadetbemandede små sejlkuttere så selv skulle klare sig fri alene eller ved at tilkalde hverandres hjælp. Det fungerede som markante udfordringer til "skippernes" "ingenuity", lederevner --- og rapportskrivning!

I løbet af sommeren som kadet i ældste klasse (A) fik naturligvis også jeg nogle gange lejlighed til en uge ad gangen at øve hvervet som "skibschef" i hhv. THYRA, SVANEN og DAMPBÅD A,

bemandet med mit hold af yngre kadetter og aspiranter. De tre skibe havde iøvrigt hver fast tilkommanderet en kvartermester som regnskabsfører, en kok og en matros hhv. maskinist. Medens jeg en uge var fører af tenderen DAMPBÅD A måtte jeg f.eks. hjælpe SVANEN fri efter grundstødning ved den østlige indsejling til Bøgestrømmen. Føreren, min klassekammerat, søkadet Georg Smidt-Jensen havde forgæves prøvet alle kendte kneb og var endog selv med 3 mand dykket ned, hvor de gående på bunden havde båret ankeret skridt for skridt (og vejrtrækning) ud på dybere vand og derpå søgt at hale skibet fri med ankerspillet men forgæves. Med THYRA og SVANEN sejlede vi nogle gange om kap Tåsinge rundt med deltagelse af baron Juel Brockdorff fra Valdemarslot, der havde en godt og vel jævnbyrdig ketch. Jeg mindes ikke, at det nogensinde lykkedes nogen af os at slå ham og ketchen.

I august 1943 afholdtes afsluttende eksaminer i praktiske fag til søs.

I Navigation fik jeg en opgave i "blind-sejlads" i indre farvand, alene ved bestikregning.

I praksis skulle jeg, siddende nede i et rum i torpedobåden MAKRELEN, uden udsyn men udstyret med søkort, passer, parallellineal, farttabel, stopur, blyant og papir samt talerør til broen, sejle skibet virkeligt fra en position lige syd for Fænø i Lille Bælt og til en position lige nord for Lyø ved Fåborg i imaginær sigtbarhed under 100 m, hvilket ville sige at jeg fra broen kun ville få oplyst, hvad man evt. kunne se noget nærmere end 100 m. Skibschefen var personligt på broen mellemlid til maskintelegraf og rorgænger og overvågede naturligvis forløbet meget nøje og tjente som "udvig." Jeg fik heldigvis flere gange observeret sømærker o.l. og chefen greb kun ind en gang, nemlig ved passage af et modgående skib, som jeg jo ikke ville få at "se" i tide. De meget sparsomme oplysninger om strømmens sætning og fart i den snævre del af farvandet modarbejdede tilskyndelsen til at gå forsigtigt frem, men det gik faktisk rigtig godt i jævn fart.

I Sømandskab blev det min tur på en heldigvis strålende sommerdag til ankers. Jeg fik ved baksmonstringen om morgenen pålagt, syntes jeg, den største og vanskeligst tænkelige, praktiske opgave: "Udlægning af sværanke". Det vil sige, at skulle anbringe skibets store, ikke i brug værende bovanker i sin svære kæde 200m ude i en angiven kompasretning fra skibet.

Til fri rådighed fik jeg en hel formiddag, alt ombordværende materiel og hele dæksbesætningen, officererne undtaget. Det lykkedes mig at fuldføre hele operationen med INGOLF's store, bagbords bovanker og et mindre varpanke (til udhaling) samt alle skibets 6 fartøjer, trosser, bomme, og taljer m.v.

Ved heldig, øjeblikkelig handling afværgede jeg lige før slutningen, hvor der endnu manglede ca. 10 m., følgerne af et skæbnesvangert brist af en enkelt surring i et af fartøjerne, hvilket ellers på få sekunder ville have medført en katastrofe for i hvert fald de 6 bemandede fartøjer. Jeg lod med øjeblikkelig virkning alle øvrige surringer i alle fartøjer kappe samtidigt med økser. Ankeret faldt ca. 190 m fra skibets stævn. Hændelsesforløbet i sin helhed har utvivlsomt medvirket til, at jeg fik udmærkelse ved afgangseksamen til søs.

Da jeg derudover opnåede den ære at blive nr. 1 ved den samlede afgangseksamen om bord og i land, opfyldte jeg dobbeltkriteriet (årgangens nr. 1 og med udmærkelse til søs) for tildeling af H.M. Kongens Æressabel, som det var 22 år siden nogen sidst havde opnået.

Efter omstændighederne kunne sablen dog først overrækkes nogle år senere. Jeg blev da tilsagt til privataudiens på Amalienborg, hvor Hans Majestæt, nu Kong Frederik IX, der selv var søofficer af linien, personligt, i sit arbejdsværelse overrakte mig sablen, en kopi af Tordenskjolds sabel og med inskription: "Af Kongen".

Majestæten inviterede mig derpå til sammen med ham fra vinduet at overvære Livgardens vagtafløsning kl. 12.00, for, som han sagde: "Det er her fra, det skal ses".

Efter eksamen om bord afsejlede hele afgangsholdet med torpedobådene HVALROSSEN og MAKRELEN på en sidste, 14 dages rundtur for rekapitulering af vort farvandskendskab til alle danske farvande inden vores umiddelbart forestående udnævnelse til søløjtnanter. Herunder passerede vi København den 28. august, anløb Holmen for deltagelse i et idrætsstævne og fortøjede for natten på siden af panserskibet PEDER SKRAM, der lå afrigget under Mastekranen.

Den politiske spænding var tydeligvis intens, og al landlov var inddraget. En kurerofficer bragte fra viceadmiral Vedel forholdsordrer til skibscheferne. Chefen for Kystflåden bestemte, at broen på HVALROSSEN bemandede med os søkadetter af klasse A skulle udgøre flådens primære signalstation. Det var køligt og småregnede. Ovre på landsiden ved Toldboden kunne ses og høres tilkøring af tysk, militært materiel. Vi anede, hvad der forestod, og forestillede os, at torpedobådene kunne bryde ud og nå åbent farvand. Enkelte personer fra kasernen prøvede at skjule sig om bord for i givet fald at komme med.

Fra broen sendte vi med signallamper til alle skibe i Flådens Leje ordren fra admiral Vedel: ”Sænk”. Kort efter bragede det fra skibene rundt om, og stedvis brød ild løs. Selv måtte vi i hast forlade vore to torpedobåde uden at medbringe andet end vore håndvåben. På vej over PEDER SKRAMs agterdæk stødte jeg på en maskinkvartermester, der lå på knæ og havde stort besvær med at dreje et stort håndsving, der skulle åbne bundventilerne til magasinerne agter. Jeg hjalp ham og sammen lykkedes det os. Vore håndvåben kastede vi senere i havnen, da der efter udtrykkelig ordre ikke måtte ydes modstand, selv om tyske tropper var trængt ind på Holmen.

Besætningerne fra de nærmeste skibe samledes i Planbygningen ved Mastekranen. Der blev tilsyneladende skudt på kryds og tværs over Nyholm. Vi fik ordre til at begive os samlet til Orlogsværftets kontorbygning. På vejen rundt om den åbne plads mellem Planbygningen og Søofficersskolen blev vi beskudt fra sydvest og søgte, i mangel af andet, dækning bag fortovskanten. Torpedobådens næstkommanderende, søløjtnant Henning Prause blev dog ramt i den ene fod. Vi slap gennem et vindue ind i Spanteloftsbygningen Nord fra og bevægede os indendørs gennem kafeterielokaliteterne i stueetagen. Pludselig blev der åbnet ild ind gennem vinduerne. Skuddene peb og hvinede gennem kasserne med flasker. Søløjtnant af Reserven Ivar Westergaard blev ramt og mistede derved venstre arm. Udenfor bygningens sydgavl blev vi modtaget af en gruppe nervøse, tyske soldater, som førte os med hænderne på hovedet ud til kanalbredden. Der stod vi så resten af natten på to geledder og stirrede den foranstående i nakken, tæt bevogtet og med klar besked om, at enhver der rørte sig eller sagde noget ville blive skudt.

Hen på morgenen blev vi så ført til Orlogsværftets kontorbygning, hvor en korvettenkapitän Petersen overfusede vore senior officerer for det skete ”verdamte schweinerei”.

Hen under aften overførtes vi til Søofficersskolen, der var tom, men hvor man indlogerede sig efter omstændighederne, men hvor der dog intet spiseligt fandtes før et døgn senere.

Vi forblev alle, officerer og kadetter, internerede på skolen indtil oktober, alle med en umiskendelig følelse af at være blevet svigtet, forrådt og ydmyget af regeringen. Til vore admiraler, der fortsat fungerede som embedsmænd i Marineministeriet, var tillid og loyalitet usvækket.

Efter frigivelsen i oktober blev vi af dem via den illegale marinestab dirigeret til diverse medvirken i modstandskampen, men med ganske andre midler end dem, vi var uddannet til.

Sammen med min klassekammerat Henrik Marius Petersen blev jeg tilkommanderet Fyr- og Vagervæsenets inspektionsskib ARGUS som civil understyrmand.

I privatlivet blev jeg forlovet med den unge pige, Kate Hjulmann, omtalt side 4 og 17.

Skibe tilhørende Fyr- og Vagervæsenet (senere Farvandsvæsenet) havde base på Holmen, så vi kunne uhindret passere ind og ud til lands og ad søvejen. Min makkers og min egentlige opgave var, som særdeles stedkendte på Holmen, at assistere med at stjæle, hvad der var muligt af søværnets beholdninger og værdier og skaffe dem af vejen til efter krigen. Foretagendet var styret af en ingeniør ved Fyr- og Vagervæsenet, hvis rigtige navn jeg ikke husker. I flæng fik vi bl.a. (i sække) hentet beholdningen af fodtøj, de store tromler med søkabler til minespæringer og de meget lange kasser med periskoper til nye undervandsbåde. Sidstnævnte var så lange, at de måtte udføres på dækket, så dem sad vi på og vinkede til de tyske vagter ved udsejlingen. Materiellet deponerede vi på fyrene rundt om på danske øer i forbindelse med flytning af fyrpersonel med bohaver, de store kabeltromler dog i Tuborgs kældre indrettet til store fade. På Hesselø måtte alt bæres i land af seks matroser i vand til midt på brystet, først klaveret, så mig og godset. Desværre endte foretagendet med at blive forrådt og lederen arresteret. Øvrige implicerede skulle slette deres spor.

Siden drengene havde min kajak hængt under loftet i garagen hjemme hos mine forældre Strandvejen 32 i Helsingør. Den havde jeg i givet fald i baghånden til mig selv eller en kammerat, troede jeg.

Besættelsesmagten havde imidlertid indført dels et kystpoliti til at overvåge kysten og samtidig et forbud mod enhver besiddelse af både ved kysten og havde bebudet strenge straffe for overtrædelse, alt for at forhindre jøder og andre eftersøgte i at undslippe til Sverige. Mine gamle forældre, der jo boede skråt overfor Gestapos lokale hovedkvarter i villa Visborg, var så betænkelige, at min moder, viste det sig, med økse havde maltrakteret kajakken til uanvendelighed.

I den Danske Brigade i Sverige

I Sverige var man begyndt at samle danske flygtninge til en militær dansk indsatsstyrke, og en halv snes danske marinefartøjer var undsluppet til Sverige, hvortil derfor også jeg ville søge at nå. Med venner blandt modstandsfolkene i Helsingør fik jeg aftalt overførsel pr. den 21. januar sent om aftenen. Kate (min forlovede) og jeg var enige om ikke unødigt at burde skilles i en så turbulent verden, så vi lod os, med hendes forældres samtykke, vie på kongebrev den 20. januar, og tog om aftenen til Helsingør for at sige farvel også til mine forældre næste dag. På hotellet fik vi uventet tilbud om at komme over straks samme aften, men vi fastholdt, at vi ønskede at overholde alle aftaler, og godt det samme, for netop den nat blev transporten opsnappet, og alle om bord endte hos tyskerne på Kronborg. Vi forlod derfor Helsingør tidligt om morgenen og tog fra Snekkersten til Kates onkels gård ved Tikøb. Derfra meldte jeg mig til den illegale marinestab, som i civil regi husedes i Marineministeriet, hvor viceadmiral Vedel stadig var civil departementschef med kontreadmiral Lundsteen som souschef. De havde i nogen tid sendt yngre søofficerer illegalt til Sverige med henblik på derfra, efter Vedels ønske, at blive hentet videre til England for tjeneste i Royal Navy. Jeg fik ordre til, at Kate og jeg skulle møde i fyrinspektionsskibet ABSALON i Tuborg Havn 29. januar kl. 17. Om aftenen ankrede ABSALON midt i Sundet og ved midnatstid blev vi i tæt snefog med motorbåd sat i land i Barsebäck, afhentet af en svensk søløjtnant, overtaget af flygtningeadministrationen i Malmø og anbragt midlertidigt i en forlægning ved Mökelsnäs. Derfra indkaldtes jeg til den Danske Brigade, der var under opbygning. Kate rejste til min onkel og moster i Gøteborg, og jeg begyndte i et fodfolks mortérkompagni i forlægningen Sofielund nær Konga i det sydlige Blekinge. Der befandt sig også det ankomne øvrige personel af Søværnet, inklusive officererne. Nogle var allerede hentet til England og flere fulgte. Afhentningerne der foregik med Royal Airforce fly stoppede dog om foråret med årgangen lige før mig, angiveligt på grund af de lyse nætter. Jeg var jo heller ikke formelt udnævnt til søløjtnant endnu. Den landmilitære uddannelse fortsat-

te derfor, og i privatlivet indlogerede jeg Kate i en lille taglejlighed ved Silverforsen nær Ronneby i det sydlige Blekinge. Imidlertid blev danske søfolk så samlet i eet sømandskompagni og blev flyttet til en forlægning Sättrabrunn højt oppe nord på vest for Uppsala, hvortil også besætningerne fra de danske fartøjer i Karlskrona kom, hvilket medførte, at kompagniet døbttes Karlskronakompagniet, der i øvrigt uniformeredes som, og formelt udgjorde, 4' kompagni i regimentets 1' bataljon og havde kaptajnløjtnant Sølling som kompagnichef. Vi udrustedes med lette fodfolksmortérer, svensk armégevær og håndgranater, Husqvarna maskinpistoler og finske Lathi pistoler, og jeg gjorde tjeneste som delingsfører. Vi udvidede uddannelsen lidt med enkelte maritime tilføjelser, bl.a. signalering.

I snestorm om morgenen den 5' maj 1944 afmarcherede hele bataljonen samlet derfra og forlagde til en forlægning Håmunaholm ved Mälaren vest for Sigtuna, 60 km nordvest for Stockholm.

Ved Brigadens foranstaltning blev en del befalingsmænd forfremmet svarende til deres tjeneste, og jeg blev derfor udnævnt til søløjtnant II.

Kate rejste op til Uppsala og flyttede ind i en lejlighed, jeg dér havde fundet til leje for tre måneder. Da tiden udløb, blev hun indlogeret i præstegården i Håmuna.

Sidst på sommeren afgik skibsbesætningerne til Karlskrona og klargjorde skibene der. Karlskronakompagniet blev nedlagt og Den Danske Flotille etableret. Alt personel af Søværnet blev igen ikklædt Søværnets uniformer. Jeg tilgik minestrygeren MS 7 og afløste dér som skibschef søløjtnant Sigurd Barfod, idet han stadig sejlede illegal kurértrafik mellem Danmark og Sverige. Vi afholdt hyppige øvelser til søs bl.a. med sigte på overførsel og landsætning af små styrker af brigaden ved commando raids. Med henblik herpå anskaffedes 140 små, åbne landgangsbåde med påhængsmotor. I MS 7 lavede jeg af indkøbte planker en ombordkørings rampe samt en tilpasset ramme med spor, der kunne lægges over to både, fastholde dem sammen ved siden af hinanden og derved bære en af brigadens feltkanoner. Brigaden godkendte løsningen og der afholdtes enkelte øvelser dermed.

I Karlskrona fandt jeg om efteråret en lejlighed, hvortil Kate så flyttede, og hvor vi boede sammen vinteren over, efter at jeg havde måttet indhente Hans Majestæt Kongen af Sveriges skriftlige tilladelse til, at Kate måtte bo inden for Karlskrona Stads forsvarsområde.

I december 1944 undkom DSBs færgen STOREBÆLT til Sverige og indgik i flotillen som basefacilitet med bispisning, kontorer, samlingslokaler og frivillig undervisning af bluseklædt personel. Jeg underviste i Matematik, og to søløjtnanter af reserven underviste i Engelsk og Navigation.

En del af de danske søofficerer, der ikke var afhentet til England, kom ud at sejle med svenske orlogsfartøjer, og de af dem, der var pilotuddannede kom til svenske fly-eskadriller. Hjemme forhandlede ministeriets embedsmænd illegalt med Sverige om overtagelse af 3 motorkanonbåde og en eskadrille jagerbombere.

I marts/april 1945 blev jeg sammen med kaptajnløjtnant J.A. Hviid og søløjtnant af Reserven K. Bang samt nogle søkadetter og maskinister, svarende til i alt knapt 3 besætninger, sendt på MTB/MKB-kursus på den svenske marinestation Gålö i Hårsfjärden i Stockholms skærgård, hvor jeg som elev øvedes som fører af svensk motorkanonbåd T.23 ved sejlads og skydninger i skærgården på Sveriges østkyst. Bådene var ikke velegnede i åbent farvand med moderat sø.

De svensk byggede både var af metal men ganske lette og særdeles hurtige (48 knob) glidebåde med kraftige rystelser og hop. Føreren måtte derfor selv være rorgænger, stå på en kraftig, 20 cm. tyk gummimatte og have søkortet vandtæt fastspændt lige foran sig.

I slutningen af april 1944 var krigssituationen så fremskreden, at enden tydeligvis var nær. Den Danske Brigade samledes i Skåne og Flotillen klargjordes i Karlskrona, hvortil vi derfor i hast til-

bagekaldtes den 30' april; jeg nu som chef for FANDANGO, der var udrustet med rekylgeværer og tågeudviklingsapparat.

Flotillen forlagde natten til den 1' maj til Malmö med svensk sejlordre og ledsaget af to svenske jagere. Min matrosmath/rorgænger havde inden afsejlingen fejret situationen i en sådan grad, at da det blæste op, og turen med flotillens langsomme fart blev meget "bevægende" for FANDANGO (og mathen søsyg) måtte jeg holde ham surret på ruftaget natten over og selv være både signalgast og rorgænger.

I Malmö erfarede vi den 4' maj om eftermiddagen Tysklands kapitulation. De tyske troppers reaktion i Danmark var ukendt.

Samme nat forlagde flotillen til Helsingborg for, sammen med transportskibene at ombordtage Brigaden Kl. 7 om morgenen den 5' Maj for overførsel til Helsingør. Jeg blev med FANDANGO om morgenen sendt i forvejen over til Helsingør for at konstatere, hvorledes det tyske batteri på Kronborg ville reagere på et tydeligvis bevæbnet marinefartøj med dansk orlogsflag, ligesom jeg om muligt skulle rapportere om kajpladsforholdene i havnen. Som stedkendt Helsingør-dreng kunne jeg rapportere detaljeret derom, bl.a. også om modstandsfolk i havnen og den på jernbanestationens ur konstaterede tidsforskel, som alligevel i løbet af formiddagen medførte nogen uklarhed i mellemværender mellem Brigaden og danske myndigheder.

Om Søværnets personels hele tjeneste i Sverige samt Brigadens overførsel og skudepisoderne i Helsingør havn dagen efter har jeg berettet udførligt som forfatter af det relevante kapitel i bogen "For Flaget og Flåden", der blev udgivet af Søværnet i 1995 i anledning af 50året for befrielsen.

Den forberedte, særdeles fordelagtige overtagelse af svenske kanonbåde og den dansk bemandede og fuldt klargjorte eskadrille svenske kampfly blev skammeligt afvist af statsminister Buhl med nærmest landsskadelig virkning

Brigaden og Flotillen erstattede ikke desto mindre regeringens ellers totale magtesløshed ved afviklingen af den tyske besættelse og genoptagelse af Danmarks suverænitetshævdelse.

Min tid i de svenske motortorpedo/motorkanonbåde blev det første grundlag for en væsentlig del af min tjeneste i de yngre år, hvor jeg blev leder af vort danske motortorpedobådsvåben under dets opbygning fra 2 til 12 både under kommando, udrustede, bemandede, kapable og med eget, egentlige moderskib, som jeg med regeringsfuldmagt og en dansk besætning på 60 mand blev sendt til at afhente i U.S.A. i foråret 1953.

Med FANDANGO assisterede jeg i nogen tid efter hjemkomsten fra Sverige i maj 1945 Københavns Havnekaptajn ved reetablering af kontrol med Københavns havn og red, og deltog i ceremonien på Holmen den 11' maj 1945, hvor den britiske Rearadmiral R.V. Holt RN, på vegne af the United Kingdom, under overværelse af Kronprins Frederik (IX), formelt overdrog Holmens område til Danmark og Søværnet ved viceadmiral Vedel.

Tiden som Søløjtnant. Minestrygere og Motortorpedobåde.

I privatlivet kom Kate hjem fra Sverige og indlogeredes indledningsvis hos sine forældre.

Den 11' juli 1945 blev jeg udnævnt til søløjtnant af 1' grad med anciennitet fra okt. 1944 ligesom de øvrige 17 af mit hold. Heraf var vi 13 tilbage af de 30 som startede sammen 6 år tidligere i 1939. Under kortvarig, midlertidig tjeneste i Søværnskommandovagten i Marineministeriet var jeg nogle gange blevet udsendt som forbindelsesofficer om bord i fremmede orlogsskibe under disses ophold i dansk farvand og besøg i København, herunder, som tidligere nævnt den hollandske fregat KNMS FLORES. Ved andre lejligheder tjenstgjorde jeg som forbindelsesofficer i norske, svenske og amerikanske skibe. Som forbindelsesofficer til et antal norske motortorpedobåde, der besøgte Helsingør, traf jeg den norske MTB-inspektør, kaptajnløjtnant C.O. Herlofson, som mange år senere blev Generalinspektør for det Norske Søforsvar og som jeg fik en del at gøre med, da jeg i 1970'erne var Naval Deputy for CICNORTH med hovedkvarter i Oslo. Mit sidste hverv som forbindelsesofficer var om bord i den amerikanske krydser U.S.S. SPOKANE.

Fra midt på sommeren 1945 beordredes jeg til skoleofficer for det første hold søkadetlærninge, der indkaldtes efter krigen. Eksercerskolen blev etableret på Flakfort og jeg fulgte med holdet på lærningetogtet med HEJMDAL, LINDORMEN og FREJA. Sidstnævnte, hvor jeg var tjenstgørende om bord og også var navigationsofficer og messeforstander, havde orlogskaptajn J. Westrup som skibschef (han havde været byleder af modstandsbevægelsen i Helsingør). På togtet besøgte bl.a. Oslo, hvor kong Håkon VII kom om bord, og som jeg derfor blev præsenteret for (han var oprindelig dansk prins og søofficer). Undervejs havde vi fået et indtryk af, hvor svær tilværelsen havde været i Norge under krigen. Vi var i stormvejr gået indenskærs fra Vinga og nord på langs den svenske vestkyst og havde ved den norske grænse ved Svinesund fået norsk skærgårdslods om bord, en djærv gammel søulk med fuldsæg. Da han skulle gå fra borde, lod chefen fra proviant- lasten hente ham en stor oksesteg at bringe med hjem. Vi så alle, at tårerne løb den gamle mand ned ad kinderne, da han gik ned ad lejderen med den. I Oslo lå vi fortøjet ved honnørkajen foran Rådhuset og med mange tilskuere, deriblandt børn, på kajen. Som messeforstander inviterede jeg børnene ned i officersmessen og lod dem alle røre æggesnaps. Sådan noget havde de aldrig før set eller smagt.

I oktober 1945 blev vores ældste datter, Annette født og efterfølgende kunne vi flytte ind i en lejlighed på 4' sal på Peder Hjorts Vej ved Valby station, og jeg tiltrådte tjeneste i Marinestabens operations-afdeling, der den gang var inkorporeret i Marineministeriet.

Den 5' april 1946 døde min fader, 82 år gammel, og 14 dage senere blev jeg udkommanderet som skibschef for ME 84, én af 5 minestrygere, der var stillet til rådighed af England , Med ME 84 deltog jeg sammen med de 4 andre engelske minestrygere i minestrygning i Nordsøen vest for Thyborøn og derpå solo, med base i Rødvig på Stevns minestrygning hen til og omkring vraket af et skib, der var minesprængt og sunket øst for Stevns til gene for skibsfarten og nu skulle bjærges.

Fra oktober fulgte et par år igen i Marinestabens Operationsafdeling, hvor jeg bl.a. for kontreadmiral Lundsteen, med materiale fra U.S.A.s ambassade, udarbejdede danske beskrivelser af de amerikanske operationer i Stillehavet under krigen og var i øvrigt sagsbehandler på søfartssager.

I fritiden var jeg om aftenen vinteren 1946-47 leder af og lærer på et civilt navigationskursus for medlemmer af Kongelig Dansk Yachtklub. Blandt eleverne var kaptajnløjtnant af hæren O. Blixen-

krone-Møller, der ligesom de øvrige elever derpå bestod Kystskipperprøven ved Københavns Navigationsskole i marts 1947. Blixenkrone-Møller blev mange år senere landets forsvarschef.

I samme periode var det en noget usædvanlig oplevelse efter invitation i marts 1947 at deltage i et orienteringsbesøg i England sammen med et par andre, unge løjtnanter af søværnet og hæren, bl.a. mine to klassekammerater, søløjtnanterne H. Marius Petersen og G. Smidt-Jensen samt premierløjtnant af hæren O. Lind. Til trods for vores unge alder og lave grad blev vi særdeles venligt, gæstfrit og omsorgsfuldt modtaget og behandlet bl.a. i War Office, Naval College Greenwich og Royal Military Academy Sandhurst, og briefet personligt af notabiliteter som Lord Pakenham, Lieutenantgeneral Sir Frederik Browning og Viceadmiral Brind. Sidstnævnte blev nogle år senere den første øverstkommanderende for NATO i Nordeuropa, hvor jeg, endnu som subaltern officer, bl.a. var formand for Sø- Lieutnant-Selskabet og hvor jeg, med høflig henvisning til London-besøget formåede Admiral Brind til at komme til København og tale i selskabet.

En måned senere, den 20' April døde kong Christian X. Samme dag overværede jeg på slotspladsen, at statsministeren udråbte den nye konge, Frederik IX. Den afdøde Christian X havde været Danmarks højt skattede, retliniede, nationale samlingsmærke under den tyske besættelse. Almenheden fik kærkommen lejlighed til at vise sin ærbødige hengivenhed ved et som "Lit de parade" arrangeret 4-dages Castrum doloris i Christiansborg Slotskirke. På kisten lå kronregalierne, og som æresvagt i gallauniformer stod ved kistens hovedende 1 kontreadmiral/generalmajor med en kommandør/oberst på hver side og som drabanter langs kisten, på hver side, 3 søløjtnanter henhv. premierløjtnanter, i 40 minutter ad gangen i to skiftehold. Jeg havde den ære i to dage at stå på kistens venstre side. I åbningstiderne defilerede tusinder i tæt strøm forbi. Af og til hviskede forbipasserende om, hvorvidt man mon var voksfigur eller levende og rørte forsigtigt ved en. Når solstråler gennem vinduerne ramte juvelerne i kronen på kistelåget kastedes reflekser i regnbuens farver på væggen overfor. Efter lukketid nedtog vi regalierne, som jeg derfor har haft den ærefulde oplevelse at bære i hænderne, og som derpå anbragtes i kælderens for natten, bevogtet af et vagtshold med bl.a. søkadetter med maskinpistoler.

Efter tiden i marinestaben blev jeg udkommanderet til det begyndende motortorpedobådsvåben, hvortil Danmark havde overtaget et antal ex tyske "Schnell-boote", og deres istandsættelse var påbegyndt. De var større displacementsbåde, bygget til sejlads på åbent hav, specielt Nordsøen. De havde skrog af mahogni og havde hver 3 skruer og 3 stk. 18 cylindrede Zeppelin dieselmotorer af aluminium med tilsammen hen ved 9000 hk. og hver udstyret med 2 torpedorør og 2 automatkanoner. Max. fart 42 knob. Normal. marchfart 36 knob.

I privatlivet havde vi i mellemtiden i august 1947 fået endnu en datter (Birgitte) samt dristet os til at erhverve et lille hus Caroline Amalievej 27 i Lyngby, hvortil vi flyttede i september. Ejendommen var meget forsømt, f.eks. var "haven" helt overgroet af ukrudt så højt, at jeg måtte midlertidigt opsætte et ekstra, internt hegn, fordi vores ældste, nu 2 årige datter ellers ville blive helt borte i bevoksningen. Vi fik dog ved flid i løbet af et år eller to haven ændret til en blomstrende lille oase og huset derpå opdateret og centralvarme indlagt. Som bodyguard og babysitter for småpigerne og hjerteven for alle, opfyldtes et stort fælles ønske; en dertil egnet New-foundländer. Da den yngste pige fyldte to år tillagdes endnu en New-foundländer, således at de to piger voksede op med hver sin vogter og "væbner", og siden har familien i mere end 50 år altid haft to hunde, de fleste dog gule Grand Danois.

Leder af motortorpedobådene var, under Kystflådens Torpedobådsafdeling, indledningsvis kaptajn-løjtnant M. Bredsdorff, der havde gjort tjeneste i engelske motortorpedobåde under krigen, og der

var een båd, T 51 GLENTEN udrustet med ham som chef og een båd, T 52 GRIBBEN lejlighedsvis. Sidstnævnte blev ført af søløjtnant af reserven K. Bang, som jeg havde været sammen med i de svenske både, og som jeg afløste i T52. Alt var på begynderstatus, og jeg egentlig elev på denne tyske bådtype. Efterhånden som flere både blev istandsat på danske værfter, blev jeg chef for T 54 HÆRFUGLEN og derpå T 56 ISFUGLEN og deltog i øvelser i Østersøen og Nordsøen med anløb af den Helder i Holland.

På vej hjem fra Nordsøen kom jeg engang i Skagerak nord for Skagen i vanskeligheder med T 56 i meget svær sø efter en storm af vest. Jeg lærte dér "the hard way", at bådene ikke kunne klare at gå med så svær sø ret agter ind. T 56 sejlede med normal fart (36 knob) ned ad en svær søs forside og lige ind i en grøn "mur". Jeg måtte øjeblikkeligt stoppe alle 3 motorer. På broen stod vi i vand til midt på livet, men forskibet kom langsomt op. Skrogets klædning var imidlertid sprunget løs et par meter fra stævnen på hver side og strittede som knurhår til begge sider. Vandet omkring os på broen blev rødt, fordi den, der stod ved siden af mig, havde fået flænget kinden af afrevne stykker af vindspejlet. Heldigvis holdt skoddet i forpeak'en, men jeg måtte ved skruemanøvrer bakke skibet hele vejen ned til Frederikshavn for ikke at udsætte skoddet for yderligere tryk forfra.

En gang sydvest for Bornholm mødte vi overraskende i tåge en motortorpedobåd, der var malet hvid, men ellers mage til vore, og som vi stoppede. Den førte britisk flag og var formelt under kommando af en britisk søløjtnant RNVR, men i praksis ført af en nu civil, ex tysk søofficer Hel-muth Klose. Båden var på en efterretningsmission til den finske bugt. Klose havde sejlet disse schnellboote under krigen og kunne fortælle lidt om, hvorledes de havde optrådt. Med tiden skulle jeg møde ham i tjenesten mange gange igen, han som tysk stabsofficer i den internationale NATOstab i Pentagon, derpå som mit "opposite number" qua chef for den tyske fregateskadre, senere som chef for den tyske flådes styrker i Nordsøen (COMGERNORSEA) og til sidst som Tysklands "Kom-mandant der Flotte". Jeg fik med ham (kaldet "Klose zur See") i alle disse konfigurationer et godt, tillidsfuldt og særdeles gavnligt samarbejde og et tillidsfuldt venskab.

I november/december 1948 blev jeg midlertidigt kaldt tilbage som chef for en af de 5 engelske minestrygere (ME263), der nu skulle sejles hjem til England og afleveres. Afleveringen foregik til ankers ved flådestationen Chatham, hvorfra næsten hele besætningen straks blev hentet hjem, og jeg efterladt om bord med en kok, en matros og en maskinist. Jeg havde dér et par vanskelige uger med at skulle svare for alt både stort og småt, løst og fast inventar, der havde været om bord ved kom-mandohejsningen under krigen 4 år tidligere, og som viste sig at være omhyggeligt opført i tusind-tal i en diger bog, med anførelse af hver tings "admiralty pattern number", som også skulle passe. Adskilligt maskingrej anede jeg end ikke hvad var, og en del ret uvæsentlige ting blev afvist og kas-seret som ikke originale, deriblandt også skibsklokken, som jeg derfor bemægtigede mig som sou-venir.

Vi blev hentet hjem fra Chatham af inspektionsskibet HEJMDAL lige før Jul.

Tiden som kaptajnløjtnant

I November 1949 blev jeg afløst ved motortorpedobådene af kaptajnløjtnant M. Michelsen. Selv blev jeg forfremmet til kaptajnløjtnant og tiltrådte som adjutant hos chefen for Kystflåden, kontre-admiral Bjørn Harald Andersen om bord i den gamle krydser HEKLA fortøjet ved "Elefanten" på Holmen. Jeg fik derved som foresat en særdeles indsigtfuld, besindig, retliniet, venlig og erfaren sømand, som det var meget lærerigt og behageligt at arbejde for. Han havde været aktiv i en ledende rolle i modstandsbevægelsen i Jylland. En gang på en rejse opdagede vi, at hans hustru (f. Heide) og min moder begge var fra Skagen og havde været veninder dér i deres unge dage.

Som adjutant blev jeg inviteret med til Majestæters årlige 29' Januar middag, indstiftelsesdatoen for Holmens Hæderstegn på Chr. 7' s fødselsdag i 1801. Efter en middag var kongen, Frederik IX så venlig at tage os tre admiralsadjutanter ind i musikværelset, hvor han først, virtuost på flyglet spillede temaet fra filmen "Den 3' mand" og derefter viste os ældre familiebilleder fra somre på Gråsten med badescener, hvor vores høje chef, admiral Vedel, optrådte i stribet badedragt, hvad uvilkårligt kaldte på smilet, undtagen hos Vedel. (Han havde i sin tid været lærer for kronprinsen). Noget senere oplevede Kate og jeg at blive inviteret til middag og hofbal på Amalienborg. Jeg begyndte også at blive inddraget i selskabeligt samkvem med attachéer i de udenlandske ambassader. Et par dage før min første Jul i jobbet afleveredes hjemme på min adresse en pakke fra den russiske ambassade. Den indeholdt en kasse cigarer og en flaske Whisky. Noget bestyrtet og tvivlrådig orienterede jeg straks admiral Bjørn Andersen, som blot pålagde mig at nyde begge dele, d.v.s. bide hovedet af al skam og efterhånden spidsen af cigarerne, det gjorde han med sin tilsvarende gave.

I Tyskland havde man fundet et eksemplar af "Geheim Seekriegsanleitung", og da vi jo havde overtaget tyske motortorpedobåde oversatte jeg til dansk i min fritid i 1950, af interesse og til almen orientering, "Teil II, Heft I, "Schnellboottaktik".

Admiral Bjørn Andersen endte desværre med, vistnok af helbredsmæssige årsager, den 21. marts 1951, at tage sit eget liv. Han skød sig i sit lukaf (ved siden af mit), hvor jeg fandt ham ilde tilredt få øjeblikke efter. Han havde efterladt et brev med forholdsordre til stabschefen og til mig et om ordning af hans personlige ejendele, papirer og forhold. Jeg fortsatte en måneds tid som adjutant hos hans afløser, kontreadmiral K.A. Nyholm, men blev så igen tilkommanderet motortorpedobådene som skibschef.

Udenfor den egentlige tjeneste var jeg blevet valgt til formand for det dengang 167 årige, sømilitært faglige "Søe-Lieutenant-Selskabet", som jeg var leder af et par år (den eneste forening kongen, Frederik IX, tillod den ære, at han var menigt medlem af). NATO var netop blevet dannet, og det var derfor noget af et "scoop", at jeg (som nævnt side 28) hurtigt fik den første udpegede NATOchef for Nordeuropa, admiral Brind RN til at komme og tale i selskabet. Den største udfordring for mig var dog, at få bilagt og afsluttet en mangeårig, eskalerende konflikt mellem ældre søofficerer på grund af uenighed om en tidligere prisafhandling: "Airmind" af kommandør P. Scheibel, omhandlende marineflyvning. Det lykkedes mig, men kun ved at sætte hele bestyrelsens mandat ind på det, at få vedtaget en løsning, som jeg havde fået den uvildige kontreadmiral M. Dahl til at formulere et skriftligt forslag til.

I maj 1951 var de tre andre både i Norge, men én skulle blive hjemme, og det var mig som den yngste. Vi fik da besøg af den øverstkommanderende NATO chef i Europa, daværende general Dwight D. Eisenhower, som jeg fik om bord til orientering af ham den 22' maj, hvor han også inspicerede skib og besætning. Da han gik fra borde på Holmen, var han så venlig at sige til mig: "You have an interesting and nice looking ship and a good looking crew".

Da jeg umiddelbart efter selv kom i land, erfarede jeg, at Kate netop havde født vores søn. På et passende, senere tidspunkt foreslog jeg derfor, at han som erindring om hændelsen kunne kaldes "Ike" ligesom Eisenhower, men Kate slog syv kors for sig. Da jeg 8 år senere som elev på U.S. Naval War College, Naval Command Class for Senior Foreign Officers igen mødte ham i U.S.A., hvor han nu var præsident for Amerikas Forenede Stater, huskede han minsandten: "The pleasant visit to your ship in Copenhagen".

I Norge var det i maj 1951 gået helt galt. Bredsdorff havde i Oslo Fjord med førerbåden taget den forkerte (under vandet kunstigt blokerede) rute vest om fæstningsøen Oscarsborg og havde med fuld fart fået revet alle tre skruer af båden. I søkortet havde han overset kommaet i den angivne vanddybde på 1,5 m. og heller ikke været opmærksom på, at decimaler i norske søkort står med mindre typer.

Han blev frakommanderet og straffet og faldt tilsyneladende generelt således i unåde, at det påvirkede hans videre karriere, vist nok ikke så meget på grund af fejlen, men, sagde man, fordi han i rapporten havde skrevet, som sandt var, at hændelsen skyldtes grov uagtsomhed fra chefens (hans egen) side, hvilket fratog de instanser på tjenestevejen, som rapporten passerede, muligheden for at bidrage med endnu værre udtryk og give fordømmelsen et yderligere puf.

Samme forår blev de to andre skibschefer, kaptajnløjtnanterne K. Bang og M. Michelsen begge forflyttet til anden tjeneste, Bang blev afløst af Søløjtnant Helge Nielsen, og jeg blev indsat som leder af motortorpedobådene og det noget stagnerede opbygningsprogram.

Som divisionschef fortsatte jeg samtidig selv også som skibschef nu i T 53 HAVØRNEN. Søløjtnant Helge Nielsen blev min nærmeste medarbejder og "executive", omhyggelige overvåger af vore opbygningsprogrammer, materielmæssigt, personelmæssigt og uddannelsesmæssigt.

Den væsentligste, materielmæssige nyskabelse i denne periode var, at bådene efterhånden alle blev udstyrede med Radar, hvilket i meget høj grad forøgede både deres navigatoriske formåen og taktiske muligheder, og vi blev særdeles øvede og tillidsfulde udnyttere deraf.

I takt med tilgang af istandsatte både uddannede vi nye skibschefer og besætninger og udvidede øvelsesprogrammer i danske og tilstødende farvande. Blandt de nye chefelever, der altid begyndte som næstkommanderender i bådene, var, nogle fra det hold jeg havde haft som søkadetlærlinge i 1945, nu søløjtnanterne J. Bork, S. Laub og J. Jans. Endvidere tilkom tidligt søløjtnanterne T. Wolden-Råtinge, B. Schou, O. Fischer, K. Holm og J. Grøne. Nye chefelever roterede vi, med tiden, så vidt muligt mellem 3 forskellige både, således at de blev øvet og vurderet af forskellige skibschefer, inden deres egnethed blev gennemgået ved et lukket chefsmøde, og indstilling om deres videre tjeneste blev indsendt. Nogle få måtte afgå. Jeg lagde aldrig skjul på, at jeg udover ubestridelige, faglige kundskaber og praktiske færdigheder lagde vægt på præcision, fornøden dristighed, "ingenuity" samt uddannelse af og omsorg for undergivne ("Ships do not fight, men do"). Motortorpedobådene blev et meget eftertragtet tjenestested. Der var i enhver forstand fart over feltet. I bogstaveligste forstand var f.eks. sejltiden fra København, nord om Skagen og ned til Hirtshals 4 timer og 10 minutter og til Århus 3 timer. Der var ingen vanskeligheder ved rekruttering af nye besætninger af alle kategorier inkl. velkvalificerede unge maskinofficerer, i tilslutning til de allerede tjenstgørende, entusiastiske maskinløjtnanter B. Møller, K. Ranthe, Eskildsen og Balle Christiansen.

Jeg etablerede varig, nær kontakt med især de successive, norske MTB-inspektører, orlogskaptajnerne: Halvorsen, Gundersen og Henningsen, der havde sejlet med motortorpedobåde fra England (Shetland) under krigen. Vi aftalte og afholdt hvert forår og efterår fire ugers fælles øvelser, først to uger i Norge og så to i danske farvande, således at vi blev fortrolige med norske kystfarvande og

skærgårdsforhold, og nordmændene blev kendt med de mere åbne men stedvis lavvandede danske farvande med andre vilkår ved navigation og torpedoskydning. Min idé var, at vi skulle kunne leve op til i krig eventuelt at måtte samle (måske resterende) styrker til fælles indsats her eller der. Jeg fik derfor også udvirket, at vi udvekslede bådenes næstkommanderender med modsat nationalitet, hvorved det også opnåedes, at der overalt både i norsk og dansk farvand altid var en stedkendt officer i hver båd og én under oplæring, og samtidig vænnedes besætningerne til lidt forskellig udtale internt. Kommunikation fartøjerne imellem foregik dog som overalt i NATO altid på Engelsk. Vore foresatte chefer både her og i Norge var meget large og gav os næsten altid meget frie hænder til at planlægge øvelser og programmer og gennemføre dem både i norsk og dansk farvand og i Østersøen, og de dirigerede andre overfladestyrker som modstandere og angrebsmål for os. Selv var vi så forudseende at sørge for, at den norske forårs-fase sluttede med, at hele styrken aflagde (et særdeles populært) besøg i Oslo omkring den 17. Maj ved de omfattende festligheder i anledning af Norges selvstændighedsdag. Vi fik fornem kajplads ved honnørkajen foran Rådhuset, hvor dengang også Tordenskjolds statue stod! Tanken var at bekranse statuen og måske derved samtidig indstifte en "100årig tradition", hvilket, som bi-effekt, måske også ville sikre os og vore efterfølgere deltagelse 17. Maj festlighederne i Oslo hvert år! Den danske ambassadør blev naturligvis underrettet om den påtænkte bekransning men havde betænkeligheder på grund af norsk følsomhed vedr. Tordenskjolds nationalitet. Han indfandt sig anonymt og formummet nede om bord hos mig aftenen før, men beroligedes ved at høre, at jeg blot ville bekranse "Vore fælles ærerige traditioner" og i øvrigt gøre det sammen med min norske kollega. Næste morgen havde vi ladet opstillet to ens norske og danske matros-detachementer ved statuen, hvor vi så nedlagde vore 2 kranser ved flaghejsning, da rådhusets ur slog kl. 0800. Traditionen var etableret og fulgtes i tiden derefter. 24 år senere måtte jeg således, som Naval Deputy CINCNORTH og senior danske officer i Norge, selv igen nedlægge den årlige, danske krans, et år, hvor der ikke havde kunnet indpasses dansk orlogsbesøg.

Jeg lod alle danske kyststrækninger, anløbssteder og småhavne besigtige for lokalisering af egnede steder for bagholdsangreb fra kysten og ud til søs samt kamufleringsmuligheder ved land om dagen. Opfindsomme besætningsmedlemmer udviklede et kamuflagesæt med net og skilte, der på lidt afstand og fra luften fik en båd ved kaj eller mole til at ligne et vådbinderi, og sættet blev anskaffet som standard i alle både.

Under rekognoscering på Sejerø blev jeg klar over, at det eneste praktisk mulige men med tiden glemte sted for overraskelsesangrebet i slaget ved Svoldr (Svoldir) i år 1000 var farvandet ud for svalledigerne (digesvale-skrænterne) på Sejrø høje nordvestpynt, hvilket jeg i 1996 gjorde udførligt rede for i Tidsskrift for Søværnen. Svend Tveskægs situation i september år 1000 havde været nærliggende identisk med en af vore hypotetiske opgaver i "den kolde krig". En lokalitet ved bugten på nordsiden af øen hedder stadig Svalleklint, og store massegrave blev i sin tid fundet på stranden på sydsiden. Skjaldekvad fra tiden og runerne på maskestenen ved Århus udpeger stedet, hvis sandsynligvis, oprindelige, naturlige navn "Svallediger" (Svoldr) blev ændret til det mere pompøse Sejrø, ligesom f.eks. Trafalgar Square i London og Kennedy Airport ved New York har fortrængt disse steders oprindelige navne: King William the Fourth's Square, hhv. Idlewild Airport.

Den hvidmalede, ex tyske MTB, som vi i sin tid havde mødt i Østersøen (jf. side 29), havde fået mig til nærmere at undersøge årsagen til farven. Jeg fik derfor en farveekspert, en gammel ven, kunstmaleren Finn Bendtsen, der var lærer på kunstakademiet, med ud at sejle en tur i Køge bugt en overskyet, mørk nat. Han påviste, at havoverfladen altid reflekterer det meste af den smule lys, der trods alt er, hvorfor objekter med alle andre farver end en maksimalt reflekterende ses tydeligt som sorte. Vi fik derefter lov til at prøvemale nogle både med forskellige, meget lyse farver, hvilket havde betydelig optisk virkning. Farven er dog naturligvis ligegyldig overfor elektronisk detection.

Under en øvelse ved Bornholm, skulle vi landsætte en styrke af Bornholms Værn ved Hammershus. Vi tog den om bord i Rønne nogen tid i forvejen. På en liste med officerernes navne optrådte en secondløjtnant Erik Struckmann, så ham tog jeg naturligvis selv om bord. Han viste sig at være min nevø, som jeg kun periferisk havde hørt om men aldrig tidligere havde truffet; søn af min halvbroder fra min faders første ægteskab.

Når farvandene om vinteren frøs til, måtte vi med de operationsklare motortorpedobåde fortrække til isfrie områder. Vi isforlagde så til Hirtshals eller Horten eller oftest Stavanger, for der var altid helt isfrit på Norges vestkyst og gode øvelsesmuligheder endog for torpedoskydninger i Bokna Fjord og samarbejde ude til havs med fly fra den nærliggende flyvestation Sola.

På Flådestationen Karl Johans Værn ved Horten i Oslo Fjord etablerede den norske MTB-inspektør, orlogskaptajn Gundersen på Vealøs, en "Danske brygge", et altid parat og meget benyttet tilholdssted for vore, danske både med den el-strøm og trykluft (til torpedoer), som vi anvendte. Herhjemme fik vi på et tidspunkt besøg af nogle engelske MTBs, (Longboats og Shortboats) som medbragte en del landbaseret service udstyr, en slags mobil base (MOBA), nødvendig for små fartøjer fjernt fra deres hjemsted. Selv fik vi i en årrække lejlighedsvis én af de små minelæggere LOUGEN eller LAALAND som tender, depot og værksted samt underbringelse af fælles banjermerster, skibstømrer og torpedokvartermester. Senere fik vi på min indstilling lov til som alternativ selv at begynde at udvikle en kapabel MOBA, som med tiden, udrustet med egnede køretøjer, midlertidigt kunne varetage 6-8 bades daglige, logistiske behov, og til sidst også støtte operativt med en mobil kystradar.

Planlægning og udførelse af planer og udviklingsprojekter kunne vi selv stå for. Vi (jeg) havde ingen egentlig stab, men vi fordelte detailområderne såsom navigation, kommunikation, torpedo, artilleri, skibsbygning, maskinerier, forsyninger, personel, sanitet og programmer permanent imellem de efterhånden 8-9 skibschefer og nogle af teknikkofficererne efter interesse og ekspertise. Den pågældende gruppe bestod af kaptajnløjtnant Helge Nielsen og søløjtnanterne J. Bork, S. Laub, Å. Jans, T. Wolden-Råtinge, B. Schou, O. Fischer, K. Holm og J. Grøne., samt maskinløjtnanterne B. Møller, K. Ranthe, Eskildsen og Balle Christiansen. Overordnet varetog jeg selv kommando, policy, ledelse, koordination, styring og forbindelse til andre myndigheder samt detailområderne organisation, taktik og jurisdiktion. Gruppen fungerede som en inspireret, ambitiøs og effektiv stab, og vi havde beskeden kontorfacilitet og assistance hos vores nærmeste foresatte, chefen for Kystflådens Torpedobådsafdeling i bygningen lige ved fortøjningsbroerne.

Øvelserne i Nordsøen omfattede også engelske både og vi frekventerede herunder hollandske, og engelske marine faciliteter i Den Helder og Lowestoft. Vi havde endnu ikke selv fornøden, mobil logistisk støtte. Samkvemmet i MTB-regi befordrede mange gode og gavnlige relationer og bekendtskaber med og mellem vore NATO-partnere, og vi fik senere også inddraget tyske både i vore øvelser i danske og norske farvande.

Med den engelske FPB-squadron under kommando af lt.cdr. Mark Tennyson RN fik jeg omgående et nært, kollegialt og venskabeligt samarbejde og samkvem. Sammen besøgte vi med bådene Amsterdam, og de engelske både kom senere på besøg hos os i København. Under ophold i England ved afslutningen af en øvelsesperiode inviterede Mark Tennyson til middag i London sammen med sin ældre broder, lord Tennyson, i adelens historiske "Whites Club".

Med Tysklands noget senere optagelse i NATO fik vi fuldt inddraget også tyske både i aktiviteterne i Nordsøen, Norge, Danmark og Østersøen. Med de tyske officerer var der af friske, historiske

grunde indledningsvis et noget formelt, korrekt og reserveret men effektivt og præcist samarbejde, som dog ret hurtigt også blev kollegialt, kammeratligt og, gensidig hjælpsomt, og vi frekventerede tyske maritime faciliteter i Wilhelmshaven, Cuxhaven og Kiel.

Bl.a. som følge af min tjeneste i sin tid i svenske motortorpedo/kanonbåde og i Karlskrona ville jeg gerne etablere forbindelse igen og indhentede tilladelse til, med 4 danske både at besøge Karlskrona og de derværende svenske både. Vi havde jo Østersøen som fælles nærområde. Besøget blev desværre kun venskabeligt, høfligt og formelt og for mig et personligt gensyn. Südkustens Marindistrikt og admiral Ehrenswärd modtog os særdeles venligt og gæstfrit, men de sidste svenske både havde efter ordre forladt Karlskrona to timer, før vi ankom! Sveriges strenge neutralitet tillod ikke det tilsigtede samkvem. Jeg foreslog subsidiært eventuelt at holde øvelse sammen i Østersøen men som modparter, således at vores engelsksprogede NATOkommunikation ikke var nogen hindring eller kunne kompromittere de svenske enheder, men også dette måtte afvises. Det medførte endog diplomatisk røre, at svensk presse havde erfaret, hvor friktionsfrit danske og norske både færdedes hos hinanden i NATOregi.

Desværre indtraf under besøget en ulykke, idet en underkvartermester, under afteninspektion af fortøjningerne snublede på en landgang og faldt i vandet. På vejen havde hovedet ramt fenderlisten og slået ham bevidstløs, så han druknede. Jeg måtte sende den båd, han tilhørte hjem med hans bære og ledsaget af ”makker”båden. Om morgenen gik alle flag på og ved flådestationen Karlskrona på halv.

I Nordsøen havde, allerede fra begyndelsen, vore ex-tyske både gjort sig fordelagtigt gældende. De var oprindelig, med tysk grundighed, bygget specielt til bølgeforsøgene i Nordsøen og til at kunne krydse denne om natten, finde og angribe konvojer ved engelsk kyst og nå hjem igen inden daggry. Under øvelsesledelse af den engelske Captain Coastal Forces og mod engelske målskibe i konvoj ved den engelske kyst deltog jeg flere gange i øvelser af denne art med et hold danske både, baseret i Den Helder sammen med norske og engelske både. To gange oplevede vi vejrforhold, hvor alene vi danske gennemførte, fandt og angreb konvojen, medens alle andre måtte opgive. Som altid var det dog en dyngvåd affære for os. Fra og med vindstyrke 5 kunne vi simpelthen ikke, som de andre måtte, gå med reduceret fart, men måtte holde marchfart 36 knob, hvilket passede ganske til bølgelængden, således at stævnen nåede hen på den næste sø uden at stikke næsen ned i den, men ikke desto mindre sendte 8-10 m høje kaskader af vand ud til siderne og ned over os. Vi havde, såvel lokalt på kysten som i Royal Navy, erhvervet et vist renommé som kække vikinger, der klarede alt, og blev, som cadeau, ligefrem inviteret til som gæster at besøge ferie- og forlystelsesstedet Southend on Sea ved Themsmundingen efter øvelsesperioden.

Desværre gik der, efter øvelsesperioden om foråret 1952 og mit ophør som skibs- og divisionschef, lidt skår i dette image sidst på efteråret, hvor bådene ellers allerede på forhånd var inviteret til som afslutning at besøge selveste London. Min velkvalificerede efterfølger som skibs- og divisionschef, kaptajnløjtnant Helge Nielsen (jf. side 31 og 32), blev uforskyldt ramt af uheld med alle sine 4 både under det efterårs øvelsesperiode, hvor han selv med HAVØRNEN en nat i begyndelsen af december, uden at vide det, var blevet forsat en halv snes sømil af strøm og endte på grund i over en måned på sandbanken Scroby Sand 10 sømil ud for Great Yarmouth på Englands østkyst, en anden båd (Sl. Jans) var havareret ved at påsejle en bølge og havde måttet udgå, en tredje (Sl. Bork) mistede på hjemvejen sin ferskvandsbeholdning og måtte tage saltvand ind til (ødelæggende) direkte køling af motorerne (Alluminium), og den fjerde (Sl. Fischer) blev påsejlet og sank kortvarigt i Kielerkanalen på vej hjem til København

I det par dage, hvor ulykkerne indtraf, var jeg som eskadrechef og foresat selv i England til møde med Captain Coastal Forces vedr. den aktuelle og næste års øvelsesperiode samt bådenes aktuelt

forestående besøg i London.. Jeg tog straks til Lowestoft og besøgte med helikopter strandingen og varetog diverse fornødne foranstaltninger. Heldigvis var ingen personer kommet noget til, men HAVØRNEN, som med fuld fart var løbet ind på den højt oversvømmede sandbanke ved springtids højvande, stod nu på tørt land ca. 50 m. fra vandkanten, nedgravet i sand til sin normale vandlinie. Ethvert forsøg på frigravning og derpå flotbringning ved dagligt højvande var omsonst. Diverse materiel blev udtaget og sendt hjem sammen med næsten hele besætningen. Det ville være nytteløst for bjergningsskibe fortsat at prøve at trække båden ud før næste springtids højvande en måned senere midt i Januar. Efter samråd med Captain Coastal Forces, der ventede de sædvanlige, kraftige vinterstorme i området når som helst, skønnede jeg, at det ville være uforsvarligt at efterlade personel på den ganske lave sandbanke 10 sømil ude til havs, tilmed i vintertemperaturer i både luft og vand. Det ville nemlig være meget problematisk evt. at skulle undsætte dem i usigtbart og overhandedigt vejr. Jeg anbefalede derfor Søværnskommandoen at tillade os at afrigge båden, stryge kommandoen, hjemtage personellet og hvad flyttes kunne og så, hvis skroget fortsat var intakt, at genoptage bjergningsforsøg ved kommende springtidshøjvande, specielt det maksimale, årlige forår-jævnøgns-springtids-højvande. Skibschefen var naturligvis rede til at satse alt på at bevare sit skib og status quo og anmodede om tilladelse til at forblive om bord med et par frivillige gaster, hvilket Søværnskommandoen så gav tilladelse til. De pågældende tilbragte derfor Jul og Nytår under usædvanlige og barske forhold, men heldigvis uden yderligere uheld eller vinterstorme.

HAVØRNEN blev, ved springtidshøjvandet en måned senere, efter at have fået alle 3 skruer skåret af deres aksler, trukket fri af et engelsk bjergningsselskab, tætnet og bugseret hjem til glad modtagelse hjemme på Holmen.

Den standhaftige skibschef måtte dog afsone reglementeret ”fæstningsarrest” på Middelgrundsfort ikendt af chefen for Søværnet, men der udover fik sagen heldigvis ingen konsekvenser for hans videre karriere i Søværnet. Han afløste mig midlertidigt som eskadrechef det følgende forår, medens jeg var i U.S.A. for at afhente depotskibet til os. Mange år senere kom vi nære, gamle venner igen til at sejle sammen, han som chef for fregatten PEDER SKRAM, der i Fregateskadren var flagskib med mig om bord som eskadrechef.

Under Motortorpedobådenes ophold i indre, dansk farvand holdt vi i min tid meget ofte til i Århus, hvor vi fik fast kajplads i bunden af den lange, smalle, østlige del kaldet Slippen, hvor der akkurat var plads til 6 både ved siden af hverandre, og hvorfra der ikke var ret langt hen til Marinedistriktets kontorbygning. Jeg havde dér en lille, god oplevelse. Hjemmefra havde jeg fået hentet min gamle cykel. Den stod parkeret diskret på kajen i nærheden til brug ved ærinder på marinedistriktet. Cyklen var med vilje slet vedligeholdet for ikke at være attraktiv for tyve. En dag var den alligevel forsvundet, skønt aflåst.

Nogle dage senere bad maskinofficeren (maskinløjtnant Ranthe) mig om at komme ned i agterste maskinrum, hvor besætningen havde bedt om, at jeg ville komme og besigtige ”et eller andet”. Dér stod så en istandsat og funklende, nylakeret cykel, min, men ukendelig. Besætningen syntes ikke at jeg, deres chef, skulle køre på et gammelt vrag!

I Slippen var det en lille, lokalt populær opvisning, når vi i dagslys kom ind med 6 både på stribe i det smalle bassin, og jeg lod dem på kommando på stedet manøvrede samtidig 180 grader styrbord rundt ligesom cirkusheste, og derpå én efter én straks bakke det sidste lille stykke ind og fortøje alle 6 side om side med agterenden ind til kajen i bunden af bassinet.

Således fortøjet lå vi en dag, efter at vi havde fået den lille minelægger LÅLAND med som tender. Den udførte dagligt nærmest små mirakler ved hjælp til at holde styrken forsynet og sejlklar. En dag kom der så uanmeldt besøg fra Søværnskommandoen ledsaget af civile og militære personer fra den

amerikanske Ambassade, som var på rundrejse for at orientere sig om Søværnets forhold. Vi viste rundt og orienterede om vore operative og logistiske forhold.

Vi fik nogen tid senere at vide, at det efter besøget var blevet bestemt, at det første skib Amerika ville levere (forære) Danmark på et såkaldt "Mutual Defense Assistance Programme" skulle være et depot og værkstedsskib til motortorpedobådene.

Det må have virket som "gloende kul" sanket på nogles hoveder, fordi det store ex- tyske depot- og moderskib "TANGA" som netop var specialbygget til "Schnellboote", og som Søværnet havde overtaget sammen med de tilsvarende både, i stedet var blevet omdannet til at betjene de stilleliggende u-både. Som spot til skade var føjet, at skibet blev navngivet (dog ikke PINAFORE!) men ÆGIR, hvortil der, ligesom til minestrygerne, der fik Ø-navne, ikke kunne staves i NATOs reglementerede Ikao-alfabet, ej heller i morse eller med semafor eller med signalflag, som jo hverken har Æ eller Ø. Marinestabens planlæggere må have lidt af svigtende "søforbindelse".

Det svarede til f.eks. at skulle præsentere en hr. Høst i Frankrig, hvor H er stumt og Ø ikke findes.

Tiden som orlogskaptajn, chef for Torpedobådseskadren og depot-skibet Hjælperen

Motortorpedobådene havde vi med det voksende antal både fået organiseret som Eskadre med 3 divisioner à 3-4 både svarende til vores taktik, administration og tjenesteomgang. Netop fyldt 31 år var jeg i marts 1952 blevet udnævnt til orlogskaptajn men fortsatte af praktiske grunde med endnu i nogen tid at være både eskadrechef, divisionschef og samtidig også selv skibschef. Med min voksende arbejdsbyrde med fælles anliggender havde jeg dog midt på sommeren til kaptajnløjtnant Helge Nielsen (jf. side 31, 32, 33, 34, og 35) overladt både HAVØRNEN og hvervet som divisionschef, men desværre blev han forfulgt af uheld om efteråret som ovenfor omtalt.

På hjemmefronten var pladsforholdene ved at blive for trange med tre børn og to store hunde i det lille hus i Lyngby. Vi erhvervede en grund direkte ved bredden af Birkerød sø, og i løbet af vinteren tegnede jeg et hus, der indenfor rammerne af vore økonomiske lånemuligheder, de stadigt meget knappe materialeforhold efter krigen og de tilsvarende strenge byggerestriktioner, opfyldte vore behov og ønsker i mulig udstrækning. Et særligt krav fra Kate var, at huset skulle være i eet plan, men soveværelset skulle være på første sal! Heldigvis skrånede grunden en del ned mod søen, så jeg tegnede et vinkelhus med den ene fløj den vej og således, at dens gavl blev i fulde to etager, med soveværelset øverst og en stor legestue nedenunder, med dør direkte ud til græsplænen og søbreden. Vore to store New-Foundlændere, med deres udprægede børnevogtnings- og søredningsmani ville komme fuldt ud til deres ret. Huset indeholdt derudover en stor vinkelstue med pejs, spisestue, 4 kamre, hall, køkken, bad og fuld kælder. Et arkitektfirma udfærdigede arbejdstegningerne og styrede byggeriet. Det gik i gang tidligt om foråret og nåede til tagrejsning, medens jeg var i U.S.A., og Kate afsluttede salget af vort hus i Lyngby.

I Januar 1953 var et amerikansk landgangsskib fra Afrika-felttoget; LSM 500, nemlig i U.S.A. ved at være færdig ombygget til depotskib for os på orlogsværftet i Charleston i South Carolina. Søværnskommandoen sammensatte en besætning på 60 mand, der efterhånden samledes på Søværnets kaserne, og jeg blev i forbindelse med mit løbende hverv udpeget som designeret chef for det kommende skib. Som næstkommanderende blev udstukket tidligere civil styrmand og reserveofficer nu kaptajnløjtnant F. Schrøder, der havde været chef for LÅLAND som tender for os. Som 1' maskinofficer overførtes maskinkaptajnløjtnant B Møller, der havde været min maskinofficer i flere både. Som intendant mødte intendanturløjtnant Ib Jørgensen, der ofte i lange perioder havde forsynet os qua sin tjeneste som intendant på marinestationen i Århus. Endvidere tilgik søløjtnanterne Piil og Berggreen og maskinløjtnant H. Jensen, der dog ligesom de tilkommanderede befalingsmænd og mather (undtagen én, maskinfenrik K. Blixt) var uden tidligere relationer til motortorpedobådene, hvor ingen flere kunne undværes. Hovedparten af den menige besætning var nye værnepligtige med de relevante, faglige, civile færdigheder.

Der gik en uges tid med diverse orienteringer, vaccinationer og mundering også med hvide trope-uniformer. Fordi der indtraf forsinkelser ved skibets ombygning, højste vi den 19/1 1953 kommando i et oplagt skib: KRABBE. Der samlede jeg hele besætningen og organiserede en "forskole". Til den ende skaffedes via ambassaden detaljerede oplysningsbøger og tegninger fra værftet i Charleston, og dem studerede vi nøje. Alle fraktioner af besætningen underviste vi derpå indgående i skibets indretning, installationer, terminologi og forhold. Samtidig lod jeg besætningen undervise i Engelsk een time hver dag og gennemgik ved lejlighed et par gange det amerikanske forsvars militære grader, distinktioner og tiltaleformer. USA's geografi. og generelle, praktiske, amerikanske

forhold var Hans Sølvhøj (som nævnt side 10) så venlig at orientere om. Fartøjstjeneste, gymnastik og svømning indgik naturligvis også i programmet.

Det skulle vise sig, at ideen med en forskole havde været særdeles gavnlig og kom derfor til at danne præcedens for søværnets udrustninger derefter.

I marts afsendtes som fortrup 1' maskinofficer og intendanten til Charleston for at være med til i detaljer at forberede materielovertagelserne. I April fulgte alle vi andre 58 efter som passagerer med Svenske Amerika Liniens M/S STOCKHOLM. Jeg var af Marineministeriet udstyret med fuldmagt til, på Den Danske Regerings vegne at overtage det designede skib og alt hvad dermed fulgte. Jeg måtte også selv fungere som rejseleder, og i New York fik jeg faktisk min sag for. Først efter 6-7 timers "bøvl" med civile indrejsemyndigheder ved en Mr. Peterkin fik jeg omsider hele holdet "indklareret", bospist og indkvarteret på det reserverede Hotel. Besætningen havde tilbragt næsten hele dagen siddende på deres køjesække nede i indrejsemyndighedens gård. Efter min henvendelse til New York Naval District fik vi dagen efter, som rejsende på U.S. invitational travel order, stillet to reserverede jernbane pullman cars til rådighed med afgang mod Florida samme dag.

Næste morgen stod jeg af for et døgn i Washington med ordre til at melde mig hos marineattachéen, Kontreadmiral S. Ramlau Hansen og ambassadør Henrik de Kauffmann., medens besætningen fortsatte med toget syd på.

Det havde gjort indtryk på den at overvære, at alle farvede passagerer blev gennet hen i den bagerste vogn, da toget krydsede Potomac floden og kørte ind i (sydstaten) Virginia, samt at årstiderne ligesom skiftede fra vinter til sommer på een nat.

I Charleston var alt klar til os, både indkvartering på Flådestationen, program for øvelser i "damage control", især "fire fighting" (for alle uden undtagelse) med amerikansk materiel og instruktion i betjening af amerikanske apparater og installationer. 1' maskinofficer, intendanten og jeg medvirkede endvidere som konsulenter ved udformning, installation og afgang af materiel der skulle passe til vore motortorpedobådes mål og behov derhjemme. Instruktørerne var imponerede over, at den velforberedte besætnings medlemmer kunne gå, som på forhånd stedkendte, direkte om bord og tage fat. Ved et skib, der for nylig var leveret til Tyrkiet, havde man f.eks. med store forsinkelser måttet ændre alle tekster, skilte og afmærkninger til Tyrkisk, for derefter, med yderligere forsinkelser, at lave det hele om igen, for ellers kunne instruktørerne ikke finde ud af det.

Personligt måtte jeg aflægge amerikansk (South Carolina) køreprøve og fik derpå en personvogn stillet permanent til vores frie afbenyttelse både på og udenfor basen.

Ved tilrigning af det færdigbyggede skib, overtagelse og ombordtagning af inventar og forsyninger stiftede vi, som de første danske, korporligt bekendtskab med den amerikanske marines gennemorganiserede Stocknumber- og "Supply System", hvilket senere hen skulle vise sig at få grundlæggende betydning for omlægning og tilpasning af Søværnets hele forsyningstjeneste. Efter et års drift af depotskibet blev nemlig både jeg, maskinofficeren og intendanten tilkommanderet marinestabens logistiksektion for dér at udforme og forestå omlægningen til amerikansk system, nødvendigt for at kunne vedligeholde og forsyne alle de skibe, som med tiden skulle følge efter os på det amerikanske våbenhjælps program.

Alle personelkategorier i besætningen tilpassedes hurtigt og let de fremmede forhold på basen, undtagen kvartermestergruppen, eller fenrikgruppen som kategorien nu benævntes. Den voldte desværre problemer. De var jo ikke officerer og havde derfor ikke adgang til officersklubben og dens faciliteter men følte sig "finere" end deres tilsvarende, amerikanske chief petty officers og isolerede derved sig selv. Om bord blev det ligefrem så pinligt, at jeg måtte gribe ind, fordi gruppens ældste, overfenrik Poder, forment instruktørerne, der var chief petty officers, adgang til chief petty officers messroom, der jo nu var designet som fenrikmesse.

Efter klargøring, afprøvning og tilrigning ved kaj tog jeg efter ordre nogle gange skibet til søs under amerikansk flag med den danske besætning og personel fra værftet for indsejling af maskinerier og afprøvning af installationer under gang. Overtagelse og kommandohejsning blev berammet til den 15. Maj.

Ambassadør Henrik de Kauffmann og frue samt marineattachéen ville deltage og kom fra Washington ned til os i Charleston i South Carolina, fordi det var det første skib til Danmark. Jeg overdrog naturligvis derfor regeringsfuldmagten til ambassadøren. Chefen for marinedistriktet havde inviteret til frokost, i hvilken også jeg deltog. Overtagelsen fandt sted klokken 1500 med tæt radio- og TV-dækning ved en større, højtidelig ceremoni på kajen med et U.S. Marine Corps orkester, nationalhymnen, en kort bøn af marinedistriktets præst, taler af en repræsentant for State Department og den amerikanske admiral. Derefter underskrivning af overdragelsesdokumentet, tale af den danske ambassadør, og af marineattachéen, så en kort bøn på dansk ved vores værnepligtige teolog Hee Andersen og til sidst en tale af mig, hvorefter jeg tog kommandoen over den samlede, danske besætning, der var opmarcheret på kajen, og som efter en kort "peptalk" på dansk derfra gik efter mig om bord og indtog deres paraderingsposter. Fra brovingen kommanderede jeg flag og kommandotegn højst, hvorunder orkesteret afspillede "Kong Christian". Ved den sidste strofe afdækkedes skibets nye navneskilt "HJÆLPEREN", og skibet var herefter i enhver henseende et suverænt dansk orlogsskib, p.t. underlagt U.S. Atlantic Fleet.

Overtagelsen fejredes ved en dansk reception kl. 1630 i officersklubben, hvor ambassadøren og jeg som skibschef var værter.

Derefter besøgte ambassadørparret HJÆLPEREN og fik skibet forevist. Parret var indlogeret privat hos bekendte i Charleston, hos hvem jeg var inviteret med til middag om aftenen.

Myndighederne havde bestemt, at en del af skibets store torpedolast-, depot-, service- og opholdsrum ved skibets kommende hjemsejling passende kunne udnyttes til transport af et større parti ammunition til Danmark! Ammunitionen skulle ombordtages ved et depot, der lå isoleret ved flodbredden i et skovområde ca. 10 sømil længere oppe ad floden Cooper river, og hvor skibe kun måtte opholde sig så kort som muligt. Den omgivende skov var i øvrigt uberørt og nærmest ufremkommelig. Til advarsel oplystes, at på de 3 miles hvor kabler var trukket gennem skoven havde man måttet slå over 100 klapperslanger ihjel.

Vi fortøjede ved bolværket præcis kl. 0900, hvor alt var klar, og et lille tog på skinner samtidig rullede ud på kajpladsen med blot én vogn lastet med ammunicionskasser. Disse og alle de efterfølgende vognlæs måtte bæres om bord ad to landgange og af egen besætning, idet et mobilt transportbånd ikke kunne tilpasses forholdene på dækket. Fordelingen til rum nede ombord skulle ske efter en detaljeret lasteplan, udarbejdet af værftet og medbragt af en tilsynsførende, og måtte også foregå ved håndkraft, i det hele et meget hårdt og varmt arbejde i bagende sol og 35 graders varme i skyggen oppe i det fri og mere nede om læ.

Sikkerhedsforanstaltningerne var særdeles strikse. Skibets motorer skulle være øjeblikkeligt manøvreedygtige, der skulle være vagtsmand ved hver fortøjning klar til at lade gå eller kappe, der skulle være permanent opsyn overalt langs transportvejene på kajen og om bord, og der skulle være rigget klar til brandbekæmpelse overalt og tryk på brandhanerne.

For at opfylde alle behov og krav måtte jeg aktivere hele besætningen uden undtagelser, bortset fra 1 kok og 2 messegaster, der skaffede vand og lidt mad og bar det rundt til alle på post eller i arbejde. Selv stod jeg hele dagen i brovingen på landsiden som supervisor og katastrofevagt, klar til at tage skibet ud på floden, væk fra depotet.

Da ca. 2/3 af forsendelsen var om bord ved 1330 tiden, blev det klart, at lasteplanen var forkert, og at ca. halvdelen af det ombordtagne måtte i land igen og omfordeles. Jeg krævede 30 minutters hvilepause men holdt fortsat posterne besat, orienterede besætningen, og så gik vi alle i gang igen..

Vi blev først færdige ca. kl. 2000 og afgik straks, ned ad floden tilbage til flådestationen. De fleste var da så trætte, at de lagde sig ned, hvor de stod.

HJÆLPEREN var derefter et velspækket, flydende, interemistisk ammunitionsdepot, uden dertil indrettede, særlige sikkerhedsforanstaltninger. Vi kunne f.eks. ikke sætte de anvendte rum under vand individuelt.

Et par dage senere skulle skibet forlægge fra Charleston South Carolina til Atlantic Fleet Training Group Chesapeake Bay ved Norfolk i Virginia. Aftenen før afholdt vi på båddækket en meget vellykket afskeds-reception for alle, der havde været os til hjælp. Hertil havde kabyssen fremtryllet diverse, danske specialiteter, bl.a. havde bageren sørget for nybagt, dansk wienerbrød. Også den danske konsul Mr. Pringle deltog. Han havde dog ikke haft tid eller lyst til at hjælpe os med noget som helst, selvom jeg havde bedt ham om at bistå med at arrangere en udflugt for besætningen. Jeg inviterede ham derfor med vilje først ved middagstid samme dag. Da han kom, medbragte han en dusk persille til skibet, idet "andet ikke havde kunnet skaffes med det korte varsel". Netop da han overrakte den, kom en messegast tilfældigvis lige forbi med et fad dansk smørrebrød, på hvilket jeg derfor straks plantede persillen og takkede Mr. Pringle hjerteligt for "hans venlige assistance". -

Dagen efter, et par minutter før det fastsatte afgangstidspunkt kl. 1600, meldte næstkommanderende mig, at alle var på deres poster og alt klar til afgang, men skibspræsten, værnepligtig teolog Hee Andersen, der en time før var sendt i land med de sidste postforsendelser, var ikke kommet tilbage! Da 8 glas kort efter lød fra skibsklokken, lod jeg ikke desto mindre alle fortøjninger gå og afsejlede (vel vidende at forbindelsesofficeren, der blev underrettet, nok skulle få ham eftersendt). Teologen var, viste det sig, faldet for fristelsen til, på tilbagevejen fra postkontoret, at frekventere basens fristende butik (PX) for indkøb.

Kalorius blev bragt om bord med en hurtigbåd ude til søs et par timer senere, hvor næstkommanderende med et stopur tog klokkeslettet, da han satte foden på dækket. Jeg ikendte ham så samme straf af kvarterarrest (forbud mod at forlade skibet i en vis tid) efter reglementets tarif, som enhver anden ville få ved "agterudsejling". En snes år senere mødtes vi tilfældigvis igen. Han var da blevet provst og betroede mig, at straffen i sin tid havde medført hans teologiske gennembrud som sjælesørger, idet han, først ved straffen, havde opnået de andre menige besætningsmedlemmers fulde tillid i forvisning om, at han ikke bare var én, der tilhørte ledelsen.

Der forekom ikke i min tid andre agterudsejlinger.

I Norfolk ventede Atlantic Fleet's faste, omfattende, detaljerede 4 ugers træningsprogram, hovedsagelig til søs, afsluttende den 23' juni med et døgns "departure inspection and evaluation". Denne omfattede betjening og anvendelse af alt materiel ved alle tænkelige situationer, havarier og katastrofer, herunder bl.a. præcisions navigation og manøvrering, tab af styreevne, fartøjstjeneste, bjergning af mand overbord, motorhavari, strømsvigt, artilleriskydning, brand, lækage, kollision, personskader, gasangreb og "abandon ship". Alle øvelser havde vi gennemført, præcis som da jeg var kadet, og det gav nu pote.

Vi opnåede den ære, at HJÆLPEREN blev klassificeret "excellent", hvilket, jeg fik at vide, var så sjældent, at amerikanske marineskibe der opnåede det, måtte lade male et stort E på skorsten eller overbygning. Det gjorde vi nu ikke.

Commander Fleet Training Group Chesapeake Bay, U.S. Atlantic Fleet sendte 23 June 1953 følgende signal til Søværnskommandoen:

"Departure inspection HDMS HJÆLPEREN.

As a result of the inspection and performance during the training period the HDMS HJÆLPEREN (ACP 21) is classed excellent.

The commanding officer, Cdr. A.C. Struckmann Danish Navy, displayed excellent cooperation and an earnest desire to achieve the maximum benefit from the training period. The results thereby attained are indicative of his ability and leadership.”

Jeg var glad for, at et så vægtigt skudsmål fra så kompetent myndighed kunne ende på mit dossier. Skibet overførtes umiddelbart til Service Forces Atlantic Fleet.

Under opholdet i Norfolk var jeg den 11' juni blevet hentet til et 10 minutters interview i TV. Jeg fik der lejlighed til dels at fortælle lidt om baggrunden for skibets levering til Danmark, om forholdene i vort område og skibets forventede, fremtidige tjeneste samt lejlighed til at vise et medbragt billede af den dansk/norske flådes første af i alt fire tidligere skibe med navnet HJÆLPEREN, nemlig Tordenskjolds flagskib i 1716 ved bataljerne i Dynekilen og ved Gøteborg.

En week-end i Norfolk skulle forbindelsesofficeren besøge sine forældre nær New York. Han ville selv køre og tilbød mig og næstkommanderende et lift, hvis vi ville besøge metropolen. Han havde lidt travlt, så i Delaware hylede sirenerne, da sheriffen med spejderhat og pistol i bæltet indhentede os i sin knaldrøde sportsvogn. Som civilklædte udlændinge prøvede vi at klare den for chaufføren med undskyldninger, sprog- og forståelsesvanskeligheder, men vi måtte pænt følge efter ham til stationen. Der blev vi alle tre sat i bur med tremmer, indtil vi kunne forstå, hvad han mente. Vi aftalte at dele bøden alle tre og slap så ud efter en time. Således fik vi også prøvet at sidde i fængsel.

Ved hjemsejladsen ville jeg gerne prøve at forene de praktiske behov med ønsket om at give besætningen et par fortjente, gode oplevelser efter dens gode præstationer. Jeg opnåede både i Norfolk og København tilslutning til, at sejlordren kom til at indbefatte anløb af både Bermuda, Azorerne, Lissabon og Cherbourg for olie m.v., og vi kunne måske også derved skabe et præcedens for de skibe, der med tiden skulle følge efter os!

Inden afrejsen fik jeg at vide, at et skib til Grækenland, som fra Charleston var leveret før HJÆLPEREN, ikke havde bestået inspektionen og derfor var sat på gentagen kursus gennemgang. Mod slutningen deraf var skibet så en nat simpelthen stukket af hjemad. Det blev næste dag indhentet til søs af en destroyer og hentet tilbage til ny begyndelse forfra.

Vi afsejlede dog først dagen efter skibets vel overståede eksamination, dvs. midsommerdag den 24' juni og indgik U.S. Naval Station Bermuda den 26'.

På hver af de følgende to dage fik jeg for halvdelen af besætningen arrangeret heldagsudflugt med sightseeing, bespisning og badning fra de lyserøde koral-sandstrande.

Efter komplettering af alle beholdninger afgik vi den 29' mod Azorerne, ca.10 døgn forude.

En herlig overfart i strålende magsvejr over det stille men i sejlskibstiden så frygtede Sargassohav med dets flydende øer af tang. Efter en uges tid fik vi i nogen tid følgeskab af en stor hval og ellers kun flyvefisk.

Indenbords til gengæld et par problemer.

Om aftenen den første dag konstateredes ved pumpemesterens rutineinspektion, at vi havde mistet næsten hele ferskvandsbeholdningen via en åben ventil! Særdeles forsmædeligt og bestemt ikke noget genkendeligt ”excellent”. Skylden kunne ikke placeres og det ville heller ikke have kunnet skaffe os vand. Andre skibe med 60 mand om bord havde måttet vende om. Som depot- og forsyningskib var HJÆLPEREN imidlertid udstyret med et anlæg til, i en presset situation ved ophold et sted, hvor drikkevandet var forurenet, at kunne fremstille, pr. døgn, 14 tons ferskvand af saltvand, men prisen var samme kvantum dieselolie som fremstillet kvantum ferskvand. Jeg lod processen

sætte i gang og rationerede blot drikkevandet eet døgn. Derefter opretholdt vi passende ferskvands-holdning, til vi nåede Azorerne.

Det andet problem var af anden art og angik spisestel. Repræsentanter for befalingsmandsgruppen underkvartermestre mødte hos mig og forklarede, at de ikke kunne hævde sig overfor de menige, fordi de skulle spise af samme slags service! Skibets bospisningsforhold var ulig de dengang sæd-vanlige danske forhold indrettet efter U.S. Navy standard som kafeteria for de menige med smart, ruminddelt service af rustfrit stål, og i øvrigt med skibskost til alle. Officersmessen med chefen havde et spisestel med blå kant og anker, fenrikmessens stel havde kun den blå kant, og alle andre inklusive de utilfredse underkvartermestre brugte det nydelige og meget velegnede, rustfrie stålser-vice.

Jeg lod så stellerne kredsfor skyde, således at officerernes gik til fenrikmessen, dennes stel til underkvartermestrene medens officerer og chef overgik til at spise på det rustfrie stål ligesom de menige. Med denne fordeling foregik resten af hjemrejsen, inklusive ved besøg af honoratiores i Portugal og Frankrig. Inden vi rundede Skagen på hjemvejen til København, stillede deputationen imidlertid igen, nu med anmodning om at alt måtte blive ændret tilbage til det oprindelige. De følte sig, (som ventet), skamfulde og til grin for besætningen og ønskede ikke at komme således hjem til Holmen.

Ved sejlads over større afstande har jeg altid om muligt holdt passende, tidsmæssig højde for uforudsigelige forsinkelser, således også på vej til Acorerne, hvor vi skulle ankomme den 6' juli. Allerede ved middagstid dagen før, som var en søndag, observerede vi toppen af den nogle tusinde me-ter høje tinde af Monte Pico på San Mateus. Skønt dybden under os var ca. 4000 m, angav søkortet et ganske lille sted med kun ca. 50 m's dybde, formentlig toppen af en sunken vulkan. Den prøvede jeg forgæves at finde på ekkoloddet og var øjensynligt nær ved. Vandet vrimlede da også med store havskildpadder netop der. Vi stoppede, blev liggende og holdt søndagsfri hele eftermiddagen, hvor kokken serverede kakao og wienerbrød på baddækket, og vi behøvede ikke at fortsætte før første-vagten (aftenvagten) tørnede til.

Næste formiddag indgik vi til Ponta Delgada på San Miguel.

Portugal var blevet medlem af NATO, og kommandanten blevet "Island Commander Acores".

HJÆLPERENS anløb var den første NATO-begivenhed på stedet, så vi blev budt meget hjerteligt velkommen på de smukke men usædvanlige vulkanøer med mandshøje, knaldblå Hortensia men uden kalk og derfor uden fugle (som ikke kan lægge æg uden kalk).

Som inkarneret havemand medtog jeg et par stiklinge af de prægtige Hortensia (Hydranga), og de har siden trivedes og er blevet mangfoldiggjort i vores have i over 50 år.

Endvidere købte jeg en stor, bast-indfattet kolbe med Muscatel til at tage med hjem, og fik god brug for den ved hjemkomst og rejsegilde.

Vi skulle fylde olie, men der var intet olieanlæg på stedet, så Service Force U.S. Atlantic Fleet, havde derfor lagt et stort parti olie til os i et bjerg af tromler på kajen! Tromlerne var tunge og svære at håndtere, kunne ikke komme til, hvor oliestudsen var, og olien ville heller ikke på rimelig tid kunne løbe ud af sig selv. Der var da også i sejlorden afsat hele tre døgn dertil. Vores glimrende 1' maskinmester, Benny Møller, løste problemet ved, fra det kraftige trykluft-aggregat til torpedoer, at sætte trykluft på tromlerne én ad gangen og derfra lede olien gennem en slange ind i olietankenes udluftningsrør. Alle tromlerne blev ganske vist noget buttede, men med rigeligt mandskab sat på, blev hele fyldningen klaret på én dag og efterlod os to dage til frihed, landlov og sightseeing. Be-sætningen jublede.

Som fastsat i sejlorden fortsatte vi den 9' juli mod Lissabon, men vejruddisigterne var ikke gode, så vi gjorde ekstra søklar med henstuvninger, afstivninger, surringer og stræktove.

Det strålende, gode vejr fulgte ganske rigtigt ikke med. Allerede den første dag steg vindstyrken til hård kuling, og søen rejste sig tilsvarende. Bygget oprindeligt som landgangsskib med lav dybgang og flad bund blev skibets bevægelser efterhånden så voldsomme og hastige, at flere fik svære knubs ved at blive kastet mod skotter og opstående gods. Situationen forværredes til storm i løbet af aftenen og natten. I den næste, daglige "noon sitrep" rapporterede jeg som sædvanlig blot i tørre tal: positionen, vindens retning og styrke og søens højde, som da var 6-7 m, men som kurs blot, som sandt var; "varying north westerly" og forholdene: "uncomfortable". Ingen kom dog noget alvorligt til og vores fuldt udstyrede operationsstue og hospitalsrum uden læge kom ikke alvorligt i brug, så næstkommanderende slap for at illudere som kirurg og blot være sædvanlig jod- og tablet-arbejder. I løbet af de næste 12 timer løjede vinden, og den følgende morgen ankom HJÆLPEREN i fin stand og stil til Lissabon.

Allerede ved karantænestationen kom den danske konsul Viggo Beckmann om bord med program for besøget samt en check på 62.111 escudos. Vi var tydeligvis kommet hjem til den formelle og formfuldendte gamle verdens traditionelle etikette og protokol, for hele dagen fra kl.10 til kl.16 gik med formalia, herunder aflæggelse af 9 formelle høflighedsvisitter og komplimenteringsbesøg hos civile og militære myndigheder samt modtagelse af diverse genvisitter.

Samme aften havde generalkonsul Karl D.F. Andersen og frue inviteret mig og en del af skibets officerer til middagsselskab hjemme hos sig.

Næste formiddag (søndag) kunne medlemmer af HJÆLPERENS besætning sætte et markant, maritimt præg på Lissabons nye sømandspræst Johs Asmunds debut i den danske sømandskirke.

Generalkonsulen og konsul Viggo Beckmann tog sig begge særdeles venligt og gæstfrit af os alle. Blandt andet inviterede Generalkonsulen således hele besætningen til haveselskab på sin store, smukke landejendom i Sintra. Over hovedbygningen var da hejst et stort dannebrogssflag, som vinden imidlertid flængede noget i stykker, medens vi var der. Jeg sendte i smug en befalingsmand i bil tilbage til Lissabon for afhentning af skibets store søndagsflag, som jeg så, ved afskeden, med tak på skibets vegne, overrakte generalkonsulen til afløsning af det iturevne. Han fortalte da, at dét, pudsigt nok, 22 år tidligere, i 1931, var modtaget af generalkonsulatet som gave fra daværende kommandør Godfred Hansen, der, som chef for NIELS JUEL havde anløbet Lissabon på vej til Middelhavet, Konstantinobel (Istanbul) og Odessa.

Konsul Viggo Beckmann inviterede dagen efter hele besætningen til portugisisk (ublodig) tyrefægtning i arenaen. Den menige besætning udgjorde i deres hvide uniformer en stor, markant gruppe på de forreste rækker i arenaens ene side. Værten, officererne og jeg sad lige overfor i den anden side. "Kampene" foregik ved, at et hold "toreadores" skulle søge at overmande og lægge tyren ned, hvilket også lykkedes med et par tyre, da de var flere om det.

En ny tyr blev sluppet ind. Til min bekymring og alles overraskelse hoppede to af vore orlogsgaster ned til den i arenaen. Der gik et sus gennem hallen. Den ene gast tog huen af og forvirrede tyren ved at vifte med den, medens den anden gast langsomt gik i en stor bue udenom tyren og om bag den. Der blev død stille i arenaen. Pludselig sprang gæsten bagfra ind, greb tyren om halen og vred den lidt. Tyren stivnede som lamslået. Gæsten foran den kastede sig ind mellem hornene, greb med armene fat om dyrets hals og vred kroppen om på siden hjulpet af "halevrideren".

Tyren blev roligt liggende på siden, så længe grebet om halen var fastholdt. Publikum var ellevilde, hujede og kastede hatte og puder ned til dem. De to gaster slap grebene samtidig og bjærgede sig hurtigt i dækning. Ingen kom noget til og lettet var jeg. Da jeg bagefter havde fat i dem, forklarede de, at de begge var fra landet og var vant til at omgås kreaturer. Tyren rørte sig ikke, sagde de, fordi den, i så fald, fik halen vredet lidt, hvilket er særdeles smertefuldt for den.

For mig havde det været en noget ubehagelig oplevelse at føle et ansvar men være helt afskåret fra at kunne gøre noget.

Den forlængede week-end var i øvrigt en god oplevelse for alle, og næste morgen afsejlede vi fra Lissabon mod Cherbourg..

Ved ankomsten dertil erfarede vi straks, at forholdet mellem U.S.A. og Frankrig nok ikke for tiden var det bedste. (Man brød sig ikke om at blive mindet om, at Frankrig var blevet befriet af U.S.A.). Min anmodning til flådestationen om fortøjningsplads blev ikke besvaret, så HJÆLPEREN måtte holde gående i yderhavnen. Jeg sendte så en søløjtnant (Piil) i tjenestefrakke og sabel i land med orlogsmæssigt udhalet fartøj og anmodning om komplimentært foretræde for flådestationschefen, Vice Admiral Laurin. Det gik derved op for admiralen, at skibet, skønt underlagt og derfor anmeldt af U.S. Atlantic Fleet, ikke var amerikansk men suverænt dansk. Så fik piben en ganske anden lyd. Admiralen undskyldte den forsinkede anvisning af kajplads, som ”nok skyldtes trængsel”. For at fastholde forklaringen og samtidig give os en cadeau foranledigede han, at vi sammen med en fransk jager kunne fortøje på siden af en fransk krydser, som fik besked på at tage sig godt af os. Da jeg 2 timer senere selv aflagde ham den traditionelle tjenstlige høflighedsvisit og takkede for betænksomheden, stillede han transport til skibets rådighed for udflugter til områdets navnkundige, historiske lokaliteter og seværdigheder, bl.a. invasions-strandene samt Bayeux og le Mont-Saint-Michel.

Krydserens omsorg medførte bl.a. at vores amerikanske, men nu tomme 2 tons tank til orangejuice i stedet, med en slange, blev fyldt op med ”vin rouge, ordinaire”, fordi drikkevandet i Cherbourg angiveligt ”ikke var godt nok til besøgende venner”. Besætningen beklagede sig ikke.

Hjemme i Lyngby havde min kone, Kate, som altid når jeg var til søs, bravt holdt skansen i det lille hus på Caroline Amalievej med hele ”menagen” på 3 børn (hvoraf én i skole) og 2 store hunde, og havde tilmed hårdnakket fået afsluttet salget af huset med en fortjeneste på 2½ gange prisen for vores nye byggegrund i Birkerød, hvor byggeriet var i fuld gang. Det havde hun endog tilset af og til, transporteret som passager på den tilsynsførende arkitekts scooter. Selv havde vi ikke noget motoriseret transportmiddel.

Hun og hendes søster, Inge Hjulmann, der var single, havde i nogle uger i fællesskab lejet et sommerhus ved stranden nord for Nykøbing Sj. Under opholdet dér med ”menagen” blev de opmærksomme på, at et lille træhus på en stor grund med klitter direkte til vandet var til salg, og skrev derom til forældrene, der lod sig overtale til at købe det. Lokaliteten har siden i mere end et halvt århundrede, med to gange udskiftede bygninger, været et ideelt sommerferie-tilholdssted for familiens medlemmer, især med børn.

På hele hjemrejsen havde jeg, når forholdene var dertil, undertiden om aftenen frekventeret skibets store, særdeles veludstyrede maskinværksted for at lære at smede, svejse og dreje. Jeg havde tegnet mig en flot ildtang, som krævede alle tre slags metalarbejde, og maskinisterne var behjertede instruktører. Især håndtaget var en udfordring, udformet som en krone med fire buer og formet af eet stykke jern alene ved smedning. Denne tang fik jeg færdig på rejsen fra Cherbourg til København, hvor også problemet med messernes service blev ordnet, som tidligere nævnt.

Beordret ankomsttidspunkt var 24’ juli kl. 1300, men, af hensyn til eventuelle, uforudsete forsinkelser, bevarede jeg en halv snes timers forspring, indtil dagen før, for med sikkerhed at kunne overholde tiden, idet der ved ankomsten givetvis ville møde repræsentanter for Søværnskommandoen og den amerikanske ambassade.

Aftenen før ankrede vi lige syd for Helsingør ud for mine forældres hus, og jeg aflagde et lille overraskelsesbesøg hos min gamle moder, der nu sad alene i huset.

Næste formiddag nettede vi skibet, fortsatte mod København, og blev ved Hven budt velkommen hjem af Helge Nielsen (jf. side 31, 32, 33, 34, 35 og 36) med fire motortorpedobåde. På Langeliniekajen var mødt bl.a. chefen for Søværnet, viceadmiral Vedel og chefen for den amerikanske Military Assistance Advisory Group med ledsagere. Blæst holdt skibet lidt ude fra kajen, da vi var fortøjet og havde sat landgangen. De fremmødte honoratiores modtoges om bord og førtes op til min beboelse og bl.a. et glas af den medbragte Muscatel fra Acorerne. I mellemtiden var min kone og småpigerne kommet til og på vej om bord. På den lidt våde landgang gled den yngste, 5 årige Birgitte, og faldt ned i vandet mellem skib og kaj. Hendes lette sommerfrakke havde foldet sig ud og holdt hende nogle øjeblikke en smule oppe, men blomsterne i hånden slap hun ikke. Resolut hoppede en orlogsgast (min messe-gast; vpl. menig Chr. Jensen) øjeblikkelig ned på den tykke fenderliste og derfra ned og fik fat i hende og halede hende op. Hun blev så med sin moder i hælene og med vandet drivende af sig bragt op i chefsbeboelsen (til gæsternes og min overraskelse), og i mit sovelukaf befriet for det våde tøj og lagt i min køje, medens hendes tøj blev tørret og strøget i vaskeriet. En chokerende oplevelse især for hende selv og Kate, men alt endte jo godt. Pressen havde ivrigt dækket begivenheden, og om aftenen den næste dag overrakte Kate og jeg, ved et lille arrangement om bord, Chr. Jensen et smukt armbåndsur med tak for ”rettidig indsats”..

Hele den følgende dag blev i øvrigt begivenhedsrig. Huset i Birkerød var angiveligt klart til tagrejsning, så Kate var også af den grund glad over at jeg akkurat var nået hjem. Hun havde jo hørt om de tricks håndværkere kunne finde på, såsom fløjtende flasker indmuret i skorstenen, hvis der ikke blevet sørget for et ordentligt rejsegilde, og hun var ikke parat til at stå alene på stilladser og synge fædrelandssange med håndværkerne og en kasse øl. Vi tog sammen til Birkerød og medbragte foruden to kranse med flagbånd, diverse mundgodt og øl samt kransekage og glasballonen med Muskatel.

Spærene var godt nok samlet i forvejen men slet ikke rejst endnu! Det blev så gjort i en fart, og traktementet iværksat til almindelig tilfredshed. En murer faldt ned i kælderen men kom ikke noget til. Æren var reddet. Dog ikke tømrerens, for det viste sig senere, at han havde sparet eet spær og derfor bagefter måtte krydsforstærke alle dem, der var der.

Ferietiden var næsten forpasset, men ammunitionen skulle snarest losses. Jeg overtog igen hvervet som eskadrechef for motortorpedobådene og fortsatte samtidig selv som skibschef i HJÆLPEREN. Hele efteråret gik med intens øvelsesaktivitet, nu med forøget mobilitet og kapacitet inklusive kommunikation til at lede større tiltag med samlede danske, norske og tyske styrker. Det i praksis største antal danske, norske og tyske både samlet under min operative kontrol var 22 plus to engelske både.

I medfør af efterårets fælles øvelsesperiode lå vi med de danske og norske eskadrer hver med vores depotskib en week-end i Århus. Tidligere på året havde der været besøg af engelske orlogsfartøjer, hvoraf ét var brudt i brand og derfor havde kastet los og smidt al ammunition over bord i havnen. Det havde været umuligt for byen at få nogen til at rense op. Det norske depotskib ”VALKYRIEN” havde om bord et hold frømand, som havde deltaget i vore øvelser. De tilbød at rense havnebunden for ammunition og gjorde det, ved i kæde og med 2 meters mellemrum mellem sig at svømme lige over bunden, afsøge og rense den. Hver af dem fik en erkendtlighed af borgmesteren, og i søværnet fik vi gehør for at få dannet et lignende frømandskorps.

Anderledes beklagelig var en tildragelse, hvor vi ved en anden lejlighed med Hjælperen og torpedobådene deltog i øvelser i Østersøen og holdt til i Rønne. Da bådene en aften skulle afgang, var én øjensynligt ikke ganske sejlkklar. Jeg efterlyste chefen, som angiveligt ikke var klar, hvorfor jeg gik der-

over om bord. Nede i sit lukaf lå løjtnanten på dørken bevidstløs af spiritus, hvorfor jeg måtte blive om bord og selv føre hans båd den nat. Henset til risikoen ved en beredskabssituation måtte jeg notere denne hans svaghed, at han ikke kunne modstå at fortsætte, hvis han indtog blot en smule alkohol. Han fik så foreløbig mangeårig landtjeneste ved personeladministration og endte dog som kommandør og chef for ministeriets personelafdeling, men tilgav mig aldrig afsløringen.

Huset på Magnoliavej i Birkerød blev færdigt, og vi flyttede dertil den 15. december 1953, men tilbragte dog selve juleaften hos Kates forældre i Lyngby.

Det var dejligt hjemme at få lidt mere plads, stuerne aflastet af den store legestue i underetagen og, at vore tre børn hver kunne få sit kammer med seng, klædeskab, kommode, skrivepult og stol. Det fjerde kammer blev kontor/gæsteværlelse med ottoman, skrivebord, skab, bogreoler og to stole. Når jeg var hjemme om vinteren, blev dét kammer også brugt som højfjeldsrum, idet de tre børn hver torsdag aften én efter én blev taget grundigt i karbad af deres mor, derpå af mig givet højfjeldsol på ottomanen og sluttelig lagt til køjs af deres mor med godnathistorie. Jeg tror børnene kunne lide torsdag aften, for jeg overværede en gang, at den yngste af pigerne netop lagt til køjs slog armene om sin moders hals og sagde: "Åh mor, hvor er det dejligt at være mig!"

Lige efter Jul satte vinteren ind for alvor, og søen frøs til. Børnefamilierne i området afventede opfyldelsen af min tommelfingerregel; at isen skulle være "10 cm tyk 10 meter fra land". Jeg ryddede da et område af den for sne lige nedenfor haven, hvor børnene og deres legekammerater så kunne løbe på skøjter, og dermed indledtes en fast årlig regel. Det var meget bekvemt, at børnene kunne tage skøjterne på i legestuen og gå lige ned over græsplænen til skøjtebanen.

Også de indre danske farvande begyndte at fryse til, og hen i Januar 1954 måtte jeg af sted. HJÆLPEREN og motortorpedobådene isforlagdes til Hirtshals, hvor der samtidig blev så stor trængsel af fiskefartøjer, bl.a. svenske, at man kunne gå fra båd til båd tværs over hele havnen.

Vi blev hurtigt ramt af en forrygende influenza-epidemi, som var vanskelig at håndtere og isolere på de trange og tæt fyldte banjer og lukafer om bord. Jeg fik i første omgang skibslægen med på at indrette et nødlazaret i HJÆLPERENs torpedolast ved at udtage torpedoerne og i stedet anbringe patienter på hylderne, men kapaciteten blev snart utilstrækkelig. Af ca. 400 mand blev hen ved 90 smittet. Jeg lejede så hele det lokale sømandshjem, som vi derpå indrettede til infirmeri, og dermed "red vi stormen af".

Med de store frafald og ekstra opgaver kunne vi vanskeligt klare andet og mere end almindelig vedligeholdelse, dagen og vejen, indespærret som vi var i havnen. Blandt vore værnepligtige var der imidlertid to skolelærere, som kunne, og var villige til at påtage sig undervisning af frivillige, hvilket der var interesse for og ønske om i besætningerne. Jeg skaffede undervisningslokaler til låns efter skoletid og om aftenen på den lokale skole mod at tillade skolen brug af de to lærere som vikarer, noget det ellers var meget svært for skolen at skaffe. Det hele foregik på fuldstændig frivillig basis, og der var således ikke penge men kun goodwill imellem søværnet og skolen. Så vidt jeg ved, fik de to lærere favorable tilbud om ansættelse efter deres værnepligtstid.

Hen i februar bedredes de triste vinterforhold i Hirtshals, og helbredssituationen normaliseredes nogenlunde. Vi forberedte så tøndeslagning til Fastelavn med tre tøndeophæng på kajen. Vores nærmeste foresatte, chefen for Kystflådens torpedobådsafdeling, kommandørkaptajn K.V. Dam stod for at skulle afløses hjemme i København af kommandørkaptajn P. Würtz. Deres besøg også hos os i den anledning fik jeg berammet til Fastelavn og fik dem begge overtalt til at gå med på, at præmien til de tre kattekonger skulle være en middag på kroen serveret af de to kommandørkaptajner! Det blev meget vellykket og muntert, og de tre "konger" insisterede på, at deres tre, relevante skibschef, dermed også jeg, blev tilkaldt og deltog ved desserten og kaffen.

Stemningen og humøret i eskadren fik et tiltrængt og mærkbart pift.

Med foråret genoptoges al normal aktivitet, inklusive fællesøvelserne i Norge bl.a. i Skagerak med udnyttelse af indenskærs farvandskendskab langs Norges sydøst-kyst. Vi besøgte herunder Kristiansand og benyttede lejligheden til i norsk-dansk fællesskab og med et lille æresdetachment samt den danske konsul at nedlægge kranse ved monumentet over de faldne om bord i NIELS JUEL, JYL-LAND og HEJMDAL i slaget ved Helgoland den 9`Maj 1864, og som under skibenes hjemrejse til København var blevet begravet i Kristiansand.

Min norske kollega og gode ven orlogskaptajn Gundersen (jf. side 31 og 33) som var med om bord i HJÆLPEN, fik mig til, på hjemvejen til Horten i Oslofjorden, ikke blot at sende torpedobådene, men også selv tage depotskibet, indenom ved Lyngør, hvor jeg aldrig før havde været. Jeg huskede blot fra søkrigshistorien, at det var stedet, hvor fregatten NAJADEN i 1816 under krigen med England var blevet fanget inde i indløbet mellem skærene og tilintetgjort udefra af et engelsk linieskib. Ruten viste sig at indebære så snævre passager og skarpe drej mellem skærene, at jeg flere gange måtte bakke og manøvre dreje på stedet.

Først da vi var vel igennem, fik jeg at vide, at dette var det største skib (1200 t, 65 m.), der nogensinde var kommet der igennem. (How nice!)

Efter den norske øvelsesfase skulle skibet hjem til årligt værfts-eftersyn efter kommandostrykning den 17` Maj, omtrent på årsdagen for kommandohejsningen i Charleston den 15` Maj året før.

Et års tid derefter fik jeg brev fra søløjtnant af reserven Ladefoged, som havde været om bord hos mig det sidste halvår. Han havde nu fået en stor tak og klækkelig erkendelse fra rederiet ØK, efter at han som 4`styrmand i et af de helt store stykgods skibe helt alene havde påtaget sig at føre skibet ind til Antwerpen i tæt tåge, medens alle andre skibe i næsten to døgn til ankers havde måttet afvente opklaring og lods. Han takkede nu for sin tid i HJÆLPEN og for, hvad han dér havde lært. (How nice, really).

Marinestabens Logistiksektion.

Omlægning af Søværnets forsyningstjeneste.

Efter kommandostrygningen tiltrådte jeg i Maj 1954 i logistiksektionen i Marinestabens Materielafdeling, hvor jeg de følgende 4 år, i samarbejde med 1 maskinofficeren og intendanten fra HJÆLPEREN (som nævnt side 36), samt en indforskrevet, amerikansk navy supply officer, Lt.cdr. P. Jeffrey USN SC og to chief petty officers m.fl. planlagde, udarbejdede, forberedte, og overvågede gennemførelsen af søværnets overgang til et tidssvarende forsyningssystem efter amerikansk mønster. Logistiksektionen fik derefter fast tilkommanderet en amerikansk supply officer. Samtidig blev jeg officielt udpeget som søværnets forbindelsesofficer til the Military Assistance Advisory Group (MAAG) i den amerikanske ambassade vedr. overtagelse af de efterfølgende 10 skibe (2 minelægere og 8 minestrygere), våben og andet materiel fra U.S.A. Dertil kom levering af 4 korvetter fra Italien, som var en noget mere sydlandsk, diffus affære. Som forbindelsesofficer til værfterne ved bygningen af dem holdt Søværnskommandoen derfor fra Maj 1954 orlogskaptajn I.Rodholm stationeret i Italien i tre år.

I Oktober 1955 døde min moder i Helsingør, hvor jeg derfor måtte afvikle hus og alle forhold.

I embeds medfør måtte jeg rejse en del til møder i HQ AFNORTH i Oslo og SHAPE i Paris og med MAAGgruppen rundt i Danmark samt med deres fly f.eks. til demonstration af en "over the beach" forsyningsdemonstration i Verdun sur Mer ved Bordeaux i Februar og som Søværnskommandoens repræsentant ved overtagelsen af korvetten Flora i Genua i Aug. 1956

Omlægningen af forsyningssystemet var besværlig og naturligvis tidsrøvende, både af praktiske grunde, men også fordi ændringerne mødte megen modvilje, passiv modstand, manglende indsigt og især forståelse.

Med normalt altid knapt tildelte midler var modernisering imidlertid nødvendig for at sikre, at fornøden genforsyning altid vil være parat uden, at der investeres i lagre af andet og mere end præcis, hvad der er nødvendigt og tilstrækkeligt. Samtidig skal terminologi, tidsfaktorer og procedurer matche leverandørernes, og det ville i de kommende, mange år i overvejende grad være U.S.Navy.

Søværnet delte i nogen grad problemstilling med Flyvevåbnet, som dog ikke også havde store, gamle, delvis forældede beholdninger at opbruge eller kassere og for lidt af andet. I Søværnet optoges lagerplads f.eks. stedvis af smukt bevarede reservedele til skibe, der ikke længere eksisterede, medens en del andet måtte anskaffes akut eller pø om pø, når der tilfældigvis blev hyldeplads ledig. Med tiden lykkedes det at få saneret søværnets beholdninger og opdateret procedurerne.

I privatlivet var vore tre børn blevet meldt ind på Birkerød Privatskole, hvortil de kunne komme uden at skulle krydse nogen hovedveje. Jeg var blevet medlem af skolens bestyrelse og derved ret engageret i skolens forhold og drift. Skolen ejedes og benyttedes af ca. 100 familier, havde høj, pædagogisk faglig kvalitet, håndhævede god, kultiveret opdragelse og omgangsform og havde som 5-årig underskole til formål, at forberede eleverne til Birkerød Statsskole, hvortil da også 95% af vore afgangselever årligt bestod optagelssprøven mod 12-15 % af de indstillede elever fra folkeskolen. Skolens bygningsmæssige faciliteter var dog beskedne, gamle og nedslidte. Efter omstændighederne udarbejdede jeg vinteren 1957, assisteret af to andre bestyrelsesmedlemmer, et komplet projekt for en uddannelsesmæssig overbygning af skolen som sådan og den nødvendige nye bygning samt den dertil fornødne arealudvidelse. Det bygningsmæssige skitseprojekt rentegnedes vederlagsfrit af en gammel kammerat fra min skoletid, nu arkitekt B. Rud, og en nabogrund samt bagved liggende, åbne arealer kunne erhverves fordelagtigt til boldbaner, ligesom lovhjemlet statsstøtte var stillet i udsigt.

På en ekstraordinær generalforsamling redegjorde jeg for forslaget i sin helhed. Forældregruppen var meget interesseret men tøvende. Kommunens konsulent påstod, at der ikke var behov for mere skolekapacitet i Birkerød, og nogle uger senere skulle jeg afrejse til U.S.A. med hele familien. En af elevforældrene, en arkitekt, sprang så til, købte de tilbudte arealer og udstykkede dem til bebyggelse med klækkelig fortjeneste. En beskeden ny bygning blev dog noget senere opført men uden nogen anden form for udvidelse, så min flid og møje havde været næsten forgæves. Kommunen opførte derimod, mærkeligt nok, selv en yderligere, stor ny folkeskole, Bistrupskolen.

U.S.Naval War College

Grunden til at vi skulle rejse var, at jeg netop i 1958 skulle på U.S. Naval War College, Naval Command Course for Senior, Foreign Officers i Newport, Rhode Island. Kurset varede 11 måneder og havde året før som den første været fulgt af kommandørkaptajn E.C. Franch Petersen, der var ugift. 12 måneders udsendelse var ministeriets undergrænse for, at man kunne medbringe sin familie. Admiral Vedel ønskede ikke at udsende gifte officerer alene i mere end 8 måneder, der i tidens løb erfaringsmæssigt havde været rigeligt maksimum på fiskeriinspektion ved Island og Grønland. Da jeg jo var den første, der var gift og skulle på War College i U.S.A. fandt man et ønskeligt, egnet minekursus i Yorktown Virginia med forløb 6 uger før War College, og som blev inkluderet i studieopholdet, hvortil jeg så fik familien med.

Tilsvarende løsninger blev anvendt for dem, der fulgte efter de følgende år, herunder orlogskaptajn Mads M. Michelsen (jf. side 29 og 31) året efter og mine klassekammerater J. Stilling 2 år efter (jf. side 17 og 19), H. Marius Petersen 6 år (jf. side 17 og 20) og L.W. Wetlesen 7 år senere (jf. side 17,19 og 20)

Vi lejede så huset i Birkerød ud for eet år, møbleret, til en hjemvendt diplomat, der havde været generalkonsul på Filippinerne, fik hundene anbragt hos Kates familie og afrejste den 21' juni med vore tre børn til New York med den svenske Amerikalinies M/S Stockholm, som søofficer på sørejse automatisk på 1' klasse. Der var vi kun i alt 11 passagerer, hvoraf vi var de fem, så vi og ikke mindst børnene blev godt forkælede.

På marinestationen i Yorktown i Virginia blev familien indkvarteret i married officers quarters. Opholdet indledtes næste dag, som var den 4' juli, med deltagelse i heldags, festlige arrangementer i anledning af Amerikas Uafhængighedsdag. Kate havde klædt vore to 9- og 11 årige piger i ens, flatterende rød/blå/hvide kjoler og solhatte. Det vakte begejstret opsigt og var på basen en super introduktion af hele familien

På kurset var vi 12 elever, de andre 11 var lidt yngre, amerikanske søofficerer, der skulle ud som chefer i minestrygere. Kurset var intensivt men indeholdt ikke meget nyt for mig, fordi Søminevæsenet hjemme nærmest var førende på dette felt i NATO. Kurset var vist også nærmest ment som et brush up for officerer, der i nogen tid havde haft anden tjeneste. Kurset sluttede med, at hver elev var fører af en ocean minesweeper et halvt døgn. Ikke mig ganske uvant efter perioderne som chef i ME 84 og ME 263.

Varmen var, som altid i begyndelsen, overvældende. Børnene havde omgående fundet swimming-poolen, hvor de, især vores 6 årige dreng Jan, uden problemer men med lidt pudsige sprogtilnærmelser hurtigt blev indlemmet i den jævnaldrende flok.

Selv måtte jeg hver dag i frokostpausen i bad igen og skifte fra inderst til yderst.

I Yorktown købte vi en brugt stationcar og besøgte i week-ends Amerikas historiske, første bosættelse i Jamestown samt slagmarkerne udenfor Yorktown.

Efter minekursets afslutning rejste vi i bilen nord på til Newport i Rhode Island. Dér havde jeg på forhånd lejet et helårsbeboeligt sommerhus, der var fundet til os af min gode ven, den tidligere norske MTBinspektør, orlogskaptajn Gundersen (nævnt side 31, 33 og 46), der havde været elev på Naval War College året før.

Huset i Newport Rhode Island var beskedent med een stue med pejs, et lille spiserum, køkken og to soveværelser men med god plads udenom og garage. Som arbejdsplads til det omfangsrige hjemmearbejde måtte jeg lægge beslag på toiletbordet i soveværelset.. Huset lå på 262 Tuckerman Avenue ude ved bugten og med udsigt til Vanderbilt milionær-familiens imponerende sommerresidens: The Brakers overfor på bugtens modsatte side. Vores egen økonomi var ret ”studentikos”. Af Uncle Sam fik jeg ”per diem” 5 dollars pr. dag og hjemmefra blot normal løn, der ikke rakte langt i dollars, og de fleste faste udgifter hjemme skulle jo fortsat dækkes, så vi måtte tære lidt på ”friværden” i huset hjemme, men vi glædede os over den store oplevelse det fælles ophold i U.S.A. var for os alle. Mine indberettede erfaringer medførte dog, at de af vore efterfølgere, der lejede samme hus, fik det væsentligt bedre økonomisk. Skønt færre personer i familierne og kommende fra mindre boliger hjemme end vi beklagede de sig alligevel over både pladsforhold og økonomi.

Ved skoleårets start begyndte vore to yngste børn i den lokale underskole, den ældste, Annette i en privat skole. Vi havde hjemmefra forberedt dem noget på amerikanske forhold, og de faldt hurtigt til i skolerne, også socialt. Skolen rykkede hurtigt Annette to klassetrin op (fre 6th til 8th grade), og da hun var ret sporty, blev hun endvidere valgt til anfører på pigernes sportshold, og ved skoleårets slutning vandt hun på Boston University endog en konkurrence for skoleelever om projekter i faget ”Science” (et mix af alle naturfag). Allerede til Jul stod der i de to yngstes vidnesbyrd bl.a., at ”nu er der ikke længere nogen, der tænker på, at de ikke har været hér altid”.

Naval Command Course for Senior Foreign Officers på Naval War College begyndte i august. Holdet bestod af 26 officerer een fra hvert af 26 lande, som U.S.A. havde militært samarbejde med. Af eleverne var de 5 kommandører, resten orlogskaptajner, hvoraf jeg med mine 37 år var den yngste i levealder.

Curriculum var ganske omfattende og vel sammensat med indblik i globale, politiske, økonomiske, befolkningsmæssige, etniske, sproglige, geografiske, historiske, religiøse, råstofmæssige, industri-mæssige, samfærdselsmæssige og militære aspekter af strategisk betydning og belyst i forelæsnin-ger bl.a. af inviterede, internationale kapaciteter og ”kendisser”, f.eks. madame Chiang Kai-shek. Langt hovedparten af aktiviteten drejede sig dog naturligvis om alle aspekter af den militære beslutningsproces, planlægning, organisering og gennemførelse af militære operationer, især til søs, men også til lands og i luften med konventionelle våben og missiler samt taktiske, nucleare våben. Til støtte for undervisning og øvelser kom vi på en del orienteringsbesøg og kursuser f.eks. på Key West Sonar School i Florida, u-bådsbekæmpelse i Guantanamo Bay på Cuba og til søs i Caribien, atomubåde i New London i Connecticut, missiler i New Mexico og atomvåben i Omaha Nebraska, økonomi i New York Stock Exchange, statsledelse i Det Hvide Hus, Senatet og Kongressen i Washington og hos Regenten i San Juan på Porto Rico samt internationale relationer i FNs hovedkvarter i New York.

Hjemme i Newport fik vi lejlighed til at overvære Americas Cup Race og dér mødte igen præsident Dwight D. Eisenhower, som jeg jo i sin tid havde haft med om bord i min MTB (jf. side 30), hvilket han imponerede mig ved at kunne huske.

I løbet af vintersemesteret udfærdigede hver elev endvidere et antal ”staf studies”, briefede klassen om sit hjemland og skrev en større afhandling, som derefter skulle præsenteres i foredragsform. Mit emne var: Strategy in the Baltic Sea Area. Mange år senere fik jeg den fornøjelse at se mine konklusioner, forslag og forudsigelser bekræftet ved Sovjetunionens indre sammenbrud.

Kurset sluttede med to syntetiske krigsspil, eet i mellemøsten og eet i fjernøsten som egentlig forud-diskonterede de senere, historiske tildragelser i Golfen og Vietnam.

En meget væsentlig del af, hvad man lærte på kurset var, hvad samværet og samarbejdet med de mange klassekammerater af fremmede nationaliteter medførte, herunder også indbyrdes mellem vore familier. Et glædeligt sammentræf var det også, at den amerikanske officer, kaptajnløjtnant Poul Jeffrey (jf. side 46), som 5 år tidligere havde hjulpet os hjemme i marinestaben ved omlægning af Søværnets forsyningstjeneste, viste sig nu at være tilknyttet staben på War College og boede i nærheden med sin familie.

Vi bevarede i mange år forbindelse med venner fra tiden i Newport, og flere af dem har jeg senere mødt igen i tjeneste rundt omkring ved øvelser, kurser og konferencer og ved gensidige, private familiebesøg hos os og hos dem i deres hjemlande.

Vi hjemrejste med Norske Amerikalinien's OSLOFJORD og blev hjemme genetableret i vort hus i Birkerød. Næste års elev på War College var orlogskaptajn M. Michelsen (jf. side 29, 31 og 48). Ved hans afrejse fulgte jeg ham til båden i København, hvor jeg blev ligeså overrasket som steward-den over, at hans bagage til kahytten på 1' klasse indbefattede en kasse øl. Jeg er ikke sikker på, at han var lige så glad for opholdet i Newport, som vi havde været, idet bekendte i skolens stab, sidst på efteråret, skrev til os, og spurgte, om der mon var noget, der burde tilrettelægges anderledes, for vores efterfølger isolerede sig fra både holdet og staben.

Hjemme i Birkerød faldt familien hurtigt til igen. I skolen fik børnene dog lidt dårlige karakterer i engelsk, fordi de ikke var gode til at læse begynder-lydskrift (de var alle 3 flydende i Engelsk efter 1 år i engelsksproget skole). Dertil kom, at rektor Arentoft på Statsskolen ikke længere ville optage elever efter evner og kundskabsmæssige kvalifikationer, men kun efter en social blandings- model og afslog at optage vores ældste datter i 1' mellemskoleklasse, da vi kom hjem fra U.S.A. Han om-gjorde dog afslaget, da undervisningsministeriet pålagde ham fair behandling af børn af hjemven-dende, udstationerede statstjenestemænd. Den lille, højt kvalificerede forberedelsesskole havde der-imod mistet en del af sit formål.

I Forsvarets Operationsafdeling

Efter War Colege tiltrådte jeg 2 års tjeneste i Forsvarsstabens operationsafdeling i Kastellet.

Der arbejdede jeg i et lille team på tre sammen med en officer af hæren, oberstløjtnant Jacobsen og en af flyvevåbnet, major Eggers. Vi behandlede i fællesskab alle sager af værnssfælles karakter, betydning eller interesse til forelæggelse og beslutning i de regelmæssige møder mellem forsvarsschefer og de tre værnsschefer personligt. Alle drøje hug, der kunne falde ved modstridende værnssinteresser og argumenter, blev for det meste derved afklaret i forvejen, og de høje chefer skånet derfor til fremme af fælles fodslag. Blandt karakteristiske sager af denne art var naturligvis større anskaffelser og f.eks. etablering og bemanning af den kommende NATO kommando for adgangsområdet til Baltikum. (Combaltap) med hovedkvarter i Karup. Endvidere omfattede vort sagsområde forsvarssamarbejdet med Tyskland, hvorfra jeg husker, at f.eks. indberetninger fra den daværende forsvarsattaché i Bonn, oberstløjtnant af hæren Wulff vedr. sømilitære forhold var af imponerende høj, faglig kvalitet.

I Juni 1960 gennemgik jeg i Oberammergau i Tyskland det amerikanske Special Weapons Course for stabs officerer, og i August samme år besøgte jeg med Catalina-fly Vestgrønland, herunder marinestationen i Grønnedal og den nedlagte, amerikanske base i Narssarsuak, hvor Danmark efter 2' Verdenskrig kunne have overtaget hele eller dele af det store, amerikanske hospital med inventar og udstyr for 1 krone, hvad regeringen tåbeligt havde afslået, hvorefter alt var blevet tilintetgjort, og intet bevaret.

Hjemme i Birkerød blev vores yngste datter Birgitte konfirmeret om foråret i 1961.

Kystjageren HUITFELDT

Derefter fik jeg i Okt. 1961 igen en længe ønsket og savnet udkommando til søs, nu som chef for kystjageren HUITFELDT, et hurtigt, alsidigt og smukt skib efter mit hoved. Dermed fulgte kort efter hvervet som chef for torpedobådseskadren, nu alle udrustede, torpedobærende fartøjer. Kystjageren havde de fortrin at kunne være med til alt, holde trit også med motortorpedobådene, selv udføre multi torpedoangreb, foretage ubåds- bekæmpelse, artilleribeskydning og endog minelægning. Ved fælles øvelser med andre enheder af søværnet, fregatter, korvetter, minelæggere og ubåde var HUITFELDT med sit fartoverskud altid først på pletten, og det gav bonus ved samtidig at kunne lidt af alt om end i begrænset omfang.

Fra februar 1962 afløstes jeg af min gamle spejderkammerat nu orlogskaptajn S. Kieler (jf. side 9) som skibschef i HUITFELDT, og gennemgik nogen tid derefter i England Nato Senior Naval Officers Electronoc Warfare Course i Greenwich.

Hjemme udarbejdede jeg samme vinter et projekt til bygning af et nyt og større sommerhus Luvart opført i gasbeton til afløsning af mine svigerforældres lille træhus på Nykøbing Nordstrand (jf. side 43). På grund af byggerestriktioner måtte vi udskyde opførelse af vestgavlen og foreløbig lade den del af huset hedde; overdækket terrasse. Mine svigerforældre bekostede alle materialer, og opførelsen blev stort set udført af os selv med deltagelse af hele familien. Sidst på efteråret lukkede jeg gavlen med plastic folie mellem 2 lag hønsenet, som kom til at skulle holde nogen tid.

Allerede i August 1962 måtte jeg igen overtage HUITFELDT fra S. Kieler, der blev langtidssygemeldt, og året efter fik vi, som division TBD114, følge af søsterskibet WILLEMOES med orlogskaptajn Thiede som skibschef. Han sagde selv, han syntes, han dér fik sin sag for. Vi opholdt os en del tid på Norges vestkyst og holdt til ved den nye flådestation Olavsværn ved Bergen. Herhjemme

deltog vi i alle større øvelser. Thiede havde under havnemanøvre uheld med skruerne i stensætningen i Rønne havn og gik senere med skibet på grund nord for Langeland. Hans force var ikke på søen, men han var i øvrigt en brav officer og blev mange år senere forsvarschef.

En sensommerdag til ankers med HUITFELDT alene en middagsstund på nordsiden af Sjællands Odde fik jeg en hyggelig lille oplevelse i erindring om tiden med motortorpedobådene. Udkikken observerede nogle sømil ude vest på seks tyske torpedobåde på vej nord ud fra Store Bælt. Jeg syntes, de lignede den tyske Nordsee-geschwader, der, huskede jeg, havde som valgsprog: "Fröhlichkeit und gelassen". Som eksperiment lod jeg sætte som flagsignal: F H G, som i sig selv var uden mening. To minutter efter drejede hele gruppen over mod os, og førerbåden kom på siden. Fornøjeligt gensyn. Begge havde vi det nærmeste, halve døgn disponibelt og aftalte derfor en lille fælles øvelse i det sydlige Kattegat og afviklede den samme aften til begge parters gavn.

I efteråret 1962 havde jeg med HUITFELDT en anden lidt usædvanlig oplevelse. En kreds af borgere på Køgeegnen, med stiftsamtale på Vallø frøken Elisabeth Tillisch og sognepræsten i Herfølge pastor E. Christiansen som initiativtagere, havde bekostet udførelse af en 160 cm. lang og 180 cm høj, minutiøst nøjagtig model af lineskibet DANNEBROG, som ført af den norske danske søofficer Ivar Huitfeldt sprang i luften under slaget i Køge Bugt i 1710. Modellen var udført af modelbygger og Falck-redder Arne Petersen i Køge, og man ønskede at donere den til ophængning i kirken på Ivar Huitfeldts hjemsted Hurum i Oslo fjord. Den opgave tilfaldt naturligt det nuværende skib med hans navn.

Vi hentede modellen og modelbyggeren i Køge og sejlede dem til Selvik i Drammen for den del af Oslo fjord, hvorfra vi dagen efter, søndag den 30' sept, i procession bragte den de 3 km. op ad fjeldet, fastgjort på to årer båret på skuldrene af 6 danske og norske orlogsgaster anført af en dansk søløjtnant (Talleruphus) i tjenestefrakke og med sabel, fulgt af alle os andre samt lokalbefolkningen plus et orkester og et presseopbud..

I nærheden af kirken med Huitfeldternes kapel står en mindestøtte. Der gjorde vi holdt, og der var opstillet den norske marines orkester, et dansk og et norsk marine detachment og mødt de mange tilrejsende og diverse honoratiores bl.a. den danske ambassadør Torben Rønne og den norske admiral M. Braadland, borgmesteren m.fl. Efter en kort ceremoni og begge landes nationalmelodier blev modellen ført ind i kirken og hejst op mellem lysekronerne under en stilfuld, kirkelig højtidelighed. Dagen efter, den 1' Okt. 1962 var jeg udnævnt til kommandørkaptajn.

Tiden som kommandørkaptajn. MIB TRANENS forlis og bjærgning.

Vinteren 1962-63 måtte vi isforlægge alle torpedofartøjer (minus 2 på værft) til Stavanger, hvor 2 minelæggere sluttede sig til os. De to efterladte både (TRANEN og VIBEN) skulle (ice permitting) støde til i slutningen af Marts og medbringe forstrækning (løn) til alle besætninger i Stavanger. På vejen indenskærs kolliderede TRANEN (chef; kaptajnløjtnant K. Thygesen) den 27' Marts kl. 5 om morgenen syd for Stavanger med en norsk fiskerbåd, som uden tændte navigationslys sejlede ud bag et skær. Fiskerbåden blev skåret midt over, sank straks og mistede een mand, føreren.. VIBEN fik bjærget alle fra TRANEN, inden også den kort efter sank med den ene side revet op. Om bord i HUITFELDT i Stavanger var jeg straks blevet alarmeret og afgik ilsomt, men intet mere kunne gøres på stedet, bortset fra at orientere alle relevante myndigheder i Norge og hjemme, og nærmere undersøge forholdene på og ved stedet. Den bjærgede besætning minus chefen, vagtchefen, udkikken, rorgænger og maskinmesteren sendte jeg hjem med Willemoes. Søforhør afholdtes i Stavanger dagen efter, den 28' Marts om eftermiddagen.

Da jeg ikke skønnede bjergning helt umulig, indhentede jeg, efter hjemkomst, i Søværnskommandoen, forholds- og sejlordre med henblik derpå. Det forholdt sig så heldigt, at orlogskaptajn Helge Nielsen (jf. siderne 31, 32, 33, 34, 35, 36 og 44), min tidligere, mangeårige MTB makker, var operationsofficer og den, der konciperede sejlorden (dateret 18' apr.), som professionelt, søkyndigt gav mig fornødne beføjelser og handlefrihed. Jeg fik til rådighed: 14 døgn, kontant max 60.000 kr., eget skib HUITFELDT samt minelæggeren LOUGEN som dykkerskib, 10 mand af frømandskorpset, dykkerskolens dykkerudstyr og tryktank samt ordre til at bjærge, hvad bjærges kunne, først og fremmest NATOs kryptosystem samt andet klassificeret materiel, sprængstoffer og våben, og skulle under alle omstændigheder være færdig og til stede i Kerteminde bugt med fulde beholdninger den 6' maj kl. 1200 dansk sommertid.

Desværre havde jeg samtidig erhvervet mig en voldsom forkølelse. Kate og vores datter Annette færdigstrikkede om natten en svær, ulden vams, og med den og 39,2 graders feber afsejlede jeg næste formiddag, den 19' april til Norge i drivis og så tåget vejr, at vi ikke så land fra havnemolen i København og til næste morgen, på Norges vestkyst, skærene på begge sider af den meget smalle åbning ind til fiskerlejet Tananger i Risaviki, den forliste fiskekutters hjemsted syd for Stavanger. Den norske marine havde haft TRANEN lokaliseret og sat en bøjle, som dog var tabt, og en norsk frømand var omkommet. Jeg fik lokaliseret TRANEN igen, afmærket af frømænd og dens flag og kommandotegn nedhalet. TRANEN, herefter Vraget, lå i 55- 60 meters dybde, på en skrå, stenet klippegrund overstrøet med gammelt fiskegrej, wirer og net, og der gik ret stærk, 2 gange dagligt skiftende strøm, som løb i modsat retning oppe og nede. Jeg sejlede HUITFELDT til Haugesund, hvor, til min overraskelse, skibsværftets ejer og direktør S. Sandved viste sig at være den ingeniør, som i sine unge dage havde været på værftet i Helsingør og havde boet hos mine forældre, som nævnt side 9, og med hvem, det blev meget let at opnå et godt samarbejde. Samtidig havde vi under vinterophold i Norge en norsk forbindelsesofficer, min gamle bekendte, tidligere MTBchef, kaptajnløjtnant B. Starheim. Med disse to etablerede jeg en effektiv arbejds-trekant af andre døbt triumviratet "Tripple S" (Struckmann, Starheim og Sandved), på havet, i Tananger og i Haugesund. Værftet fremstillede på bestilling to stk. 30 m lange, dobbelte, lukkede stropper af 45 mm stålwire, vægt 1 ton hver, og jeg lejede værftets bugserbåd og flydekran med ekstra ankergrej.

Med bugserbåden og flydekranen hentede jeg derpå hos et specialfirma i Stavanger til leje yderligere 2 sværankre, hver med 200 m svær ankerkæde.

Med ophold på flydekranen og anvendelse af alt ankergrej inklusive noget af HUITFELDTs og LOUGENs fik jeg, i de skiftende strømforhold i skærgården flydekranen "svinebundet" 55 m lodret over vraget.

Det viste sig, at vi ikke kunne anvende ordinær dykker, og nær havde mistet én, der hang fast i gamle fiskenet og liner dernede og derefter ikke kunne komme tilbage til hejseplatformen på grund af strømmen. To frømænd fik ham op, og han reddede livet ved 19 timer i tryktanken sammen med lægen. Jeg indstillede al videre, konventionel dykning.

Frømænd kunne kun arbejde 5-6 minutter hver i døgnet i den dybde, og dér var der ingen kommunikation med dem. Endvidere skulle de hele tiden med line være forbundet med hinanden to og to.

Den 26' april lykkedes det mig efter adskillige forsøg at få wirestropperne firet korrekt ned gennem de modsat rettede strømlag, hvorefter frømændene, ved en formidabel indsats af alle 10 mand anført af deres chef, kaptajnløjtnant F. Volke personligt, fik skubbet de store wirestropper ind om for- og agterskib, hvorefter vi med flydekranen, og 5 forfaringer af løberne i taljerne fik hævet vraget ca. 30 m. op fra grunden klokken 11 om aftenen. Jeg havde måttet forøge flydekranens bemanning med HUITFELDTs næstkommanderende og matrosbesætning og ledede om bord på flydekranen selv hele arbejdet, assisteret af en matrosmath, som med en råber videregav mine ordrer, som jeg nedskrev på en tavle, fordi min egen stemme efterhånden var blevet helt væk som følge af den kraftige hoste.

På grund af opkommende uvejr slap vi, ved daggry kl. 0530 det udlagte, fremmede ankergrej forsynet med bøjer og sejlede så, med bugserbåden og LOUGEN på hver sin side af flydekranen, som havde vraget hængende i dybet under sig og derfor med dybgang 21 m., pr. HUITFELDT med ekolod foran i dybeste vand udenom skærene og undervandsforhindringer og grundsatte vraget på ca. 20 m vand for næste løft..

Efter yderligere 3 tilsvarende løft og ryk grundsatte jeg vraget endelig på ren bund i ca. 2 ½m vand et par meter fra land på indersiden af en lille klippeø, Melingsholm ud for Risaviki.

Under konstant lænsning rum for rum ryddede vi så vraget for alt hvad løst var og løsgøres kunne.

Alt blev registreret og fordelt i HUITFELDT og LOUGEN og denne senere hjemsendt med de store og tungere komponenter. Materieldele med lukkede hulrum var mast flade af trykket.

De delvis vandblandede oliebeholdninger af diesel- og smøreolier udgjorde, skønnede jeg, en betydelig forureningsfare for fiskerlejet Tananger. Jeg fik derfor sammenkaldt fiskerne på havnepladsen derinde og meddelte dem, stående på et par fiskekasser, at de næste dag kunne afhente gratis al den olie, de selv kunne pumpe over og fjerne. Næste morgen var HUITFELDT og vraget fuldstændig omringet af fiskerbåde som efter tur, med håndpumper og slanger fyldte alle slags trug, kar og bøtter og ved afgang som tak efterlod kassevis af fisk og hummere på vores dæk. Forureningsfaren var elimineret, og den lokale stemning var samtidig helt ændret fra misnøje til glad tilfredshed.v

Ejeren af Melingsholmen betalte jeg et lille eengangsbeløb i kulance for vragets tilstedeværelse og for adgang og færdsel for vragets ejer.

Chefen for Søværnets Operative Kommando, kontreadmiral O. Brinck-Lund kom til Norge og aflagde besøg på stedet og konstaterede med tilfredshed situationen. Han sagde, at jeg måtte og burde udtage en souvenir, hvorefter jeg lod rattet afmontere og udtage som privat erindring.

Jeg efterlod på Melingsholmen som vagt ved vraget en befalingsmand og 3 mand med telt og indgik Stavanger for pressekonference og ordning af formaliteter med Rogalands lensmand i Sola, Stavanger politikammer og toldvæsen vedr. norsk strandingslov, indførsel og salg af vraget ved skriftlig auktion med frit valg for udbyder.

Fra Søværnskommandoen modtoges følgende signal: 291646a ”Chefen for Søværnet udtaler efter den vel udførte, vanskelige bjergning sin tak og påskønnelse til alle, der har bidraget til det gode resultat”.

Efter diverse besigtigelser indkom i alt 11 bud, heraf 5 brugbare, alle omtrent af samme størrelsesorden, eet af dem fra værftet i Haugesund. Selvom det ikke var det højeste, valgte jeg det, efter samråd med konsulen i Stavanger, som modregning for wire-stropperne, transport og leje af flydekran og bugserbåd samt overtid. Der blev således intet pengemellemværende.

Bjærgningen af alt det hjemførte materiel (kanon og fundament, torpedoer, ammunition, kompressorer, hovedgyro, instrumenter, teleudstyr, navigationsgrej, værktøj, sanitetsmateriel osv.) kom i kontanter kun til at koste søværnet ca. 6000 kr. d.v.s. 1/10 af det tilladte rådighedsbeløb.

Intet klassificeret materiel manglede.

De bjærgede kontantbeløb var i ca. tre tusinde pengesedler, som blev hængt til tørre på 200m sejl-garn udspændt i HUITFELDTs plotterum af navigationsofficeren, søløjtnant Holmelund og plottergasterne. Ved optælling i intendanturen ved hjemkomst manglede ikke én eneste seddel.

Sidst på sommeren 1963 var jeg med HUITFELDT OG WILLEMOES igen på Norges vestkyst men nu baseret på flådestationen Olavsværn ved Bergen, hvor også en af fregatterne, ROLF KRAKE holdt til og afholdt øvelser med fly. Nogen tid efter at WILLEMOES var afgået, fulgtes jeg i HUITFELDT med ROLF KRAKE, hvis chef, kommandørkaptajn Jack Nielsen, var ”senior officer present afloat” og derfor havde kommandoen. Vi fik undervejs en voldsom storm af vest og meget svær sø rundt Lindesnæs. HUITFELDT var jo ikke bygget til ocean konvojering som fregatterne, så jeg opsagde (særdeles ureglementeret) følgeskabet og skønsede ind mod Sydøst-kysten af Norge

ved Kristiansand området for ikke senere evt. alligevel at måtte søge ind dertil og derved få søen tværs, hvilket HUITFELDT ikke ville kunne klare. Sprøjt af havvand havde allerede slukket min toplanterne. ROLF KRAKE fortsatte uanfægtet. Jeg fandt i stormen i løbet af natten ind til en indenskærs ankerplads SV for Kristiansand og fik om morgenen signalforbindelse med fæstningen og tilladelse til at indgå marinestationen. ROLF KRAKE ankom næste dag til Frederikshavn med hele fordækket raseret og så havareret, at den måtte direkte på værft.

Bortset fra toplanternen og en enkelt mand lettere tilskadekommen havde HUITFELDT ikke lidt nogen overlast, Et døgn efter var stormen løjet så meget, at jeg fortsatte rejsen hjem. På vejen gik vi som planlagt på ”den målte mil” ved Vinga ved Göteborg, hvor vi som maksimum fart fik målt 36,2 knob, nøjagtig det samme som ved prøveturen 20 år tidligere. Et virkelig stabilt maskineri og gode maskinbesætninger..

Den 27’ sept. 1963 strøg vi efter ordre, men med vemod, kommandoen i HUITFELDT for sidste gang, inden skibet skulle udgå af flådens tal.

I Marinestaben. Personelaftdeling og Nordgrønland

Så fulgte et halvt år i marinestaben som chef for dennes kommandosektion i personelaftdelingen, hvor jeg sammen med orlogskaptajn P.E. Petersen udarbejdede forslag til søofficerernes udstikning til tjenestesteder, han reserveofficererne og jeg linieofficererne.

Jeg blev derunder bl.a. opmærksom på, at en alsidigt velkvalificeret officer var ved at blive "limet fast" i en ensidig "livsstilling" i Efterretningstjenesten, der modsatte sig al anden, videre karriere. Jeg indstillede ham derfor til, det kommende år, om end lidt sent, (som efterfølger efter den yngre orlogskaptajn Helge Nielsen, (jf. side 31, 32, 33, 34, 35, 36, 44 og 52) at gennemgå kurset på U.S. Naval War College, hvilket ikke kunne nægtes ham. Det var i øvrigt min tidligere kadetklasse-kammerat, Henrik Marius Petersen, (jf. side 17, 20 og 48). Hans løbebane normaliseredes derefter, og han endte som kontreadmiral og chef for Søværnets Operative Kommando.

Hvervet medførte også, at jeg, som midlertidig afløser for min foresatte, afdelingschefen, kommandør E. Wolfhagen, blev leder af en lille "ekspedition" til Østgrønland, for besigtigelse af forholdene og mulighederne for Sirius patruljen og pro primo fornyelse af nogle kontrakter, idet Sirius sorterede under Marinestaben.

Turen foregik ved midvinter i februar 1964. Vi fløj med et af flyvevåbnets ældre bombefly (C54) og overnattede undervejs i Reykjavik. I Sirius patruljens hovedkvarter; Daneborg i Scoresbysund området midt på Grønlands østkyst, hvor det frøs 22 grader, hentede vi 2 slæder og 32 pragtfulde, store slædehunde, som løsgående i en stor sejldugsbakke fyldte næsten hele flyet. Otte flyvetimer senere landsatte vi dem på Station Nord i Independence Fjord i 39 graders frost, hvilket føltes så overraskende koldt på hundenes poter, at de prøvede at hoppe op at stå på vores støvler. Station Nord, på Grønlands nord-øst-hjørne var fortsat amerikansk drevet mellemlandingsstation for bombefly og frekventeredes af Sirius som patruljens nordlige vendepunkt 5-6 ugers slædekørsel fra Daneborg i syd. Min tanke var at undersøge, om det ville være realistisk med fly-drop at udlægge depoter nord om Perry Land og Grønlands nordspids (Kap Morris Jessup) og ned til Thule på vestkysten, med henblik på eventuelt at udvide patruljens rute dertil.

Jeg fik god lejlighed til, med de friske hunde, at køre med hundeslæde ind i fjorden og afprøve rejseforholdene med telt, og filmede en hel del efter hver gang at have opvarmet kameraet inde på maven. I kulden gik alle bevægelige kameradele dog alligevel i stå i løbet af 5-6 sekunder.

Vi medbragte kopi af Knud Rasmussens dagbog med beskrivelse af den rute, han i sin tid havde fundet nede fra fjorden og op på indlandsisen 400 m højere oppe, da han desperat søgte at nå direkte tilbage ned til Thule på vestkysten og faktisk nåede halvvejen, da de havde spist den sidste hund. Heldigvis blev han og hans grønlandske ledsager fundet ved udrykning fra Thule. Vi genfandt derimod ikke den tidligere, farbare opstigningsrute.

Desværre skete der også det, at frontglasset i vort flys cockpit var sprængt væk i frosten, så videregående undersøgelser måtte opgives og flyet vende hjem, medens vejret var til det. Potentialet vendte jeg nogle år senere stærkt tilbage til som chef for operationsafdelingen i Forsvarsstaben, fordi et fremtidigt behov for markeret, dansk tilstedeværelse ved det Nordlige Ishav forekom mig indlysende, henset til den aktivitet Canada og Sovjetunionen var begyndt at udvise.

På Station Nord var en sulten isbjørn en dag dukket op lige udenfor kabyssens lille vindue. Der stod altid et gevær parat ved hver indgangsdør, og kokken skød bjørnen med det samme. Da han også var den første, der så den, tilfaldt skindet ham efter grønlandsk lov. Resten blev bortkastet til hundene. Da ingen andre var interesserede, fik jeg det afpelsede, dybfrosne hoved med hjem, hvor jeg til min kones og endog vor egne, store hundes væmmelse, ved afkogning i husets største kogekar afrensede det imponerende, fuldt intakte kranium som souvenir.

Hjemme havde vores ældste datter afsluttet skolen med realeksamen og tilbragte som tænkepause vinteren 1963-64 på Mariaforbundets husholdningsskole.

Sidst på vinteren fik jeg at vide, at jeg skulle til Washington for at indtræde i den personlige stab hos formanden for NATOs øverste militære myndighed, Militærkomiteen i Pentagon. Vi fik derfor en hel del at se til også på hjemmefronten med udsigt til flere års ophold i U.S.A. herunder udlejning af huset, pakning af alt bohavede og flytning samt ordning af alle familiens relationer i Danmark (undtagen sønnens lille gravhund, der skulle medfølge).

NATOs Militærkomité i Pentagon

Umiddelbart Inden familiens afrejse til U.S.A. skulle jeg, i maj måned, nu tilkommanderet Forsvarsstaben, til min orientering, overvære Militærkomiteens halvårslige møde i Paris, hvor jeg følgelig blev præsenteret for formanden; den tidligere, belgiske forsvarschef, general, baron Charles de Cumont, introduceret i dennes stab ("cabinet") og orienteret om mit kommende hverv.

Alt indbo blev pakket og afsendt som flyttegods. Familien afrejste med den svenske amerikalines M/S Kungsholm til New York men måtte efterlade vores yngste datter Birgitte, der først skulle afslutte skoleåret med realeksamen. Hun rejste derefter over med min kollega og tidligere kadetkamerat, kommandørkaptajn Henrik Marius Petersen og hans familie, idet han jo nu skulle på U.S. Naval War College (jf. side 17, 20, 48, og 55).

I Washington måtte vi vente på flyttegodset og bo på motel i flere uger. Imedens måtte jeg tage også Virginia-kørekort, anskaffe en stor familiebil, tiltræde tjeneste i Pentagon, afhente datteren i New York, og finde et varigt sted at bo. I modsætning til udenrigsministeriets embedsmænd, der altid får bolig anvist, måtte officerer klare sig selv.

I et træbevokset område (vigtigt i Syden), fandt vi, og lejede, et egnet, 2½ etages, rummeligt hus, der ligesom Pentagon lå på Virginia siden af Potomac floden. Adressen var 6320 Fort Hunt Road. Alexandria. Virginia, ca 15 minutters kørsel fra Pentagon. En bæk med bro over løb gennem haven men gik af og til over sine bredder ved heftige regnskyl. Om natten dansede ildfluer mellem mimose-træerne, hvorfra cikader larmede hele natten. I begyndelsen var den fugtige varme meget belastende, men heldigvis var der air-condition i de væsentligste rum og en stor, insekt-skærmet porch på husets bagside.

Efter indflytning kom familiens medlemmer snart i gang med hver deres gøremål. Børnene havde jo alle tre heldigvis tidligere haft et års skolegang i Amerika.

Vores ældste datter, Annette, begyndte på en eet-årig sekretær skole og blev derved samtidig engelsksproget stenograf. Derefter blev hun ansat som sekretær for direktionen i First National Bank of Washington. Den yngste datter, Birgitte, der ville være sygeplejerske men endnu ikke var helt gammel nok, begyndte som praktikant på et lokalt børnehjem, og vores søn, Jan, kom i high-school på The Congressional Schools of Washington.

I huset klarede Kate sig i begyndelsen med en afro-amerikansk hushjælp; Maple, der elskede at gøre de bonede gulve "real shiny". Et par tilsvarende men tyvagtige sorte boys hjalp mig i haven.

I løbet af sommeren 1964 blev min gamle MTB- makker, orlogskaptajn Helge Nielsen (jf. siderne 31, 32, 33, 34, 35, 36, 44, 52, og 54) tilkommanderet den internationale Militære Stab (NATO Standing Group's multinationale stab) i Pentagon i uventet, direkte fortsættelse af sit ophold på Naval War College, hvilket havde medført, at hans kone havde måttet rejse hjem og alene ordne udlejning af deres hus og flytning m.v. I tiden, der fulgte, ankom også, til samme stab, oberstløjtnant af Hæren, H.P.C. Lund. To år senere afløstes Helge Nielsen af oberstløjtnant Skydsbjerg af Flyvevåbnet. Sammen med officererne i den danske ambassade, kontreadmiral Valentin og oberst A. Jør-

gensen og alles familier udgjorde vi en hyggelig, homogen gruppe ved lejlighedsvis familiesammenkomster og -begivenheder.

Den meget hektiske Washington-selskabelighed, der af tjenstlige årsager hurtigt kom til at omfatte i hvert fald os, var dog naturligvis ganske domineret af de mange, lokale kontakter med tilstedeværende, fremmede officerer og diplomater.

NATOs Militærkomité var alliancens øverste, militære myndighed og foresat for de tre Supreme Allied Commanders (Europe, Atlantic and Channel). Militærkomitéen havde permanent hovedkvarter i Pentagon men samtidig et alternativt hovedkvarter i Porte Dauphine i Paris, hvor vi var etableret hvert år i juni og december. Komitéen bestod af Forsvarschefen personlig fra hvert af medlemslandene. De mødtes planmæssigt to gange årligt i Paris i tilslutning til ministerrådsmøderne. De repræsenteredes til hverdag hver af en stedfortræder (Milrep) ved komitéens ugentlige møder "in permanent session" i Pentagon. Dertil valgte de en permanent formand, der, som nævnt, i min tid var den tidligere belgiske forsvarschef, general, baron Charles de Cumont. Dennes personlige stab, "cabinet", bestod af 3 officerer, een af hvert værn og fra tre forskellige Natolande, hidtil i kredsfordeling i alfabetisk rækkefølge. Een udskiftedes hvert år. Man havde netop været alfabetet rundt én gang, og i sin tid havde min danske forgænger været daværende kommandørkaptajn A. Helms. Reglen var nu ændret således, at formanden frit kunne vælge en hvilken som helst som sin "Principal staff officer", (alias "Military assistant"), (alias "chef de cabinet") og få hvem som helst han pegede på, og som derfor normalt ville være af formandens egen nationalitet. Da jeg kom, var det således en belgisk oberst G. Henon og den anden staff officer en canadisk wing-commander Foster, hvortil så jeg kom som dansk kommandørkaptajn. Desuden var der en belgisk major Glineur som adjudant og en kvindelig, amerikansk sekretær.

Siden NATOs dannelse havde der i Pentagon, organisatorisk separat fra Militærkomitéen, været en fast etableret koordinationsgruppe på generals/admirals plan: The Standing Group, repræsenterende U.S.A., Storbritannien og Frankrig og med en joint og combined (d.v.s. fællesværns og multi - national) stab, kaldet den internationale militære stab (i modsætning til oprindeligt kun 3 lande), selvom der heller ikke nu var andre end NATOlandene repræsenteret deri. De oprindelige tre landes repræsentanter havde således deres kontorer i Pentagon, medens alle øvrige, nationale repræsentationer havde kontorer i de pågældende ambassader ovre i byen, (Washington DC.)

Chefen (Director) for den internationale, militære stab var samtidig formelt Secretary Military Committee. I det meste af min tid var det den tyske generaløjtnant E. Ferber, en meget velkvalificeret officer, en venlig, kultiveret og omgængelig gentleman. Han blev senere chef for alle NATO-styrker i Centraleuropa.(CINCENT).

Udover at være staff officer hos formanden i Militærkomitéen var jeg samtidig officielt både af navn og gavn "Deputy Secretary NATO Military Committee". General Ferber havde fuldt op at gøre som chef for den store internationale stab og blandede sig ikke i vores arbejde, men vi holdt ham altid fuldt orienteret om, hvad vi lavede, og han signerede færdige dokumenter af særlig vigtighed. Arbejdsdokumenter, referater, mødeoplæg og memoranda o.l. underskrev jeg selv..

Vores hverv bestod i at holde formanden à jour orienteret om situationen i NATO generelt, og om forhold, meninger, holdninger og hensigter i medlemslandenes repræsentationer og i den internationale stab vedr. aktuelle NATO forhold samt kommende tiltag og planer, at udarbejde briefs for formanden for dennes ledelse af drøftelserne på komitéens ugentlige møder i Pentagon og halvårligt i Paris, at udfærdige mødereferater, udkast og slutdokumenter med beslutninger, at forestå formalia vedr. komitéens gøremål, at planlægge og lede komitéens rejser i Europa og Nordamerika. og dér at assistere alle Forsvarscheferne og disses repræsentanter samt specielt at assistere den af Forsvarscheferne, som det pågældende år, efter tur, var komitéens formelle præsident men som kun funge-

rede "live" som sådan ved de faste halvårslige møder i Paris og den årlige rejse i een af alliancens regioner. Tilsvarende gjaldt de tre Supreme Allied Commanders (Europe, Atlantic and Channel), som altid personligt deltog i møderne i Paris og i rejserne. På disse havde ingen af deltagerne andre assistenter med end os tre. Vi blev derfor personligt ret godt bekendt med dem alle.

Hvervet krævede selvsagt flittig, udadvendt aktivitet og kontakt til stabsofficererne både i de nationale repræsentationer i medlemslandenes ambassader og i "den internationale stab" og udvikling af gensidig tillid. Man var derfor, samt qua officiel status som diplomat, uundgåeligt også involveret i ret hektisk selskabeligt samkvem, som også stillede betydelige krav til ægtefælle og hjem. Allerede ved de første sammenkomster, hvori vi deltog i fremmede ambassader, traf vi gamle bekendte, f.eks. fra War College den pakistanske capt. Anwar og fra MTB-tiden den tyske Korvetten Kapitän Klose (jf. side 29), sidstnævnte nu i den internationale stab.

I komitéformandens cabinet påhvilede det "the principal staff officer" hver morgen klokken 9 at orientere generalen om alle væsentlige, aktuelle forhold alliancen vedrørende, herunder om, hvad der var under overvejelse/forberedelse i den internationale stab, samt at forelægge alle signaler og andre henvendelser indkommet til Militærkomitéen siden dagen før. Endvidere var det ham, der skrev forslaget, briefing, til styring af forhandlingerne ved næste møde. Alle vi tre staff officers indsamlede med flid informationer med henblik herpå og måtte dagligt være tidligt på færd og i forhånden. General de Cumont var særdeles klarsynet og kvik, f.eks. læste han tekster lige så hurtigt, som andre blader langsomt i en bog. Jeg har aldrig hverken før eller siden haft en så dynamisk chef. Ved møderne sad the principal staff officer (chef de cabinet) altid på formandens venstre side og sørgede for, med hjælp af de to andre siddende bagved, at ethvert NATOdokument, der var umiddelbart relevant og aktuelt, eller hvortil der blev refereret, straks lå opslået foran formanden, inden den, der havde ordet, sluttede sit indlæg.

På møderne taltes engelsk og fransk imellem hinanden. Sydeuropæerne som regel fransk. Formanden var fuldstændig tvesproget, gradueret fra kostskole i England og svarede enhver på sprog som tiltalt..

Ved møderne i Pentagon påhvilede det mig som deputy secretary at udfærdige alle mødereferater. Heldigvis sad der ved siden af mig en fransktalende officer, som kunne støtte mig. Udover mine begrænsede fransk-færdigheder var problemet, at også kun 6 af deltagerne havde et af de to sprog som modersmål og derfor ikke altid udtrykte sig krystalklart. Jeg bestræbte mig for at skrive, hvad de mente, ikke nødvendigvis ordret hvad de fik sagt, og de var meget tilfredse dermed og godkendte teksten inden færdigtrykning.

For en ordens skyld blev der optaget et ordret "verbatim record" efter lydskrift som eventuelt senere fornøden dokumentation. Båndoptagelser var bandlyst.

Aftenen (og natten) efter hvert møde sad jeg hjemme og skrev et udførligt (men delvis kodet) referat på dansk til forsvarschefens forhånds-orientering derhjemme og dertil en ret omfattende orientering om, hvad der i øvrigt rørte sig og måske var under opsejling af forslag og tiltag af NATO relevans i medlemslandenes repræsentationer. Brevene sendte jeg som privat brev til lederen af forsvarschefens sekretariat for Militærkomité-sager i Forsvarsstabens O-afdeling. I begyndelsen var det kommandørkaptajn L.W. Wetlesen (jf. side 17, 19 og 20) derefter oberst S.Aa. Iversen og sidst oberst B. Heiberg-Jürgensen. De kunne derved holde forsvarschefen fuldt orienteret i NATO-sager, inklusive "inside information". Det blev til en ganske omfattende, personlig underhånds-korrespondance imellem os.

I løbet af min tid i Pentagon udarbejdede jeg også, efter formandens ønske, en samlet, omfangsrig, kronologisk oversigt over Alliancens og Militærkomitéens hele historie, udvikling og aktiviteter.

Den 9' Maj 1965 modtog jeg udnævnelse til Ridder af Dannebrogordenen, og den 29' Januar 1966 modtog jeg Holmens Hæderstegn for god tjeneste i Søværnet.

Den største udfordring i min sekretær tid var, ved Frankrigs udtræden af den fælles, militære styrke og kommandostruktur, at skrive mødereferaterne og beslutningerne og i fortsættelse deraf at koncipere formandens udkast til ændringen af NATOs militære strategi og den nye formulering af denne. Frankrig ville ikke, som de øvrige lande, ændre forsvars-strategien fra afskrækkende fuld skala atomsvar på ethvert territorialt overgreb uanset størrelse (f.eks. Bornholm), hvilket ikke længere skønnedes at være fuldt troværdigt. Man ville i stedet indføre fleksibel, uforudsigelig reaktion op til og med atomar besvarelse. Frankrig ville forbeholde sig selv at anvende sit atomvåben straks og forlod derfor det militære samarbejde. I Miliærkomitéen bevarede dog en fransk observatør af generals-rang.

Den dag udtrædningen skulle træde i kraft (1' okt. 1966) befandt komitéen sig i et fly (det amerikanske præsident fly; Air Force One) på vej til Kalifornien og hang akkurat klokken tolv over Grand Canyon. General de Cumont vinkede mig da hen til sig og sagde lavmælt, at nu kunne jeg passende meddele den franske forsvarschef: "It's time to bail out"!

Hele det følgende år blev særdeles præget af overvejelser af, i konsekvens af Frankrigs holdning, evt. at flytte NATOs politiske og militære hovedkvarterer fra Palais de Chaillaux og Porte Duphine i Paris samt Pentagon i Washington og co-lokere dem i Bruxelles, samt at justere de strategiske planer, herunder det "maldeployment" af divisioner i centraleuropa, som den franske udvandring afstedkom.

Andre hændelser i min tid havde også i perioder gjort aktiviteten ganske hektisk. Den ene var Sovjetunionens indmarch i Tjekkoslovakiet. Den anden Tyrkiets invasion af Cypern, som i årevis satte ondt blod mellem de to medlemslande, Tyrkiet og Grækenland og som i begyndelsen krævede opmærksom forsigtighed fra vores side. Som en lille side effekt måtte vi, ved alle fælles tiltag, ikke mindst på rejserne af hensyn til stemningen, sørge for, at de to forsvarschefers aldrig blev anbragt ved siden af hinanden til bords eller i fly. Efter nogen tid brød vi dog med vilje denne regel og anbragte dem forsøgsvis alene sammen bagerst i flyet. Vi konstaterede da med tilfredshed, at de faktisk begyndte at tale pænt sammen om det.

En sag, som jeg var så heldig personlig at kunne bidrage til at rejse og fremme, var indførelse af en stående, multinational NATO flådestyrke. Vi modtog af og til efterretninger om en lejlighedsvis sammensat flådestyrke af Nord- og Sydamerikanske orlogsskibe, som nu og da havde holdt fællesøvelser i Caribien. Efter samråd med stabschefen i Atlanterhavskommandoen, viceadmiral Richard B. Colbert USN, en god bekendt fra min tid på War College, orienterede jeg formanden, general de Cumont, om den potentielle signalværdi af sammenhold som tilstedeværelsen af en permanent, mobil styrke med 6-8 nationsflag ville være, og han tog derpå idéen med på møder i Militærkomitéen, som nogen tid efter gik ind for at lade danne en Standing Naval Force Atlantic: STANAVFOR-LANT. At jeg med ønsketænkning sørgede for, at der undervejs blev sat også et dansk flag på diverse plancher, siger sig selv.

Et par år senere, da jeg blev chef for fregateskadren herhjemme, indhentede jeg oplysninger om relevante, praktiske forhold hos min gode, norske ven og kollega, kommandør Steimler (også tidligere MTBchef), der allerede havde en norsk fregat med i styrken. Jeg tog derpå til Århus og fik Søværnets Operative Kommando ved kontreadmiral A. Helms og dennes stabschef, kommandør O. Odder med på ideen om dansk deltagelse, som så nogen tid derefter realiseredes, også til gavn for vort eget Søværn. Med tiden fik vi lejlighedsvis en fregat eller korvet med. Adskillige år senere, da

dansk deltagelse begyndte at knibe, fik jeg på CINCNORTH's vegne SACLANT interesseret i, ved mangel af en dansk fregat at acceptere og invitere en dansk u-båd, som den hovedsageligt u-bådsbekæmpende styrke så kunne øve sig med, men som trods alt også kunne vise et nationsflag, hvilket er styrkens hovedformål. Også dette blev realiseret.

På Militærkomitéens årlige rejser havde landenes forsvarshefter glimrende lejlighed til indbyrdes orientering af hverandre og afklaring af eventuelle "spegede" forhold, uden andre tilhørere end sine referenter. Vi, der var deres eneste ledsagere, fik tilmed lagret i erindringen diverse mere eller mindre markante eller pudsige observationer og hændelser som f.eks. den over Grand Canyon.

For eksempel overværede komitéen på Vandenberg Air Force Base i Kalifornien den 3. okt. 1966 affyring af et interkontinentalt missil med adresse: Lagunen i en lille atoll i Marshal-øgruppen på den anden side af kloden. 38 minutter senere så vi på fjernsyn, at missilet landede 200 yards fra den bøj, der var udlagt som mål midt i lagunen.

På rejserne var jeg ansvarlig for ubemærket at sikre, at alle 30 generaler og admiraler hele tiden var med. Der kom jeg en gang i knibe i Tyskland, hvor komitéen på grund af usigtbart vejr, i stedet for at flyve med helikoptere måtte køre i busser til Ramstein. Efter nogle timers kørsel og en kort kaffepause manglede der én deltager. Det tog mig et par minutter diskret at finde ud af, at det var den amerikanske forsvarshef, general Wheeler, hvilket tydeligvis morede forsamlingen, som godt vidste, at han i ubemærkethed var hentet af en radiovogn, hvorfra han via det fly, der altid hang i luften over ham, konfererede med Pentagon og cheferne i Vietnam om presserende tiltag i krigen. En tilsvarende foranstaltning havde vi for øvrigt set på Azorerne, hvor en fransk fregat blev placeret i Ponta Delgada, medens den franske forsvarshef befandt sig på øen (San Miguel).

Under komitéens besøg i England i efteråret 1965 (medens Frankrig stadig var fuldt medlem) var jeg, ligesom på tidligere rejser, automatisk assistent for Admiral of the Fleet, the Earl Mountbatten of Burma, den britiske forsvarshef.

I London inviterede han hele Militærkomitéen til Trafalgar-Dinner in The Painted Hall i Greenwich, en stor, traditionsrig, årlig galla-begivenhed sammen med the Board of Admirals, de øvrige, britiske værnshæders chefer (og søkadetterne på akademiet). Da jeg i foyeren havde sikret mig, at alle fra komitéen var kommet ind i det anteroom, hvor de ca. 45 notabiliteter af "flag and star rank", i galla selskabsuniformer samledes, og jeg som den sidste person smuttede lige indenfor døren, styrede admiral Mountbatten lige hen og hentede mig hen i midten af rummet og præsenterede mig med venlige bemærkninger for alle de britiske honoratiøser, der jo ikke kendte mig. En særdeles venlig, betænksom og uforglemmelig opmærksomhed overfor den allermest ubetydelige gæst.

For alle andre var den pågældende Trafalgar-dinner også speciel, fordi det var den franske forsvarshef, der tilfældigvis var Militærkomitéens præsident det år, og som derfor måtte holde hyldesttalen for Nelson og dennes sejr over den franske flåde ved Trafalgar. Han slap elegant fra det med humor ved at sammenligne de to landes mærkeligt modsatte traditioner ved navngivning af gader, pladser, stationer og begivenheder efter sejre og ikke nederlag. Han var f.eks. ankommet til Waterloo station og indlogeret ved Trafalgar square.

Ved et besøg i Danmark (efter Frankrigs udtræden) blev komitéen bl.a. i Karup, i hovedkvarteret for adgangsområdet til Baltikum, orienteret af områdechefen, COMBALTAP, nu generalløjtnant Wulff, som på glimrende vis fremlagde områdets forsvarsmæssige karakteristika, mål, midler og problemer. Den franske general, der nu var med som observatør, spurgte, hvad Wulff ville ønske sig, hvis han frit kunne pege på en militær enhed til sin assistance. Medens Wulff et øjeblik tænkte

sig om, viskede General de Cumont til mig: Now I hope he has the guts to say: "Deux ou trois divisions française, mon general"! Det gjorde Wolff dog ikke men pegede korrekt, nøgternt og sagligt på: "A complete US marine division with its inherent amphibious capability, armour and air support"!

I Island mødtes Militærkomitéen i juli 1967 i Reykjavík med statsministeren, som bl.a. koketterede lidt provokerende med muligheden af en sovjetisk besættelse. Den øverstkommanderende for Atlanterhavskommandoen admiral Moorer (SACLANT) svarede prompte, at hvis han blev klar over, at en sådan invasion ville finde sted ved daggry i morgen, så kunne og ville han besætte Island inden midnat.

Jeg tror ikke, islændingene havde gjort sig helt klart, at Islands territorium med lufthavnen i Keflavík var essentielt for NATOs overvågning af de nordlige adgangsveje til Atlanten, d.v.s. strækningen fra Grønland over Island og Færøerne til Norge.

Dertil kom, hvad ingen fik at vide, at Amerika endog nærede bekymring for, at Sovjet kunne gå i panik ved at få det indtryk, at have mistet muligheden for overraskelse den vej med atombevæbnede u-både, fordi man ikke kunne lokalisere nogen af de amerikanske u-både, der holdt styr på alle bevægelser. USA overvejede derfor ligefrem at lade een af egne u-både opdage af og til.

På Madeira fik komiteen den obligatoriske briefing af den lokale portugisiske kommandant, på engelsk. Et par minutter inde i forestillingen hviskede den norske forsvarschef, admiral Johannesen til mig: "Det er dog det dårligste fransk jeg nogensinde har hørt"!

Fra Funchal skulle Militærkomitéen afrejse søndag morgen den 30. sept. 1965, og bagageholdet, en marine sergeant og 3 marines, tømte som sædvanlig alle hotelværelser for bagage og glemte ting, når værelserne var forladt, f.eks. medens der spistes morgenmad i restauranten. Den hollandske forsvarschef, general H.P. Zielstra, tilkaldte mig kort efter på sit værelse. I hans fravær var hans sokker forsvundet med bagagen, hvad jeg ville gøre ved det. Jeg bad om nogle minutters respekt, fik fat i vores marine sergeant og de bjergede, glemte sager, hvoriblandt heldigvis var et par af den franske forsvarschefs sokker, som jeg derfor konfiskerede og bragte til hollænderen, der blev dybt imponeret over at sokker kunne skaffes på Madeira en søndag morgen.

Det år (1965-66) hvor den danske forsvarschef, general K. Ramberg, var præsident for Militærkomitéen afholdtes i forbindelse med decembermødet i Paris middagsselskab i Maison de Danemark, arrangeret af den danske NATO ambassadør Otto Borch. Da denne ikke var kendt med de mange højtstående, fremmede, militære gæsters indbyrdes rang, sprogpræferencer og forhold, bad han om assistance af komitéens protokol-kyndige. Han blev noget forbavset, da det viste sig at være mig, der af de Cumont var udpeget til den slags nærmest umulige opgaver. Han blev dog glad for at blive gjort bekendt med alle nødvendige fakta, erfaringer og råd. Middagsselskabet blev meget vellykket, og midt i det hele gik alt lys ud i Paris på grund af en strejke. Selskabet fortsatte i candle-light animeret stemning hele resten af aftenen, bl.a. underholdt virtuost af den engelske general Sir Michael West, der satte sig til flyglet

Hjemrejsen til Washington lige før Jul efter møderækken i Paris det år blev endog meget besværlig og tog godt et par døgn på grund af strejker også indenfor luftfart. Fra Paris måtte jeg tage med tog til København (bevæbnet og lænket til kurerpost) og videre til Bergen. Derfra med Iceland Air til Montreal i Canada, hvorfra jeg fik plads i et canadisk fly til Kennedy Airport ved New York. En helikopter shuttle bragte mig derfra sidst på eftermiddagen gennem et fantastisk syn mellem lysene i alle skyskraberne på Manhattan til La Guardia Lufthavn, hvorfra Eastern Airlines havde et natfly til Baltimore, hvor Kate klokken tre om morgenen hentede mig hjem akkurat juleaftensdag.

På hjemmefronten i Washington var der altid nok at se til. Min kone måtte indforskrive en rutineret husassistent fra Danmark, og derudover kunne vi trække på hjælpende hænder fra ambassaden og ellers, lejet, fremmed serveringshjælp, når den udbredte selskabelighed i form af cocktail-selskaber og især middagsselskaber krævede det, i medfør af mit omfattende, internationale engagement i den diplomatiske og militære omgangskreds. Vi var også beærede ved diverse danske notabiliteters besøg hjemme f.eks af daværende kulturminister Hans Sølvhøj, den tidligere forsvarschef admiral Qvistgaard, den aktuelle forsvarschef general Ramberg og ambassadør Torben Rønne og frue samt diverse danske officerer en passant

Familiebesøg hjemmefra var der naturligvis også, bl.a. af min kones søster samt af hendes forældre ved vores søns konfirmation (sammen med oberst H.P.C.Lunds yngste datter) i den danske sømandskirke i Baltimore

Begge vore døtre fik snarest kørekort, hvilket alle fra 15 års alder kunne få i Virginia. Vores ældste datter Annette anskaffede sig selv en bil og jeg af nødvendighed en bil nr.2. Vores søn Jan kunne selv køre til skole fra han fyldte 15 år, men tog normalt skolebussen sammen med andre.

Da prinsesse Benedicte i 1965 besøgte Washington blev vore to døtre inviteret og afhentet til the-selskab sammen med hende hos præsident Johnson og frue i det Hvide Hus.

I januar samme år var jeg, ukendt med indstilling derom, blevet indvalgt som medlem af The National Geographic Society, et medlemskab som jeg dog desværre ikke rigtig magtede at dyrke.

I sommerferien havde vi besøg af et par af børnenes unge venner hjemmefra og ferierede med dem i Algonquin i Canada. Inden de rejste hjem, havde vores yngste datter, Birgitte, under kuplen i Capitol, forlovet sig med den ene, Kaj Gustav Nyholm, der blev læge, og med hvem hun senere blev gift og stiftede familie med bolig og lægepraksis i Jylland. Foreløbig måtte hun dog om efteråret rejse hjem til København for godt og begynde sin uddannelse til sygeplejerske på Rigshospitalet.

Forinden holdt familien dog resten af ferien sammen i et lejet sommerhus på stranden ved Cape Hatteras. Der fik Birgitte en aften akut blindtarmsbetændelse, hvorfor jeg om natten måtte køre hende liggende i stationcar'en og ledsaget af søsteren Annette den 5 timer lange vej til Marinehospitalet i Norfolk, hvortil vi ankom tidligt næste morgen og fik hende opereret, og hvor vi så måtte efterlade hende. Til alt held var i Atlanterhavs kommandoens hovedkvarter i Norfolk nu tjenstgørende min nære ven, og indtil året før kontubernal i marinestabens personelafdeling, orlogskaptajn P.E. Pedersen (jf. side 53). Hans kone og han tog sig med rørende omsorg af Birgitte og beholdt hende boende hos sig en uges tid derefter som rekonvalescent.

Hvert forår i blomstringstiden afholdt Chefen for Atlantic Fleet i Norfolk Virginia en Azalea-festival, hvor en ung pige fra hvert af de NATO-lande, der havde styrker under SACLANT, blev kronet af sit lands ambassadør som azalea-prinsesse, én af dem dog som dronning, men hver med en terne fra deres land. Vores datter Annette blev dette år udpeget som azalea-prinsesse for Danmark med en yngre pige fra ambassaden som terne. Festlighederne stod på i samfulde to dage, men ambassadør Rønne var forhindret, så han bad mig træde ind for ham. Ligesom de andre landes deltagere blev Annette, Kate og jeg fyrsteligt indkvarteret som fuldtids gæster. Årets azalea-dronning var datter af den norske statsminister. Ved selve ceremonien fik jeg jo så den fornøjelse at krone min egen datter, og alle nød vi de mange arrangementer, luncheons, middag, udflugt og det store afslutningsbal den sidste aften, hvortil kadetter fra Naval Academy i Annapolis var hentet som kavalere for de unge piger.

Sommeren 1966 skulle være vores sidste i USA., så hele familien tog derfor i vores store stationcar turen de 10.000 miles hele USA rundt, dog kunne Annette først få ferie fra banken lidt senere men

stødte så til os i Los Angeles. I ventetiden tog admiral Valentiner og frue sig beredvilligt af hende som en datter af huset.

Undervejs besøgte vi alle navnkundige seværdigheder og besøgte udvandrede familiemedlemmer og udvandrede efterkommere i mid-vesten. I livslang erindring står også indtryk af Niagara Falls, Badlands of Dacota, Mount Rushmore, flokke af Bison okser, Little Big Horn, Pyramid Lake, Emigrantpasset over Rocky Mountains, Reno California, Sequoia skovene, Yellowstone med Old Faithful, Bjørne og Elge, San Francisco med Golden Gate, China Town og Fishermans Wharf, Los Angeles med Sunset Boulevard, Hollywood studierne og Disney Land, Death Valley, Las Vegas, Grand Canyon, Boulder Dam, Mojave Desert, Petrified Forest, Paintet Desert, Mesa Verde, Swany River, Mississippi, Key West, Everglades, Boone Hall, Cypress Garden, Appalachian Trail, Blue Ridge Mountains o.s.v. o.s.v.

Samme år, 1966 kom i november Søværnets, på et dansk/amerikansk cost-sharing program, nybyggede fregat PEDER SKRAM på præsentationsbesøg i Washington, med min klassekammerat Jørgen Stilling (jf. side 17, 19 og 48) som chef. Skibets skrog havde, med sin høje og derfor stive konstruktion, undervejs til søs fået en tværgående revne i dækshøjde. Den var dog blevet foreløbigt udbedret i Norfolk. Især vakte dog fregattens turbinemaskinerier professionel interesse ligesom den omstændighed, at der vist aldrig tidligere havde været set et dansk orlogsflag på Potomac River. Jeg kiggede langt efter den, da jeg fra parkvejen langs kysten nedenfor huset efter besøget så fregatten afsejle ned ad floden. Jeg havde nemlig ad bagveje hørt, at jeg tentativt stod til at blive chef for en af de nye fregatter, når jeg næste år kom hjem, men det var allerede forpasset.

Hos formanden for Militærkomiteen i Pentagon var "the principal staff officer" chef de cabinet oberst G. Henon nemlig blevet afløst af en anden belgisk oberst Frankignoul, men formanden havde ønsket at beholde mig som afløser af oberst Henon og altså "chef de cabinet". General de Cumont havde ved korrespondance med Forsvarschefen udvirket, at min udstationering derfor blev forlænget med et yderligere år indtil sommeren 1968.

Hjemme i Danmark havde jeg aldrig fået lov til at se mine bedømmelser og skudsmål, så jeg var glad for at blive gjort bekendt med, at chefen for NATOs øverste militære myndighed, general baron C.P. de Cumont i min "Efficiency Report" havde skrevet bl.a. følgende om mig:

"His manner of performance of duty is superior. During the period under review Captain Struckmann carried out his tasks with the same efficiency, reliability, thoroughness and conscience as were underscored in his last report. Furthermore, an excellent knowledge and understanding of the intricate functioning of the Higher Military Direction of the Alliance has been achieved by Captain Struckmann. This knowledge and the fact that he is a real gentleman make him a valuable assistant to me, both in the Secretariat and in his contacts with the officers of the four divisions of the Standing Group International Planning Staff and of the national delegations. Though entitled to a Military Assistant of Belgian nationality, I have chosen Captain Struckmann because of his great experience, his skill and his complete devotion to duty. ..."

Udstationeringens forlængelse havde for øvrigt hverken Kate eller jeg særlig meget imod, men så det egentlig som en fordel, at vores søn så kunne afslutte High School i USA. Alle vore forberedte, private forehavender, lejemål m.v. i USA og hjemme måtte imidlertid justeres derefter. Bl.a. skulle der til vores hus i Birkerød, i vores forlængede fravær, findes en ny lejer for blot eet år.

Hertil kom imidlertid nu, at det den 10. november 1966 blev endeligt besluttet faktisk at flytte hele den øverste, politiske og militære NATO-ledelse fra Paris og Washington samlet til Bruxelles snarest muligt i det kommende, nye år. Alle vore private planer måtte så igen omjusteres.

Det militære hovedkvarter (SHAPE) for Europa-kommandoen flyttede allerede med udgangen af marts 1967 fra Fontainebleau syd for Paris til Mons i Belgien.

Bruxelles

Flytningerne i 1967 krævede mange ekstraordinære tiltag både tjenstlige og private i Washington, Paris, Birkerød og Bruxelles. Vinteren og foråret blev meget hektisk for mig som leder af formandens kontor i Militærkomitéen i Pentagon, samt på forårets rejse og på forårsmødet i Paris, efter hvilket vi endvidere måtte afvikle alle vore hovedkvarters-faciliteter i Porte Dauphine.

I fortsættelse af det, lejede jeg privat, for eet år, af en belgisk generalmajor af flyvevåbnet van Rollegem, der skulle blive i Washington, et hus (helårsbeboeligt, muret fritidshus) ude i skoven i det flamske Keerbergen ca. 15 km fra Evère ved Bruxelles, hvor det nye NATO hovedkvarter var under opførelse. Vores noget "Belgisk Kongo farvede" adresse ville blive: Mwami Mutara Dreef, Keerbergen.

Først tilbragte vi dog den afmålte sommerferie hjemme i Danmark i sommerhuset på Kattegatkysten ved Nykøbing, og efterlod vores søn i gymnasiet på kostskolen: Birkerød Statsskole, så han kunne blive dansk student. Hans gravhund parkerede vi hos mine svigerforældre i Lyngby. Vi havde med beklagelse fravalgt den af udenlands-danskere ellers sædvanligvis mest benyttede kostskole Herlufsholm, på grund af andres angiveligt dårlige erfaringer og kostskolens forringede renommé de senere år.

Ved flytningen i oktober efterlod vi vores ældste datter Annette i Washington. Hun ønskede at beholde sin stilling i banken, flyttede ind hos en af de ansatte damer i ambassaden og ønskede ikke at skifte til et fransktalende land for bare eet år. Akkurat på hendes fødselsdag den 6. oktober afsejlede Kate og jeg fra New York med MS UNITED STATES til Cherbourg medbringende vores bil og seneste Grand Danois med det efter amerikansk skik imponerende navn: Massa Dane of Dixieland. I tolden fik den ligesom vores øvrige diplomatbagage blot en grøn kridtsteg på ryggen.

Fra Cherbourg kørte vi selv til Bruxelles, hvor stort set intet var klart eller virkede. En lidt overraskende kontrast til den omhyggeligt detaljerede afrigning vi havde foretaget i huset i Alexandria, og jeg havde forestået ved nedlægningen af hovedkvartererne i Pentagon, i Washington og Porte Dauphine i Paris.

Vores lille familie var herefter spredt i 3 lande på 2 kontinenter.

I privatlivet var det største af mange problemer i Belgien, at der ikke var sørget for diplomat status for de ankommende NATO-ansatte, således at bohavet og bil kunne importeres uhindret.

Vort bohavet kunne således ikke indføres, før der var betalt told af hele molevitten, hvorfor flyttecontainerne fortsat rejste videre rundt på havet med hele vores bohavet..

Vores medbragte, amerikanske, i Virginia indregistrerede Ford samt en lille Renault, som vi måtte anskaffe lokalt, skulle registreres inde i Bruxelles, hvor myndighederne kun talte Fransk, og hvor man ikke ville tale med myndighederne i Het Gemeente Huis op Keerbergen, hvor man kun talte Flamsk. Jeg måtte derfor køre frem og tilbage to gange som mellemmand mellem de to belgiske instanser i Keerbergen og Bruxelles.

Da vi ikke havde råd til at betale told af hele vort bohavet, søgte jeg hjælp hos ambassadøren, med udsigt til "at blive sendt hjem på konsulatets regning". Han huggede den gordiske knude over, ved at optage mig som tyende på ambassadens personaleliste. Bohavet blev så efter nogen tid landet i frihavnen i Anvers (Antwerpen). Derfra blev det af det, vi skulle bruge, mingeleret til vores region med pram ad kanalerne, og det meste nåede os omsider ude i skoven i det Flamske .

Telefonen kunne kun etableres ved bestilling fra husets ejer, så jeg skrev til ejeren, van Rollegem i Washington derom, men intet skete. Efter flere uger fik jeg brev fra ham. Han havde tilskrevet telefonselskabet i Maline (Mechelen), men på Fransk og som svar på Flamsk fået at vide, at man havde

modtaget et brev på et sprog, man ikke forstod, men havde sendt det til oversættelse, og han ville høre nærmere, når man forstod hvad han ville. -

Næste dag kørte jeg ind til Mechelen og udfoldede mit beskedne kendskab til Flamsk,(jf. side 10), (Vlaams, d.v.s. Nederlands = Hollandsk), og dagen efter fik vi telefonen! Kalamiteten viste sig at være, at vi boede akkurat midt imellem fransk-talende Louvan/Leuven og vlaams-talende Mechelen/Maline, og dermed var landet lige midt i den verserende, barske ”sprogforbistring”.

Vi fandt os i øvrigt udmærket til rette med de noget trange private forhold under det ret midlertidige (ét årige) ophold i Belgien, og havde endog vores yngste datter, søn og svigersøn på besøg hele Julen. Den private selskabelighed i hjemmet blev dog naturligvis ellers meget reduceret, men vi så da de væsentligste, endog højt rangerede kontaktpersoner og honoratiores i ”det lille hus i skoven”.

I NATO-hovedkvarteret i Evère var forholdene i begyndelsen nærmest uantagelige. Bygningerne var endnu ikke færdige, og installationer, indretning og inventar manglede.. I starten måtte vi som møbler bruge de papkasser med kontorgrej og arkivalier, som var kommet fra Washington og Paris. I løbet af en måneds tid fik vi dog så meget styr på det, at der i hvert fald udadtil kunne fungeres nogenlunde som før. I forbindelse med flytningen var der foretaget ganske mange udskiftninger af personel både nationalt og internationalt, hvorved mange gode kontakter gik tabt og nye måtte etableres. Dertil kom, at min belgiske medarbejder, oberst Frankignoul faldt fra med et nervøst sammenbrud på grund af arbejdspresset, hvorfor jeg måtte involvere adjudanten, major Glineur i oberstens hverv.

Den 1 April 1968 blev jeg , midt i det hele, udnævnt til Kommandør .

På Militærkomitéens formandskontor var vi trods alt nået helt godt op i omdrejninger igen, inden jeg den 1’ Juni blev planmæssigt afløst af en engelsk group captain J. Gingell RAF samtidig med, at formanden, general, baron Charles de Cumont afgik og blev afløst af admiral Sir Nigel Hendersom RN.

På hjemmefronten havde vores datter Annette netop afsluttet sin ansættelse i Washington og sluttet sig til os før hjemflytningen fra Belgien til Danmark. Denne var noget besværlig, fordi hovedparten af vort bohavestadig var opmagasineret i frihavnen i Antwerpen, og fordi flytning fra et andet land direkte videre til et tredje land (fra USA til Belgien) inden hjemflytning er lidt indviklet og næsten uundgåeligt medfører bortkomst og tab. Lidet anede vi, at vi flere år senere skulle genopleve processen ved flytning mellem Danmark, Tyskland, Norge og hjem.

Hjemme igen. Chef for Fregateskadren

Huset og haven i Birkerød havde ikke haft godt af 4 års udlejning, så der var virkelig meget at rette op på efter hjemkomsten midt på sommeren 1968. F.eks. havde, (angiveligt den første) lejer medtaget de stedsegrønne buske fra haven til sit eget, nybyggede hus andetsteds.

Vores søn fortsatte i gymnasiet i Birkerød, men nu som hjemmeboende, og vores datter Annette blev som amerikansk sekretæruddannet, engelsksproget stenograf og i øvrigt dansk/engelsk tvesproget straks ansat i Verdens-Sundheds-Organisationen (WHO)s hovedkvarter i København. I den organisation forblev hun ansat i København og senere Geneve de næste ca. 35 år.

Forventningen om min ønske-udkommando som skibschef i en fregat var blevet overhalet af min forlængede udstationering og af forfremmelsen til kommandør. Jeg blev i stedet fra 28’ august chef for hele fregateskadren, som, på det tidspunkt, udover fregatterne bestod af 4 korvetter, 4 inpektionskibe og 8 bevogtningsfartøjer (”Seaward Defense Crafts”) i alt 18 skibe. Jeg fik kontor på Holmen i huset ”Under Kronen” og havde som medarbejdere en operationsofficer, en maskin-kommandørkaptajn som eskadremaskinofficer samt almindelig kontormedhjælp.

For at sætte mig ordentligt ind i realiteterne, sejlede jeg i begyndelsen nogen tid med forskellige af skibene og flyttede mit kommandotegn, eskadrechef-standeren, med rundt, og endte planmæssigt med PEDER SKRAM som flagskib, hvor min gode ven og tidligere MTB makker Helge Nielsen (jf. side 31, 32, 33, 34, 35, 36, 44, 52 og 56) nu var kommandørkaptajn og skibschef.

En stor del af tiden var eskadrens skibe enkeltvis eller gruppevis spredt på rutinemæssige opgaver i Østersøen, hjemlige danske, eller færøske og grønlandske farvande, og mine opgaver derfor i perioder mest præget af administrative hverv og inspektionsture udenfor de større, årlige, samlede øvelsesperioder. I november det første år (1968) gennemgik jeg et helikopter orienteringskursus og var derefter nogen tid med inspektionsskibet HVIDBJØRNEN på Færøerne for selv at erhverve nøjere kendskab til de operative forhold for skib og helikopter ved fiskeriinspektions og stations- tjeneste i Nordatlanten.

Den 20. Januar 1969 kunne Kate og jeg lykkeligt fejre vort sølvbryllup. Hjemme i huset i Birkerød blev vi tidligt om morgenen overraskende vækket af et hornorkester, som trods streng frost havde taget opstilling i haven nedenfor sovekammervinduet mod søen. Det viste sig at være Kvindelige Marineres Musikkorps, som vores datter Annette var medlem af. Vore børn havde om natten foretaget diverse udsmykninger og øvrige omfattende forberedelser og traktementer, og Kate og jeg måtte i slåbrok danse brudevals til orkestermusik i dagligstuen blandt ganske mange gratulanter som indledning til en forrygende dag, der om aftenen kulminerede i en stor og festlig middag med dans i Søofficersforeningen.

Hvervet som også rettergangschef for indtil 18 skibes besætninger krævede en vis indsats og nogen tid, f.eks. denne, allerede tidligere (side 3) nævnte, kontroversielle sag med forsvarsminister Ninn Hansen:

I PEDER SKRAM havde en uvorn og voldelig værnepligtig i forvejen en streng men betinget straf for vold og hærværk og havde nu ved et gement tyveri (en spegepølse), begået voldeligt angreb på den befalingsmand, der pågreb ham på fersk gering, hvorefter delinkventen i raseri havde smadret inventaret i baderummet og truet med sabotage af ammunitionsmagasinet.

Korrekt, samlet strafudmåling oversteg mine arbitrære beføjelser indenfor hjemligt, dansk territorium, hvorfor jeg ved auditøren havde indbragt sagen for civil domstol (Byretten). Dommeren gjorde sig blot lystig over spegepølsen og nøjedes med at idømme fyren 14 dages kvarterarrest uden hensyn til den tidligere, betingede, strenge straf. Ifølge den militære straffelov krævedes ved en civil domfældelse i en militær straffesag, at den pågældende militære rettergangschef kunne tiltræde/affinde sig med den, men det nægtede jeg. Det ville jeg ikke kunne byde de andre, hen ved et tusinde mand under min juristiktion. Jeg blev alligevel hårdt presset af generalauditøren, hvilket forsvarsminister Ninn Hansen havde pålagt ham. Dommeren, der havde dummet sig så groft, var nemlig en god ven af ministeren. Da jeg ikke ville makke ret men krævede sagen anket, sørgede ministeren for, at den i Landsretten blev ført ”for lukkede døre”, således at intet kunne eller måtte refereres.

Efter denne tildragelse var det ikke konvenabelt for fregateskadren og især ikke for mig at være uglest både af ministeren, generalauditøren og chefen for Forsvarsministeriets personelafdeling (jf. side 45).

I 1960'erne plagedes samfundet af diverse, outrerede humanistisk-psykologiske (næsten kommunistiske) strømninger, som desværre også vandt indpas i og svækkede forsvaret, stærkt orkestreret af psykologi-studerende officerer. Der indførtes rigoristiske regler for talsmandsudvalg, samar- bejdsudvalg og orienteringsudvalg og tilsvarende møder med tilhørende rejser, referater, høringer, rapporter, indstillinger og besvarelser. En mærkbar dræning af tid og ressourcer, uden at der kom andet

ud af det, end nedbrydning af orden, autoritet, tillid og det eksisterende, naturlige, venlige men gensidigt respektfulde samvirke, der er karakteristisk i skibe.

Det er muligt at sådanne tomgangsaktiviteter kunne akkommoderes i stille garnisoner, men de var urimeligt belastende under forhold som i fregateskadren med skibene spredt over en kvart globus. Også i denne sag må nogen i ledelsen have været uden ”søforbindelse” eller under uafviseligt, politisk diktat. Desuden omfattede ordningen kun det midlertidige personel, hvis interesser alene drejede sig om at få flere fordele men præstere mindre her og nu, men ikke forsvarets gavn.

Det faste personel var nærmest kun efterretnings-adressater. Alle ordrer og bestemmelser blev dog naturligvis som altid loyalt efterlevet af alle faste officerer og befalingsmænd, men jeg gjorde som eskadrechef Søværnskommandoen utvetydigt opmærksom på forholdene.

I øvelsesprogrammet sommeren 1969 indgik i juni et samlet besøg i Portland-området i Sydengland med alle overfladeskibene i øvelsesstyrken og med chefen for Søværnets Operative Kommando, kontreadmiral A. Helms om bord i PEDER SKRAM og med mig som stabschef.

Foruden fregatten bestod styrken af 2 minelæggere, 2 korvetter, 10 motortorpedobåde, 1 depotskib og 1 olietanker.

Undervejs fik jeg i Nordsøen lejlighed til i rum sø at underskrive og dermed afslutte en anden, af alle kendt straffesag, denne dog med tilstræbt, synlig udgang.

Den pågældende misdæder var om bord i fregatten og skulle have og fik 10 dages skærpet arrest til umiddelbar afsoning (inappellabel udenfor dansk territorium). I den ene af minelæggerne havde vi et hold af Søværnets militærpoliti og en reglementeret arrest. Jeg positionerede de øvrige skibe således, at de alle kunne se det, da minelæggeren blev kaldt hen tværs om bagbord og under gang, via ”light jackstay” (strakt forbindelses- wire) og transportløkke halede arrestanten over om bord, hvor militærpoliti straks greb ham og førte ham ned under dæk til arresten og 10 døgns eftertanke under englandsbesøget.

Fra Portland og Weymouth deltog vi i Flag Officer Seatraining, Rear Admiral A. Troups øvelsesprogram bl.a. med helikoptere.

PEDER SKRAM gennemførte, under kunstigt ustabile forhold, kaliberskydninger med beundret resultat. Under gang åbnede fregatten ild mod det sejlene mål og fik dækning i første salve, men skulle så tage en vending bort og ved tilbagekomst umiddelbart genåbne beskydningen, hvilket efter anden salve gav observator-meldingen ”target disappeared”.

Perioden afsluttede med besøg på flådestationen i Portsmouth.

Dér fik vi som forbindelsesofficer tilforordnet commander Tom Firth R.N. som på eksemplarisk vis klarede alle problemer for os, og som jeg blev personlig ven med og endog på en udflugt besøgte i hjemmet, hvor det viste sig, at hans kone var dansk født.

De var et meget tiltalende par, som jeg fortalte Kate om efter hjemkomst fra England. Ved det første selskab vi derefter var til i den britiske ambassade i København, hvor en ny, britisk marineattaché skulle præsenteres, var det til stor overraskelse netop parret Firth, der stod ved siden af ambasadøren og blev præsenteret. Vi blev venner for livet og besøgte med tiden hinanden både her og i England samt i Tyskland, da vi boede dér.

I Portsmouth fik jeg en ret enestående oplevelse. Commander in Chief Home Fleet viste sig nu at være Admiral Frewen RN, som jeg kendte godt, fra han som NATO CinC Channel Command flere gange havde deltaget i Militærkomitéens møder i Paris og årlige rejser, hvor jeg ofte havde hjulpet ham. Som hans gæst deltog jeg nu, ledsagende kontreadmiral Helms i en stemningsfuld, malerisk

”candle light dinner” med damer i selveste Admiral, Lord Nelsons kahyt om bord i HMS VICTORY, hvor Nelsons køje stadig hang og dinglede i det tilstødende sovelukaf.

Som et andet lille kuriosum fra den rejse mindes jeg også, at kontreadmiral Helms en dag under hjemfarten over Nordsøen ønskede at inspicere hvert af de medfølgende skibe under gang. Han blev derfor i løbet af eftermiddagen med ”light jackstay” overført fra det ene skib til det næste formationen rundt. Under hans ophold i én af minelæggerne fik jeg pr signal fra ham ordren: ”Prepare exercise muton cadet”. Signalgasten og vagtchefen var noget desorienterede. Jeg gik ud fra, at meningen var, at han i det stille vejr ønskede at peppe aftenens middagsmåltid op med sin således benævnte rødvin, og det var netop sagen. I den pågældende minelægger var orlogsprovsten (Sandbæk) indlogeret, og ham ville Helms tage med over om bord ved tilbagekomsten dog uden at publicere det og sine lukulliske hensigter, men give alle lejlighed til at se, at provsten kunne, om ikke gå på, så dog hænge og svæve over åbent vand..

En overraskende gensynsoplevelse havde jeg samme år under efterårsøvelser herhjemme. Qva min permanente myndighed som OTC, (d.v.s. fælles øverstkommanderende til søs) i sydlige, danske farvande fik jeg under en øvelse en dag ordre til at tage kommandoen over vore egne skibe og tre tyske fregatter, som ville møde i Sundet nord for Middelgrunden kl. 2200 samme aften. og med den samlede styrke imødegå en ”fjendtlig” flådestyrke, som var på vej vest på ved Bornholm.

Rendez-vous fandt sted som beordret, men naturligvis havde ingen detaljer kunnet aftales eller forberedes, for der var beordret total radiotavshed.

Jeg anmeldte mig derfor i egen person pr. optisk signal og tog med fartøj over om bord i det tyske flagskib. Da jeg under falderebshonnøren trådte ind i lyset på dækket med reglementeret: ”Melde mich an bord ” var, til fælles munter overraskelse den, der modtog mig min gamle, gode bekendt, Helmuth Klose, nu Kapitän zur See og chef for den tyske fregateskadre. (jf. side 28 og 57)

Vi havde selvfølgelig ingen problemer med på 10 minutter at udveksle alle relevante oplysninger og træffe alle fornødne aftaler og derpå gå an. På grund af lav vandstand efter storm og tyske fregatters dybgang valgte jeg for en sikkerheds skyld, men uden at kunne nå at få tilladelse dertil, at tage hele styrken i svensk territorialfarvand gennem Flinterenden øst om Saltholm, men ellers gik alt reglementeret til, og nattens engagement forløb aldeles tilfredsstillende.

På et tidspunkt, en gang, hvor kongeskibet lå i Århus, havde vi en dag med om bord i PEDER SKRAM Hans Majestæt Kong Frederik IX, der jo selv var søofficer, og som om bord altid ønskede at blive behandlet blot som sådan. Han ønskede nu (som admiral) at overvære vore svære kaliber-skydninger i Århus bugt.

Som hørevarn skulle alle oven dæk som sædvanlig have vokspropper i ørerne. Ved klargøring anvendte admiralen (kongen) naturligvis mit eskadrechefs lukaf, hvor jeg derfor hjalp ham til rette, også med at anbringe propperne i hans øren, men øjensynligt var for ærbødigt lempelig, for admiralen (kongen) sagde: Tag nu ordentligt fat, men De må bare ikke fortælle de andre, at De har holdt mig i ørerne!

Anderledes stilfuldt var det ved middagen om aftenen hos majestæten om bord i DANNEBROG.

Efter øvelsesperiodens ophør skulle vi i København landsætte kontreadmiral Helms formentlig for sidste gang efter en længere årrække som chef for Søværnets operative styrker, idet han fra Nyår skulle overtage NATOstillingen som COMBALTAP, chef for adgangsområdet til Baltikum med hovedkvarter i Karup.

Aftenen før havde jeg som senior, til ankers i Kalundborg fjord, samlet de andre 3 eskadrechefer (for u-bådene, mineskibene og minestrygerne) i PEDER SKRAM til standsmæssig ”dining out” vor fælles foresatte.

På den sidste del af hjemrejsen til København havde jeg næste dag den sjældne ære at disponere alle flådens hjemmeværende skibe i samlet formation til maritimt, traditionelt, honorært ”steam past” for ham i Sundet og med helikoptere hængende over os i fregatten, medens admiralen passerede langs hele linien i en korvet og modtog skibenes og besætningernes honnør ved passage.

Det følgende år, 1970, bragte en del skelsættende forandringer for hele familien. Vores yngste datter, Birgitte, som efteråret før var blevet færdiguddannet som sygeplejerske på Rigshospitalet, blev den 4. april gift med sin forlovede, den unge mediciner Gustav Nyholm (jf. side 61). De havde kendt hinanden siden skoletiden, hvor bekendtskabet var begyndt ved skøjteløb sammen med andre børn på søen nedenfor vores have.

I juni blev vores søn Jan student og begyndte efter sommerferien på lægestudiet ved Københavns Universitet, og den 2. oktober døde min svigerfader, som de sidste 25 år havde været hele familiens ubestridte, afholdte, beskedne og stilfærdige overhoved (jf. side 17).

Det viste sig, at han havde bestemt, at jeg skulle efterfølge ham i bestyrelsen af ”F.W. Frank og hustru Angelika Franks Mindelegat”, hvor jeg derfor tiltrådte og siden har virket som den nødvendige, strenge vogter af legatærens hensigt og ønsker.

I februar og marts 1970 medvirkede jeg ved taktiske kurser på Kampinformationsskolen og var i april og maj i to omgange med fregatten HERLUF TROLLE afbrudt i en uge i slutningen af april ved min deltagelse i Senior Officers Advanced Weapons Course i Oberammergau.

Midt på sommeren fratrådte jeg med vemod som chef for fregateskadren og dermed min sidste udkommando til søs. Jeg blev ”landsat” fra skibene liggende til ankers ved Avernakø ved afslutningen af de-briefingen efter en øvelse. I praksis foregik det ved, at jeg fra toppen af PEDER SKRAMs agterste kanontårn blev hentet op i en helikopter af disses leder, orlogskaptajn S.E. Kundby Nielsen og fløjet til Værløse. En uforglemmelig smuk aften, hvor hele himlen var strålende orangerød.

Chef for Forsvarsstabens Operationsafdeling

Den 1. August 1970 efterfulgte jeg oberst Asmussen (jf. side 9) som chef for Operationsafdelingen i Forsvarsstabens, som da endnu havde til huse i Kastellet (jf. side 49). Jeg blev hurtigt dybt involveret i det igangværende arbejde som dog, hvad angik kendskab til og overblik over aktuelle militære aspekter i forhold af betydning for dansk suverænitæt og interesse, var overraskende primitivt og svarede til de ringe, fysiske rammer.

Tilfældigvis tiltrådte orlogskaptajn S. Kundby Nielsen omtrent samtidig som sagsbehandler i O-afdelingen og bibragte derved afdelingen værdifuld ekspertise og erfaring i samvirke mellem skibe og helikoptere.

Jeg indførte med det samme en begyndende, daglig, fælles gensidig orientering om hvert værns dagsaktuelle forhold, situation, styrkers ”whereabouts”, øvelser og andre forehavender, eventuelle bemærkninger fra efterretningstjenesten, forestående tiltag, eventuelle civile, danske og internationale tildragelser af mulig, potentiel indflydelse på nationale, danske, militære interesser, samt kort vejrudsigt for Danmark, Færøerne og Grønland. Jeg indførte derved som rutine en daglig opdatering og fælles gennemgang af en situationsoversigt, som jeg mener landets øverstkommanderende ved sin stab, anstændigvis altid bør have presēt i operationsafdelingen, ikke blot under øvelser eller i hast nødtørftigt improviseret ved behov.

I begyndelsen forekom det tilsyneladende officererne fra de to andre værn noget fremmed, hvilket nok skyldtes, at forholdene i deres værn hidtil havde været ret så stationære, hvor Hæren stod ”med gevær ved fod i Ringsted”, og flyene var landet, hvor de var startet en time tidligere, hvorimod billedet til søs og i verden omkring os jo stadig ændres.

Dengang var Danmark ikke engageret hverken i Sydøsteuropa eller i Mellemøsten.

Rutinen tog sigte på tilpasning og udbygning, hvis og når Forsvarskommandoen fik et egentligt hovedkvarter, og det blev jo omsider tilfældet, ved de successive flytninger til Henriksholm og derfra videre til nybygningen i Vedbæk.

Flytningen og etableringen i Vedbæk blev følgelig et andet af de større tiltag i min tid som afdelingschef, og det var både interessant, tilfredsstillende og gavnligt at være med til at installere afdelingen i egnede, nutidige lokaliteter samt at medvirke til udvikling af Forsvarskommandoens interne kommunikation og hele management..

Et tredje emne som optog mig lidt ekstra var kravene (staff requirements) ved den tilstundende bygning af nye inspektionsskibe til Søværnet, et projekt som tilsyneladende var præget af nogen lade stå til og traditionelt vage formuleringer, i lighed med en sin tid ønsket kanon "af middelsvært kaliber, med jævnt god træfning på middelstore afstande".

Derfor lavede vi, tilskyndet af mine erfaringer fra fregateskadren, i afdelingen et meget grundigt forarbejde baseret på relevante, faktiske forhold til søs ved Færøerne og Grønland. Vore (mine) foreslåede almene krav var, udover de selvfølgelig, militære kvalifikationer, at de nye inspektionsskibe skulle kunne flyve (afsende og lande) deres helikoptere 200 sømil (den nye økonomiske grænse) fra Færøerne med søens højde dér efter tre døgn med vindstyrke 5 og skulle have reserve udholdenhed til, fra station ved Vestgrønland at kunne nå St. John's på New Foundland, hvis "Vestisen" fra Canada lukkede for anløb af grønlandsk forsyningshavn, således som vi konstaterede en regelmæssig periodisk tendens til, bl.a. ved gennemgang af Grønlandske Handels skibsjournaler gennem de seneste 100 år.

Mine medarbejdere fremskaffede alle tilgængeligt registrerede, relevante, især meteorologiske og hydrografiske data og deraf udledte, specificerede krav også til skibenes dimensioner, rulning, duvning og aktionsradius/udholdenhed. Chefen for Søværnet, som jeg personlig briefede, var betænkelig ved andre og flere krav end almindeligt forhen og kunne ikke gå ind for mere end vage ønsker og var vist bekymret for projektets skæbne i det hele taget. Indkaldt dertil briefede jeg så, sammen med orlogskaptajn Kundby Nielsen (jf. side 69), Forsvarsministeriets embedsmænd om rationalet bag Forsvarsstabens krav. Ministeriet approberede heldigvis, og søværnets inspektionsskibe har lige siden fået sø-egenskaber, der endog var velegnede til formål som f.eks. platform for den videnskabelige Galatea III ekspedition jorden rundt.

Et fjerde emne, som jeg personligt i særlig grad tog mig af, var mit eget forslag om mulig forøgelse af markeret dansk tilstedeværelse på Grønlands nordkyst, verdens nærmest Nordpolen, tørre land med den deraf følgende, potentielle, fremtidige, globale betydning (jf. side 55). Jeg udarbejdede personligt i løbet af et halvt år, assisteret af mine medarbejdere i operationsafdelingen, en meget udførlig fremstilling af, hvorledes Sirius patruljens rute og aktivitet kunne udvides, ved at overtage en lille del af den amerikanske Station Nord, som ellers stod for at blive helt sløjfet, og så derfra forlænge patruljeruten rundt nordspidsen af Peary Land (Kap Morris Jessup) og ned til Thule på vestkysten.

Mine forslag til etablering af enkelte støttepunkter var baseret på et omfangsrigt undersøgelsesmateriale, som amerikanerne havde samlet under krigen, både vedr. landingsmuligheder, byggematerialer og vand. Ruteforslaget byggede på vejledning og anbefalinger fra konsultationer, jeg havde med grønlandsforskeren greve Eigil Knuth, som netop de seneste 7 år havde berejst Peary Land på 4-5 Peary Land ekspeditioner og med orlogskaptajn Guldbrandsen, Siriuspatruljens mangeårige leder.

Selv havde jeg jo blot beset kysten Peary Land rundt ved overflyvning i lav højde i 1964 (jf. side 55) i forbindelse med mit orienteringsbesøg på Station Nord og i Independance Fjord.

Forslaget indeholdt endog påpegning af muligheden for hel eller delvis finansiering ved opkrævning af afgifter for sikkerhedsovervågning af overflyvninger, ligesom det finder sted i Europa. En betydelig del af interkontinental flytrafik krydser jo Grønlandsk territorium.

Da forslaget kom fra Operationsafdelingen (Planlægningsafdelingen lavede mærkelig nok slet ikke sådan noget) fik det navnet: "OPERATION NUL NORD" (Handling ved nedlæggelsen af Station Nord).

Chefen for Forsvarsstaben, generalløjtnant Wulff, og chefen for Forsvarets Bygningstjeneste, oberst Jagd fandt begge forslaget særdeles velmotiveret og velunderbygget. Nogen tid efter dets fremlæggelse skulle Forsvarschefen, general Blixencrone Møller og chefen for Søværnet, viceadmiral Thorstrup sammen besøge Daneborg, (Siriuspatuljens hovedkvarter midt på Grønlands østkyst) og Station Nord (oppe i Independance Fjord), og de fik derfor eksemplarer af handlingsforslaget "OPERATION NUL NORD" med i håndbagagen til relevant "brush up reading" på den lange flyvetur.

Ved deres hjemkomst samlede de officerer fra begge deres 2 stabe til fælles orientering om besøget. Da nogen spurgte om, hvad deres væsentligste indtryk havde været, svarede generalen, at de var blevet imponerede af, at premierløjtnanten, der var chef i Daneborg skiftedes med de menige til at vaske op! De havde slet ikke set på handlingsforslaget "Operation Nul Nord", som var det sagen drejede sig om, og huskede intet om sagen.

Tilhørerne fik således det indtryk, at der ikke hos de pågældende to høje chefer var megen interesse og forståelse for rigets tarv udover lokale, aktuelle anliggender. En trods alt noget overraskende konstatering idet chefen for søværnet jo f.eks. også var medlem af ØKs bestyrelse.

Tilsvarende skuffende var indstillingen hos min nærmeste foresatte, chefen for operationsstaben, generalmajor af Flyvevåbnet J. Brodersen. Det kneb for Søværnet i praksis at holde et inspektions- og stationsskib på station ved Vestgrønland som nødvendigt. Af hensyn til personelpleje ville Chefen for Søværnet ikke tillade, at værnepligtige skibsbesætninger var mere end højst 3 måneder hjemmefra ad gangen, selvom skibene af materiel- og driftsmæssige behov kunne blive på station i 9 måneder. Skibene tilbragte derfor mindst en tredjedel af deres driftsperioder på op- og hjemrejser. Jeg foreslog derfor, at lade en tredjedel af besætningen udskifte "on station" hver måned med en af Flyvevåbnets dertil kapable transportmaskiner, hvorved kunne spares eller erstattes, hvad svarede til eet skib. Min foresatte, som jo var af flyvevåbnet, gik imod fordi "vi samler ikke på opgaver i Grønland".

Chefen for søværnet ville heller ikke vide af det, men ønskede, at skibsbesætninger, som altid, skulle gå om bord i deres skib på Holmen og efter endt togt "afmønstre" samme sted..

Disse konstateringer var naturligvis temmelig skuffende og nedslående for mig og de andre officerer i O-afdelingen. Nu mange år senere er den mere rationelle driftsform og personeludskiftninger ved inspektionsskibene vist fornuftigvis adopteret, men det er først nu i skrivende stund ca. 35 år senere, at betydningen af forholdene i klodens nordligste egne begynder at blive taget alvorligt af overordnede danske, militære og politiske myndigheder, efter at Rusland, Canada og Norge som forudset (og senest endog Kina), har indfundet sig med krav på overhøjhed og over områdets resurser.

Jeg var i øvrigt meget glad for mit hverv som chef for Operationsafdelingen og havde et storartet, både tjenstligt vellykket og personligt behageligt og venskabeligt samarbejde med alle mine kolleger og medarbejdere af alle tre værn i afdelingen og de øvrige dele af Forsvarsstaben.

Chefen for forsvarsstaben, generalløjtnant Wulff valgte mig til at ledsage ham på besøg på Færøerne for at orientere sig og forhandle om marinedistriktets og fly-radarstationens deltagelse i NATOs overvågning af farvandene mellem Island, Færøerne og Norge.

Den 9. Maj 1971 blev jeg udnævnt til Ridder af 1ste grad af Dannebrogssordenen

I oktober året efter ledsagede jeg, sammen med oberst Hertel af hæren (jf. side 9) forsvarschefen, general K. Ramberg, på besøg hos den tyske forsvarschef, general U.de Maizière i Hamborg og møder i Bonn (det såkaldte "Pentabonn") efterfulgt af rundrejse i Tyskland som forsvarrets gæster til "Weinprobe" langs Rhinen og afsluttende med "Oktober-festival" i München.

Samme år deltog jeg ledsaget af to officerer fra operationsafdelingen i en post-exercise-conference i SACLANTs hovedkvarter i Norfolk, Virginia, og i fortsættelse deraf overværede jeg i Petawawa i Canada deployeringsøvelser med den canadiske brigade, som var "øremærket" til indsats i Skandinavien.

I min tid som chef for Operationsafdelingen i Forsvarsstaben blev jeg af og til kontaktet af civile instanser og private firmaer, således f.eks. af ingeniør Berner fra ingeniør og entreprenør firmaet Birch & Krogboe, som søgte vejledning vedr. behov for, og udformning af, installationer på en større Flådestation, som skulle bygges for Iran ved Chah Bahar i Omanbugten ved indsejlingen til den Persiske Golf.

Efter indgående studier hjemme i fritiden af stedets geografiske, hydrografiske og klimamæssige karakteristika leverede jeg en omfattende redegørelse for alle, generelle, principielle, anlægs- og bygningsmæssige, militære aspekter og behov. Jeg gjorde det af interesse par l'honneur og uden honorar, men modtog som tak og til erindring et nydeligt lille, antikt Tantalus tray.

12 år senere, i juni 1985, blev jeg, i en tilsvarende anledning, midlertidig ansat som konsulent i ingeniørfirmaet Giersing Rose A/S, ved udarbejdelse af tilbud på bygning af flådestationer i Abu Dhabi og Bahrain

I Marinestaben, (midlertidig stabschef)

I forbindelse med omfattende personelrokinger overførtes jeg den 1. Januar 1973 til Marinestaben som midlertidig chef for dennes uddannelsesafdeling og den 1. Maj videre som midlertidig stabschef hos Chefen for Søværnet indtil oktober samme år, begge dele uden større konsekvenser for disse hverv eller mig, bortset fra, at jeg konstaterede, at (chefen for) marinestabens personelafdeling (en tidligere klassekammerat) havde tillagt sig en lidet tiltalende anvendelse af øgenavne, tilføjet individuel, nedvurderende karakterisering og krænkende omtale af søværnets officerer, både ældre og yngre kolleger, som jeg personligt havde ganske andre, gode, positive indtryk af og tjenstlige erfaringer med. Jeg kunne hverken genkende eller acceptere indhold og form og sagde derfor fra, men vandt ikke tilstrækkeligt gehør til, som den eneste, at standse "morsomhederne", når personelsager på møder blev forelagt værnschefen. Min tjeneste dér blev heldigvis kort.

Stabschef i HQ NAVBALTAP i Kiel

Medio Oktober 1973 skulle jeg nemlig udstationeres til tjeneste i Kiel og afløste den 25. okt. kommandør F. Heisterberg-Andersen som stabschef hos Commander Allied Naval Forces Baltic Approaches (COMNAV-BALTAP), den tyske viceadmiral Meentzen med hovedkvarter i Kiel-

Holtenau. Heisterberg-Andersen afløste samtidig mig som stabschef hos chefen for Søværnet. Vi ”byttede gårde” så at sige.

Ligesom formentlig også andre af min generation, der havde oplevet krigen, var jeg lidt betænkelig ved at skulle gøre tjeneste i Tyskland, men kom i stedet til at føle mig vældig godt tilpas med den fremherskende, udprægede orden, effektivitet og venlige, høflige, kultiverede omgangsform, den militære dog lidt vel kantet respektfuld. Desværre var mine jævne, langtidsbrugte sprogfærdigheder på Tysk gået noget bag af dansen efter 25 års engelsksproget tjeneste, men Kate, der var sproglig student, havde ingen begynder begrænsninger.

Desværre havde min forgænger ikke gjort noget for at sikre os en bolig, og der var (heldigvis) heller ikke noget ledigt på den sidevej, hvor alle de danske og fleste andre, fremmede officerer boede, så vi måtte bo på hotel i nogen tid. En af de tyske stabsofficerer kontaktede os efter nogle ugers tid en søndag morgen, hvor han i avisen så til leje et godt hus med god plads og beliggenhed Niemannsweg 99 i byens nordlige del ved fjorden. Det tog vi straks og blev meget glade for at bo der. Det var så rummeligt, at vi kunne huse hele familien til højtiderne og i ferier. Foruden 3 store stuer nede og 4 soveværelser på 1’ sal var der nemlig i den høje kælder ekstra en hel, lille lejlighed (til en ”Hauswart”). Den brugte vi dog kun til ekstra gæster. I huset klarede Kate sig med en udeboende ”Putzfrau” og lejlighedsvis køkkenhjælp og serveringshjælp. Haven klarede jeg selv.

Hovedkvarteret i Kiel var hovedbygningen på den tidligere militære flyvestation Holtenau, og staben bestod af tyske, danske, britiske og en canadisk søofficer. Den engelske commander Armstrong R.N. kendte jeg i forvejen fra Pentagon. Pudsigt nok mødtes vi for 3’ gang igen flere år senere, da han dukkede op som marineattaché i København.

Arbejdet bestod ifølge sagens natur i hovedsagen af planlægning og løbende koordination og ajourføring af operative planer, tilrettelæggelse og gennemførelse af øvelser, samt identificering og formulering af behov for anlæg og anskaffelser. Samarbejdet var upåklageligt, men stemningen i hovedkvarteret var af en eller anden grund lidt trykket.

Som personlig bekvemmelighed hørende til jobbet havde jeg tjenestevogn med chauffør og blev hver dag kørt hjem til frokost.

Som daglig rutine indførte, jeg ligesom vi havde gjort det i Pentagon, hver morgen at indfinde mig hos admiralen og orientere ham om aktuelle forhold og, hvad staben arbejdede med, således at han, om ønsket, kunne influere de aktuelle tiltag allerede under deres forberedelse, og evt. give direktiv om nye. Jeg vandt hurtigt hans fortrolighed og tillid, men opdagede også, at forholdet mellem ham og min forgænger nok ikke havde været helt godt. Dels havde min forgænger ved en lejlighed i en stor forsamling opponeret imod og ligefrem modsagt admiralen, og dels havde han ikke, som ønsket, skredet ind over for nogle af de danske officerer, der desværre havde ordnet sig med ølkasser på gesimsen under vinduerne, til vederkvægelse i arbejdstiden. Aldeles uacceptabelt og de andre landes officerer deltog da heller ikke. Admiralen var naturligvis også meget utilfreds dermed. Jeg stoppede det selvfølgelig omgående og lovede at hjemsende enhver, der fortsatte. Klimaet i hovedkvarteret blev snart helt anderledes behageligt, og i stedet kunne alle om ønsket mødes ved lunchtime på øverste etage i en lille, interimistisk bar ”Topside” til en enkelt drink i fællesskab, nu og da endog med deltagelse af admiralen.

I Novenber 1974 gennemgik jeg NATO Senior Officers Electronic Warfare Course at Royal Air Force College Cranwell og i December; Senior Officers Joint Warfare Course at Joint Warfare Establishment Old Sarum near Salisbury in England.

Opholdet på Old Sarum blev ikke mindst privat en stor oplevelse på grund af min historiske interesse, især for vikingetiden.

Hele det store oldtids-voldanlæg på det hesteskoformede højdedrag, der hæver sig over Salisbury Plain med Stone Henge, havde i sin tid været taget i brug som garnison for romerske tropper, der indenfor volden havde bygget et karakteristisk, romersk, kaserneanlæg i kvadrater svarende til legionens kohorter (kompagnier) med huse og gader i romerske mål, hvoraf fundamenterne stadig stod aftegnet.

Historiske optegnelser oplyste, at den eneste, der nogensinde har erobret denne ringborg var den danske konge Svend Tveskæg, (fader til Knud den Store), som nogle år efter sejren ved Svoldr, (jf. side 32) altså fra volden ved nedkæmpelsen har oplevet anlæggets effektivitet, og, tror jeg, besluttet, at vore hjemlige ringborge skulle indrettes akkurat sådan og i samme mål (romerske fod). Faktum er i hvert fald, at det blev de. (Tidligere ringborge var bebygget i stjernemønster).

I det historiske bibliotek, som havde til huse i Kirketårnet var fremlagt dokumenter fra den allertidligste middelalder, hvis ordlyd jeg, men ikke mine to, engelske ledsagere, kunne tyde meningen af, fordi teksten var lidt latiniseret old-dansk fra Danelagen.

Fremlagt var også det første af de i alt tre eksisterende eksemplarer af Magna Carta. Da det var lige før lukketid, og dokumenterne skulle lægges ind i boksen, bad den gamle dame, der var arkivar, mig tage Magna Carta originalen, som jeg altså har haft den oplevelse at bære i hænderne.

Medens vi boede i Kiel aflagde Hendes Majestæt Dronning Margrethe II officielt besøg i Slesvig-Holsten, med domicil i Kiel på hotel "Kieler Kaufmann", på Niemannsweg skråt overfor vores hus. Ingen vidste, hvornår siden 1864 en dansk monark sidst havde besøgt Holsten officielt. I anledning af besøget afholdtes stor officiel middag på Kieler Schloss, hvortil også Kate og jeg var inviteret. Dronningen imponerede alle bl.a. ved en smuk, værdig og velformuleret tale på Tysk.

Som maritim stabschef i Kiel optog jeg naturligvis forbindelse med stabschefen i hovedkvarteret for COMLANDJUT i Rendsborg, som viste sig at være Oberst Asmussen (jf. side 9 og 69). Bortset fra kollegialt, venskabeligt samkvem gav forholdene ikke anledning til egentligt samarbejde.

Allerede i vinteren 1974 tog fast form rygterne om, at den danske regering ønskede NAVBALTAP hovedkvarteret flyttet til Karup i Jylland og altså co-lokeret med COMBALTAP. De mange organisatoriske og praktiske forberedelser lagde naturligvis beslag på en hel del af i hvert fald min tid.

Den påtænkte lokalitet i Karup var en ret primitiv, mere end tredive år gammel, tysk barakbebyggelse fra krigens tid.

Ligesom andre danske officerer i international tjeneste havde jeg det fortrin ikke at være pålagt forpligtelser til først og fremmest at varetage egen nations interesser, men at være loyal overfor den til enhver tid lovligt foresatte og yde min indsats efter bedste faglige overbevisning. Jeg indhentede derfor danske civile og militære reglementer for bygnings- og installationsmæssige mindstekrav til kontorlokaliteter og orienterede admiralen om, hvad han på hovedkvarterets vegne burde insistere på vedr. areal, lys, garderobe, toiletter og anden bekvemmelighed, som i Karup var langt under lovpligtig, dansk standard. Påpegningen heraf var ikke just velset i Forsvarskommandoen og ministeriet, men forholdene blev, om end med nogen forsinkelse til følge, passende opdateret, hvilket ellers ikke havde været påtænkt.

Tiden i Kiel medførte naturligt, at jeg blev nærmere bekendt med ganske mange ledende, tyske sø-officerer udover min foresatte viceadmiral Meentzen og min gamle bekendt Helmuth Kloose, (jf. side 29, 58, 68) der nu som kontreadmiral var chef for de tysk styrker i Nordsøen, (COM-GERNORSEA) med hovedkvarter i Wilhelmshaven. Hertil kom nu admiralerne Hartwig, v. Schroeter, Zimmermann, Benzino, Clausen og Thäter og mange andre tjenstgørende tyske søofficerer. Heldigvis kunne Kate og jeg foruden at deltage i-, også selv i hjemmet standsmæssigt akkommode-

re, nyttigt, og behageligt selskabeligt samkvem med de pågældende og deres ægtefæller. De opnåede, gode, tyske kontakter og bekendtskaber skulle, sammen med det faktum, at jeg fra MTB-tiden i de yngre år var bon-kammerat med samtlige, nuværende norske admiraler, senere vise sig at være rigtig nyttige ved mit næste tjenestehverv som fællesnævner for, og formidler af norsk, dansk, tysk maritimt samarbejde, også på et højere plan end i sin tid med motortorpedobådene.

I privatlivet var vi i Påsken 1974 base for familieaktiviteterne i forbindelse med dåben af vores datter Birgittes og svigersøns barn Marianne i den danske kirke i Ecernförde samt, på Mors dag i maj, en apropos familieudflugt til storkenes by Bergenhusen med dens talrige, travle storkereder.

Ved de årlige Kieler Woche kapsejladser inviterede admiral Meentzen os begge med som gæster og tilskuere om bord i et fartøj, han havde til rådighed..

På et tidspunkt i løbet af sommeren skulle en af de danske fregatter på hjemrejse passere Kielerkanalen og anløbe Kiel for week-end ophold. Næstkommanderende om bord var min tidligere gode medarbejder i Forsvarsstaben orlogskaptajn Kundby Nielsen (jf. side 69 og 70). Uden hans vidende inviterede vi hans kone og børn til samtidig week-end hos os i Kiel. Der blev munter, glædelig, overraskende modtagelse på kajen og en god og hyggelig week-end for alle.

Efter sommerferien, som vi tilbragte i sommerhuset på stranden ved Nykøbing S, blev vores søn, Jan i Søllerød Kirke gift med sygeplejerske Anne Marie Jensen, og de flyttede ind i en lejlighed i Valby.

Til Jul havde vi den fornøjelse, at kunne samle og underbringe hele familien med alle børn og børnebørn, samt min svigermoder og svigerinde og min gamle "tante" Ingrid Struckmann, (jf. side 9) ialt 12 personer hele juleugen, til gedigen, dansk julefejring. Det blev samtidig vores "Schluss- und Knalleffekt" i Kiel, idet jeg skulle tiltræde i Norge lige efter Nytår. Årets allersidste aften (og min fødselsdag) havde dog én af de danske officerer i staben, orlogskaptajn B. Bøje Christiansen og hans kone inviteret os til at fejre hos dem. De var også meget hjælpsomme overfor Kate, da hun kort efter blev ladt alene tilbage i Kiel, og hele familien besøgte os året efter i Oslo. Vi har lige siden holdt venskabelig forbindelse familierne imellem. De bor i Rørvig ikke langt fra sommerhuset på Nykøbing Nordstrand.

Efter politisk beslutning skulle chefsposten ved admiral Meentzens afgang, skifte fra tysk til dansk og stabschefen modsat, altså skulle også jeg afgå..

Allerede den 30. september var viceadmiral Meentzen afgang, afskeds-honoreret en aften ved et pompøst "Grosser Zapfenstreich". Dagen efter var tiltrådt, nu midlertidig Viceadmiral N. Lange. Med udgangen af 1974 fratrådte jeg selv som stabschef i Kiel og afrejste til Norge, afløst af tysk Kontreadmiral Voss.

Selv var jeg udnævnt til midlertidig Kontreadmiral pr. den 1. januar 1975 og afløste 10 dage senere den norske Kontreadmiral Owren som maritim stedfortræder (Naval Deputy) for NATOs øverstkommanderende for Nordeuropa (CINCNORTH), general Sir John Sharp UK Army, med hovedkvarter i Kolsås ved Oslo.

Naval Deputy CINCNORTH. Oslo

Der var jo ingen bolig parat i Oslo, så jeg måtte rejse alene med bil og personlig bagage, efterlade Kate og hele vores hjem og menage i Kiel på ubestemt tid og indlogere mig på hotel "Norum" i Oslo. Denne situation kom til at vare hele vinteren. I privatlivet påbegyndte jeg straks i Januar en intensiv jagt på en bolig og fik dertil stedkendt hjælp af min yngre, danske kollega orlogskaptajn A. Gjedde og især hans kone, der havde bedre tid, men der var slet ingen umiddelbart anvendelige boliger ledige. I Norge flyttede tydeligvis ingen deres bohavud i sneen ved midvinter. Kun to meget store boliger; en tom herskabs-lejlighed inde i byen og et ubeboet palæ på Skøyen lidt vest for byen ad Kolsås til var ledige, men til pebrede priser, som jeg naturligvis ikke ville kunne få blot tilnærmelsesvis dækkende tilskud til.

Til vore 2 hunde, især den gule Grand Danois Massa (amerikaneren), som jeg holdt meget af, havde jeg ordnet opholds-mulighed i karantæneperioden ved at leje en lun hestebox på karantæne-stationen i Gøteborg, fordi der ikke fandtes anden løsning i Oslo end åbne, udendørs cementkasser. Midt i Januar fik jeg imidlertid den meget nedslående meddelelse, at Massa var død i Kiel.

I slutningen af Januar afvikledes i hovedkvarteret i Kolsås den store, årlige stabsøvelse "Viking-shield" for Nordregionen, og Kate kom samtidig på besøg og besøgte de 2 nævnte boliger.

Efter en del korrespondance og forhandling med ejeren, der boede i Cannes, angiveligt fordi han på grund af skatterne ikke havde råd til at bo hjemme i Norge, lejede jeg så, fra den 1. Marts, hans ejendom på Skøyen, Prinsessealleen 18, da der ikke var anden anvendelig løsning. Jeg måtte derfor de følgende 3½ år igen tappe mærkbart af friværdien i huset hjemme i Birkerød, men vi blev meget glade for boligen. Ejendommen var særdeles velegnet også til de krævende repræsentative formål, og det fik vi også rigeligt brug for. Huset var delvis møbleret og havde 4 store stuer og i fløjen mod øst; køkkenregion, 2 pigeværelser og bad. På første sal to badeværelser og 5 soveværelser det ene med tilstødende påklædningsværelse. I sidefløjen mod vest var der en lejlighed beboet af et ægtepar (gartner og altnuligmand), som medfulgte. Foran hovedindgangen mod vejen en stor, grusbelagt plads med rigelig parkeringsplads til en halv snes biler, dobbelt garage og bag huset, mod syd, 4000 kvadratmeter park / have med stor fliseterrasse på husets sydside i hele hovedhusets længde samt swimming-pool. Gartneren passede gårdsplads og græsplæner mv.

Hvervet som Naval Deputy indebar på CINCNORTHS vegne nære kontakter til alle maritime-, under-, side- og overordnede myndigheder i NATO, og derfor også en udbredt rejsevirkosomhed som CinCs repræsentant ved møder, øvelser og konferencer overalt i Europa og Amerika.

Den første udrejse var dog til Karup, Århus, Kiel, Wilhelmshafen og Bonn for præsentation og koordination i slutningen af Februar.

Rejsen og næsten alle senere rejser til lands i Nordeuropa foregik med den tjenestevogn, der var til min rådighed med chauffør og med ledsagelse af min adjutant, den norske kaptajnløjtnant Stangeland. Under opholdet i Kiel indlogerede vi os alle tre bekvemt hos Kate i huset på Niemannsweg.

Til Påske lukkede hotellet i Oslo simpelthen, angiveligt fordi "i Norge tilbringer man Påsken på fjeldet"! Fra da af ændrede jeg naturligvis, i omtale og korrespondance, hotellets navn fra "NORUM" til: "NO ROOM".

Jeg parkerede en del personlig bagage midlertidigt i det lejede hus på Skøyen og rejste til Kiel, hvor Kate og jeg pakkede løsøret sammen, riggede af og gjorde flytteklar.

Fra Oslo oplyste adjutanten, at der havde været indbrud i det lejede hus. Tilbagekommen konstaterede jeg, at der tilsyneladende ikke var stjålet noget af husejerens inventar, men af min bagage, der var hældt ned ad trappen manglede alt mit velassorterede fotogrej, og mit rejseur.

De sidste to dage, medens flytteselskabet pakkede, kunne vi meget bekvemt bo i den nærliggende British Officers Club, som vi var associerede medlemmer af.

Sammen afrejste Kate og jeg endeligt fra Kiel i egen bil via Hirtshals.

AFNORTH hovedkvarteret, der var beliggende ved foden af Kolsås toppen vest for Oslo, bestod af et større antal lave to-etagers bygninger, der alternativt ville kunne bruges til hospital. Hovedkvarterets operationsrum og alle krigsfaciliteter var udhugget ca. 100 m inde i fjeldet. Mine fredstidsfaciliteter udenfor var 4-5 velegnede og veludstyrede kontorlokaler, og min lille personlige stab, arvet efter forgængeren, bestod af en captain U.S.Navy som principal staff officer (samtidig repræsentant for Commander U.S. Striking Fleet Atlantic), en dansk kommandørkaptajn, en norsk kaptajnløjtnant som adjutant, en engelsk wren og en civil norsk, kvindelig sekretær samt en menig, norsk soldat som fast chauffør. Den danske kommandørkaptajn viste sig at være min gode ven og gamle kadet-kontubernal samt "geheime" korrespondancepartner fra min tid i Washington; Leif Wessel Wetlesen (jf. side 17, 19, 20 og 58). Af formelle, principielle grunde ville han efter nogen tid blive udskiftet med en norsk officer og adjutanten med en dansk.

Da både CinC og stabschefen (majorgeneral P. Hudson) var britiske generaler af hæren og derfor i ifølge sagens natur uden nøjere kendskab til norske, danske og tyske farvande og maritime forhold, påhvilede der mit embede og mig som hovedkvarterets og hele kommandoens senior "sømand" et betydeligt ansvar for, at NATOs nordeuropæiske kommandos maritime holdninger, planer og tiltag var både realistiske, egnede og acceptabelt gennemførlige. I tilslutning til de ovenfor nævnte hverv som Nordkommandoens maritime kontakt, forbindelse, repræsentant og talsmand overfor alle NATO-myndigheder kom derfor de tilsvarende funktioner overfor de nationale norske, danske og tyske myndigheder, og det var specielt i den henseende, at mine mangfoldige, personlige bekendtskaber til de højere, maritime chefer i alle tre lande og i nogen grad også i Unitet Kingdom og den dermed følgende gensidige personlige tillid viste sig gavnlig i rollen som katalysator ved løsning af problemer i hårdknude i medfør af modstridende, nationale interesser, (f.eks. u-båds operationer i Skagerak og forsvar af olieplatforme).

I første omgang måtte jeg snarest, udover at præsentere mig, søge at opnå nøjere kendskab til forhold i kommandoområdet, som jeg for min del ikke i forvejen kendte rimeligt godt. Jeg var derfor ganske meget på farten allerede fra begyndelsen. Jeg besøgte således de relevante lokaliteter i Nordnorge, herunder via Bodø Forsvarskommando Nord-Norge i Reitan, generalløjtnant S. Hamre og hovedkvarteret for COMNAVNON, (kontreadmiral Helset, (en gammel MTB-kammerat), samt Flådestation Ramsund, Lødingen og Nes Fort, Harstad Marinedistrikt og fæstning, Grøtavær Fort, Narvik Sjøforsvarsavsnit, Ramsund Orlogsstation og Andoya Flyvestation, Vardø og Vardøhus Fæstning (med Chr.IVs signatur på dørkarmen), Kirkenes og Grønsø Jacobselv (til Rusland), Porsanger samt Garnisonen i Sørvaranger og Flyvestation Bardufoss. Endvidere sejlede jeg med den norske fregat STAVANGER rundt Nordkap samt med motortorpedobåde og deltog i en længere øvelse (neddykket indenskærs!) om bord i u-båden KNM UTVÆR. Med motortorpedobådene besøgte jeg lokaliteterne i Alta og Banak, og den af tyskerne under krigen brugte, interimistiske flyveplads ved angreb på konvojerne fra USA til Murmansk.

Endvidere fik jeg levende indtryk af Finmark indlandets øde og vanskelige, militære fremkommelighed og forsvarsmuligheder og så sporene efter den tyske "brændte jords" adfærd ved den tyske tilbagetrækning under 2' verdenskrig.

De storladne, øde vidder og abnorme dagslysforhold medfører nu og da foruden nordlys, når det er mørkt, også andre usædvanlige senerier.

Ved udsejlingen Nord ud fra Tromsø kredsede der således en gang over vore hoveder samtidig hele 5 spejdende havørne, et uforglemmeligt syn de færreste nogensinde vil opleve.

Ved landing for køb af fisk ved et lille gudsforladt anløbssted på Finmark-kysten spurte jeg en mand på anløbsbroen, hvad man dog lavede her hele året, når der kun var dagslys en del af året. Han svarede: ”Det ska jej si dej, om sommaren så fisker vi, org elsker vi, om vinteren så fisker vi icke”!

I Tromsø forsvinder solen for sidste gang hvert år i begyndelsen af November. Godt tre måneder senere ventes en lille stribe at blive kortvarigt synlig ved middagstid. Den pågældende dag i Februar lukker skolen, og børnene bringes i stedet op på fjeldet for at få et første glimt af solen igen.

Utroligt er det næsten, at det store, nærmest industrielle, årlige Lodde-fiskeri fra Lofoten finder sted i det kulsorte nattemørke i Januar. Efter en sommer med dagslys hele døgnet er til gengæld i det tidlige efterår fjeldsiderne og vidderne bagved klædt i så strålende, flammende røde og gule farver, at det næppe overgås noget andet sted på jorden, ej heller i the Painted Desert in Arizona.

I det tidlige forår aflagde jeg også besøg hos chefen for Søforsvarskommando Vestlandet, kontre-admiral E. Breirem, hvis farvandsområde jeg jo i forvejen var ret godt bekendt med fra tiden med motortorpedobådene, samt med HJÆLPEREN og senere med HUITFELDT.

Det samme gjaldt både Søforsvarskommando Sørlandet hvor min gamle MTB-kammerat, senere fregateskadre-kollega, nu kontreadmiral Steimler (jf. side 59) var chef.

Tilsvarende ved Søforsvarskommando Østlandet, hvor (oprindeligt MTB kollega) nu kontreadmiral Gundersen (jf. side 31, 33, 46 og 48) havde kommandoen med hovedkvarter i vores gamle, MTB tilholdssted; Karl Johans Værn i Horten i Oslofjorden.

I April besøgte jeg så Søværnets Materielkommando i Bergen (hvor chefen nu var den norske kontreadmiral, Owren, som jeg netop havde afløst i HQ AFNORTH) og overværede derpå med den norske Kysteskadre dens deltagelse i øvelse Bright Horizon hos eskadrechefen kommandør R. Henningsen (også tidligere MTB-kollega), og i en periode om bord i den tyske fregat FGN AUGSBURG (Korvetten-kapitän Prochnow.) .

Den 9' Maj nedlagde jeg igen, sammen med den danske konsul T. Albert, i Kristiansand, krans ved mindesmærket for de danske og norske faldne i slaget ved Helgoland den 9' Maj 1864 (jf. side 46) og deltog derefter i Post Exercise ”Bright Horizon” Conference i København og overværede derpå dansk øvelse ”Bold Game”. Endvidere aflagde jeg i norsk farvand besøg i den stående atlantehavsstyrke STANAVFORLANT (jf. side 59) om bord i flagskibet HMS BACCANTE (Capt. J. Watson RN).

Til drøftelse og afklaring af diverse principielle, sager førte jeg i begyndelsen af Juni på AFNORTH vegne forhandlinger med den tyske Nordsø-kommando, med Forsvarsministeriet i Bonn og med SHAPE. Der viste det sig pudsigt nok, at lederen af ”Logistics & Armaments Division”, som jeg skulle afklare nogle af sagerne med var den danske, nu generalmajor F. Hertel, der som ung officer på Kronborg havde boet hos min moder i Helsingør, og sammen med hvem jeg havde ledsaget forsvarschefen general Ramberg på dennes officielle besøg i Tyskland i 1972 (jf. side 9 og 72).

I begyndelsen af Juli 1975 skulle jeg på AFNORTH vegne deltage i et koordinationsmøde hos CinC Channel Command, fordi denne samtidig var CINCEASTLANT, admiral Sir Terence Lewin i Northwood. Samtidig skulle min boss, CINCNORTH, general Sir John Sharp selv til møder i London.

Da han hørte, at vi var på jagt efter en ny Grand Danois, og at vi stiledede imod én, som vi vidste var klar på en kendt engelsk kennel near Guildford, tilbød han mig med hunden at følges med ham på hjemturen i det britiske militærfly, der var til hans personlige rådighed, og med hvilket han ville lade bringe et egnet transport bur. Da jeg nåede til Guildford var hvalpen desværre akkurat dagen

før afskibet til Jamaica, men jeg kunne få en anden mindst ligeså god, dog ikke som ønsket gul men harlekin. Jeg afstod, fordi vi altid har foretrukket de gule, men hjemrejste til Oslo som planlagt men alene med generalen og lady Sharp. Stabschefen hos CINCEASTLANT, den hollandske kontreadmiral A. Besnard, med hvem jeg havde forhandlet vore fælles problemer, skulle jeg senere få en del at gøre, og han besøgte os i Oslo, når han deltog i øvelser og konferencer.

På hjemmefronten havde vi fået endnu et barnebarn, idet vores søn og svigerdatter om foråret præsenterede deres lille pige, Camilla. Til hjælp i huset havde Kate hurtigt fået importeret en dansk husassistent, og som erstatning for den savnede Grand Danois frikøbte vi i Molde en et år gammel hunhund af slagsen, Bessie, temmelig vanrøgtet, mager og lidt rygskadet. Den kom i god stand hos os og blev et pragtfuldt familiemedlem de næste mange år.

Foråret og sommeren igennem havde vi naturligvis diverse familiemedlemmer, vore børn og børnebørn og venner hjemmefra på besøg f.eks. til 17' Maj festlighederne og på udflugter i oplandet. Endvidere havde vi selvfølgelig indledt hyppigt selskabeligt samkvem med mine kolleger og vore lokale kontakter i Oslo. Når hovedkvarteret fik besøg af fremmede, maritime notabiliteter og ved flådebesøg i Oslo, tog vi os i hjemmet selskabeligt af gæsterne ved middagsselskaber henholdsvis cocktail selskaber. Vi lejede da ekstra køkken- og serveringsassistance.

I hele September 1975 var jeg igen på farten. Først på orienteringsbesøg på forsvarets institutioner og anlæg rundt om i Troms og Finnmarken herunder en heldagsorientering fra Højbuktknoen langs grænsen til Sovjetunionen. Pudsigt at opdage, at man dér befinder sig længere Øst på end Istanbul. I fortsættelse af orienteringen overværede jeg med Fregateskaden fra Harstad øvelse Flotex 75 om bord i KNM STAVANGER og KNM BLINK i farvandene Nord for Lofoten, og tog derfra direkte til øvelse Botany Bay i Østersøen.

I oktober blev to af mine stabsofficerer udskiftet med norsk orlogskaptajn H. Mallaug og af dansk orlogskaptajn K. Larsen som adjutant. Vi markerede omskiftningerne ved en reception hjemme med 116 gæster incl. de pågældendes nærmeste kontakter og deres ægtefæller.

I Oktober havde jeg den ære ledsaget af Kate at blive inviteret af "The officers of the Royal Navy, Royal Marines and the Women's Royal Naval Service" til at deltage i den årlige Trafalgar Dinner (jf. side 60) og holde festtalen for admiral Lord Nelson. I medfør af den danske kapitulation på Københavns Red den 2' April 1801, og eftersom aftenens vært, den ældste RN officer, var chef for hovedkvarterets signaldivision, måtte min pointe naturligvis være opfindelsen (og den senere udvikling) af "the unreadable signal" (fra Parker til Nelson), men hvad jeg ellers fik sagt var absolut ærbødigt og ærefuldt.

En anden ærefuld oplevelse fik jeg som inviteret, ekstraordinært medlem af "Norsk Ancorite Club", som var dannet af de norske søofficerer i England under krigen og som havde kong Olav V som medlem. Første gang jeg deltog i et møde og den påfølgende middag blev jeg placeret ved siden af kong Olav og fik derved en ganske hyggelig og munter samtale med ham. I anledning af hans tilstundende, runde fødselsdag havde man fra Sverige netop ladet forespørge, hvad han evt. kunne ønske sig som gave. Dertil havde han svaret, at "de kunne jo give ham Herjedal og Jämtland igen!"

Officererne fra hvert af de i hovedkvarteret repræsenterede nationer afholdt hvert år i nationalt regi en fest med middag og bal for alle hovedkvarterets officerer, altid meget muntert og vellykket. Formanden for den danske sammenslutning var oberst H. Gram, der hvert år sørgede for dansk succes. Vi bemærkede med undren, at de yngre danske officerer af hæren, som der ellers var temmelig mange af, alligevel næsten ikke sås ved de fremmede arrangementer. En undersøgelse opklarede, at den overraskende årsag angiveligt var, at deres ægtefæller ikke kunne klare sig på engelsk.

Den 10' nov. Mortens Aften introducerede vi som fast årlig tradition hjemme at samle alle danske søofficerer ved hovedkvarteret og deres ægtefæller til middag med dans. 14 dage senere, samlede vi lidt mere adstadigt: CinC Sir John Sharp, den danske ambassadør Thrane, den norske Forsvarschef og chefen for Søforsvaret samt hovedkvarterets ledende søofficerer alle med damer.

Af Kates gæstebog fremgår, at vi under de knapt 4 års stationering i Norge har holdt 1-3 middags-selskaber om måneden, ca. hver tredje som "formal dinner", så Kate sørgede for, at både familiens, flådens, Danmarks og NATOs renommé blev brakt forsvaret med charme, kniv og gaffel.

Midt i December 1975 deltog jeg på CINCNORTH's vegne i ACLANT Commanders Conference i Norfolk Virginia, hvor relationerne ved operationer i Norskehavet og Ishavet, i et par dage blev indgående behandlet, og hvor nær kontakt også til Commander U.S. Striking Fleet Atlantic, Vice Admiral Shanahan U.S.N. blev etableret. Som repræsentant for den europæiske Nordkommando oplevede jeg at blive behandlet noget nær fyrsteligt. Indenfor baseområdet i Norfolk fik jeg i min ophøjede ensomhed stillet til rådighed en stor, fuldt udstyret villa (én af dem der i sin tid af hver stat var bygget til en verdensudstilling) med kok, steward, chauffør og bil.

Jeg nåede hjem til Oslo lige før Jul., hvor vi naturligvis havde fornøjelsen af hele familiens besøg i Jule-Nytårsperioden med sne, ski og kælke. Dermed sluttede så årets mange besøg af liggende gæster af fremmede og familie. Antallet dette første år blev i.h.t. Kates gæsteliste i alt hele 376 overnatninger.

I Januar 1976 var jeg igen i U.S.A., for (i rollen som CINCNORTH) at deltage i en større stabsøvelse ("Establish Contact"), der var arrangeret af SACLANT i war-simulatoren på Naval War College i Newport. For mig også et interessant gensyn med de kendte lokaliteter fra mit år som elev dér på Naval Command Course 17 år tidligere (jf. side 49)

Langt væsentligere var det, at jeg i øvelsens medfør blev opmærksom på, at den canadiske brigade jo var øremærket for indsats i Nordnorge (jf. side 72), medens et britiske kontingent Royal Marines uafhængigt deraf under anden kommando var øremærket til Island. Efter samråd med Rear Admiral Helset (den maritime chef i Nordnorge og gammel MTB-kollega) anbefalede jeg, at disse intentioner blev nøjere efterprøvet, d.v.s. om udrustning og topografi kunne tillade ombytning af påtænkte indsatsområder, fordi tidsfaktoren øjensynligt kunne vinde stort derved. I givet fald kunne de to styrker ellers paradoksalt nok ligefrem passere hinanden på modsat rettede kurser på vej til indsats.

Netop hjemkommet fra USA blev jeg stærkt engageret i forberedelserne til og afviklingen af Nordkommandoens (AFNORTH)s store, årlige stabsøvelse "Viking Shield", med deltagere fra alle nationale- og NATO kommandomyndigheder i Nordeuropa.

Også på hjemmefronten medførte det yderligere øget, selskabelig aktivitet med cocktailselskab for en større gruppe og middagselskaber for samtlige deltagende, engelske, danske, tyske og norske admiraler og deres ægtefæller, herunder Flag Officer Scotland and Northern Ireland, Sir Antony Troup and lady Troup, som jeg kendte fra besøget med fregateskadren i Portland i 1969 (jf. side 67). Endvidere havde vi boende Flag Officer Denmark (min gamle kadetkammerat nu Kontreadmiral H.Marius Petersen og hans kone Musken)(Jf. side 17, 20, 48, 55 og 56).

Han fik i øvrigt under opholdet i hovedkvarteret et hjerteanfald og måtte indlægges på hospitalet i 3-4 uger derefter. Musken blev boende hos os imedens.

Det daglige arbejde i Naval Deputy's office hjemme i hovedkvarteret omfattede bl.a. at overvåge og at deltage i udarbejdelse og ajourføring af Nordkommandoens (AFNORTH)s operative, planer med

maritime islet og koordinering med både underlagte og sideordnede NATOMyndigheders planer f.eks. mineplaner og modtagelse og indsættelse af forstærkninger fra England, U.S.A. og Canada. Især sidstnævnte aspekt krævede nøje både "joint" og "combined" (flerværns og multinational) koordinering.

Jeg blev herunder meget opmærksom på svage punkter i planlagt, også taktisk samvirke, og fik derved identificeret enkelte fællesnævne, hvoraf jeg derefter især koncentrerede mig, om én; den sårbare vanskelige og tidskrævende iværksættelsesfase både for minering i danske farvande og for eventuel landsætning og deployering af forstærkninger i Nordnorge og Vestjylland.

I tråd dermed, blev jeg allerede i Februar, med reference til øvelse "Establish Contact" (se ovenfor) af den britiske Flag Officer Carriers and Amphibious Ships, Commodore R.Franklin R.N. (som jeg lige havde mødt under øvelsen i Newport) inviteret til sammen med ham i dagene 8'-11' Februar om bord i HMS HERMES og i land men nu i Nordnorge (i stedet for Island, se side 80) at følge landsætning og deployering af et kontingent Royal Marines, i land sammen med norske Kontreadmiral Helset, COMNAVNON. Adskillige, nyttige erfaringer registreredes, og det var tilmed klart, at fællesnævneren for taktiske svagheder ved vore operative planer var mangel på helikoptertransport af tungt materiel såsom armerede køretøjer, kanoner og miner, således som ellers udviklet under krigen i Korea.

Jeg indforskrev derfor opdaterede data for de evt. egnede Sikorsky "Chinook" versioner fra United Technologies Corporation i Stratford, Connecticut, USA., og iværksatte et studie af mulighederne for præcisions-udlægning af de virkelige, planlagte minefelter samt nedsættelse af tidsforbrug og sårbarhed ved transport direkte fra depot i baglandet til udlægning til søs, uden at skulle læsses på lastbiler, transporteres ad landevej, omlades til skib i havn og sejles til feltet. Som udgangsparametre kunne hver helikopter tage 11 tons og navigeres elektronisk med ned til ca. 10 meters nøjagtighed.

Uundværligheden var indiskutabel til lands ved landsætning, deployering og evakuering af materiel og tropper over ufremkommeligt terræn og/eller, hvor tiden var presserende.

I foråret 1976 fandt vi i privatlivet en lovende, gul Grand Danois hvalp af norsk avl, Samson, og havde så igen i alt tre hunde, idet vi foruden nu to Grand Danois fortsat også havde vor søns lille sorte gravhund, som vi havde overtaget, da han som student var flyttet ind på studenterkollegium i efteråret 1973, da vi flyttede til Kiel.

Jeg har altid haft et nært tilknytningsforhold til vore hunde og værdsat deres betingelsesløse hengivenhed.

Hjemkommen i begyndelsen af Maj fra den årlige SHAPEX i Mons havde vi først på sommeren bl.a. besøg af hele familien Bøje Christiansen, der havde været særligt venlige og hjælpsomme overfor Kate, da hun i vinteren året før var efterladt alene i Kiel (jf. side 75).

Sidst i Juli anløb STANAVFORLANT Oslo. Chef var Comodore J.M.H. Cox RN.

Besøget gav ikke anledning til andet end komplimentære visitter og selskabeligt samvær.

Selv var vi værter ved et cocktailselskab for 160 gæster på den store terrasse i haven.

I September 1976 afvikledes en stor NATO-øvelse TEAM WORK med både hovedkvarterer og "live forces", simulerende et massivt, især søværts angreb på Skandinavien. AFNORTH skulle foruden sin egen NATO-rolle etablere separat hovedkvarter og kommando for den angribende, Orange magt, herunder de virkelige styrker af US Navy og Royal Navy. CINC pålagde mig hele hvervet som Commander Orange Forces og alt, hvad dette måtte indebære.

Jeg fik dertil rådighed over en tilstrækkelig del af krigshovedkvarteret og et udmærket hold officerer. Plotterpersonel måtte jeg supplere op fra det danske Kvindelige Marinekorps og Kvindeligt Flyvekorps, norske Marineplottere og britiske WRENS. Pudsigt var det, at mellem de danske KMe-re, der mødte, var min egen datter Annette, der som Kvindelig Mariner var uddannet som frivillig plottergast i Forsvarskommandoen .

Øvelsen gennemførtes med udmærkede resultater i form af gode erfaringer, og jeg havde naturligvis sørget for, at Orange satte ind på NATOs ømme punkter. "Post Exercise Conference" afholdtes i Amsterdam den 30' Sept. Relationerne til US Striking Fleet Atlantic og Royal Navy Carriers and Amphibious Ships havde fungeret eksemplarisk, og chefen for Striking Fleet, Vice Admiral J. Shanahan U.S.N. inviterede mig til midt i Oktober at følge en periode hos Rear Admiral J.C.Dixon, Commander Carrier Group Six, om bord i hangarskibet USS J.F.Kennedy og hos ham selv i kommandoskibet USS Mount Whitney samt i land under en landsætningsdemonstration den 14' Okt. ved Oxbøl på Jyllands Vestkyst, hvilket jeg naturligvis med glæde efterkom. Landgangen blev i øvrigt vist i dansk TV.

Efter en rundrejse i Oktober til Bonn, Glücksburg, Kiel, Vandel, Karup og Århus for uformelle drøftelser med de dér lokaliserede NATO- og nationale myndigheder genåbnede jeg ved personligt brev af 2' Dec. til min gamle bekendt Helmuth Klose (jf. side 29, 58, 68 og 74), nu Flag Officer Germany/ Kommandant der Flotte, og med kopier til mine andre gode bekendte: v. Schröter (COMBALTAP), H.M.Petersen (Flag Officer Denmark) og Steimler (COMNAVSONOR) et ældre fælles problem, som var i hårdknude; sagen om etablering af én fælles u-båds operativ autoritet i Skagerak området.

Som "katalysator", til hvem alle implicerede havde tillid og ingen mistanke om særinteresser, lykkedes det mig at få indgået bæredygtige aftaler og sikkerhedsproblemerne løst.

I fortsættelse af min deltagelse i SACLANT Commanders Conference i Norfolk Virginia i November konsulterede jeg 18' Nov. Boeing Vertol Company i Philadelphia om diverse, relevante fakta vedr. lufttransport som bidrag til vort studie af muligheder for forbedring af de militære transportforhold i vort område. Jeg bevarede det følgende halve år den derved etablerede forbindelse til Vice-president F. Doblhoff, Boeing International Corporation i München, som stod til rådighed med opdaterede oplysninger og demonstrations-film om Chinook helikopterne.

I hele Jul- og Nytårsperioden kunne vi glæde os ved af have alle vore børn og børnebørn samlet hos os i huset Prinsessealleen 18 på Skøjen, og der var både kælke- og skiføre. En rigtig dejlig Jul.

1977 bragte mange omskiftninger og ændringer, især fordi CinC general Sir John Sharp døde og blev efterfulgt af general Sir Peter Whiteley RM, der tidligere havde været stabschef, men som i mellemtiden var blevet afløst som stabschef af major general L.Dixon UKA.

Direkte efter den årlige øvelse "Viking Shield" afholdtes konferencen "Northerly Sea Breeze", hvilket det år medførte et ekstraordinært stort antal fremmede deltagere. Den mest senior var Vice Admiral Sir Anthony Troup, Flag Officer Scotland and Northern Ireland samt COMNORLANT, (jf. side 67 og 80), så jeg overtalte ham i forvejen til med vores støtte at påtage sig hvervet som chairman på konferencen, selvom hans foresatte CINCEASTLANT var repræsenteret på mødet. Samtidig inviterede vi ham og Lady Cordelia Troup til at bo hos os under øvelsen og konferencen, og vi fik i dem et par meget gode, personlige venner.

På hjemmefronten havde Kate vist ligeså travlt, som jeg i hovedkvarteret, idet vi holdt "formal dinner parties" både den 25' og 27' Januar for tilrejsende tyske, engelske og danske samt lokale, militære og diplomatiske notabiliteter, inklusive den danske og den tyske ambassadør.

I familielivet var vores datter Birgitte og hendes familie nu bosat oppe Nord på i Dorotea i Sverige på højde med Umeå, hvor vores svigersøn havde overtaget en lægestation. Der besøgte vi dem midt på vinteren.

I begyndelsen af Marts deltog jeg i København i et "Law of the Sea"seminar med Udenrigsministeriet.

Fra hovedkvarteret i Oslo havde jeg den glæde, på anmodning derom, at kunne hjælpe min gamle, norske MTB-kollega, nu kontreadmiral C. Herlofson (jf. side 27) Generalinspektør for Søforsvaret med tekniske, operative og personelmæssige fakta og erfaringer med danske fiskeriinspektions-skibe, idet Norge stod overfor at ville introducere tilsvarende skibe og tjeneste.

I løbet af foråret 1977 blev vort studie om helikopter-transport færdigt og i Juni tilsendt de relevante nationale og NATO-myndigheder. Da jeg var bekendt med, at den danske hærs materielmyndigheder netop overvejede modernisering af hærens bjærgnings- og transporttjeneste, tilsendte jeg også formanden for den pågældende styringsgruppe et eksemplar af relevante afsnit.

Vi pegede specielt på Boeing CH-47 Chinook helikopteren, som ubesværet udrettede rene mirakler i Vietnam, og hvoraf ca. 60 stykker var tilknyttet US Army i Vesttyskland.

Anvendt til udlægning af planlagte minefelter til søs ville den dertil nødvendige tid kunne reduceres til mindre end en tiendedel, og samtidig ville eventuelle forhindringer og risici ved den sårbare og farlige transport af minerne ad landeveje og havneområder kunne undgås.

Studiets omhyggelige, men teoretiske resultater var underbygget af amerikanske erfaringer og mine personlige observationer ved overværelse af realistiske feltøvelser, (undtagen de facto mineudlægning i Danmark), men med det øremærkede, canadiske kontingent i Petawawa i Canada, (jf. side 72) med US Marines i Quantico i Virginia og landsætning fra USS J.F. Kennedy på den Jydske Vestkyst samt med britiske Royal Marines landsætning fra HMS Hermes og deployering i Troms i Nordnorge. Et betydeligt antal Chinook 47 var nu i overskud i U.S.A. og kunne købes fordelagtigt (eller måske fås som våbenhjælp).

Jeg foreslog og anbefalede, at de tre lande Norge, Danmark og Tyskland hver anskaffede 3 af disse helikoptere, hvorved i alt mindst seks altid ville kunne være operationsklare. Ved behov kunne de hurtigt samles hvor som helst i hele nordkommandoens område ved landsætninger, deployeringer, evakueringer, mineudlægninger, bjærgninger, bygningsarbejder, broslagning, reparationer, o.s.v. og ville i fredstid hver for sig også kunne tjene lignende, endog civile, formål til hverdag..

Jeg opnåede ikke at se nogen effekt af forslaget, men erfarede dog, at Chefen for Søværnet i Danmark ikke ville støtte ideen, idet han frygtede, at det ville medføre politisk krav om reduktion i antallet af mineskibe.

Min kollega af hæren, CINCNORTH's Land Deputy, dansk midlertidig generalmajor af hæren K. Krarup levede en lidt stille, tilbagetrukket tilværelse og ifølge sagens natur også tjenstligt. Han var imidlertid den "ældste, danske officer" i Norge, og det var derfor ham pålagt at varetage alle nationale personsager vedr. udstationeret, dansk, militært personel. Umiddelbart før sin afsked på grund af alder blev han i foråret 1977 afløst af en norsk generalmajor O. Miøen.

Hvervet som "mother superior" for alt, tilkommanderet dansk personel af alle grader og værn blev så pålagt mig med de dermed følgende tilsyn og pligter samt toldfrie beføjelser. Min travle tjeneste som Naval Deputy levnedde ikke tid dertil, så jeg opnåede Forsvarsministeriets tilladelse til at overdrage hvervet til den i hovedkvarteret ældste, tjenstgørende, danske officer af hæren, idet langt det største værnskontingent ikke mindst af subalternt personel var af hæren. Dertil kom, at dansk oberst

af hæren J. Clausen-Hansen, der 7 år tidligere havde været leder af hovedkvarterets "Personel and Administration Division" samtidig, nu med grad af midlertidig generalmajor, kom tilbage som Deputy Chief of Staff Logistics, og dermed foresat for sin egen, tidligere personeldivision, og som derfor i det hele måtte have gode forudsætninger for at varetage personelsager for de mange tjenstgørende især af hæren. Til ham overdrog jeg derfor hvervet, og han var oven i købet lykkelig derfor.

De nævnte usædvanligt mange personelomskiftninger på chefsposter rundt om i NATO, medførte i vort hovedkvarter ganske mange præsentations- og orienteringsbesøg, som alle lagde mærkbart, tjenstligt beslag på alle afdelinger ved briefinger og for mit vedkommende når besøgene var maritimt desuden som nebensgeschäft den forventede, repræsentative, formelle selskabelighed i hjemmet. Til den lettere genre deraf hørte STANAVFORLANTS årlige besøg i Oslo i slutningen af Maj, hvor vi hjemme dette år blot holdt det sædvanlige store cocktail party, det år for 138 gæster, udenørs på terrassen i haven.

Omkring ved samme tid konstateredes behov for afklaring af modstridende interesser mellem EASTLANT/NORLANT og AFNORTH vedr. operationer og overvågning i Skagerak, Norskehavet og Ishavet inklusive U-bådsoperationer langs Norges Vestkyst. På vegne af CINCNORTH besøgte jeg derfor i Juni i Northwood stabschefen, Rear.adm A.Besnard RNeN (jf. side 78) og derpå i Pitreavie ved Edinburgh COMNORLANT, Vice Admiral Sir Antony Troup (jf. side 67, 80 og 82). Under opholdet i Skotland boede jeg hos Troups i Admiralty House, hvortil de også havde inviteret Kate, som dog desværre havde måttet opgive på grund af sin moders alvorlige sygdom. Besøgenes formål blev uden store vanskeligheder fuldt opnået på gavnlig, samarbejdsvillig vis. Aftenen før min afrejse afholdt Troups et festligt, ærke-skotsk selskab med alle de lokale gæster i skotske nationaldragter.

Samme forår (1977) deltog jeg med vore to Grand Danois, Bessie og Samson i et hundestævne med konkurrencer i Haugesund. Jeg havde hele foråret trænet hundene i "obedience" og havde den fornøjelse, at parret vandt bronzemedalje deri.

I September var jeg endnu en gang i Nordnorge og fulgte den lokale øvelse FLOTEx om bord i U-både og i Ministrygereskadren samt på Skrolsvik Fort og Harstad Sjøforsvarsavsnitt og derpå i motortorpedobådene og i fregatten STAVANGER.

14 dage senere besøgte jeg under en tilsvarende, lokal øvelse "Botany Bay" de nye danske og tyske motortorpedobåde, af WILLEMOES og ALBATROS klasserne samt MOBA i Østersøen.

På samme rejse overværede jeg en øvelse "Arrow Express" på Midt-Sjælland, med luftlandsatte, britiske tropper, hvilket også indebar et hyggeligt gensyn med den tidligere stabschef i AFNORTH, nu Lt.general Sir Peter Hudson, som nu var Deputy CinC United Kingdom Land Forces.

I Oktober deltog jeg som sædvanlig i SACLANTs årlige Commanders Conference i Norfolk Virginia med opdateret bidrag om forhold Nordatlanten, Norskehavet og Ishavet.

Hjemme i Oslo fik vi i November tiltrædelsesbesøg af Vice Admiral Shannahans afløser som Commander U.S.. Striking Fleet Atlantic; Vice Admiral W.L. McDonald USN. Han rejste rundt på tiltrædelsesbesøg om bord i destroyeren USS SPRUANCE. Til dette besøg knyttede sig en ret speciel, lille, privat tildragelse.

Min "principal staf-officer", den amerikanske captain D.L. Jensen USN var bekendt med, at Kate ønskede sig en high poster canopy bed (himmelseng), som vi kendte dem i Vestindien og havde sét i et amerikansk katalog. Capt. D. Jensen USN havde en gang sagt, at en sådan kunne han da skaffe ved lejlighed. Sagen stort set utopisk og nærmest mént som en spøg. Nu havde han imidlertid orga-

niseret det hele, anskaffelse, aftale med chefen for USS SPRUANCE, commander J.P. Cormarck USN og ombordbringning i Norfolk af den store forsendelseskasse. Dimensionen kunne ikke passere lugerne ned under dæk om bord, hvorfor chefen havde ladet den surre op ad skottet i sin egen beboelse, hvor den ikke var til ulempe for tjenesten om bord, og nu var den så her!

Både skibschefen og admiralen havde benyttet dennes Europa rundfart til at sende deres ægtefæller samt admiralens datter som turister til de steder, der blev anløbet af USS SPRUANCE.

Til det middagsselskab jeg i besøgets anledning naturligvis afholdt for Vice Admiral Mc Donald og skibschefen den 15' Nov. og hvortil CinC, General Sir Peter og Lady Whiteley samt chefen for den norske Forsvarsstab Vice Admiral O. Åkeness og frue, hovedkvarterets tyske chef for operationsafdelingen Konter-admiral E. Noodt og frue, captain D. Jensen og frue, og altså chefen for USS SPRUANCE Commander og Mrs. J.Cormack samt datteren Miss Toni McDonald og som kavaler for hende en dansk søløjtnant P.B.Sørensen, som jeg vidste, var elev på den norske stabsskole i Oslo.

Det vakte almindelig munterhed da Mrs. Cormarck under middagen udbad sig sin mands forklaring på, at han havde sejlet rundt i ugevis med Kates seng i sin kahyt.

I slutningen af November/begyndelsen af December samme år (1977) aflagde jeg periodisk orienterings- og koordineringsbesøg hos COMNAVBALTAP (i Karup) Vice Admiral H.von Schröter, Flag Officer Germany Vice Admiral H. Klose i Glücksburg, COMGERNORSEA Rear Admiral H. Meyer-Abich i Wilhelmshaven samt i Forsvarsministeriet i Bonn ved Rear Admiral H.Vohs.

Jeg kunne derunder bl.a. orientere dem om den i det norske Storting netop vedtagne Forsvarslov, som bl.a. indeholdt afsnit om normalisering af norsk/tyske forhold i NATO. Samtidig kunne jeg orientere om NATO kommandoens (AFNORTHS) holdning dertil.

Kort efter min hjemkomst derfra besøgte den tyske NATO ambassadør O.E. Heiperts og frue Oslo og han hovedkvarteret for tilsvarende orientering, og den 9' Dec. kunne vi om aftenen til middag med relevante norske, tyske, amerikanske og engelske militære gæster til middag hjemme hos os uformelt diskutere sagen og fremtiden. Ved kaffen talte damerne om noget andet inde ved siden af.

Julen i Oslo 1977 blev lidt mere stilfærdig end tidligere og vi var færre samlet på grund af Kates moders sygdom, men vi havde det fint med sne ude og hyggeligt inde med Annette og Jan og hans kone og lille Camilla,

I 1978 lagde aktiviteterne i Januar omkring øvelse Viking Shield særlig stort beslag på hovedkvarteret, bl.a. fordi stedfunden rotation på mange chefsposter rundt om i NATO i det forløbne år animerede til deltagelse på højt niveau. Udover ved øvelsen at blive gjort bekendt med aktuelle problemer og tiltag vedr. forsvaret af Nordeuropa ønskede deltagerne lejligheden udnyttet til også at mødes personligt og uformelt ved gensidig orientering om facts og synspunkter at afklare eventuelle forhold af fælles interesse.

Belejlighedsvis muligheden herfor skulle jeg som Naval Deputy sørge for, for Admiral H.E. Shear USN (CINCSOUTH), Vice Admiral C. Rusby RN (COMNORLANT), Vice Admiral D. Loram USN (D/SACLANT), Vice Admiral S.S. Thostrup RDN (COMNAV DEN), Ambassador A.Svart (NAC), Ambassador J.B.Engle (HQACLANT), Lt.General H.Schwiethal FGA (D/COMBALTAP), Rear Admiral H.M. Petersen RDN (FOD) og Redaktør N.J. Haagerup.

Vi gjorde det ved at invitere dem alle 9 plus fire medfølgende ægtefæller til middag (informal) hjemme hos os selv, uanset, at det tilfældigvis blev på Kates fødselsdag den 24' Januar.

Alt blev vellykket, både Viking Shield, middagen og de uformelle, venskabelige samtaler.

I fritiden udarbejdede jeg et skitseprojekt til udvidelse af huset hjemme i Birkerød, når vi kom hjem til efteråret. Kate havde ræsonneret (og resolveret), at nu blev vi kun to hjemmeboende, så nu skulle vi have noget mere plads! Hendes fætter, som var arkitekt, havde givet os den ide at flytte spisestuen ned i underetagen i den store legestue med havedøren, lægge nuværende køkken til entreen og indrette nyt stort spisekøkken i den nuværende spisestue. Vi fulgte forslaget og tilføjede en stor havestue udenpå pejsestuen, lagde et af de fire kamre til soveværelset som påklædningsværelse, indrettede et anretterkøkken i underetagen ved den nye spise/gilde stue og lavede udgang fra det nye køkken til løbegården. Jeg færdiggjorde skitseprojektet og entrerede med et entreprenørfirma om arbejdets udførelse, begyndende til efteråret (Sept.) når vi kom hjem.

I hoverkvarteret i Kolsås afholdtes den vinter bl.a. et storstilet karneval, hvori vi naturligvis deltog. Vi var, syntes vi selv, særdeles vel udklædte og udstyrede som Hyrdinden og Skorstensfejen.

I vinteren 1978 genåbnede jeg ved personlig korrespondance med alle de maritime, nationale og NATO chefer, som Nordsøen rundt var implicerede, en udestående, ældre sag vedrørende visse operative beføjelser og ansvar i Nordsøen og Norskehavet, som uafklaret var gået i hårdknude på grund af stærkt divergerende interesser og synspunkter. Sagen fandt derpå omsider sin løsning i mindelighed, og jeg følte det som en personlig tilfredsstillelse, at have kunnet medvirke dertil.

I April 1978 døde min tante Ingrid Struckmann, (jf. side 9) og som eneste slægtninge måtte Kate og jeg varetage også en del praktiske forhold ved begravelsen og især ved afviklingen af det store hjem og bohave sammen med højesteretssagfører Bondo Swane som executor. Vi måtte derfor begge forblive i København en uges tid, Kate dog adskilligt længere.

I slutningen af April var jeg i Aalborg, Kiel og Wilhelmshaven og overværede til søs øvelserne Blue Harrier og Bold Game i norske, tyske og danske enheder, herunder den nye tyske mineskibsflotille (Capt. W.Brost) med nyt, sophisticated MCM (mine counter measures) udstyr, samt norske KNM VIDAR og det nye danske mineskib LANGELAND. Sidstnævnte imponerede ved så komfortable underbringelsesforhold, at jeg (for spøg) i min signalrapport anbefalede, at denne skibstype burde have kaldesignaler begyndende med bogstavet HOTEL.

Den nye, tyske FPB-flotille (Capt. B. Liebig) imponerede ved særdeles kompetent elektronik, som dog under mit ophold i FGS S-42 ILTRIS (Lt.cdr. K. Houtrouw) ved et strømsvigt viste sig at være ligeså hjælpeløs som kassedamen i et supermarked, fordi der ikke var noget manuelt back up. Helt uacceptabelt for en militær enhed, der er ude på skrammer, syntes jeg, og det ville blive ændret.

I fortsættelse deraf deltog jeg i begyndelsen af Maj i SACLANTS konference Northerly Seabreeze i Den Helder i Holland.

Det var her, at jeg bl.a. men under agendaens pkt. "diverse" fra småtingsafdelingen foreslog og vandt gehør for at invitere en dansk u-båd med i STANAVFORLANT, når Danmark ikke kunne stille en fregat, således at der alligevel mødte et nationsflag, hvilket er hovedformålet, og de øvrige skibe kunne så øve sig med den lidt vanskeligt detekterbare, lille u-båd. (Jf. side 59)

Ligeledes refererede jeg, at det var mit indtryk fra ophold i forskellige skibe, at de konkurrence-skydninger, der af og til holdtes mellem allierede skibe, ikke af besætningerne opfattedes som fair, eftersom kanoner, udstyr og ammunition ikke var ens, hvorfor konkurrencerne nærmest kun tjente som fabrikant-landenes reklame demonstrationer. Det er mit indtryk, at skydeøvelserne derefter ændrede karakter af "konkurrencer".

Fra Den Helder fortsatte jeg direkte til SHAPE i Mons i Belgien og deltog i SHAPEX 78, som dog ikke gav anledning til indlæg eller nye tiltag fra AFNORTHS side.

Da min tjenesteperiode i AFNORTH var på det sidste, aflagde jeg, for at afklare alle sidste, løse ender, i midten af Juni besøg i Northwood hos CINCHAN/EASTLANT ved stabschefen Rear Admiral C. Krijger (RNEN) og derefter hos COMNORLANT (Flag Officer Scotland and Northern Ireland) Vice Admiral C. Rusby RN i Petreawie i Skotland, der nu havde afløst Vice Admiral Troup, og hos hvem jeg også overnattede i Admiralty House.

Undervejs havde jeg gjort nogle timers ophold i York, hvor lederen af de igangværende arkæologiske udgravninger af vikingebyen i Coppergate, Mr. R. Hall fra York Archaeological Trust var så venlig at give mig en glimrende briefing og omvisning, som i yderligere høj grad stimulerede min store interesse for vikingetiden (jf. side 32 om Sejerø og 73 om Old Sarum).

Den 29' Juni døde Kates moder i København, hvor vi derfor tilbragte nogen tid.

Til vores sidste sommer i Norge havde både vi og vores ældste datter Annette samlet al tilgodehavende ferie og planlagt en rejse gennem hele Norge ikke mindst Nordnorge. Vi pakkede vores store Ford station-waggon og drog til Trondhjem for indskibning med hurtigruten til Nordnorge. Ved ombord-hejsningen tabte kranen imidlertid den fuldt lastede bil, som faldt ned og blev hængende på lønningen med bagenden hængende udenbords, men som dog efterfølgende blev løftet helt indenbords lige inden afsejlingen. Jeg skønnede, at bilen nok kunne gøres køreklar oppe Nord på, og et undervejs tilkaldt mekanikerhold fra Ford klarede det da også på dækket under et par timers ophold i Narvik, blot hang derefter den ene forlygte og dinglede, og benzintankens kapacitet var halveret ved indtrykning. Morsomhederne indtraf først ved hjemkomsten til Oslo en måned senere. Den norske autoforsikring ville ikke dække skaden, fordi vognen de facto havde forladt "Norges heilige jord", da skaden skete. Søforsikringen afslog også, fordi vognen ikke var kommet om bord men hang i luften da uheldet indtraf. På grund af min diplomatiske status og ambassadens intervention indvilligede så omsider rederiet i at dække reparationerne. Rimeligt nok syntes jeg.

En god og dejlig oplevelse var det derimod, at også Kate og Annette fik set de imponerende fjorde og midnatssolen, inden vi blev sat i land i Honingsvåg.

På Nordkap oplevedes hvorledes havgusen pludselig, selv om sommeren, kan komme iskold væltende in og gøre alt usynligt. Turen derfra ind over Finnmarksvidda over Karasjok og Kautokeino mod Skibotn gav dem også indtryk af viddernes storhed, samernes festlige søndags- dragter og fjeldsider, der pludselig bliver levende når kæmpe flokke af rener sætter sig i bevægelse.

Ad lange veje og fodstier over både finsk og svensk territorium og en sø i en lejet båd nåede vi frem til den stenstøtte i et moseareal i ødemarken, hvor Norge, Sverige og Finland mødes i eet punkt:

"Treriksröset". Jeg overraskede dér (for en gangs skyld glædeligt) familien ved at trække en flaske Champagne op af rygsækken.

Sammen med utallige natur-indtryk og oplevelser fra turen ned gennem Norge huskes også Nidaros Domkirken som på ufattelig vis har kunnet rejses dér for 800 år siden og de historiske festspil i Stiklestad om hændelser i vore nordiske landes fælles, fjerne fortid.

Med udgangen af August 1977 udløb min tjenestetid som Rear Admiral og Naval Deputy for the Commander in Chief Allied Forces, Northern Europe. Til alle, som vi havde haft med at gøre i hoved- kvarteret og i Oslo, sagde vi farvel ved en samlet reception i officersklubben den 31' August kl. 1230 og afrejste direkte derfra til Danmark.

Dagen efter tiltrådte jeg formelt, nu igen som kommandør, tjeneste på Hlmen og overtog posterne som Søværnets Taktikinspektør og Chef for diverse skoler m.v.

Huset og haven hjemme i Birkerød havde ikke haft godt af vort 5 års fravær, selvom vores søn havde boet der det sidste år med sin kone og deres lille pige, efter at lejeren var fraflyttet i utide. Huset skulle dog alligevel gennemgå både istandsættelse og om- og tilbygning som forberedt.

Haven kastede jeg mig selv over med ildhu. Den samt alle dyrene, der færdedes i den, d.v.s. stedets rævefamilie og egern, søens svaner samt vildænder i massevis, blishøns og en enkelt fiskehejre, blev min dominerende hobby og fritids- beskæftigelse de næste 25 år. Haven blev i løbet af et års tid helt restitueret. Alle søens svømmefugle og vore store hunde fik jeg med tiden vænnet til at færdes fredeligt mellem hverandre på plænen ned til søen, og alle ”gæsterne” kom til fodring, når jeg fløjtede et særligt signal.

Huset kunne vi i Sept. ikke rigtig flytte ind i foreløbig på grund af den forestående ombygning. Det meste af vort bohave måtte opmagasineres i det store rum i underetagen ud til græsplænen. Fra det tidspunkt, hvor håndværkerne med store forsinkelser tog fat, og i det følgende halve års tid boede vi næsten kun i soveværelset og det rum, der for tiden tjente som køkken. Pladsen bag huset blev opgravet for fundamenterne til tilbygningen, vinduerne fjernet og store huller åbnet i ydermurene for fremtidige døre, og så satte vinteren ind for alvor med frost og megen sne. Der blev sat plasticfolie for dør- og vinduesåbninger, således at vi dog til nød kunne være i stuen i Julen.

I Januar 1979 graduerede vores søn Jan som læge fra Universitetet i København og tegnede derved familiens 5’ lægegeneration. Det måtte vi fejre ude på Bregnerød kro; hjemme kunne vi ikke være.

Midt i Januar døde vores lille 18 år gamle gravhund Tico, hele familiens pudsige, lille sorte ven. Samtidig strengedes vinteren yderligere med streng frost og rigtig megen sne. Kate rejste fornuftigvis til Jylland for at assistere i barselstiden i huset hos vores datter og svigersøn i Gudum, mellem Struer og Lemvig, da deres søn Henrik blev født. (6’ Februar).

I huset i Birkerød blev varmeanlægget og radiatorerne afmonteret for udskiftning, som dog lod vente flere uger på sig. Jeg og vore to granddanois holdt om aftenen og natten varmen sammen foran pejsen, hvor jeg fyrede med de nedbrudte rester af køkkenskabene, medens sneen nu og da føg ind ved de utætte, blafrende afdækninger af vinduer og døre.. Uden varmt vand blev badet om morgenen lidt afkortet men bestemt ikke mindre opkvikkende. Husholdningen var selvsagt også ret forenklet, men jeg klarede da punktligt at passe min daglige dont på Holmen ved morgen og aften at gå over isen til og fra jernbanestationen i Birkerød.

Jeg mindedes, at den amerikanske officer P. Jeffrey (jf. side 46 og 49), som i sin tid havde assisteret os ved omlægningen af Søværnets forsyningssystem, og som vi siden havde mødt både på Warcollege i Newport og i Pentagon i Washington og privat i Californien, var vokset op ude i det vinter-barske North Dakota, hvor hans fader, der var præst, over skrivebordet havde hængende et lille skilt, hvorpå der stod: ” ’t ain’t no use to grumble and complain, it’s just as cheap and easy to rejoice, for when the Lord sorts out the weather and sends rain, well rain’s your choice”. Det var jo præcis det samme, som vi lærte i kadettiden: ”at sky blødagtighed, at kunne savne og undvære, glad og tilfreds at tage imod livet som det bydes og gives os”(jf. side 19). Jeg hyggede mig da også ved pejsen sammen med de to granddanois, og vi var jo ligefrem privilegerede i forhold til Samerne, som vi havde mødt i Lapland, og som end ikke havde elektricitet til en læselampe.

Da Kate hen mod midten af februar begav sig på hjemrejse fra Gudum, strandede hun i Fredericia, fordi Store Bælts overfarten var indstillet på grund af is. Hun måtte så, klokken 5 om morgenen returnere Nord på med mælketoget til Struer og derfra ved egen foranstaltning tage sig tilbage til forlænget ophold i Gudum.

Søværnets Taktikinspektør og chef for specialskolerne

Min nye tjeneste fra 1' September (1977) var jo en stor forandring. Det var en rum tid siden jeg havde haft med praktisk detail-tjeneste at gøre, så jeg måtte bestræbe mig for snarest at blive opdateret om tingenes tilstand som Taktikinspektør, chef for Taktikskolen, Signalskolen og Fjernkendingsskolen samt Kampinformationsskolen i Frederikshavn og ikke mindst som formand for Søværnets permanente Havarikommission. Institutionen udgjorde Søværnets ekspertise i sømandskab, navigation, kommunikation, kamp- information, og taktik og havde til huse i den smukke, gamle Spanteloftsbygning mellem kanalen og den åbne plads mellem Mastekranen og Søofficersskolen; byggepladsen for flådens træskibe i tidligere århundreder.

At lande på en Flådestation, dvs. i "et kontor med madpakke og telefon" havde umiddelbart virket som at komme fra åbent hav og ind i en andedam, men jeg anså det som en udfordring, som Søværnets "Ridefoged" nidkært at sørge for høj faglig standard indenfor de stipulerede specialområder. Jeg kunne dog ikke frigøre mig for med beklagelse at tænke på de mange, for tjenesten så gode og gavnlige, personlige, internationale kontakter, som nu gik tabt.

Det ansatte personel under taktikinspektøren omfattede i alt 85 personer, og det samlede, årlige antal elever på skolerne var ca. 1900.

Til de nævnte, permanente funktioner kom diverse ad hoc hverv som formand for studiegrupper vedr. kommando-, kontrol- og informationssystemer og formand for modtagelseskommissioner for nybyggede og ombyggede skibe samt foresat for periodevis oprettede fiskeriofficers-kurser.

De første to efterårs-måneder gik dog fortrinsvis med at komme rundt og se og lytte, og mangfoldigheden af tilsynsområder lagde beslag på mere end normal arbejdstid.

I flådens personel var der, alene i min hidtidige ca. 40årige tjenestetid, tydeligvis sket markante ændringer, mærkbare på de praktiske tjenesteområder jeg nu fik fornyet kendskab til.

"Holmens faste stok" og især kærnen deraf, dvs. befalingsmændene på mellemliderniveau havde ændret benævnelse fra "kvartermestre" til "fenriker", så til "specialofficerer", og ved en nyordning i 1970 til "B-officerer", dog uden at deres kompetencer og opgaver var forøget eller ændret fra, hvad der civilt svarer til erfarne håndværksmestre og rekruteret fra stampersonellet, ikke studenter.

Desværre var det meste af gruppens suveræne identitet, prestige, agtelse og tradition gået tabt, og den var nu uniformeret som subalterne officerer uden at være søofficerer. Desværre havde ændringerne også medført en tendens til at gruppen distancerede sig noget fra den praktiske arbejdsleder rolle, der er så essentiel for tjenestens tarv.

Standarden på kommunikationsområdet, optisk, elektromagnetisk, og elektronisk var tilsyneladende ikke helt på højde med forholdene ude omkring i NATO og blev derfor, hvad jeg i første omgang tog fat på.

Jeg udarbejdede derfor og rundsendte i Søværnet, et memorandum: "Kommunikationsstandarden i SVN" dateret 10' Nov.1978 om tilstand og mangler samt behov for midler og indsats også ude på de tjenestesteder, hvor opstramning især var påkrævet. Dette gjaldt ikke mindst elektromagnetisk og elektronisk, fordi vort operationsområde i denne henseende var et af verdens mest mættede, udsatte og true, samtidig med at vor ECM og ECCM formåen var minimal. Sagen modtoges som en velkommen øjenåbner og omtaltes mere eller mindre respektfuldt som "hyrdebrevet".

Kampinformationsskolen i Frederikshavn fungerede helt udmærket, ledet af kommandørkaptajn O. Als og havde også et godt renommé i NATO. Fjernkendingsskolen, som betjente alle tre værn, gav ikke anledning til bemærkninger.

Vort lejlighedsvis Fiskeriofficerskursus blev ret toneangivende og var væsentligt, idet Dansk fiskeri på daværende tidspunkt var endog større end alle andre NATOlandes tilsammen! Jeg sendte lederen, orlogskaptajn S. Martiny til England, hvorfra han bl.a.hjembragte værdifulde engelske fisker-

fiduser om, hvorledes fiskeriinspektion og kontrol kan snydes. Vi konsulterede også ledere og foregangsmænd i danske fiskerikredse i Esbjerg, Hirtshals og Skagen. Endog Fiskeriministeriets inspektører frekventerede vore kurser som elever.

Søværnets Havarikommission

Kommissionens opgave var at opklare årsager til havarier, placere ansvar og udlede læren deraf, samtt til brug for Chefen for Søværnet som straffemyndighed. Omtrent en fjerdedel af min arbejdstid medgik som kommissionens formand til besigtigelser, afhøringer, konsultationer og drøftelser/evalueringer samt formulering af undersøgelsesresultaterne. For at anskueliggøre kommissionens myndighed, status og værdighed og give den behørig pondus, flyttede jeg dens domicil til det statelige kontor Under Kronen. Vi afklarede dér ganske mange sager, nogle meget alvorlige, andre temmelig indviklede og nogle ret enkle og indlysende.

Den 9' Maj 1979 (Helgolandsdagen) blev jeg udnævnt til Kommandør af Dannebrogssordenen.

Huset i Birkerød blev, i løbet af foråret 1979 med færdiggørelsen af om- og tilbygningerne, dejligt, rummeligt og godt, blot havde entreprenøren (som sædvanlig) snydt med materialerne og svindlet. Spærene i taget på tilbygningen (den store havestue) var underdimensionerede og måtte alle bagefter forstærkes med jernbjælker, og elektrikerens penge, som jeg derfor tilbød at betale udenom entreprenøren, som selv fik sine øvrige penge, men i øvrigt gik konkurs.

Udvidet med hele det oprindelige køkkenrum var entréen blevet en "sitting lounge" med polstret armstol, to medaljong-stole, ciffonière, kommode, standur og spillebord, dør til pejsestuen og til det nye køkken, nedgang til underetagen og tre trin op til bade- og soveværelse-fløjen.

Den oprindelige spisestue var blevet et stort spisekøkken med udgang til løbegård og dør til pejsestuen, og derfra dør ud til terrassen og franske skydedøre til den nye, tilbyggede, store havestue med panoramavindue i hele siden mod søen og udgang til havetrappen ned til græsplænen.

I underetagen var den store legestue ændret til rummelig spisestue med 3 vinduer og udgang til græsplænen og siddepladsen mod søen og med rummet ved siden af, viktualierummet, nu omdannet til et lille anretterkøkken med bordplads, komfur, vask og skabe.

I underetagen endvidere et hundeværelse med sovebrikse, et fryser- og køleskabsrum, et vaskerum med vaskemaskine, tørretromle, el-rulle og linnedskabe, et stort værksted til træ-, metal-, elektriker- og malerarbejder, et fyrrum, et pulterrum og en kælder-entré med udgang op til indkørslen.

I den nye spisestue, hvortil vi også flyttede klaveret, kunne dækkes til 14 ved det egentlige spisebord, og ved opstilling af lejede borde i hestesko har vi dér afviklet højtids- og familiefester med indtil 28 deltagere i alt. De helt store begivenheder, såsom vort sølvbryllup, guldbryllup, diamantbryllup og krondiamantbryllup har vi dog fejret i Søofficersforeningen.

I huset kunne nu også huses og komme til deres ret, de smukke gamle møbler, malerier m.v., som vi lige havde arvet efter Kates forældre og min onkel Erick og tante Ingrid Struckmann, og hvortil jeg netop havde indkalkuleret pladser i byggeprojektet, og som vi supplerede ved tilkøb på auktioner. Vort hjem havde derefter et smukt og harmonisk interieur og en særdeles smuk beliggenhed.

Nede ved søen kom sejljollen igen ud, og vores nu 4-årige barnebarn Camilla fik på besøg nogle tidlige indtryk af luv og læ, styrbord og bagbord, bidevind og rumskøds samt af de to store hunde, svanerne og alle ænderne.

Chef for Søværnets Officersskole

Den 1te Februar 1980 overførtes jeg til chef for Søofficersskolen nu Søværnets Officersskole.

Jeg syntes, det var en relevant opgave efter 40 års tjeneste til søs og til lands i 6 forskellige lande, og følte det, som om en ring dermed blev sluttet; så jeg glædede mig til gensynet og til, med vægt i min baggrund at kunne overbevise kadetterne om, at de roligt kunne hænge i, fordi ude, hvor himlen mødes med hav, ville de få brug for alt, hvad vi her kunne lære dem og mere til.

Stor blev derfor min overraskelse og skuffelse over det syn, der mødte mig.

Skolens store flagstang var sort af ælde og mangel på maling, og flaget havde overhovedet ikke været hejst i flere år. Indenfor i foyeren var kadetkorpsets fane, geværer og sabler fjernet. Stativerne stod gabende tomme langs væggene og mindede om en fjern, militær fortid. Sportstøj og rekvisitter lå stedvis og flød på hovedtrappen og i gangene. Vægge var malet i såkaldt psykodeliske, lyserøde og lilla farver, måske passende i et boudoir eller iskonditori men forekom naragtige i et militært akademi. Kadetterne var end ikke ens påklædt endsige reglementeret uniformerede. Adskillige var ligefrem snuskede og virkede usoinerede. Traditionen med oplæsning af dagens morgenbøn med biskop Münters livsvisdom adresseret specielt til søkadetter var blevet afskaffet på de nye B-kadetholds begæring med ministeriets medhold. I stedet kunne på trapper og gange høres højlydt anvendelse af profane og endog latrinære udtryk.

Der var øjensynligt sket et stort skred i den kulturelle standard.

Skolen var ikke mere en militær internat-kostskole, hvor elever døgnet rundt under opsyn får retli-niet belæring, uddannelse, opøvnning og vejledning. Skolen var nu knapt nok et militært akademi til uddannelse af en leder-elite, men nu nærmest blot en dagskole/ kursusinstitution.

Skolen uddannede nu også andre end egentlige søofficerer, og det var derfor navnet havde måttet ændres fra Søofficersskolen til Søværnets Officersskole.

Mine forgængere måtte i årevis have givet op overfor foresattes-, eller uafviselige politiske krav og obskure psykologiske fantasier og/eller simpelthen være blevet tromlet ned af samfundets i tiden almindeligt gallopperende proletarisering.

Den skete uhyggelige forringelse af standard var begyndt med det politiske diktat, at skolen skulle huse også elever til en 2½ års uddannelse til den såkaldte B-officerslinie (jf. side 89), hvilket havde gjort det nødvendigt, at omdanne hele beboelsesfløjen til klasseværelser. Samtidig med at skolen derved blev en dagskole, havde den også fået tilført en stor gruppe af anden akademisk, kulturel og holdningsmæssig standard end før og med udtalt, politisk, ministeriel bevågenhed. Partibog før karakterbog hed det sig. En fremtrædende politiker, øjensynlig ignorant og med komplekser og aversioner havde angiveligt udtalt, at nu skulle søværnets ”junkerklasse” ned med nakken. Hvad jeg fik at se kunne godt nok tyde på vrangforestillinger og destruktiv hensigt. Imellem de såkaldte B-kadetter, som fik en 2½ års B-uddannelse svarende omtrent til yngste klasse A- kadetter, var der imidlertid tydeligvis også nogle, som qva intellekt, holdning og fremtræden nok burde have været på A-linien, men som ikke havde kunnet møde med et studentereksamensbevis. Gruppens præg på helhedsindtrykket dikteredes dog desværre af flertallet.

Det konstaterede, synlige, kulturelle og holdningsmæssige forfald var heldigvis i nogen udstrækning noget, der umiddelbart måtte kunne gøres noget ved, så det begyndte jeg med at tage fat på sammen med min gode og loyale næstkommanderende kommandøraptajn N. Svennevig.

”Drivgods” på trapper og gange blev konfiskeret med konsekvenser. Påklædningen blev ens for alt militært personel, dvs. ”dagens uniform” som anført på opslagstavlen. Fane, sabler og kadetkorpsets geværer kom tilbage i stativerne i Foyeren, geværene dog uden bundstykker (a.h.t. tyveri) men med smukke, hvide parade-geværremme, hvilket min tidligere adjutant i Norge orlogskaptajn K.A. Lar-

sen (nu chef for flådestationens forsyningsafdeling) fremskaffede. Væggene blev igen malet neutralt lyse gule passende til inventaret og de blå betræk på møblerne, og et par store krukker med grønne planter blev anbragt flankerende indgangspartiet i foyeren og gjorde ved deres graciøse form og grønne farve et markant, smukt kontrast-indtryk sammen med fanen og de stive, lige rækker af sorte geværer med hvide remme langs sidevæggene.

Eftersom jeg ”ikke havde overgivet mig”, blev på alle dage, hvor skolen var åben, flaget hejst reglementeret ved flagtid om morgenen og nedhalet, når skolen lukkede. Flagstangen blev malet, så snart vejrliget tillod det.

Genindførelse af den traditionsrige oplæsning af den daglige morgenbøn ved morgenparaden måtte jeg afstå fra, idet B-kadetternes talsmand havde indhentet ministeriets tilsagn om at ville standse det, selvom jeg påviste, at der ikke var tale om deltagelse i bøn men overværelse af en oplæsning. Selv de siamesiske kadetter (Buddhister), som i sin tid var elever på skolen, havde, som A-kadetter kunnet være endog aktivt med dertil uden at tage skade af at høre, at ”kundskab uden dyd har intet værd, og dyd uden kundskab er for lidet for den, der vil tjene under danmarks flag”(jf. side 15). En del af de unge mænd forstod vist heller ikke, at der med dyd mentes karakteregenskaber og færdigheder men opfattede nærmest dyd som noget, der staves med ø.

Som skolechef introducerede jeg, til kadetdetkorpset og efterhånden til alle nye elevhold ved deres ankomst, en enetime med mig til en ”peptalk”, hvori jeg bl.a. gjorde nogle basale, holdnings- mæssige ting klart, herunder bl.a., at jeg ønskede med rette at kunne tiltale dem som ”gentlemen of the sea”, og at de, der ønskede, at det måtte gå dem godt her, måtte gøre sig fortjent også til dét. En af mine, observerede erfaringer ude omkring var, at lydhørhed og troværdighed let går tabt, hvis den optrædendes fremtræden og adfærd er påfaldende eller endog kritisabel. Officerers individuelle fremtræden er væsentlig og betydningen deraf endog øget i internationalt regi.

Endvidere havde et af mine indtryk som skolechef været, at loyalitet tilsyneladende var et lidt diffust begreb for en del af tidens unge, så jeg benyttede disse lejligheder til også at gøre det klart, at den loyalitet, som kræves af en officer indebærer, at han, når en sag er under overvejelse og er fremlagt til drøftelse, skal være tro mod sin overbevisning, også hvis den ikke er populær, men at han, når den, der har myndigheden og ansvaret, har truffet en afgørelse, da skal være fuldt og helt loyal overfor den. Normalt er den, der har ansvaret for øvrigt også den, der er mest erfaren og især bedst orienteret.

Ligeledes påpegede jeg, at tidens almindelige nedvurdering af paratviden, fordi ”alt kan jo slås op i en bog eller nu også elektronisk”, er en grov fejltagelse i vores metiér. I vore dage er forskellen imellem den, der er dygtig, og den der vinder over ham: 10 sekunder.

Jeg brugte som slutning at citere og på væggen projicere Kiplings manende digt ”If”, og anbefalede de unge at skrive sig dets ord bag øret.

Efter et par måneder var kadetterne øjensynligt blevet ret så stolte af skolens ordentlige udseende, for adskillige bad nu om tilladelse til at lade deres familier komme ud og se skolen.

Fra og med den i min tid førstkommende dimittering af et B-hold sørgede jeg for at arrangere det som en værdig og festlig højtidelighed i Aulaen præcis som for A-holdene, og med medvirken af Søværnets Tambour-korps. Alle kadetter blev behandlet ens og kom godt ud af det sammen.

Ved udnævnelsen af A-officerer i 1980 havde jeg den fornøjelse, bl.a. at udnævne søløjtnant nr. 2000 af linien udgået fra skolen siden 1701. (Peter Wessel blev, som sidste mand på årgang 1711 nr. 230. Selv er jeg fra 1943 og nr. 1557).

I forbindelse med udnævnelserne og uddeling af legater blev jeg opmærksom på, at legatkapitalerne i hovedsagen blot havde stået på yderst ringe forrentede bankkonti, nogle af dem i menneskealdre og naturligvis uden nogen form for inflationssikring, hvorfor renteaftakene til uddeling efter-

hånden var skrumpet ind i realværdi til en lille brøkdel af, hvad legatarerne oprindeligt havde sørget for. Et typisk eksempel var et legat fra 1815, hvoraf det årlige afkast til uddeling oprindeligt havde svaret til en officers årsløn nu kun var på et trecifret kronebeløb.. Hvad der var tabt var tabt, men jeg fik da udvirket tilladelse til at ændre legatformuernes anbringelse til velforrentede obligationer og kunne fra året efter uddele i hvert fald fire gange så meget som før. Selv havde jeg i sin tid været så heldig ved lagattildelinger at få dækket udgiften til hele min officersmundering inklusive galla.

Den teoretiske undervisnings niveau var naturligvis forskellig for de to kadetkategorier; for B-kadetternes vedkommende reduceret svarende til deres forhåndskundskaber i de eksakte fag og i sprogene. Lærerne beklagede sig imidlertid også over ofte at måtte undervise A-kadetklasser i gymnasiepensum, især i matematik og fysik. De havde angiveligt tilsvarende erfaringer fra diverse civile læreanstalter, hvor de også underviste, og de mente, at niveauet fra gymnasierne generelt var blevet mærkbart ringere pga. diffuse omlægninger af fag i gymnasieordninger samt indførelse af gruppeeksaminer, der ikke længere konstaterede og dokumenterede individuelle kundskaber.

I løbet af det første semester (vinteren 1980) havde jeg individuelle samtaler med lærerne og overværede lejlighedsvis timer i de forskellige klasser. Inden semesterets afslutning samlede jeg en aften på skolen alle dens lærere til drøftelse af mål og midler samt udveksling af erfaringer og identificering af hensigtsmæssige tiltag, hvor de forskellige fag havde indbyrdes berøringsflader.

Jeg henledte herunder bl.a. opmærksomheden på, at der mærkeligt nok ikke fandtes formuleret nogen egentlig formålsparagraf for skolen, bortset fra ”at uddanne officerer til majestætens tjeneste i flåden”.(1701)

Med den givne lejlighed uddybede jeg imidlertid dette til: At uddanne hver søkadet, som ved intellekt, egenskaber, forkundskaber og færdigheder er egnet dertil, at blive

GENTLEMAN, SØMAND, KRIGER, LEDER, SØOFFICER.

Jeg pålagde alle medarbejdere, i tilslutning til undervisningen i hver deres specifikke fag og formål, at medvirke bedst muligt til at opfylde dette overordnede formål.

Princippet ved uddannelsen af søofficerer skulle billedligt talt, påpegede jeg, være det samme, som når man af grenris binder en riskost. I begyndelsen skal alle et godt stykke ad vejen holdes tæt samlet og ens målrettet, men ende med hver især baseret på deres anlæg at udfolde og nyttiggøre deres individuelle evner i samarbejde med alle de andre.

Mødet afdækkede i øvrigt en række nye lønsomme samarbejds-områder og forløb særdeles tilfredsstillende. Jeg havde til hensigt at gøre dette til en årligt tilbagevendende foreteelse, hvilket der var fuld tilslutning til.

Via læreren i navigation, orlogskaptajn F. Lage, blev jeg tilfældigvis opmærksom på, at det daværende Søkortarkiv ikke længere havde brug for sine 5 opmålingsfartøjer, de såkaldte SKA-både, til søopmåling indenskærs i Grønland, og som derfor ville forsvinde. De havde udmærket navigationsudstyr og aptering til 6-7 mand. Ved hurtig handling opnåede jeg at få 3 af dem til rådighed, efterset og udrustet til praktisk uddannelse af kadetter og ligesom THYRA og SVANEN, tildelt den årligt formerede kadetdeling. Ordningen trådte dog først i kraft året efter min afgang.

Jeg havde allerede tidligt optaget forbindelse med Hærens Officersskole på Frederiksberg Slot, hvor det viste sig, at min bekendt fra den tidlige barndom, nu oberst N.E.A. Møller var chef. (jf. side 3). Vi fik straks etableret et godt, venskabeligt samarbejde, bl.a. med de årlige konkurrencer skolerne imellem i idræt, boldspil og svømning.

I faget kommunikation ville jeg gerne have, at søkadetterne blev fortrolige også med hærens terminologi og sprogbrug på engelsk i NATO regi. Læreren i Engelsk på Hærens Officersskole var en pensioneret britisk brigadier O.G. Pratt. Oberst N.E.A. Møller indvilligede i, af og til at udveksle

brigadieren og vores engelsklærer, som så til gengæld indviede hærens kadetter i maritim kommunikation, som jo altid er på Engelsk.

Med Søofficersskolerne i Norge, Sverige og Finland eksisterede allerede årligt samkvem ved et stort, fælles idrætsstævne med tilhørende kapsejlad og pistolskydning arrangeret af landene på skift. Kate og jeg var med både i Stavanger, i Karlskrona og i Bjørneborg. I Karlskrona havde vi tilmed den ære at møde og spise lunch med Kong Carl XVI Gustav og Dronning Sylvia. Kongen var i øvrigt selv uddannet søofficer.

De fire landes skoler holdt endvidere hver især sidst på vinteren deres årlige kadetbal, hvortil inviteredes de skandinaviske, maritime kadetskolechefer samt fra eget land de to andre værns skolechefer alle med fruer. Endvidere deltog traditionelt især et antal søkadetter fra hvert af de tre andre lande samt enkelte kadetter fra værtslandets to andre værn. Invitation af unge damer til de fremmede søkadetter indbragte vore egne søkadetter forslag til, og ved en soiré med "les lanciers" aftenen før, sørgede vi for, at de alle havde mødt hinanden i forvejen.

Ved ankomsten på festaftenen modtog Kate og jeg hvert enkelt par midt i Aulaen, hvor hver herre præsenterede sin dame. Ved kadetballet hos os inviterede jeg også de herværende marineattachéer fra NATOlande for at markere marinens internationale væsen. Af samme grund udbragte jeg altid ved middagens begyndelse skålen for de repræsenterede 7 fremmede nationers statsoverhoveder i anciennitetsrækkefølge og på de pågældendes landes sprog. (Den finske var svær udenadslære). Eet år faldt vort kadetbal på Dronning Ingrid's fødselsdag. Jeg fik da i forvejen tilkaldt og orienteret den fremmede søkadet, som traditionelt var udpeget til ved middagen at holde en lille takketale, således at han kunne brillere ved at slutte af med at udbringe en lykønskings skål for Dronning Ingrid.

Kadetten, som det år var norsk, slap nydeligt fra det, og jeg skrev omgående og afsendte på stedet et (unclassified operation immediate) signal til Hendes Majestæt, admiralinde, Dronning Ingrid, Fredensborg Slot, hvoraf fremgik, at forsamlede norske, svenske, finske og danske kadetter og deres officerer og lærere ønskede Hendes Majestæt hjerteligt til lykke med fødselsdagen. Dronning Ingrid var så venlig at svare, endog så omgående, at jeg kunne oplæse hendes tak og hilsen netop som afslutning på opmarchen til Fest Polonaisen, der traditionelt indledte selve ballet.

I 1981 fik jeg den oplevelse at udnævne den første kvindelige A-linie kadet, Anne Mette Ruth, til linieofficer (af intendanturlinien). Hun havde uden at kny gennemgået alle skolens prøver og strabadser på lige fod med sine mandlige klassekammerater. Eneste særbehandling havde været separat bad og omklædningsrum (skolens sygelukaf).

Samme år (1981) fyldte det italienske Academia Navale i Livorno 100 år og fejrede det med pomp og pragt, flådebesøg, parader og gigant middag med festivitas. Ligesom cheferne fra alliancens andre søofficersskoler deltog jeg som gratulant; jeg fra Academias "ældre lillebror". (Vores skole er fra 1701, d.v.s. 180 år ældre, og angiveligt verdens ældste af slagsen). Som gave medbragte jeg det store, flotte værk af overarkivar Chr.Berg om den danske flådes skibe, hvortil jeg havde fået udfærdiget en pompøs, italiensk dedikation.

Ved festlighederne i Livorno mødte jeg bl.a. min britiske kollega, chefen for kadetskolen i Dartmouth, Captain Julian Oswald R.N. Vi slog pjalterne lidt sammen og havde det ganske fornøjeligt. Senere skulle jeg få mere med ham at gøre.

Den 1' Januar 1982 blev jeg, med relevante faglige forudsætninger samt erfaringer fra tiden som formand for Søværnets Havarikommission, og medens jeg endnu var chef for Officersskolen, udnævnt til søkyndigt "medlem" af, dvs. dommer i Sø- og Handelsretten og blev fra Januar 1984 endvidere tilforordnet Østre Landsret, indtil jeg fyldte 70 år med udgangen af 1990.

I foråret 1982 skrev jeg på tysk opfordring en længere artikel om Søværnets Officersskole og vores uddannelse af Søofficerer. Artiklen "Die königlich dänische Marine-Akademie" blev med adskillige illustrationer og en tilføjet, engelsksproget oversættelse bragt i tidsskriftet Marine Rundschau nr. 5. Mai 1982, et tidsskrift, der udgives internationalt og læses i alle orlogsmariner.

Sidst i samme måned deltog jeg i det orienterings- og koordinations- møde, som med et par års mellemrum afholdtes mellem skolecheferne for NATOlandenes flåde-akademier. I 1982 afholdtes det på Britannia Royal Naval College i Dartmouth, hvor Capt. Julian Oswald R.N. som jeg jo kendte fra Livorno, var chef ("superintendent"). Som en lille vært-gave medbragte jeg en kopi af det brev, som admiral Lord Nelson skrev til min forgænger, den danske skolechef H.C. Sneedorff nogle dage efter slaget på Rheden den 2' April 1801, og hvor han, med anerkendelse af den danske indsats, forærede skolen nogle af de dekorationer og udmærkelser, han havde erhvervet i Middelhavet og samtidig netop skrev om uddannelsen af søofficerer. Brevet, som er personligt håndskrevet og underskrevet opbevares på Søofficersskolen, men var ukendt i England og vakte derfor begejstring som alt, der kan henføres til Nelson. Julian Oswald blev iøvrigt senere selv Admiral of the Fleet og First Seelord. De øvrige, deltagende kadetskolechefer havde alle netop læst min artikel, så vor hæderkronede, gamle kadetskole var genstand for stor interesse.

Ligesom flere af de andre skolechefer havde jeg kombineret mødet i Dartmouth med et par ugers sommerferie i bil rundt i England, jeg sammen med Kate og vores datter Annette. Som gæster på akademiet i Dartmouth stiftede vi venskabeligt bekendtskab med parret Julian og Ronnie Oswald, og har siden bevaret forbindelsen, især via Annette, som viste sig tilfældigvis at have fødselsdag samme dag som mrs. Ronnie (senere Lady) Oswald.

I Syd England besøgte vi naturligvis bl.a. igen Old Sarum (jf. side 73) og diverse andre, historiske lokaliteter, herunder William Shakespeares hjem i Stratford-on-Avon, universitetet i Cambridge og domkirken i Winchester, med Svend Tveskægs søn; Knud den Stores sarkofag (jf. side 74). Undervejs besøgte vi også familien Firth i Shawford og overnattede hos dem (jf. side 67).

Med min 62 års fødselsdag den 31 December 1982 ophørte min tjenesteansættelse som søofficer i linien, og jeg overførtes til søværnets reserve. Ved en samlet parade i Aulaen på Søværnets Officersskole mandag den 3' Januar 1983 overdrog jeg kommandoen til min afløser kommandør J. Thorsen og tog dermed også afsked med 43½ års aktiv tjeneste i søværnet. For mig et meget sørgmodigt farvel.

Jeg stod fortsat i 8 år i Søværnets reserve, og som kongeligt udnævnt bevarer jeg min titel og rang, så længe jeg lever.

Tiden som pensionist

Pensionisttilværelsen tegnede heldigvis ikke til at blive for uvirksom og blev det heller ikke. Jeg ville gerne være deltidsbeskæftiget med noget meningsfuldt og nyttigt. Dommer i Sø- og Handelsretten var jeg jo allerede fra året før og fortsatte som sådan og tilforordnet Østre Landsret de næste 8 år, indtil jeg fyldte 70 år. Jeg blev inviteret til at bistå med arkivartjeneste i Københavns Retshjælp og blev ligeledes ansat som kommitteret Fregatten Jylland, var arbejdende medlem af bestyrelsen i Frank og hustrus mindelegat, drev historiske studier af vikingetiden, skrev om Søværnets personel i Sverige under besættelsen, ordnede slægtens arkiv og historie, og var konsulent i et ingeniørfirma vedr. projektering af maritime anlæg (jf. side 71). Mest tid brugte jeg dog på hus, og som hobby, haven og dyrelivet ved Birkerød Sø. Dertil kom sommerhuset ved Nykøbing Nordstrand, forbindelse med familie og venner i ind- og udland, rejser og fotografering. Deltagelse i sportslige udfoldelser blev der ikke meget af, bortset fra lidt jollesejls, fordi jeg i et langt og fysisk ganske aktivt liv efterhånden havde erhvervet, og måttet opereres for, to discusprolabser samt brækket begge hofter og derfor blevet noget gangbesværet.

Sø- og Handelsretten

Min funktion som maritim sagkyndig dommer i Sø- og Handelsretten medførte ikke nogen stor arbejdsbelastning og slet ingen udenfor retslokalet.. Behovet for min optræden i retten i den sorte dommerkappe var sporadisk, men den hæderkronede, 500 år gamle institution var interessant. Domstolen udgjorde Højesteret, når vi tre dommere, den maritime, den handelskyndige og den juridiske dommer var enige. Var vi ikke det, kunne sagen appelleres men kun til Højesteret. Som søofficer sponsorerede jeg som bifunktion Rettens årlige generalforsamlings afholdelse i Søofficersforeningen, med tilhørende stort middagsselskab, hvilket var en stor fordel for begge institutioner.

Københavns Retshjælp

Alerede inden min pensionering blev jeg opfordret til at indtræde som assisterende arkivar, oven i købet lønnet (som laveste kontormedhjælper på halvdagsjob!) i den nu næsten 100-årige social-filantropiske jurist-sammenslutning "Københavns Retshjælp", der oprindeligt hed "Studentersamfundets Retshjælp for Ubemidlede", og hvor ca. 80 jurister/advokater og 70 jurastuderende fordelt på 14 rådgivningsværelser og 2 ledere de 5 hverdags-aftener, hver uge siden 1885, havde ydet gratis juridisk bistand til ubemidlede med behov derfor.

Specielt for Københavns retshjælp var, at den, i modsætning til alle andre gratis retshjælps-institutioner, ikke nøjedes med at rådgive klienterne om, hvad der var deres ret, men også skaffede dem deres ret.

Konceptet imponerede, tiltalte og interesserede mig, og jeg tiltrådte straks den 4' Januar 1982, dagen efter afskeden på Holmen, som arkivarassistent og afløste to år senere den hidtidige arkivar, min 13 år ældre kollega, kommandør A.C. Ohlsson, og virkede selv i Retshjælpen ialt i 20 år. Formand var advokat M. Tværnoes og kontorchef var ankechef B. Antonsen, men de var der jo aldrig om dagen. I Oktober 1985 oplevede jeg institutionens 100-års jubilæum, der markeredes ved en gallafest i salen på Børsen.

Arkivarens arbejde bestod i om formiddagen at forestå varetagelse af alle praktiske gøremål, modtage alle personlige henvendelser, samt telefon, fax og post, identificere, registrere, journalisere, protokollere, aktere og fordele dem til de relevante af de 70 (5x14) rådgivere, føre klientkartotek, optage statistikker over emner og søgning, arkivere afsluttede sager, indkøbe alle fornødne materialer, administrere beholdningerne deraf og holde alle kontorer forsynet med alt fornødent, ansætte og turnusfordele 5x2 receptionister og 5x2 skrive damer og lede ekspeditionen, føre tilsyn med lokaliteterne, inventaret, rengøring og vedligeholdelse, varetage henvendelser til og fra myndigheder og

andre advokatkontorer, især Retshjælpens egen ”faste advokat”, som var den, der i retten førte de sager, der ikke, som de allerfleste, allerede ved udsigt til sagsanlæg ordnedes ved forlig. Af de sager Retshjælpen i Byretten førte for klienter blev 4 ud af 5 vundet. De 14 rådgivningsværelser gange 5 ugentlige aftener fungerede som 70 advokaturer, hver med sit registratur og arkiv. Der ekspederedes i gennemsnit hver aften ca. 50 klienter, heraf ca. 30 nye d.v.s. mellem ti- og elleve tusinde sager om året, så det var utvivlsomt landets største dvokatvirksomhed.

Efter omstændighederne var jeg jo den eneste, der så alle sager, og jeg fik derved en meget bred indsigt i, hvad der rører sig af infame fortrædeligheder i en del af samfundet, som jeg ikke tidligere havde haft sådant kendskab til.

Da kommandør Ohlson trak sig tilbage, kontaktede jeg min gamle spejderkammerat og søofficerskollega, kommandør Svend S.v.F. Kieler, (jf. side 9 og 51), der stod for at skulle pensioneres efter et levnedsløb i lighed med mit, omtrent i mine fodspor og to år efter mig. Han blev min samvittighedsfulde medarbejder de næste 18 år.

Retshjælpens egen bygning lå på Gl. Kongevej, hvor Planetariet senere skulle bygges og nu ligger. Inden husets nedrivning lykkedes det os med rekvireret studenterhjælp at få 169.000 ældre, arkiverede retssager behørigt mærket, registreret og pakket. Det blev til 5 tons dokumenter, som vi i god orden afleverede til Rigsarkivet.

Retshjælpen flyttede så til stueetagen i det gamle Rudolph Bergs Hospital i Tietgensgade, vis a vis Tivolis koncertsal. Lokaliteten lejedes af kommunen for 1 kr. om året, hvilket udgjorde kommunens støtte og tilskud. Fra Justitsministeriet modtoges 1 million årligt. Derudover modtoges årligt nogle mindre legater. Selv sørgede jeg for qva min plads i bestyrelsen af Franks Mindelegat, at Retshjælpen et år fik et legatbeløb på 115.000 kr. til driftsudgifter ved ”uddannelse i videste forstand”, in casu uddannelse on the job af de ulønnede, 70 jurastuderende, som hver især assisterede en af de 70 rådgivende, ulønnede jurister/advokater.

Da jeg fyldte 82 år med udgangen af 2002 fratrådte jeg efter 20 år i Retshjælpen og afløstes af kommandør S. Kieler, der fortsatte nogle år med en ny makker som sin assistent.

Til min fuldstændige overraskelse modtog jeg året efter Velux-Fondens hæderspris for usædvanligt og mangeårigt, aktivt virke på det danske arbejdsmarked indtil mit fyldte 82’ år.

Fregatten JYLLAND

”JYLLAND” var adskillige år tidligere bugseret fra Holmen til Ebeltoft, hvor det aftaklede nu 120-årige skib lå i forfald, fordi Københavns Kommune ikke havde kendt sin besøgstid og ikke ville have et hæderkronet, fuldrigget orlogsskib liggende i havnen som maritimt vartegn. En interesseorganisation med hofmarskal H. Sølvhøj (jf. side 10, 37 og 61) og Ebeltofts borgmester Jens Åge Rasmussen i spidsen ønskede at iværksætte en gennemgribende istandsættelse af fregatten og at få den værdigt placeret som nationalt minde og klenodie. Som projektleder ansattes indsamlingsleder Jørgen Petersen fra Røde Kors, og jeg blev som søofficer ansat som kommitteret projektet i øvrigt. J. Petersen var ”professionel tigger” og iværksatte mangfoldige, givtige tiltag af ”mange bække små” slagsen. Med tegninger og oplysninger fra Søværnets arkiver og velvillig bistand, som jeg kunne formidle ydet af Søværnets Materielkommando og Orlogsværftet m.fl., fik vi for fregattens egen ansatte skibsbygningsarkitekt Bernt Kure udarbejdet en exceptionel plan for fregattens restaurering og anbringelse delvis ophængt i barkstøtter i en tørdok, der skulle bygges i en kunstig halvø af sand, der skulle oppumpes ved Ebeltoft begyndende med materiel, som jeg lånte af Søværnet. Jeg deltog også i indsamlingerne, hvor min opgave var ”på de bonede gulve” at opsøge fonde, rederier, skibsværfter, foreninger og andre potentielt interesserede foretagender, f.eks. opsøgte jeg blandt mange andre formanden for Ny Carlsberg Fonden, direktør dr. phil. Torben Holck Colding og formanden for Danmarks Rederiforening, direktør, lrs. J. Degerbøl. Jeg skrev også bl.a. en lang, smukt illustreret artikel i bladet ”Danmarks posten” nr. 9 i 1983 udgivet af foreningen Dansk Samvirke,

der henvendte sig til alle danske i udlandet. Efter mit besøg og efter at have læst artiklen sendte skibsreder Mærsk Mc-Kinney Møller mig et venligt brev og donerede dermed straks de første 50.000 kr. snart efterfulgt af det første, større beløb på 1 million. . Projektet kunne derefter næppe få lov at kuldsejle. Også min gamle skolekammerat Simon Spies (jf. side 8) var så venlig, på min opfordring, at betænke fregatten med et stort beløb. Jeg holdt også foredrag i foreninger, bl.a. for Rotary i København på hotel D'Angleterre. Endvidere eftersøgte jeg på Holmen og hos institutioner og private, relevante effekter og malerier med henblik på eventuel erhvervelse til fregatten.

Vi lod med salg for øje fremstille kopier af 4 gamle akvatinter af danske orlogsskibe stukket af Niels Truslev i 1805 samt mærkatark deraf, og jeg skrev til 303 danske sejlsports- og motorbådsforeninger og tilbød deres 65.000 medlemmer materialet, og det samme gjorde jeg til de 43 ledere af Hjemmeværnets flotiller og kompagnier. Endvidere lavede jeg i "Diamanthuset" Vesterbrogade 2 en udstilling om fregatten med originale effekter. Med Forsvarskommandoens støtte opnåede jeg tilladelse til, at fregatten måtte føre orlogsflag. Vi prøvede at få Ålborg Spritfabrikker til, mod lidt procenter, at producere en "Fregat Akvavit" men forgæves, så i stedet snuppede Svendborg ideen for sig selv og lavede en Korvet snaps. Jeg kontaktede også Holmegårds glasværk og forfattede tekst til en eventuel platte med fregatten. Ligeledes besøgte jeg Den kongelige Porcelainsfabrik, hvis direktør nu var min gamle kadetkammerat og senere kontubernal i Brigaden i Sverige, Jørgen Fog-Petersen, med henblik på eventuel fremstilling af en ny porcelainsplatte med fregatten Jylland. På Flådemagasinet fandtes en gammel petroleumslampe fra 1860 og brugt om bord. Af den lod vi fremstille kopier, der solgtes som varmt brød. Jeg forfattede en rørende lille tekst, der fulgte hver lampe.

Vi havde etableret et kontor i Julius Thomsens Gade, hvor vi holdt til det første halvandet års tid, og hvor jeg forventedes at være om eftermiddagen når jeg ikke var "på farten". Da min bil blev stjålet, blev det dog noget af et problem at passe både formiddagsjobbet i Retshjælpen på Gl. Kongevej og eftermiddagsjobbet i Julius Thomsens Gade. Nogle gange løb jeg faktisk i middagsstunden (som pensionist!), som betimelig løsning, langs søerne fra det ene til det andet i den periode, hvor jeg ikke havde nogen bil.

Da vi omsider kunne præsentere et plausibelt, økonomisk og praktisk projekt og annoncere det, arrangerede vi en spektakulær, kampagne åbnings-ceremoni på kajen i Ebeltoft (Helgolandsdagen) den 9' Maj 1983. For Ebeltofts borgmester Jens Åge Rasmussen havde jeg skrevet en flammende tale, som han holdt i Danmarks Radio aftenen før.

Til arrangementet på selve dagen havde hofmarskal Hans Sølvhøj fået prins Henrik, der nu var protektor for projektet, til at ankomme med kongeskibet DANNEBROG til Ebeltoft, og hvortil jeg havde fået stævnet Søværnets Tamburkorps, der aflagde admiralshonnør. Til fregatten havde jeg fået et sæt orlogsflag til låns på Flådestation Københavns forsyningsafdeling og havde udvirket at bevogtningsfartøjerne DRYADEN og SKINFAXE var fortøjet i havnen samt at skoleskibet Georg Stage var opankret på reden. Ebeltoftgarden musicerede. Efter frokost for honoratiores på Hotel Ebeltoft Strand opførte tamburkorpset tattoo på plænen.

Prins Henrik afhentedes derpå med helikopter, som derefter lavede opvisning og redningsdemonstration ud for havnen.

På fregattens vegne skrev jeg til andre lignende skibsprojekter i udlandet og modtog nyttige oplysninger og ideer fra flere af dem, bl.a. The frigate UNICORN i Dundee, Skotland, The CUTTY SARK i Greenwich U.K., The MARY ROSE Trust og H.M.S. VICTORY i Portsmouth U.K., The South Street Seaport Museum i New York U.S.A., The CHARLES W. MORGAN i Mystic Conn. U.S.A, The STAR OF INDIA in San Diego California, The U.S. frigate CONSTELLATION i Baltimore, Maryland og den endnu under kommando værende USS CONSTITUTION i Boston Massachusetts.

I medfør af opstået tvivl om længde og udformning af den påtænkte tørdok arrangerede jeg 21' Juni 1983 møde på Holmen med orlogsværftets direktør Carl Sørensen og ingeniør M. Legind, vores arkitekt Bernt Kure og mig selv. Belastningsproblemerne blev identificeret og løst, men dokken skulle forlænges til 80 m ligesom i sin tid den eksisterende tørdok til fregatten på Holmen. På mit forslag blev planen for dokkens forende ændret fra retvinklet til halvcirkelform, hvorved der kunne spares 9 m. spunsvæg, som kunne anvendes til at forlænge dokken 4 m i den anden ende. Orlogsværftet påtog sig at foretage justering af alle beregninger.

Den egentlige bygning af dokken og finansieringen deraf fandt vi sammen med borgmesteren en fiks løsning på. Fremstilling af det nødvendige store antal svære jernbeton fundamentblokke kunne udføres som undervisning af eleverne på den lokale jernbindingsskole på Djursland, hvor materialer til undervisning jo betaltes af staten, og transport leveredes af kommunen som investering i fremtidige turistindtægter, så vi brugte ingen indsamlede midler til noget af det.

Min eftersporning af kvalificerede malerier af fregatten bragte for dagen, at den vist er et af landets mest portrætterede objekter. Hele 17 af vore mest kendte marinemalere har flittigt brugt motivet, deriblandt Vilh. Arnesen, Bille, Blache, Baagø, Dahl, Locker, Lübbers, Melbye, Mølsted, Neumann og C.F. Sørensen. Ingen var dog indenfor rækkevidde, men direktør Holck Colding for Ny Carlsberg Fonden havde dog lovet mig at have sagen i erindring, hvis og når et af de gode malerier kommer til salg, når fregatten en gang har fået et passende udstillingslokale.

I foråret 1984 blev vi involveret i forberedelserne til det store årlige "Tall ships Race", hvor flest mulige af alverdens store sejlskibe mødes til dyst en uges tid. Dette år var møde- og startstedet Frederikshavn, hvor alle var samlet 13'-17' Juli. Indsamlingslederen, Jørgen Petersen, forberedte særlige, lukrative frimærke-, kuvert- og poststempel arrangementer for filatelister samt tur-pas til købs med adgang til de besøgende skibe. Forhåndsftaler med dem herom overlod han til mig at ordne pr korrespondance og mundtligt ved ankomst. Som sælgere og indsamlere mobiliserede han 18 søspejdere og to førere fra Ebeltoft. Indkvartering af os alle ordnede jeg med Flådestationen. Jeg varetog ligeledes al kommunikation med the Tall Ships Race Director, Mr. John H. Hamilton i The Sail Training Association i Gosport i England og med Flyvevåbnet vedr. luftfotografier både af kapsejladserne og af arbejdet med vores egen fregat i Ebeltoft, hvor alt skred planmæssigt frem, og dokken var næsten færdig.

Torsdag den 30' Aug. var fregatten JYLLAND bugseret på plads i dokken i den lille, kunstige halvø ved Ebeltoft. Dette markeredes ved en højtidelighed og frokost med deltagelse af prins Henrik og mange af de embedsmænd og erhvervsfolk, der havde medvirket eller bidraget. Min indsats bestod blot i at have skrevet de fire taler borgmesteren skulle holde ved velkomst, ved lunchen, ved dokken og ved en maritim udstilling nede om bord. Fregatten blev derefter åben for besøgende.

I oktober flyttede fregattens kontor til Ebeltoft og jeg ophørte samtidig mit engagement med den.

Forfatterskab

Tidligere havde jeg, som nævnt side 95, skrevet om "Die königlich dänische Marine-Akademie" i det tyske tidsskrift Marine Rundschau nr. 5 1982, inklusive en engelsk oversættelse, der læses i alle orlogsmariner.

Min skribentvirksomhed som pensionist omfattede bl.a., som nævnt side 97, en længere artikel om Fregatten JYLLAND i bladet "Danmarks posten" nr. 9 1983 med målgruppe: Udenlands-danskere. Sammen med kontreadmiral A. Helms, kommandørerne J. Elving, J. Stilling, S.v.f. Kieler, kommandørkaptajn S. Laub og orlogskaptajn H. Pløger skrev jeg endvidere beretningen om Marinens

personel og dets virke 1943-45 (under besættelsen) i bogen "For Flaget og Flåden", udgivet af Søværnet 1995 (jf. side 26).

Som privat aktivitet skrev jeg, efter mange års efterforskning, den første kvalificerede, udførlige beretning om "Svoldrar Bardagi" (Slaget ved Svoldr, dets årsag, sted, forløb og konsekvens), der bragtes i "Tidsskrift for Søværnen" nr. 3 i 1996 (jf. side 32).

Rejser

Rejsevirkksomheden som pensionist var behersket. Dels havde Kate og jeg allerede set så meget, syntes vi, og dels var økonomien jo mærkbart reduceret. Vi tog dog en charter-tur til Syditalien i 1987 og besøgte Sorento, Napoli, Capri og Rom. Da vores datter Annettes job flyttede hende til Geneve, besøgte vi hende og egnen dér et par uger i 1990.

To år senere tilbragte vi et par uger med Dansk-Vestindisk Forening på St. Croix, St. Tomas og St. Jan indlogeret hos private familier og kunne dér efterspore mine oldefaders, Kaalund's hus, min bedstemoders barndomshjem og min faders tidligere operationsafdeling på det for længst forladte, danske hospital på Smidt's field i Christianssted på St. Croix. Sammen med vores afro-caribiske logivært i Frederikssted på St. Croix, Lloyd Bølling, opdagede vi, at hans moder havde været sygeplejerske på hospitalet hos min fader i Christianssted i 1916-17. It's a small world.

I 1994 berejste vi med vores datter Annette Sydfrankrig og i 1996 Normandiet, Paris og Versailles. Blandt de for mig mest uforglemmelige indtryk blandt mangfoldige på disse lange ture står især grotterne ved Charance syd for Grenoble, hvor en hel underjordisk flod som en stråle på tykkelse som Rundetårn vælter brusende ud af et hul højt oppe i klippevæggen i grotten som et urtids-fænomen, endvidere Monets have i Giverny i fuldt flor, de tusindtallige grave fra 2' Verdenskrig ved landgangskysten "Omaha Beach" i Normandiet, slotskirken i Versailles; et af de smukkeste rum jeg har set, mødet på Cotentin halvøen i Normandiet med voldanlæg og stednavne som Dannery og Danneville, der vidner om Normandiets hundredeårige, danske tid, og ligervis de flade sten i det undseelige, gamle vadested i floden ved St. Claire sur Epte, på hvilke den franske konge Charles III i 911 ved håndslag kløgtigt gav vikingen Rollo fra Faxe hele Normandiet i len til genopbygning af alt, hvad han først havde ødelagt.

Familie, venner og bekendte

Min tjeneste og vores omflakkende tilværelse i forskellige lande havde givet os en stor bekendtskabs- og vennekreds, hvoraf vi bevarede kontakt med mange ved korrespondance, og som lejlighedsvis besøgte os og vi dem. F.eks. sender vi fortsat alene ved Juletid over 60 julebreve og -kort ud i verden. Også efterkommere af familiemedlemmer på både Kates og min side, som for en generation eller to siden var udvandret til Nord- og Sydamerika, fandt vi forbindelse til og fik besøg af. Således f.eks. en kusine af mig, datter af en morbroder, som var udvandret til Argentina omkring 1905, og med hvem al forbindelse var ophørt i 1933. Hendes børn sendte hende så på besøg hos os i Danmark nogle uger i sommeren 1998. Kate havde ligeledes en morbroder, der udvandrede til U.S.A. Ham, hans børn og børnebørn ude i South Dakota havde vi besøgt, da vi boede i Washington og siden bevarede god forbindelse med, og vi har flere gange fået og får stadig besøg her i Danmark af nogle af dem, ligesom vore børn og et barnebarn hver især har besøgt dem i South Dakota. Antallet af vore egne efterkommere stiger bravt; i skrivende stund har vi 3 børn, 6 børnebørn og 7 oldebørn og dermed, udover højtiderne et stort antal store og små familiebegivenheder, fest- og mærkedage, af hvilke vi med pladsforholdene i huset i Birkerød kunne huse en god del på hjemmebane med maksimum antal deltagere 28. Jul har vi adskillige gange fejret hos vores datter Birgitte og svigersøn i Gudum henholdsvis vores søn Jan med familie i Ordrup. Vore egne, store, runde fødsels- og bryllupsdage med 60-70 gæster, har vi holdt i Søofficersforeningen.

Dér mødes i øvrigt, den første tirsdag hver måned, pensionerede søofficerer til "mimrefrokost". Ved en samtale dér med pensioneret viceadmiral Philip Rasmussen, der var formand for GEORG STAGE fonden, faldt det mig ind, at dennes skrantende økonomi kunne bedres sammen med den sømandsmæssige uddannelse af flådens søkadetlærlinge, hvis disse, et par måneder hver sommer, sendtes med det fuldriggede, civile skoleskib. Jeg forelagde derfor ideen for de involverede myndigheder, som alle gik ind derfor, og ordningen blev indført til glæde og gavn for alle tre parter: Søværnet, GEORG STAGE og søkadetlærlingene. Hyggeligt at kunne være til lidt gavn fra baglinjen.

Som medlem af bestyrelsen for Franks Mindelegat har jeg endvidere kunnet udvirke, at skoleskibet har fået anseelig økonomisk støtte til sin virksomhed, der både er uddannelse, samfundsnyttig og kulturel, idet skibet i realiteten er et levende musæum.

Sommerhuset

Mine svigerforældres hus "Luvart", Thorsvej 67. på Nykøbing Nordstrand (jf. side 43 og 51) arvede deres efterkommere Kate og hendes søster Inge i 1978, hver med 1/3 og vore tre børn hver med 1/9. Én af dem, Birgitte, boende i Gudum i Vestjylland, lod sig købe ud af de to andre. Vi brugte en del kræfter, ressourcer og tid på stedets løbende vedligeholdelse og renovering, og havde alle megen glæde af dette feriested om sommeren, beliggende, som det er, helt ude i klitten, direkte til sandstranden, som for øvrigt hører med til matriklen, og hvorfra der naturligvis kan bades og lægges direkte ud med småfartøjer.

I Sept. 1989 påtog Kate og jeg os alene, personligt at lægge klinker på gulvet fortløbende i hele huset, d.v.s. storstuen, 4 kamre, køkken, entré og gangareal. Det tog os 2 uger, hvor vi arbejdede i eet køre nat og dag, om natten dog på skift, med tilskæring, nedlægning og afpudsning i en glidende, fortløbende proces. En ganske tilfredsstillende oplevelse for et par amatører / aldrende pensionister. Nogle år senere overlod Kate og hendes søster Inge hele ejendomsretten til vore to børn Annette og Jan. De lod så med bulldozer hele molevitten jævne med jorden og fjerne. I stedet lod de på fundamentet opføre et præfabrikeret fritidshus mage til nabohuset, hvortil den ellers meget svært opnåelige byggetilladelse kunne fås. Længere tilbage på grunden lod de i samme stil opføre et annex med garage. Stedet blev i det hele særdeles attraktivt (og tilsvarende dyrt). Diverse familiemedlemmer nyder fortsat hvert år at kunne være der på skift om sommeren. Som olding har mit eneste bidrag til vedligehold været frivillig, sporadisk efterplantning af små fyrretræer.

Hobbyvirksomhed

Min væsentligste hobbyvirksomhed som pensionist har som nævnt været: Hus, have, hund og hobbyværksted og ikke mindst alle dyrene i haven og i søen nedenfor den, især svanerne og rævefamilien, men også egerne, et halvt hundrede vildænder og en del blichøns. Jeg havde alle på kost året rundt og opnåede et meget nært tillidsforhold til dem alle. De kom alle, når jeg kaldte, og de færdes fredeligt sammen på græsplænen. Jf. side 88. Både svanerne og ænderne spiste gerne af hånden, og det gjorde sågar også rævene, om end kun når jeg alene var nær. Når søen frøs til om vinteren, holdt jeg en stor våge åben lige nedenfor græsplænen, og dér overvintrede ca. hundrede vildænder sammen med svaneparret (Svante og Swanie), som hvert år i November sendte deres årskuld af 4-5 unger bort, i bedste fald med passerende svanetræk for sydgående. Om foråret præsenterede hunræven (Mikelline) sine, som regel 3, unger på græsplænen. Svane- og rævefamilierne afløstes med flere års mellemrum, men navnene gik i arv. Et år tog jeg i December fotos ud ad havedøren af de svaner, ænder og ræve, som stod sammen udenfor døren og ventede på, hvad jeg mon serverede. Et billede deraf brugte jeg det år på julekortet som illustration af den relevante tekst: "Fred på jorden og i mennesker velbehag", om ikke i Syrien så dér, hvor jeg og ikke Qvirinius var landshøvding (jf. Lucas k2 v2 og v14).

Havens mange småfugle fylkedes flittigt om en større foderplads i to etager på et havebord i løbegården ved køkkenudgangen, hvor også egern, skovduer og flagspætter aflagde besøg.

Jeg var i jævnlig kontakt med svaneregisteret og havde den oplevelse at opdage, at hunsvanen i nogle år var en særlig mutant (fra Polen), hvoraf halvdelen af afkommet altid kommer til verden helt lysegule, medens alle andre svaneunger er musegrå.

I tilslutning til mangehånde aktiviteter og gøremål i mit velassorterede hobbyværksted tog jeg en vinter et kursus i møbelpolstring og ombetrak derunder vore fire medaljongstole.

Endestation

I 2003 var både Kate og jeg blevet så pas aldersstegne, at det begyndte at knibe med at holde hus, have og menage, som vi syntes det burde være. Vi iværksatte derfor en omfattende ”opfriskning” overalt inde og ude og indledte forhandlinger om salg af ejendommen og udkig efter en alternativ bolig.

Året efter fejrede vi i Søofficersforeningen vort Diamantbryllup på Kates 80 års fødselsdag den 24’ januar 2004. I Juni tog vores søn Jan os på en lille bilrejse i Jylland, hvor vi i Skagen besøgte og overnattede i min moders barndomshjem (jf. side 3), der nu var indrettet som hotel- og sommerbadepension ”Marienlund” på Fabriciusvej (opkaldt efter min bedstefader). På hjemvejen besøgte vi den nu færdigt restaurerede fregat ”JYLLAND” i Ebeltoft (jf. side 97- 99).

Hen på sommeren blev huset i Birkerød solgt, og i September forlod vi, med blandede følelser, efter 51 år det hus og hjem, vi selv havde bygget, og flyttede til en god førstesals lejlighed Herthavej 5.E i Ordrup med elevator, garage og stor sydvestvendt terrasse, en ideel bolig og beliggenhed for noget gangbesværede gamle. Lejligheden købte vores søn til eget fremtidigt brug, men foreløbig til udlejning til os.

Efter 65 års ægteskab opnåede vi at fejre vort krondiamantbryllup i Søofficersforeningen på Kates 85 års fødselsdag den 24’ Januar 2009, og vi håber nu at kunne blive boende vores tid ud her, hvor vi nu er og bevare erindringen om et langt, lykkeligt og indholdsrigt liv.

Lige siden drengeårene som spejder (jf. side 9), har jeg, nok med vekslende held men ærligt, bestræbt mig for at være ”én, hvis ord står til troende, er lydig mod den, der har ret til at byde, er en god kammerat, hensynsfuld og hjælpsom mod alle, er god imod dyr og ren i tanke, ord og handling”, men nogen helgen blev jeg selvfølgelig ikke.

I de unge år lærte jeg (jf. side 19) ”at kunne savne og undvære og glad og tilfreds at tage imod livet, som det bydes og gives én”.

Som voksen har jeg stilet imod med rette at kunne sige, at ”i alle de riger og lande, hvorhen jeg i verden for, jeg kæmpede med åben pande for, hvad jeg for alvor tror”, og har dertil endvidere tilstræbt selv at svare til den målsætning, jeg som chef satte for unge søkadetters uddannelse, til ”Gentleman, Sømand, Kriger, Leder, Søofficer”.

A. Struckmann.